

Siv Kristoffersen og Bente Magnus

Spannformete kar

Utvikling og variasjon

SIV KRISTOFFERSEN OG BENTE MAGNUS

Spannformete kar

Utvikling og variasjon

Arkeologisk museum, Universitetet i Stavanger
Museum of Archaeology, University of Stavanger

Stavanger 2010

AmS-Varia 50

Arkeologisk museum, Universitetet i Stavanger
Museum of Archaeology, University of Stavanger

Redaksjon/Editorial office:

Arkeologisk museum, Universitetet i Stavanger
Museum of Archaeology, University of Stavanger
Redaktør av serien/Editor of the series: Mads Ravn
Redaktør av dette volum/Editor of this volume: Åsa Dahlin Hauken
Formgeving/Layout: Omega trykk – Stavanger
Trykket av/Printed by: Kai Hansen Trykkeri A.s

Redaksjonsutvalg/Editorial board:

Mads Ravn
Marianne Nitter
Arne Johan Nærøy
Einar Solheim Pedersen
Ingund Svendsen

Utgiver/Publisher:

Arkeologisk museum, Universitetet i Stavanger
Museum of Archaeology, University of Stavanger
4036 Stavanger
Norway
Tel.: (+47) 51 83 26 00
Telefax: (+47) 51 83 26 99
E-mail: post-am@uis.no

Utgitt med støtte av Norsk Forskningsråd/
Published with support from The Research Council of Norway

Stavanger 2010

ISSN 0332-6306
ISBN 978-82-7760-143-4
UDK 903.23 (481) "6383 FT"

Omslagsdesign/cover design:

Kjell Petter Bakken
Foto/Photo: Spannformet kar/Bucket-shaped vessel
fra Laugaland, Hjelmeland, Rogaland. Terje Tveit,
Arkeologisk museum, Universitetet i Stavanger

Innhold

Abstract	5
Forord	7
Kapittel 1. Innledning	9
1.1 Det spennformete karet	9
1.2 Målsetning	10
Kapittel 2. Tidligere forskning	12
2.1 Shetelig 1905 og Bøe 1931	13
2.2 Gods	14
2.3 Typologisk utvikling	15
2.4 Sammenfatning: ståsted	19
Kapittel 3. Metode	20
3.1 Metodisk grunnlag og begrepsavklaring	20
3.2 Materialets mengde og karakter	24
3.3 Analysens oppbygning	24
Kapittel 4. Typologiske variabler: Definisjon av karform og komposisjonsprinsipp	25
4.1 Karform	25
4.2 Munningsrand	28
4.3 Komposisjonsprinsipp	29
4.4 Inndeling i typologiske grupper	30
Kapittel 5. Beskrivelse og vurdering av typologiske grupper	31
5.1 Beskrivelse av gruppene	33
5.2 Sammenheng og variasjon	38
5.3 Konklusjon	39
Kapittel 6. Typologiske grupper i tid og rom	41
6.1 I tid	41
6.2 Konklusjon: gruppenes tidsstilling og sammenheng	46
6.3 I rom	47
6.4 Konklusjon: regionale og lokale grupperinger	52
6.5 Sammenfatning: de typologiske gruppenes tidsmessige og regionale forhold	53
6.6 Sammenhenger i tid i et større rom	54
Kapittel 7. Kvalitet og tradisjon	59
Kapittel 8. Kronologi	62
8.1 Kombinasjoner med hankekar	62
8.2 Kombinasjoner med spenner	64
8.3 Kombinasjoner med vestlandskjeler og gullbrakteater	70
8.4 Kontekstuelle forhold	72
8.5 Konklusjon	72
8.6 Konsekvenser for stilutvikling, faseinndeling og periodeoverganger	75
8.7 Avslutning	82

Litteratur	83
English summary	89
Funnlister	Hele, typebestemte kar	98
	Skår	101
	Anomalier	106
Illustrasjonsliste	Oversikt over foto og tegninger på plansjer og i appendiks	108
Plansje 1–16	De typologiske gruppene med alle kar	117
Plansje 17–41	Utvalg av kar fra de typologiske gruppene	135
	Anomalier	159
Kart 1–11	162
Tabell 1–34	174
Appendiks 1	Dekorelementer og mønstre	205
Appendiks 2	Håkon Sheteligs karserier	219
Appendiks 3	Johs. Bøes karserier	223
Appendiks 4	Skjema fra den opprinnelige registreringen til Bente Magnus	227

Abstract

Kristoffersen, S. & Magnus, B. **Bucket-shaped vessels. Evolution and variation.**
AmS-Varia 50, 232 pp. Stavanger. ISSN 0332-6306, ISBN 978-82-7760-143-4,
UDK 903.23 (481)6383 FT”.

Bucket-shaped vessels, with a main distribution in southern and western Norway, developed and disappeared during the Migration Period (5th and 6th century AD). The vessels occur in almost every grave during this period as well as in residential contexts. This study supersedes Håkon Shetelig's (1905a) and Johs. Bøe's (1931a) studies concerning the typological development of the bucket-shaped vessels, which is of central importance to the chronological phasing of the period.

Siv Kristoffersen, Museum of Archaeology, University of Stavanger,
N-4036 STAVANGER, NORWAY, Telephone (+47) 51832673, Telefax (+47) 51832699.
E-mail: siv.kristoffersen@uis.no

Bente Magnus, Saltmätargt. 6, SE 11160 STOCKHOLM, SVERIGE,
Telephone (+46) 84114013. E-mail: bente.magnus@comhem.se

Forord

I 1976 fikk jeg et tre års NAVF-stipend for å lage en større analyse av de spannformete leirkarene. Idéen til prosjektet hadde jeg fått i løpet av året 1967–1968 som konservator ved Stavanger Museum, arkeologisk avdeling, og den ble utviklet videre under mitt arbeid med Krosshaugfunnet (Magnus 1975). Med bakgrunn i overbevisningen om at objektivt registrerte data ville kunne bearbeides og gi resultater i elektroniske analyser, ble det innledet et samarbeid med NAVFs EDB-avdeling ved Universitetet i Bergen. Jeg bygget opp et analyseskjema i to deler som kunne romme store mengder data. Jeg konsentrerte meg i første omgang om leirkar fra graver og om hele kar, det vil si der man kunne måle høyde og munningsdiameter, men skår med interessant dekor ble også lagt inn i skjemaet. I løpet av et par år besøkte jeg alle museer i Skandinavia som kunne tenkes å ha et materiale av spannformete leirkar. Alle karene ble analysert og data krysset av på skjemaene. EDB-avdelingen punchet alle mine data og la dem inn på datafiler og gjorde diverse korrelasjoner ut fra mine behov i analysen. Statistisk databehandling var den gang noe nesten magisk, og de store, kompliserte maskinene var egnet til å skape ærefrykt hos en tinglig arkeologisk forsker som ikke selv hadde våget å prøve noen datamaskin. Etter et par år begynte det å bli tydelig at noe var feil. Jeg hadde opparbeidet en stor kunnskap om spannformete leirkar etter å ha studert dem så nøye i flere år. I tillegg til analyseskjemaene hadde jeg dessuten ført kartotek over alle kar med foto, skisser og skriftlige kommentarer, og dette var viktige iakttagelser som ikke lot seg overføre til skjemaene. Det åpenbarte seg et stort misforhold mellom de objektivt og de subjektivt registrerte data. Datakonsulentene gjorde hva de kunne med mine data, men forsto egentlig ikke hva jeg holdt på med, og jeg kunne for lite statistikk og ingen databehandling, slik at jeg hadde kunnet arbeide med datamengder selv. Selv om jeg var klar over at for eksempel proporsjonsindeks, dekorindeks og skjema var sentrale størrelser, fikk jeg ikke til sammenstillinger som virket relevante. Til slutt la jeg alt materiale til side med det håp at jeg en gang senere kunne få nye og friske ideer til hvordan jeg skulle gå videre. Etter altfor mange år, da jeg for lengst var flyttet fra landet, viste det seg at Siv Kristoffersen hadde utviklet en sterk interesse for og kunnskap om de spannformete leirkarene, dels via sitt arbeid med avhandlingen *Sverd og Spenne* (Kristoffersen 2000), og dels som resultat av arbeidet med å publisere Egil Bakkas etterlatte materiale fra ødegården Modvo i Hafslo (Kristoffersen 1993). Vi innledet et samarbeid som etter hvert førte frem mot foreliggende arbeid.

Bente Magnus

Gjennom arbeidet med folkevandringstidens gjenstandsmateriale i avhandlingen *Sverd og Spenne* fattet jeg interesse for et sentralt kronologisk problem: variasjonen i det sør- og vestnorske materialet. I hvor stor grad var dette korologisk betinget, og i hvor stor grad var det kronologisk betinget? Mye tydet på at de spannformete leirkarene kunne være nøkkelen. Sammen med Bente Magnus tok jeg fatt på hennes store dokumentasjonsmateriale og begynte å systematisere det. Etter hvert ble det klart hvilke elementer som ga meningsfulle mønstre. Det var ønskelig å få med en fullstendig oversikt over kar fra graver, også de som ikke kunne

defineres som hele. Jeg gikk derfor gjennom tilvekster og magasin og registrerte skårmaterialet. Samtidig gjennomgikk jeg de hele karene for å få en bedre forståelse av Magnus' registreringer. Mens Magnus har gjort det tyngste registreringsarbeidet, har jeg gjort det tyngste skrivearbeidet. Det har vært en lang ferd mot denne publikasjonen. Alt er diskutert og gjennomarbeidet av begge, og sammen har vi kommet frem til de resultater vi presenterer.

Siv Kristoffersen

Æren for å ha ledet oss på rett vei tilfaller Dr. Hans-Åke Nordström, Stockholm, som har stor kunnskap om keramikk fra sine utgravninger i Sudan. Ulf Näsman har lest og gitt verdifulle kommentarer på kronologikapittelet. God hjelp på veien har også Jenny-Rita Næss gitt ved gjennomlesning av manuskriptet på et tidlig stadium. Redaktøren av boken, Åsa Dahlin Hauken, har gitt verdifull støtte gjennom grundig og skarpøyd gjennomgang og konstruktive kommentarer i sluttfasen. Grundig korrekturlesing har også Einar Solheim Pedersen bidratt med. Grete Lillehammer har latt oss bruke sitt kartotek over Kvassheim-materialet.

Illustrasjonsmaterialet med de mange plansjene er en viktig del av det foreliggende arbeidet. Mange har bidratt til at dette er blitt realisert. Vi har møtt velvillighet fra Bergen Museum, Universitetet i Bergen og Kulturhistorisk museum, Universitetet i Oslo som har skaffet til veie foto og tegninger samt tillatelse til publisering. Takk til fotoavdelingene ved de to museene ved Svein Skare og Elisabeth Jansen Vogt samt det faglige personalet ved Liv Helga Dommasnes og Ingunn Røstad. Ved Arkeologisk museum, Universitetet i Stavanger har Terje Tveit lagt ned et stort arbeid med nyfotografering av leirkar, mens Åge Pedersen har scannet et stort antall tegninger. Tidligere fotograf Ann-Mari Olsen ved Bergen Museum har fotografert et stort antall kar i den første fasen av prosjektet.

Takk for velvillighet og hjelp fra forlaget på Arkeologisk Museum og takk til Kjell Petter Bakken på Omega-Trykk for godt samarbeid og tålmodighet i arbeidet med det store illustrasjonsmaterialet og produksjonen av boken.

Stavanger/Stockholm i januar 2010

Innledning

Leire er et bra materiale i hendene på det skapende mennesket. Det er plastisk og lett å forme, og man er ikke avhengig av andre redskaper enn to hender og litt vann under formingsprosessen. Ved hjelp av leire kan man bygge hus, legge tak og gulv og forme ildsteder, man kan fore blestergroper og forme brenningsovner og man kan gi guddommer gestalt. Men fremfor alt kan man skape beholdere og kar for alle livets – og dødens – behov.

Oppfinnelsen av pottemakerhjulet og dreieskiven har vært ansett som tekniske nyvinninger med stor betydning for pottemakerhåndverket. Det har derfor vært et tankekors hvorfor så mange av de germanske stammene som kom under romersk innflytelse, beholdt sitt håndverk uforandret og ikke overtok dreieskiven fra romerske eller galliske pottemakere. Sannsynligvis henger det sammen med tekniske aspekt og sosiale implikasjoner. Når det skjer tekniske nyvinninger innenfor et håndverk, går det ofte fra å være et kvinnehåndverk til å bli et mannshåndverk. De greske og de romerske pottemakerne og pottemalerne var menn, og deres håndverk var utviklet til en høyteknisk spesialitet. I de nordgermanske samfunn var antakelig pottemakeriet utført av kvinner.

Det spesielle med den brente leiren, enten den er brent i mile eller ovn, er at den blir hard og ugjennomtrengelig for væske. Et produkt av brent leire kan knuses, men skårene påvirkes lite av de krefter som bryter ned organiske materialer og metaller. Derfor er keramikken arkeologenes beste redskap i konstruksjonene av menneskenes kulturhistorie. Ved hjelp av skår kan man påvise kontakt mellom ulike områder, få begrep om religiøse handlinger, bygge opp relative kronologier og spekulere konstruktivt omkring de fortidige samfunn som pottemakerne var en del av.

Ser vi på den «keramiske produksjon» i Norge fra yngre steinalder til nyere tid, blir vi i et europeisk perspektiv nærmest for akeramiske å regne (Magnus 1984b). Bortsett fra noen få hundreår i slutten av eldre jernalder da det virkelig ble skapt vakre og formsikre leirkar i Norge, kan keramikken for øvrig karakteri-

seres som enkel i formen, grov i godset, oftest udekorert og nærmest jordfarget. Karene fungerte som forrådskar, kokekar og matkar; dessuten som gravurner og rituelle kar i forbindelse med gravleggelse. Det er sannsynlig at flere karformer gjennom tidene har hatt dobbelt funksjon i husholdet og i rituelle sammenhenger, for eksempel som beholdere for såkorn og senere som gravurner.

I løpet av ca. 250 år fra yngre romertid og til slutten av folkevandringstid (300–550 e.Kr) blir pottemakeriet en del av samfunnsbildet også i Norge og viser at vi er en del av et germansk fellesskap der blant annet den håndlagde keramikken er en fellesnevner. I tillegg til de grove, udekorerte leirkarene blir det skapt små, elegante kar av fin leire med sortglittet overflate og enkel dekor. Det er åpenbart at både teknikk, former og dekor er kommet til oss utenfra, og her er Nord- og Nordøst-Jylland et aktuelt område. Det arkeologiske materialet fra disse hundreårene endrer karakter i takt med de keramiske nyvinningene, og tyder på at man her ser resultat av strukturendringer i samfunnet som tar til ved romertidens begynnelse (Hedeager 1990; Ringtved 1988a). Det som skjer skaper en etterspørsel etter spesiell keramikk som åpenbart får en helt ny status og et bruksområde som er nytt. Det er ikke store urner som blir produsert, men en rekke små leirkartyper med plan ståflate og svungen profil, ofte med en hank.

1.1 Det spannformete karet

En helt ny type leirkar skapes også i yngre romertid – det spannformete karet. Et eller annet sted på kyststrekningen mellom Lindesnes i Agder og Malangen i Troms blir denne merkelige, sannsynligvis særnorske keramikktypen til, og om den skal det følgende handle. I denne omgang er det utviklingen av form og dekor-skjema som blir diskutert og hvordan dette forholder seg til den kronologiske utviklingen i perioden. Når de spannformete karene ikke lenger har noen funksjon,

er også folkevandringstiden slutt, og nye tider står for døren. Man har åpenbart ikke lenger bruk for verken den spannformete eller den øvrige keramikken, og århundreders tradisjon og ferdigheter dør ut. Verken i merovingertid, vikingtid eller i middelalder utgjør pottemakeren noen del av samfunnsbildet i Norge. I middelalderen innføres det man trengte av husholdskeramik; hanseatene sørget for at engelsk, tysk, hollandsk, belgisk etc. keramikk fantes så vel i byene som i de nordnorske gårdshaugene. Først med opprettelsen av Herrebø fajansefabrikk i 1750-årene opptas et gammelt håndverk igjen i Norge etter nesten 1200 år.

Spannformete kar er betegnelsen på hankeløse kar der finrevet asbest eller kleberstein utgjør hovedbestanddelen av godset, og leiren har en funksjon som bindemiddel. Karene er vanligvis dekorerte, og mange har heldekkende dekor. Karene har tilnærmet sylindrisk eller svakt buket form med flat bunn og noe utbrettet munningsrand. Munningsdiameter og høyde er større enn bunn diameteren. I nordskandinavisk område der asbestkeramikken fra bronsealder og tidlig jernalder råder grunnen, kan det være vanskelig å skille mellom de to keramikktypene når det ikke foreligger munningskår eller veggkår med dekor. Men gjennomgående har asbestkeramikken større asbestfliser, og den er tyngre i godset (Ågotnes 1986:86–88).

De spannformete karene skiller seg ut fra keramikk generelt i det godset i hovedsak består av andre bestanddeler enn leire. Men de er skapt innenfor en keramisk tradisjon og må brennes i ovn/mile for at leiren skal kunne holde godset sammen, og dermed kan betegnelsen *leirkar* fremdeles forsvares, selv om betegnelsen *spannformete kar* vil bli brukt i herværende arbeid.

De spannformete karenes form og spor på karenes innside viser at de må ha vært formet over en sylindrisk eller en svakt buket blokk av tre eller keramikk (Magnus 1980:175). Mens karene enda var på blokken, ble de dekorert med kammer, pinner, stempler eller med fingre og negler. Dekoren ble altså påført «opp ned», noe som kan ha hatt betydning for hvordan de ulike mønstrene ble oppfattet. Sporene på karene tyder også på at de ble brent i enkle ovner bygget opp av tre og torv. Temperaturen kom ikke over 600–700 grader, og karene fikk en myk overflate.

Karenes funksjon er ennå et åpent spørsmål. Soting på karveggen er ofte brukt som et argument for at de er kokepotter. En nærmere undersøkelse viser at dette like gjerne kan være resultat av brenningen i produksjonen (Magnus 1980:286–288). Dessuten egner verken gods eller form seg til koking. Godset isolerer for mye og de fleste karene er for små til koking ved hjelp av varme steiner (de rommer 1 til 1,5 liter). Godset egner seg imidlertid godt til å holde på varmen, og karene kan heller tenkes som oppbevaringskar. I flere kar, i bunnen eller på siden, er det funnet en tykk skorpe av sot,

som inneholder protein. Den flate bunnen, som er et vesentlig element ved karenes form, viser at de er laget for å stå på et jevnt underlag, og ikke i en ildstedgrop. Jernhanken, der den finnes, viser at karene kunne bæres og henges. Mange er blitt reparert (Magnus 1980). Det er et unikt trekk ved spannformete kar, og det fremhever deres spesielle verdi. Funn i tufter og på boplasser viser at karene hadde en betydning i livet. Det er imidlertid i forhold til døden at de trer klart frem i materialet. I nær sagt enhver begravelse i folkevandringstiden inngikk et spannformet kar, satt ned i kisten nær den døde, brent med den døde i en kremasjon eller som beholder til den dodes kremerte bein. Det nære forholdet mellom den døde og karet er tydeliggjort gjennom forholdet at det ikke synes å være mer enn ett slikt kar for hvert individ i graven (Magnus 1984a), i hvert fall i deler av undersøkelsesområdet (se punkt 6.1) (se også Fredriksens arbeider om spannformete kar og identitet fra 2005 og 2006).

Alle som har arbeidet med norsk folkevandrings-tid, har vel på noe tidspunkt ønsket seg en kronologi som bygger på klarere kriterier. De spannformete karene forekommer hyppig i periodens graver, så vel i manns- som i kvinnegraver. De finnes også på boplasser, i hus- og nausttufter og i hellere. De burde derfor kunne fungere godt som et følsomt kronologisk instrument der mange ulike funnkategorier kan korreleres. Både Håkon Shetelig (1905a og 1912) og Johs. Bø (1931a) har i sine studier av spannformete kar trukket opp kronologiske utviklingsforløp der datering av de ulike karseriene støttes av funnsammensetningen i gravene. Men karseriene er ofte etablert på grunnlag som ikke alltid er like entydige, og det kan være vanskelig å se hva dateringene egentlig bygger på. Vi vil i den foreliggende analysen av spannformete kar presentere en typologisk gruppering basert på klarere definisjoner enn de som finnes i tidligere analyser.

1.2 Målsetning

Hovedmålet med undersøkelsen er å utarbeide en typologisk inndeling av de spannformete karene. Denne skal fortrinnsvis fungere i forhold til utvikling over tid (kronologi). Inndelingen skal bygge på kriterier som er mer entydige og lettere å håndtere enn de som foreligger i den eldre litteraturen. Det vil likevel være nødvendig å inkludere den kompleksiteten som er til stede i karenes utviklingsforløp gjennom romlig og kvalitetsmessig variasjon. Den romlige variasjonen får betydning for forståelsen av tidsforløpet der de ulike variablene, som danner grunnlaget i typologien, endrer seg i ulik takt. En form eller et mønster kan bli tatt i bruk tidligere i ett område og ha lenger brukstid i et annet. En forståelse av slike variasjoner er vesentlig for

å danne seg et bilde av håndverkets utvikling og betydning, men også for å få et bedre grep om utviklingen av andre gjenstandskategorier og de romlige forskyvningene som preger folkevandringstidskronologien i Sør-Norge, fra Vestfold til Sogn og Fjordane (Kristoffersen 2000). Elementene som definerer folkevandringstiden, ser ut til å komme først i Vestfold med gradvis forsinkelse mot sør og vest. Det er tydelig i relieffspennenes stadier (Nissen Meyer 1935) og gjennom forekomsten av mange sene funn uten korsformete spenner i Rogaland og nordover vestlandskysten (Shetelig 1906; Reichstein 1975; Bode 1998). Dersom de ulike typologiske variablene også kan betraktes som uavhengige enheter, gir de spanformete karene muligheter for å fange opp og gi forståelse for denne forskyvningen gjennom den mengden og de store mulighetene for variasjon som preger dette materialet. Bildet av utviklingsforløpet kan dessuten kompliseres gjennom kvalitetsmessig variasjon. I samtidige tradisjoner kan det produseres kar med ulikheter i form og dekor, der nyvinninger ofte forekommer i kvalitetsproduksjonen.

Karform og dekorskjema eller komposisjonsprinsipp vil utgjøre hovedvariablene i den typologiske analysen. Ved komposisjonsprinsippet er utviklingen av horisontalfeltets bredde et sentralt trekk som ut fra eldre studier kan se ut til å kunne bryte gjennom den romlige variasjonen. Den typologiske inndelingen som fremkommer gjennom systematiseringen av disse variablene, vil bli plassert kronologisk gjennom våpengra-

vene (Bemmann & Hahne 1995), og derigjennom danne grunnlag for en vurdering av faseinndelingen i folkevandringstid (Bakka 1977; Straume 1987; Kristoffersen 2000). Det er ikke et mål å lage en finere inndeling av perioden, men gjennom de spanformete karene å gi et bedre grunnlag for den inndelingen som eksisterer. Et kronologisk rammeverk bygget på de spanformete karene vil ha stor nytteverdi da de, som nevnt innledningsvis, forekommer i mange kontekster og gir muligheter for korrelering mellom disse.

De nær 800 karene fra gravkontekster i fylkene Sogn og Fjordane, Hordaland og Rogaland utgjør materialgrunnlaget i analysen. Kar fra graver har en sluttet funnkontekst og egner seg godt for kronologiske studier. De tre fylkene er valgt som undersøkelsesområde fordi de, med hensyn til funnmengde, fremstår som kjerneområdet for disse karene. Tradisjonen fortsetter riktignok mot nord og sør. Karene i Møre og Romsdal er en naturlig fortsettelse av de enklere formene av Nordfjord-karene, og karene fra Rogaland har en klar sammenheng med de fra Vest-Agder, et sentralt område med stor produksjon av kar med høy kvalitet. Foruten å være et kjerneområde utgjør de tre fylkene også et forholdsvis enhetlig område med hensyn til det arkeologiske materialet i perioden, et område som kan fungere godt som utgangspunkt for en mer avklart forståelse for de forholdsvis komplekse kronologiske forholdene i Sør-Norge i folkevandringstid.

Tidligere forskning

De spannformete karene er tatt opp i de fleste arbeider som berører folkevandringstidens kronologi, og det foreligger en rekke artikler og enkelte større publikasjoner som fokuserer på karene. Aktuelle forskningstemaer har vært *produksjon og produsenter* (Bøe 1931a; Bagøien 1980; Magnus 1980¹; Kleppe & Simonsen 1983²; Rolfsen 1986; Kleppe 1993), *funksjon* (Magnus 1980; Bagøien 1981; Kleppe & Simonsen 1983), *leirkarstradisjonens opphav, lokale tradisjoner og spredning* (Shetelig 1905a:46; Bøe 1931a:166–167, 184; Gjesing 1941; Næss 1996 [1968]: 52–55; Rolfsen 1974a; Rolfsen 1974b:88–91, 95–96; Kleppe & Simonsen 1983; Magnus 1980:288; 1984a; Jørgensen 1988; Olsen & Jørgensen 1988; Kleppe 1993; Kristoffersen i Bakka et al. 1993; Engevik 2002; Fredriksen 2005), *leirkar og identitet* (Jørgensen 1988; Fredriksen 2005; 2006). Tre avhandlinger er kommet til etter at analysen var gjennomført (Breivik 2006; Rynning 2007; Engevik 2007), hvorav to er hovedfagsavhandlinger som tar opp typologi og regional spredning av kar i henholdsvis Trøndelag og Øst-Norge. Den tredje er en dr.art. avhandling som i følge tittelen tar opp typologi og regional sammenheng³.

De spannformete karenes typologi er temaet i foreliggende analyse, og den forskningshistoriske gjennom-

1 Fremstillingsprosessen var en vesentlig del av Magnus' analyse allerede fra utgangspunktet. Derfor ble også analyseskjemaene fra 1975 utstyrt med rubrikker for tilvirkningsspor for hvert leirkar.

2 Se deres gjennomgang av tidligere diskusjoner om fremstillings-teknikk og eksperimenter med fremstilling (Kleppe & Simonsen 1983:13–15).

3 Særlig denne analysen ser ut til å ligge tett på vår med hensyn til materialvalg og problemfelt. Den var først tilgjengelig etter at vår analyse var ferdig. Vi har derfor ikke kunnet trekke den inn i arbeidet. Analysene har løpt parallelt (vår hadde tidligere oppstart), og de vil kunne komme til å være publisert noenlunde samtidig. Det kan dessuten være faglige grunner til å la de to analysene stå uavhengig av hverandre. Rimeligvis er premissene og de metodiske grep ulike. Når analysene får stå på hvert sitt grunnlag, kan resultatene sammenliknes, uten sirkelslutninger, noe som også er metodisk interessant.

Fig. 1. Gabriel Gustafson studerer et av karene fra Kvasseheim på Bergens Museum i 1889. Foto: Lil Gustafson, privat.

Fig. 1. Museum curator Gabriel Gustafson studying one of the bucket-shaped pots from Kvasseheim, at Bergens Museum in 1899. Private photo.

gangen har fokusert på de arbeidene som tar opp utviklingen av karenes form og dekor. Disse danner analysens utgangspunkt og ståsted. Her er Haakon Shetelig (1905a) og Johs. Bøes (1931a) publikasjoner sentrale samt Magnus' artikler fra 1980-årene. Andre forfattere som har berørt diskusjonen om de spannformete karenes utvikling, har fortrinnsvis lagt vekt på dekor og dekorens tidsstilling uten å ta opp karenes typologiske utvikling som helhet. De forholder seg til den som finnes i Bøes *Jernalderens keramikk*. Arbeidene har gjerne omhandlet mindre deler av materialet, og det er andre spørsmål som har stått i fokus (Næss 1996[1968]; Kristoffersen 1999; 2000; Fredriksen 2005; Engevik 2005).

Innledningsvis vil publikasjonene til Shetelig (1905a) og Bøe (1931a) bli tatt opp i større bredde. Deretter vil de emner som er av vesentlig betydning for foreliggende arbeid bli gjennomgått. Det gjelder den typologiske utviklingen av karene slik den er behandlet i de nevnte arbeidene, men også hos andre forfattere.

Tidligere forskning som omhandler godset, blir også behandlet nedenfor. Godset er særpreget for denne typen kar og er dessuten av betydning for formen.

2.1 Shetelig 1905 og Bøe 1931

Shetelig og Bøes arbeider har fått noe av alderens patina over seg, men de står fremdeles fast og blir henviset til. Arbeider man med gravmateriale der datering er av betydning, har de vært nødvendige. Da Shetelig skrev sin artikkel *Spandformede lerkar fra folkevandringstiden* som ble publisert i 1905, hadde han vært tre år på Vestlandet. Hans undersøkelse var ment som et bidrag til *vor kundskab om Norge i dette tidsrom*, og han mente at karene i mangt og meget var en målestokk for *tidens standpunkt*. *De spandformede karene har vært de mest yndete og følgelig viser hva man forlangte og hva tidens håndverk kunde yde i denne retning* (Shetelig 1905a:42). Shetelig avgrenset sine undersøkelser til allerede innkomne funn i Bergens Museum, og ved alle kronologiske bestemmelser fulgte han Montelii system. Fordi den spannformete keramikken skiller seg så markant ut fra all annen keramikk innenfor samme tidsrom og område, kunne den studeres spesielt, og Shetelig mente at det ikke ville bli nødvendig å trekke andre oldsaksformer inn i undersøkelsen. Det viste seg imidlertid å bli nødvendig for å få til en kronologi på karene (Shetelig 1905a:90).

De tidligste spannformete karene satte Shetelig til annen halvdel av 4. årh. med karet fra Hydneshaugen på Slinde i Sogndal som eksempel (BMÅ 1893; Shetelig 1912: fig. 82 a-c). På grunnlag av form på kar og munningsrand mente han at slike kar var oppstått som en nyskaping i annen halvdel av 4. årh.: *Randens behandling er fra først til sist saa forskjellig fra andre typer, at alene dette vilde kjendetegne dem som en konstant art, der følger sin egen utvikling* (1905a:46, 90). Ved periodens slutt forsvant de igjen, tilsynelatende plutselig og sporløst, fra det arkeologiske materialet. Shetelig beskrev sin forundring over at dette skjedde når keramikkproduksjonen sto på høyden både teknisk og ornamentalt. Han antydte at noen enkelte kar kunne forekomme i merovingertidskontekst, men forfulgte ikke dette videre. Om selve produksjonen mente han at de fineste og teknisk beste karene måtte være utført av spesialhåndverkere som levde av sin virksomhet, og at karene ble tilvirket i en begrenset mengde verksteder og derfra distribuert til andre distrikter, sannsynligvis sjøveien. Denne tanken tok Perry Rolfsen opp igjen i sin studie av naust på Jærkysten (Rolfsen 1974b).

Sammenfattende kan sies at Shetelig fikk frem en relativ kronologi for spannformete kar på grunnlag av et bredt spekter av typologiske elementer der både form, munningsrandens utforming, dekorskjema,

mønster og de enkelte elementene i dekoren inngikk. Kronologien, med absolutte år inndelt i halve århundrer, støttet han på funnsammenhengen med ornerte spenner og andre gjenstander samt våpen. Karenes utbredelse berørte han i liten grad, da han anså sitt grunnlagsmateriale som begrenset i forhold til slike spørsmål (se nedenfor).

Bøe var Sheteligs etterfølger i embetet som professor og bestyrer av Bergens Museum, og han tok opp de spannformete karene til fornyet gjennomgang i sin avhandling *Jernalderens keramikk i Norge* fra 1931. Bøe var en mer praktisk og teknisk interessert forsker enn Shetelig, og det nye ved hans behandling av jernalderens keramikk var hans eksperimenter med fremstilling, teknikk og brenningstemperatur. Da de spannformete karene bare utgjør et kapittel i hans avhandling og hans store interesse var det *finere bordtøi*, holdt han seg stort sett til Sheteligs typologi og kronologi, men mente at de kronologiske grensene ikke måtte trekkes for skarpt.

Bøe anså det for sikkert at de tidlige variantene av de spannformete karene forutsatte et felles utgangspunkt. Dette fant han i Rogaland i det 4. årh. På Kvasheimgravfeltet i Hå var det funnet et kar som var spannformet, men laget av et tradisjonelt leirkargods. Han antydte at de femten karene han trakk frem som de tidligste fra Rogaland, muligens kunne være laget av samme person i samme verksted. Tidfestingen ble gjort på grunnlag av blant annet en kvinnegrav fra Kvasheim (B5352, Lillehammer 1996:90, 145), der det finnes skår av to av de tidligste karformene. Bøe gjorde oppmerksom på at funnene med disse karene ikke hadde korsformete spenner, og at dette ga en datering til *en senere del av 4. årh.* Det falt ham ikke inn å spekulere om kartypen kunne være oppstått et annet sted langs kysten og etterliknet i Rogaland i tradisjonelt leirgods. Bøe mente at formen til de spannformete kar måtte ha sitt opphav i trespann, og at dekoren understreket dette. Han anså at for eksempel rundt-løpende, horisontale hulkiler, som utelukkende fantes på kar av den spannformete typen, måtte gå tilbake på skavjernet i treskurden. Dreide trekopper finnes bevart i enkelte funn (blant annet B4590 fra Evebø, Gloppen, Sogn og Fjordane).

I motsetning til Shetelig mente Bøe at de spannformete karene ikke hadde stilt store krav til teknisk dyktighet hos pottemakeren (Bøe 1931a:170, 202). Han så fremstillingen som spredt og lokal, uten spesialister og sentrale verksteder. Et indisium på dette var variasjoner i tilsatte bergarter og mineraler. Som Shetelig mente han at den beste produksjonen foregikk på 500-tallet med produksjonssteder i området Hardanger-Sogn. Ellers så Bøe det som problematisk å stedfeste den lokale produksjonen nærmere, da bestanddelene i godset, til tross for variasjoner, fantes over store

delar av området (Bøe 1931a:202–203). Han sluttet seg til Shetelig sine tanker om at sjøveis handel hadde ført til spredning av kartypen, og som Shetelig antok han at de spannformete karene hadde vært anvendt dels til koking og dels som *finere bordtøi*, særlig nord for Rogaland der hankekarene (R361) er relativt sjeldne.

Med hensyn til selve produksjonen sluttet Bøe at karene måtte ha vært formet over en blokk, og at de i enkelte tilfeller kunne være støpt eller presset mot blokken (Bøe 1931a:171). Godset hadde man fått til å henge sammen ved å banke det mot underlaget. Brenningstemperaturen hadde vært lav, i mange tilfeller var karene bare tørket skarpt. Mange kar anså han hadde vært sekundærbrent på ildsteder eller likbål. Bøes kapittel om det keramiske håndverket er fremdeles interessant lesning, og de tekniske undersøkelser han ønsket seg har Birgitta Hulthén tatt opp og ført videre (Hulthén 1986; 1991; se også nedenfor om Kleppe & Simonsen).

Bøe så den norske keramikken fra eldre jernalder i en europeisk sammenheng med påvirkning både fra sørøst (i 3. årh.) og fra sør. Allerede fra 3. og 4. årh. produserte man i Norge hankekar, tutekar, forskjellige begerformer og den lille, enhankede kokepotten. Men først i 4. årh. ble det oppsving i produksjonen, et oppsving som falt sammen med gullfunn, importsaker og den korsformete spennen. Tyngdepunktet ble flyttet fra Oslofjordfylkene til Agder-Rogaland. *Overalt merkes et friskt og levende initiativ og betydelig råderom hos befolkningen. Det er i denne perioden folkevandrings-tidens kulturelle repertoar tar form. Og sikkert skal en nærmere gjennomgåelse vise at skillet i Norges forhistorie ikke faller ved 400, men omtrent to generasjoner før* (Bøe 1931a:229).

I motsetning til Shetelig, er det ikke lett å følge Bøe i hans utlegning av utviklingsforløpet for de spannformete karene. Dels manglet han Shetelig sine fingerspissfølelse og sans for materialet, og sammenlignet med det finere, glittede *bordtøi* syntes Bøe åpenbart at de spannformete karene var noen simple greier. Det ligger også implisitt i Bøes arbeid en diskusjon med Shetelig sine publikasjoner fra 1905, noe som krever at man har Shetelig sine arbeider foran seg mens man leser Bøes tekst.

2.2 Gods

I sin analyse fra 1905 beskrev Shetelig godset ved de enkelte karer, men uten å systematisere sine iakttagelser. Han viste at leiren var blandet med fin sand og litt asbest i den eldste gruppen av den koniske serien, og at godset var forholdsvis tykt og av gullig eller rødgul farge (Shetelig 1905a:44–45). Eksempelene han brukte er fra Sogn. I de tidligste karene i gruppen med sylindriske karer, hvor eksemplet er fra Hardanger, viste han

at godset var tykt og av lys grå leirmasse blandet med glimmer (Shetelig 1905a:47). Dermed påpekte han vesentlige karakteristika ved godset i de eldre spannformete karene, samt den regionale variasjonen.

Bøe fremhevet godset som det mest særpregete ved de spannformete karene (Bøe 1931a:165). Han viste at de var fattig på leire, men inneholdt mye talkholdige bergarter, knust kleber eller fliset/finrevet asbest; enkelte karer hadde gods som kun besto av revne og knuste bergarter tilsatt vann. Det fantes grov asbest i enkelte av de eldre, store forråds- og kokekarene, men det hadde aldri vært kjennetegnende for en leirkarstype, slik det ble for de spannformete karene. Han viste at godset ikke hadde forutsetning i tidligere keramisk produksjon, og i likhet med Shetelig så Bøe at de eldste karene ikke inneholdt asbest eller kleber, men at denne tilsetningen kom inn på et litt senere stadium i utviklingen (Bøe 1931a:170–171). Tilsetningen gjorde at karene holdt formen under tork og varmebehandling. Dessuten kunne de repareres ved å sette på en lapp av ny masse, noe som ikke lot seg gjøre på ekte leirkar. I grove trekk beskrev Bøe den geografiske fordelingen av de ulike tilsetningene i de spannformete karenes gods slik: Den grovflisete asbesten var vanligere på Møre, den helt finrevne asbesten delvis blandet med kleber i Sogn-Hordaland, mens den helt eller nesten asbestfrie talk- eller kleberblandingen var vanlig i Agder (Bøe 1931a:202). Han understreket imidlertid at det var svært mange unntak fra dette mønsteret.

Fra Voss i Hordaland foreligger det et rikt materiale av spannformete karer. Behandlingen av de 41 karene herfra i avhandlingen til Jenny-Rita Næss (Næss 1996 [1968]) er derfor av interesse i vår sammenheng. Med hensyn til godssammensetningen skrev Næss, ut fra øyesyn, at den forandret seg gjennom produksjonstiden (Næss 1996 [1968]:52). Hun viste at de eldste karene hadde mørkt, tykt gods med stort innhold av kleber og biotitt, mens asbest var fraværende. Ett kar hadde leire uten tilsetning av kleber eller asbest. Dessuten påpekte Næss at godset i karene fra 500-tallet var tynnere og mer homogent med et større innhold av mer eller mindre finknust asbest.

Magnus har tatt opp karenes gods i artikler fra 1980-tallet (Magnus 1980; 1984b). Hun fant på grunnlag av tynnslip at det var mer magringsmateriale enn leire i godset, og at leiren så ut til å ha vært tilsatt for å binde hovedbestanddelene sammen (Magnus 1980:175). Hun påpekte at asbest er et mineral, en variant av amfibolitt, mens kleber er en bergart som hovedsakelig består av mineralet talk. Asbest har fiberkonsistens, mens kleber har en fet, kornet struktur. Magnus mente at en forenklet inndeling i kategoriene asbest og kleber var tilstrekkelig i forhold til de spørsmålene hun ønsket å ta opp. Gjennom øyesyn, mikroskopering samt enkelte tynnslip-analyser stadfestet

hun, ved en mer systematisk gjennomgang av et større materiale, hovedtrekkene i de regionale variasjonene Bøe hadde observert.

Else Kleppes og Stein Em. Simonsens godsanalyse lå på et mer presist nivå med varierende metoder for analyse av tynnslip, men omfattet et forholdsvis lite antall kar (Kleppe & Simonsen 1983:15–22). Analysen var da også gjennomført i den hensikt å gi informasjon om leirtyper som kunne brukes i eksperimenter med karfremstilling og ikke for å vise generelle tendenser i materialet. Kleppe & Simonsen fremhevet det vesentlige forholdet mellom bruk av tilsetningsstoffer og brenningstemperatur. Den store mengden tilsetning var vesentlig for at produksjonsmetoden skulle fungere. Leire uten eller med mindre tilsetningsstoffer ville resultere i et sprøtt gods når det ble brent på så lave temperaturer som så ut til å være tilfelle med de spannformete karene. De anså at valget av asbest eller kleber i stedet for sand var bevisst for at karene bedre skulle tåle varme, og de påviste hyppigheten av en blanding av asbest og kleber i karene fra Rogaland, en blanding som finnes i naturlig tilstand lokalt.

Per Ditlef Fredriksen så tilsetningsstoffer og godstykkelse som to av de teknologiske egenskapene som viser til endring (Fredriksen 2005:216–217). Han behandlet karene fra Sogn, Voss og Hardanger og fant en klar tendens i forholdet mellom disse egenskapene og de ulike dekorskjemaene han definerte (Fredriksen 2005:232–233): kar med hovedskjema 5 til og med 11⁴ var gjennomgående tynnere enn kar med dekorskjema 1 – 4 og 12⁵. Han observerte at de mange kar med blanding av asbest og kleber ikke kunne knyttes til bestemte områder eller hovedskjema. Sammenfallende med godstykkelse var også forekomsten av avsatt plass til jernbånd (5.3), som finnes som et konstant element for hovedskjema 5 til og med 11. Han fant at jernbånd utenpå dekoren forekommer ved hovedskjema 4 og har en konsentrasjon til Sogn.

2.3 Typologisk utvikling

Det er fortrinnsvis Shetelig og Bøe som har behandlet de spannformete karenes typologiske utvikling (appendiks 2–3). Bøes arbeid fra 1931 har fungert som et standardverk. Senere har Magnus tatt opp temaet, og særlig hennes arbeid om karenes form har betydning

4 5) enkel båndfletning; 6) flatefyllende båndfletning; 7) hengebuer; 8) flate/feltfyllende perler/knotter; 9) perler/knotter med øket horisontal/vertikalfelt; 10) flate/feltfyllende båndfletning med perledekor; 11) hengebuer og flate/feltfyllende perler/knotter (Fredriksen 2005:223–231).

5 1) rundtløpende horisontal dekor; 2) vertikal flateinndeling under horisontal inndeling; 3) fordypninger etter finger/negl; 4) horisontal/vertikal inndeling med feltfyllende linjer og stemples; 12) uten dekor (Fredriksen 2005:219–222, 231–213).

for den foreliggende analysen (Magnus 1984a). Emnet er også berørt av Næss 1996 [1968]), Kristoffersen (1999) og Fredriksen (2005). Materialgrunnlaget for Sheteligs undersøkelse var de spannformete karene som var kommet inn til Bergen Museum før 1904⁶, samt enkelte andre funn som trekkes inn i diskusjonen. De fleste karene var fra Sogn og Fjordane og Hordaland, men også hele 62 kar fra Rogaland fantes i magasinet i Bergen, deriblant en rekke kar fra gravfeltet på Kvassheim. Shetelig bygget, som nevnt ovenfor, sin analyse på karform, randutforming, dekorskjema, mønster og de enkelte elementene i dekoren. Han benyttet en kronologisk inndeling med faser på 50 år. I hans system varte folkevandringstiden til ca. år 600, noe som gjør hans dateringer yngre i forhold til nyere kronologiske system (se Kristoffersen 2000: tabell 1). For at hans typologiske inndeling skal komme klart frem, refererer vi likevel Sheteligs dateringer som de er i den følgende gjennomgangen. Shetelig så muligheten for at flere av variantene kunne være lokale særformer, mens andre var mer generelle typer.

Shetelig mente at de spannformete karene oppsto i annen halvdel av 4. årh. (1905a:46–49). Den koniske karformen var den opprinnelige, og han kalte den *den første hovedgruppe*. Nesten samtidig opptrådte i materialet en sylindrisk form, *den annen hovedgruppe*. Ut fra disse to formene utviklet han flere karserier med dels beslektet, dels avvikende ornamentikk (appendiks 2). Begge former ble utviklet til bukete kar: bukete former med utskrånende vegger (våre C-kar) og bukete former med rette vegger (våre D-kar). De koniske karene hørte hjemme i 5. årh. og uttømte i løpet av hundreåret sine muligheter, mens den andre hadde, på grunn av sin enklere sylinderform, større muligheter til utvikling, en utvikling som skjøt fart etter at de koniske karene hadde utspilt sin rolle (Shetelig 1905a:64).

De tidligste koniske karene, fra annen halvdel av 300-tallet, var de med horisontal ornamentikk av vulster som kan være skråskraverte slik at de fremstår som snorornamenter (Shetelig 1905a:43–45, fig. 1–2, våre nr. 54 og 53, pl. 4 og 19). Deretter fulgte karene med grove, fingerformete knopper i ulike mønstre (Shetelig 1905a:50–56, fig. 7–13, derav våre nr. 93 og 100, pl. 6 og 22), knopper som til sist kun var bevart som én rad like under randen (se eksempler på våre pl. 7, 8 og 24). Knoppedekoren varte, i følge Shetelig, inn på 400-tallet. Omkring 400 kom det han kalte linjemønstre, som i hovedsak var lett trukket kamdekor (våre pl. 1 og 3). Den stadige variasjonen så han som typisk for den tidlige utviklingen av de koniske karene, og det var kun *en eneste form som festnes til en konstant type, nogenlunde uforandret gjentaget i mange eksempla-*

6 Han har med funnet fra Storedal på Sunnmøre (B5863) som innleder tilveksten for dette året.

rer og fastholdt gjennom en saa lang tid, at den gjennomgaar en sammenhengende typologisk utvikling (Shetelig 1905a:57–60). Denne typologiske utviklingsrekken ble eksemplifisert gjennom tre kar: Eidsvåg, Bergen, Hordaland (Sheteligs fig. 15, vårt nr. 142, pl. 24), Enebø, Gloppen i Sogn og Fjordane (Sheteligs fig. 17, vårt nr. 113, pl. 25) og Hauge, Voss, Hordaland (Sheteligs fig. 18, vårt nr. 247, pl. 33). De ble datert til henholdsvis første halvdel av 400-tallet, siste halvdel av 400-tallet og til ca. 550. Karene fra Eidsvåg og Hauge ble ansett å representere vanligere former, mens kvalitetskaret fra Enebø var sjeldent og fremsto som en overgangsform mellom tidlige og sene kar. Karet fra Hauge viste mot den seneste utviklingen. Shetelig avsluttet gjennomgangen av de koniske karene ved å trekke frem en gruppe som utelukkende var dekorert med *indrissede linjer*, en form han daterte fra omkring 400. Som eksempler brukte han et lett buket kar fra Sunnmøre (Sheteligs fig. 19) og karet fra Rimestad, Hå i Rogaland (Sheteligs fig. 20, vårt nr. 52, pl. 17). De koniske karenes senere utvikling lot han flyte over i den andre hovedgruppen *idet dens ornamentsystem almindelig overførtes paa kar, som ellers maa være formet efter mønster af denne*. Den koniske serien omfattet fra begynnelsen av 300-tallet og gjennom 400-tallet de beste karene (Shetelig 1905a:64), men syntes å stivne på 500-tallet. De inngikk ikke i den rike ornamentale utviklingen i den senere delen av folkevandringstiden.

Shetelig så utgangspunktet til den andre hovedgruppen, med sylindrisk form og rette vegger, i enkle kar dekorert med lette negl- og finger- inntrykk spredt ut over karveggen, eksemplifisert ved karet fra Lille Granvin, Granvin i Hordaland (Sheteligs fig. 4, vårt nr. 92, pl. 22) og et kar fra Lista, Vest-Agder (Sheteligs fig. 6) som er nesten identisk med et kar fra Ørland i Suldal, Rogaland (nr. 97 på vår pl. 6) (Shetelig 1905a:47–49). Han daterte gruppen til slutten av 300-tallet. Han så de tidlige sylindriske karenes dekor som etterlikning av dekoren på de koniske karene, og anså at linjemønstrene ikke ga mulighet for fornyelse. Det ble mulig først med stemplene som kom inn i den sylindriske gruppen omkring 500 (Shetelig 1905a:69), og disse innledet de spannformete karenes siste blomstringstid. Med denne utviklingen kom vektleggelsen av horisontalfeltet som ble bredere og fikk rik dekor av border med innstemplete figurer (Shetelig 1905a:71). Som eksempel brukte Shetelig karet fra Øvsthus, Kvinnherad i Hordaland (Sheteligs fig. 32, vårt nr. 73, pl. 21) med bord av krysstempler i horisontalfeltet, noe han anså som typisk for utviklingen som fulgte. På enkelte kar ble den horisontale dekoren dominerende (Sheteligs fig. 34–36). Med forutsetning i den rent horisontale dekoren utviklet det seg omkring år 500 nye mønstre som buer og båndfletning (Shetelig 1905a:75). Til de tidligste forekomstene regnet Shetelig kar fra Jæren

(Sheteligs fig. 37–38). Med disse mønstrene, sammen med større variasjon i stempler, ble den rike utviklingen i det 6. årh. innledet. Samtidig forsvant den sylindriske formen, og alle kar ble buket. Men, som Shetelig skrev, med et *minde af den cylindriske form*, for de sene, sidbukete karene (våre D-kar) har sylindrisk form over den lave buken.

I utviklingen på 500-tallet skilte Shetelig ut to grupper (Shetelig 1905a:78–81). Fra tiden omkring 550 fantes gruppen som er eksemplifisert med to av karene fra Måge, Ullensvang i Hordaland (Sheteligs fig. 41–42, våre nr. 135 og 192, pl. 7 og 31) med skjellstempel i smale, vertikale felt. Ornamentikken var blitt tettere og den fylte flaten. Kvaliteten var høynet, som på karene fra Lunde på Lista i Vest-Agder (Sheteligs fig. 43) og Lekve, Voss, Hordaland (Sheteligs fig. 44, vårt nr. 190, pl. 31). På karet fra Lekve er det perlestempel som han anså for typisk for den seneste utviklingen, i bånd eller som flatefyllende motiv. Samtidig som relieffet ble utviklet, skjedde en fortetning av ornamentene som utviklet seg til en totalt heldekkende dekor. Sammenfattende beskrev Shetelig utviklingen før siste fase slik: *Det kunde synes, som om vi igjen nærmer os udgangspunktet for den hele udvikling: de ophøiede ribber og knopper paa de første former. Men her er sikkert ingen direkte forbindelse. Det er tidens smag, som svinger; først bort fra de profilerte former mod rene liniemønstre og indstemplede figurer, som er fremherskende i samtidige metalarbejder, og derfra igjen mod et lavt relief, der følger og fylder fladen, ligesom dyreornamenterne fra den senere folkevandringstid* (Shetelig 1905a:81). Han så i karet fra Lekve en overgangsform til den yngste gruppen av de spannformete karene. Fremstillingsteknikken ble forbedret ut over i 6. årh. og sist i århundret fant han *en rent skolemæssig rutine og en teknisk sikkerhed i udførelsen, som overgaar alle tidligere, og er ganske enestaaende i vor forhistoriske keramik* (Shetelig 1905a:81).

Shetelig mente at utviklingen av horisontalfeltet fortsatte i den seneste gruppen, datert til annen halvdel av 500-tallet (Shetelig 1905a:82–87). Dette ble utvidet og perlerekker ble typisk, eksemplifisert ved karene fra Nedre Sævareid, Etne i Hordaland (Sheteligs fig. 45, vårt nr. 240, pl. 36) og Mindresunde, Stryn, Sogn og Fjordane (Sheteligs fig. 46, vårt nr. 231, pl. 34). På sene kar med buemønstre og båndfletning fant Shetelig den rikeste variasjonen i dekoren. Han viste til karene fra Ågedal, Bjelland i Vest-Agder (Sheteligs fig. 47) og Hamre, Leikanger i Sogn og Fjordane (Sheteligs fig. 48, vårt nr. 228, pl. 37). Sistnevnte regnet han til de fineste, med en rik variasjon av stempler. Stemplene hadde ikke lenger, mente Shetelig, den samme betydningen som isolerte motiv, men var underordnet mønsteret. Båndfletningen hadde utviklet seg fra en enkel bord til et flatedekkende mønster med komplisert oppbygning, gjerne kombinert med perlestempler. Han

mente at båndfletningen ble utviklet til kurvfletning, og at en ny smak var kommet inn med denne dekoren, en smak som viste frem mot perioden som skulle komme hvor karene mistet sin betydning og gikk ut av bruk (Shetelig 1905a:89–90).

I *Jernalderens keramikk* fulgte Bøe i store trekk Sheteligs typologiske utvikling, men han satte også opp sine egne karserier med forgreninger (appendiks 3). De kompliserte forgreningene og billedmaterialet som ikke er i takt med teksten, gjør det vanskelig å følge fremstillingen av serienes forløp. Teksten er også svært komprimert, og strukturen kan være uoversiktlig med mange diskusjoner som føres parallelt. Bøe vurderte utviklingen av de spannformete karene på et litt bredere grunnlag enn Shetelig gjorde. Han hadde flere kar fra et større geografisk område, og det gjorde at den regionale variasjonen i større grad kom inn i diskusjonen.

Materialet fra Rogaland fikk betydning for Bøes vurdering av den tidlige utviklingen. Denne fant han i en forgruppe med kar som er spannformete, men ikke har fått det karakteristiske godset med kleber eller asbest. Godset i disse tidlige karene besto av en leirblanding som allerede var kjent og som var magret med sand (Bøe 1931a:166–169). Denne forgruppen på femten kar (fjorten i Rogaland og ett i Sunnhordland) finnes i to klart adskilte varianter: 1). Helt sylindriske kar med liten randutvidelse og horisontal dekor av enten hulkiler eller lette linjegrupper; 2) Nesten sylindriske kar, men *dog med noget sving til siden og til dels med skarpt utvidet rand* dekorert med et *horisontalbånd av linjer eller furer øverst og grunne vertikale hullstaver med konturlinjer mellom horisontalbånd og bunn* (Bøe 1931a:167). Linjebunter og vinkler kunne forekomme i dekoren under horisontalbåndet. Bøe daterte denne forgruppen til siste halvdel av 300-tallet.

I utviklingen som fulgte i tiårene før og etter 400 fortsatte hovedtrekkene: 1) En sylindriske form med horisontal dekor i strek eller relieff og 2) en mer buket form med vertikal inndeling av flaten under et horisontalbånd (*rundtløpende linjegruppe*) (Bøe 1931a:171–183). I den første av disse to seriene ble kamdekoren vanlig senest ved 400. Ribbene ble skravert med skråhakk, som på karene fra Sogn: Øvre Ljøsne, Lærdal (vårt nr. 53) og (Slinde, Sogndal (vårt nr. 54), begge på vår pl. 19, og gruppen hadde spredt seg til Sogn og Valdres omkring 400. Den horisontale inndelingen av flaten ble ikke vanlig, selv om den holdt seg på et fåtall kar perioden ut, særlig i sør på Vestlandet (Bøe 1931a:175–176). Det var dekorskjemaet i den andre gruppen som ble det vanligste. Allerede på 300-tallet var dette en markant gruppe med dekor av vertikale linjegrupper på karveggen (Bøe 1931a:177–184). Feltenes kunne være fylt med diagonalkors, vinkler eller skrålinjer, og dekoren var lett trukket. Kam- og røstempel kunne forekomme. Horisontalbåndet var flyt-

tet høyt opp mot randen. Til denne hovedgruppen var det to sidegrupper som fortsatte opp på 400-tallet (Bøe 1931a:179–183) hvorav én var vanlig på Nord-Jæren, i Ryfylke og i Hordaland. Karene i denne gruppen hadde sylindriske eller buket form, og dekoren var avgrenset oppe av en profilert ribbe med tverrhakk (for eksempel Bøes fig. 286, Vik, Klepp i Rogaland, vårt nr. 161, pl. 9) som utviklet seg til en rad knopper i den andre sidegruppen som omfattet grovere kar og mer relieff i dekoren (for eksempel Bøe 1931a: fig. 292 Eidsvåg, Bergen i Hordaland, vårt nr. 142, pl. 24). Sammenfattende om utviklingen i tiårene før og etter 400 skrev Bøe at den sylindriske formen var enerådende innen alle grupper med tendens til mer buket kontur på de yngre varianter (Bøe 1931a:184). Dekorskjemaene fra fortypene gikk igjen, enten med rent horisontalt skjema eller med vertikal inndeling av flaten under et horisontalfelt.

Ut over på 400-tallet forsvant de sylindriske karene (Bøe 1931a:184–188). Etter 450 var det bare et fåtall igjen, og den bukete formen kom inn allerede tidlig på 400-tallet. Den ble utviklet til det Bøe kaller en normalform med kar som var nærmest rettvegget øverst og rundet forholdsvis sterkt inn mot bunnen (våre D-kar), en form med mindre lokale variasjoner. Karenes form og endringene i denne ble imidlertid ikke det vesentlige i den videre utviklingen av karene. Det var dekoren som ble utviklet og særlig skjemaet med vertikal oppdeling av flaten under et horisontalfelt. Horisontalfeltet var stadig smalt, og det var karflaten under som var det vesentlige dekorfeltet. Mønstrene var ennå forholdsvis enkle, men en tendens til å fylle flaten ble mer fremtredende. Som Shetelig skrev, blir en sterkere relieffvirkning etter hvert vanlig, mens den lette strekdekoren forsvant og stempeldekoren utviklet seg. Kamverktøyet ble satt dypere i godset, og en typisk gruppe i de midtre deler av Vestlandet var karene med de smale vertikale feltene fylt med rifler (se våre nr. 192 og 202, pl. 31). Til disse hører gruppen på vår pl. 26, med flaten dekket av vertikale rifler med og uten skråhakk, en gruppe som Bøe daterte til omkring 500. Kaminstrumentet ble utviklet med tinner av forskjellig lengde slik at det ble dannet hulkiler på karveggen. Kambåndene ble ikke bare bånd av parallelle linjer, men fremsto som profilerte bånd. Innføringen av stempelet så Bøe som det vesentligste for utviklingen. Kamstemplene og til en viss grad røstemplene ble tidlig vanlige. Det nye var de fritttskårne stemplene som ble det vesentlige i dekoren fra slutten av 400-tallet og ut over på 500-tallet (Bøe 1931a:188–192), først de store geometriske stemplene, senere de små, tett satte stemplene. De geometriske stemplene besto av trekkanter, firkanter, konsentriske sirkler, buer med og uten indre punktfylling samt trekkanter med sirkel. Et dobbeltlinjet stempel av form som et Andreaskors,

gjerne satt tett som en bord, ble vanlige fra slutten av 400-tallet. Det kunne være satt som enkel bord eller varieres med to rekker over hverandre og slik fremstå som et rutemønster. Bø påpekte at selv om et stempel av form som et blad forekom en enkelt gang, ble det ikke benyttet motiver fra plante- eller dyreriket, selv om dette var vanlig i periodens metallarbeider. Det vanligste stempelet, særlig fra midten av 500-tallet, ble perlestempelet. Stemplene var ikke lenger spredt vilkårlig ut over flaten, men underordnet seg alltid skjemaet. Stemplene kom også, som Shetelig la vekt på, inn i horisontalfeltet, og kamdekoren ble til konturlinjer for stempelbordene. Stemplene kom også inn i de vertikale feltene som kunne være åpne eller fylt med tett og flatedekkende mønster (Bø 1931a:190). I slike mønstre fortsatte horisontale, stemplete eller kamtrukne rifler, også kombinert med skjellstempel. De samme stempler som var brukt i horisontalfeltet ble ofte gjentatt i vertikalfeltene. Flatefyllingen ble etter hvert dominerende i forhold til båndene som markerte linjene i dekorskjemaet. Ved bruk av de små stemplene og med innføring av nye motiver som hengebuer og båndfletning, ble dekorskjemaet med vertikal feltinndeling under horisontalbånd etter hvert oppløst.

Hengebuene på enkelte kar kunne i følge Bø være avledet av vertikale linjegrupper føyd sammen nede til smale buer (se våre nr. 192 og 202, pl. 31 samt nr. 255, pl. 35) (Bø 1931a:192–194). Dekoren fantes i området Vest-Agder til Sunnhordland og ble datert fra sent 400-tall til midten av 500-tallet. De mer typiske hengebuene (se eksempler på våre nr. 214, pl. 32 samt nr. 228 og 242, pl. 37) var et nytt motiv. Det kunne, i følge Bø, være hentet fra hankekar hvor det forekom tidligere, og han så det som typisk for både hankekar og spannførmete kar i Vest-Agder med avtagende mengde nordover langs kysten. Motivet ble utviklet i skjemaet med vertikal feltinndeling under horisontalfeltet. Det vertikale grunnskjemaet var fortsatt synlig ved at buene var føyd inn mellom de vertikale linjegruppene, lagt rett over dem, eller at de kunne være komponert inn i horisontalbåndet. Buene kunne også vende opp (våre stående buer). Hengebuene ble etter hvert flere, de ble fordoblet (våre girlander-motiv) og opptok stadig større del av karveggen, mens de vertikale linjegruppene mistet betydning og ble borte. Bø fremhevet den høye kvaliteten ved kar med hengebuer. Særlig anså han dekorens utførelse som god. Han daterte karene til perioden før og etter 550.

Bø mente at båndfletningsmønsteret fikk stor betydning for karenes utvikling på 500-tallet (Bø 1931a:194–198), et mønster som ble vanlig rundt og etter midten av århundret. Enkle båndfletninger gikk i følge ham tilbake til 400-tallet, ofte som del av horisontalfeltet. Smale to- eller trebåndfletninger fantes ennå sent i utviklingen, men de var da *alltid trukket*

mer organisk inn i dekorasjonen (Bø 1931a:195) (se appendiks 1:19). Etter hvert opptrådte båndfletningen som eneste motiv, og den bredte seg ut over hele flaten. Kamdekoren, som tidligere innrammet mønsteret, ble borte. Han så at utførelsen av båndfletningen varierte og kunne stille store krav til håndverkerens evne til presisjon og nøyaktighet (se våre nr. 217, 220 og 222, pl. 32). Karet fra Haus prestegård, Osterøy i Hordaland (nr. 220) har en fletning bygget opp av tolv bånd, og er laget med to stempler og ikke kam som er det vanlige. Bø observerte at kammen i godt utførte båndfletninger var presset hardere inn i godset ved krysningspunktet for båndene, noe som ga inntrykk av at disse smøg seg over og under hverandre.

Ved midten av 500-tallet ble vekselkraveringen eller kurv-fletningen et vanlig mønster (se eksempel på vår pl. 27, nr. 118). I likhet med Shetelig oppfattet Bø dette mønsteret som en *skjematisert og defekt båndfletning* (Bø 1931a:198). Det kan være utført både med kam og med stempel, men også pinne har forekommet. Karene med store tresidige, skraverter felt (våre nr. 125 og 155, pl. 27) så Bø som en oppløsning av kurv-fletningen og ga dem en sen datering.

Som Shetelig så Bø bruken av perlestempelet og de små knottene som avgjørende for utviklingen på 500-tallet (Bø 1931a:198–201). Bø påpekte at perlene alltid var satt med stempel, som oftest enkeltvis, men flerdobbelt forekom. På karet fra Byrkje på Voss, Hordaland (vårt nr. 221, pl. 13) er det anvendt et syvperlet stempel etter at de smale vulstene var trukket. De firsidige knottene så han som en variant av perlestemplene, da de hadde samme plassering i dekoren som perlene, og han påpekte at knottene var satt med stempel eller ved tverrskjæring av smale vulster, og at knottene kunne ha en langstrakt form i den vertikale lengderetningen (rygger). Perlestempelet opptrådte som følgemotiv allerede tidlig på 500-tallet og kom inn i horisontalfeltet over vertikal dekor, og bres siden ut over karveggen. Utviklingen mot full flatedekking skjedde i følge Bø på to måter: 1) Horisontalfeltet ble bevart i forholdsvis liten bredde og karsiden fylt med horisontale perlerrekker. Dette forekom fortrinnsvis på karene med knotter fra Sogn og Voss. 2) Horisontalfeltet og vertikaldekorasjonen tiltok i bredde og feltene mellom vertikaldekoren forble glatte. Perlerrekker mellom smale vulster var her enerådende, knotter forekom nesten ikke. Etter hvert ble de åpne feltene fylt med perlerader mellom smale vulster som ble brutt parallelt med vertikalbåndene (gruppen med trapesförmete, åpne felt på vår pl. 34: nr. 231, 238, 243 og 250). Bø så karene der perlene/knottene dekket hele flaten (se våre nr. 166, pl. 29 og nr. 216, pl. 32) som en siste utløper av denne utviklingen.

Perle- og knotte-dekoren fantes, i følge Bø, fortrinnsvis fra Hardanger til Sogn, men den helt dek-

kende dekoren kun på Voss og i Sogn. Bøe diskuterte de ulike formenes innbyrdes kronologiske forhold⁷ og foreslo at den heldekkende dekoren var yngst. Dekoren med trapesformete åpne, udekorerte felt og den horisontale knottedekoren mellom vertikale bånd var oppfattet som noe eldre, uten at tidsforskjellen var stor mellom noen av disse gruppene. De tilhørte som helhet de yngste spannformete karene, som han anså at kunne være produsert noe lenger enn andre leirkar, da hankekar av typen R361 som finnes i svært mange kombinasjoner med spannformete kar, sjelden opptrer sammen med de seneste formene.

I 1976 startet Magnus det NAVF-finansierte prosjektet *Produksjon og distribusjon i folkevandringstidens samfunn basert på en kronologisk/korologisk analyse av spannformete leirkar*. Hun så det her som vesentlig å finne frem til en metodikk som var mer objektiv enn den rent empiriske som Shetelig og Bøe hadde brukt. Det lå i tiden å forsøke med statistiske beregninger, og hun inngikk et samarbeid med NAVFs *EDB-senter for humanistisk forskning* som var tilknyttet Universitetet i Bergen. I *Forordet* er det redegjort for utviklingen av prosjektet (se ellers kapittel 3).

I 1984 publiserte Magnus resultatene hun hadde kommet frem til vedrørende karenes form (Magnus 1984a). Hun systematiserte den formutvikling som Sheteligs og Bøes arbeid antydte gjennom klarere definisjoner med målbare kriterier. Karene ble delt inn i fem formgrupper: A-E (figur 3): A-kar er rettvegget med nær sylindrisk form, B-kar er rettvegget med utoverskrånende vegger (koniske). C-, D- og E-kar har buket form. På C-kar er karveggen svakt konveks, mens D-kar har sterkere konveks karvegg. E-kar er rettvegget i karets øvre del og konveks i nedre del. A, C og E er regnet som hovedformer, mens B og D er former med lokal utbredelse i tid og rom (Magnus 1984a:141). Artikkelen hovedtema var båndfletningsdekoren, og Magnus fant at utviklingen av denne støttet inndelingen og utviklingsforløpet av karformene. Hun delte kar med båndfletning inn i fire grupper: a) enkel båndfletning med to bånd; b) båndfletning med tre bånd; c) båndfletning med mer enn tre bånd og d) kurvfletningsmønster. Hun fant at båndfletningsmotive kom inn i mønstrene på de spannformete karene i første halvdel av 5. årh. med den enkleste formen med to bånd. Det fantes ennå i begynnelsen av 6. årh. og var vanligst på A- og C-kar. Mønstre med tre bånd kom inn ved midten av 5. årh. og varte godt ut i 6. årh. Det forekom oftest på C-kar. Den komplekse formen med mer enn tre bånd tilhørte 6. årh. og fulgte kar-typen til den gikk ut av bruk. Hun fant ikke mønstret på A-kar, men på enkelte C-kar og oftest på E-kar.

⁷ Her er Byrkjegraven på Voss viktig, med tre varianter av typen i ulike nivåer (Shetelig 1912:90–104).

Kurvfletningsmønsteret tilhørte dette århundret, men det varte ikke like lenge som båndfletningen. Det fantes på flere C-kar enn E-kar og aldri på A-kar. Magnus så båndfletningsmønsterets opphav ikke i kurver, men i gjenstander av metall og tre, og at det fantes på de spannformete karene før Stil II.

2.4 Sammenfatning: ståsted

Bøe og Sheteligs arbeider har vært i bruk av flere generasjoner arkeologer. Arbeidene har fanget opp de sentrale trekkene i den typologiske utviklingen av de spannformete karene med hensyn til form og dekorskjema, mønster og dekorelementer. Likevel er kriteriene for den typologiske utviklingen ikke alltid like klare og analysenes oppbygning er lite systematisk. Arbeidenes alder gjør dem lite aktuelle i forhold til den metodiske utviklingen av faget siden 1930-årene. Et problematisk trekk ved begge er at den typologiske utviklingen bygger på karform i den tidlige delen av utviklingen og dekor i den senere delen. Dette er forståelig i forhold til materialets beskaffenhet og vil også gjenspeiles i vår analyse. Likevel blir kriteriene for inndelingen lite enhetlig dersom dette legges til grunn. Arbeidene er heller ikke systematiske i sin presentasjon; i størst grad gjelder dette Bøes bok.

Den foreliggende avhandlingen er en fortsettelse av Magnus' arbeider fra 80-årene og tar utgangspunkt i systematiseringer foretatt av henne i tiåret før. Den tilstreber en mer systematisk og metodisk oversiktlig behandling av de spannformete karene med klart atskilte nivåer i analysen. Form og dekorskjema, under begrepet komposisjonsprinsipp, vil danne de typologiske hovedvariablene, mens mønster og dekorelementer vil bli trukket inn på et sekundært nivå, etter at de typologiske gruppene er etablert. Analysen tar sikte på å etablere en typologisk utvikling med en kronologisk relevans som er mindre belastet med ringslutninger enn de eldre arbeidene. Resultatene av vår systematisering av de spannformete karene kan best relateres til Shetelig og Bøes arbeider ved den visuelle sammenstillingen av de enkeltes grupperingen på plansjene bak (appendiks 2–3). Sheteligs og Bøes behandling av karform, dekorskjema/horisontalfelt og randutforming vil bli ytterligere utdypet i kapittel 4 der våre definisjoner blir diskutert og etablert.

Metode

Analysen har en historie som strekker seg mer enn 30 år tilbake i tid, og den vil preges av denne lange prosessen. I metodekapittelet vil det bli lagt vekt på å få frem bakgrunnen for den opprinnelige registreringen av karene i 1970-årene. Det vil bli vist hvordan vi i gjennomføringen av analysen har trukket med oss den store informasjonsmengden, valgt ut og tilrettelagt de kriteriene vi har arbeidet videre med. De spannformete karene oppviser stor variasjon og individualitet, og også dette har fått konsekvenser for valg av metode. Enkelte vesentlige begreper som vil være av overordnet betydning, blir gjennomgått nedenfor. Andre begreper blir redegjort for i introduksjonen til de respektive kapitlene.

3.1 Metodisk grunnlag og begrepsavklaring

Analysens utgangspunkt er klassifiseringsskjemaene som Magnus utarbeidet i 1970-årene og de registreringene som ble lagt inn her (appendiks 4). Det metodiske grunnlaget for oppbygningen av skjemaene er av betydning, da dette legger en del føringer for analysen slik den er gjennomført. Utgangspunktet for Magnus var Shteligs og Bøes analyser av de spannformete karenes typologiske utvikling, og det var vesentlig å gjennomføre en analyse som baserte seg på klare definisjoner av målbare kriterier (se kapittel 2). Dette var en viktig del av den prosessuelle arkeologien, og fire monografier stod sentralt når det gjaldt å finne en metode for arbeidet: David Clarke: *The Beaker Pottery of Great Britain and Ireland* (1970), Mats Malmer: *Jungneolitische Studien* (1962) og *Metodproblem inom järnålderns konsthistoria* (1963) og Hans Åke Nordström: *Cultural Ecology and Ceramic Technology* (1972).

David Clarkes materiale, Beaker-keramikken, har mange likhetspunkter med de spannformete karene: det er stort og geografisk spredt, og det var gjennomarbeidet av tidligere forskere som hadde anvendt empiriske klassifikasjonsmetoder. Det består av leirkar fra

så vel grav- som boplassfunn, og av både hele kar og et omfattende skårmateriale. Det har et begrenset antall former og en dekor som bare i liten grad hadde vært brukt til klassifikasjon tidligere. Clarke satte opp fire hovedegenskaper ved keramikk som endres over tid og rom: Form, dekor (motiver), dekorens plass på karet samt gods og brenning. Den siste gruppen av egenskaper grupperte han etter en overfladisk, okulær analyse av farge på gods og leirens forskjellige magringsmidler og fant at gods og brenning i hovedsak var en felles tradisjon for Beaker-gruppene, og at det bare fantes variasjoner innenfor undergrupper av kar med liten geografisk spredning. Dermed kunne han begrense keramikkenes hovedegenskaper til de tre førstnevnte. Form alene så han som et dårlig utgangspunkt for klassifikasjon, fordi den i stor grad er funksjonell. Dekoren er mindre funksjonelt betinget. Den er dels estetisk og dels betinget av tradisjon, og derved bedre egnet. Direkte parallellitet i dekor kan være tilfeldig. Langt mer vekt kan man legge på utvalgte grupperinger av motiver som stadig finnes sammen i spesielle sett av vilkårlige mønstre. Clarke definerte tre karakteristiske aspekter ved dekoren: dekoreringsmåte, dekorens plassering på karet (hos oss komposisjonsprinsipp) og motiver. Selv om vårt hovedmål med klassifikasjonen, til forskjell fra Clarkes romlige perspektiv, er kronologisk utvikling, har hans analyse fått betydning for det foreliggende arbeid med hensyn til flere forhold. Vi har tatt hensyn til at en klassifikasjon bør bygge på flere elementer eller variabler som kan variere eller endre seg uavhengig av hverandre, i tid eller rom (*new shape innovation but archaic motifs and style or archaic motifs arranged in a new style*) (Clarke1970:5). Dette er vesentlig for å få frem forskyvningene som ble nevnt innledningsvis. Hans arbeid har dessuten fått betydning med hensyn til helhetsforståelsen av keramikken og utviklingen av tradisjonen mot et spesialisert håndverk. Vi har ikke tatt hans advarsler mot å bruke form som klassifiseringskriterium til følge, da de spannformete karenes form ikke varierer så mye at det kan være relatert til funksjonelle forskjeller. Vi har dessuten valgt

å gradere betydningen av de ulike variablene i analysen med form og komposisjonsprinsipp som de primære og mønstre og dekorelementer som mer sekundære. Denne graderingen har sammenheng med vårt hovedmål som er den kronologiske utviklingen. Hadde det primære målet vært den regionale distribusjonen, ville også graderingen vært annerledes.

Mats Malmer poengterte behovet for klare definisjoner for å skille ulike leirkargrupper fra hverandre. Han pekte på behovet for nøyaktige mål, slik at analysene kunne bli så objektive som mulig. Allerede i 1963 hadde han trukket frem det som ble hovedelementene i Clarkes klassifisering: Han skilte ut åtte uavhengige typologiske elementer: form, proporsjon uttrykt i indeks, leirens sammensetning og farge, teknikk, dekorens komposisjon og fordeling på karveggen, mønsterdetaljer, dekorredskaper og deres finhetsgrad. *Proporsjonsindeks* er en slags formel som gir et forholdstall for hvert leirkar: største munningsdiameter delt på høyden ganget med 100 ($d/h \times 100$). En indeks på 100 viser for eksempel at et leirkar er like vidt som det er høyt, mens en indeks på 70 viser et meget slankt kar, og et med indeks 130 er meget vidt over munningen i forhold til høyden (Malmer 1962:8). Malmers arbeid har vært av stor betydning for oppsetting av våre formkriterier. Karets form omfattes av begrepet proporsjon og vesentlige kriterier for komposisjonsprinsippene ble regnet ut som en form for proporsjonsindeks. Dette er siden forenklet (se kapittel 4). Malmers arbeid har også vært av sentral betydning for oppbygningen av registreringsskjemaene til Magnus som danner utgangspunkt for vår analyse.

Hans Åke Nordström ordnet de analytiske dataene i den eldre nubiske keramikken i et taksonomisk system som besto av flere *property groups*¹, grupper av egenskaper (Nordström 1972:34): 1. Gods (*fabric*); 2. Overflateegenskaper (*surface properties*); 3. Karform (*vessel shape*); 4. Dekor (*decoration*); 5. Størrelsen på det hele karet (*vessel size*). Godsgruppen omfatter leiren og magringens sammensetning og tekstur. Overflatens egenskaper omfatter elementer som slemlag, hovedfarge og glans. Formgruppen inneholder leirkarets kontur, proporsjoner, morfologiske detaljer som randform og eventuelle hanker eller knotter. Dekorgruppen omfatter hvor på karet dekoren finnes (*location*), dekortechnik, dekorelementer, symmetri og selve komposisjonsprinsippet dvs. dekorens organisering og forhold til formen (*the structure of design*). Nordström klassifiserte de mest signifikante trekkene i dekoren i tre grupper: 1. Dekorskjema, 2. Dekortechnik, 3. Mønsterelementenes omriss. *The structure of design* er et begrep som Nordström har hentet og utviklet fra

¹ Property ble definert som *points of similarity and differences between objects* (Nordström 1972:34 med henvisn).

Anna O. Shepards arbeid fra 1963 hvor hun etablerer systematiske, tekniske metoder for klassifikasjon av keramikk. Han definerte *structure of design* som *original outlines and general composition of decoration in relation to the pottery vessel as a whole* (Nordström 1972:72 med henvisning til Shepard 1963). Han understreket videre at det uttrykte den måten dekoren var *tenkt* organisert på karet fra håndverkerens side. Metoden ble fortrinnsvis anvendt på skåler fra den nubiske A-gruppen og C-gruppen med dekor på utsiden (Nordström 1972: pl. 24). Nordströms *structure of design* blir et nøkkelbegrep i vår analyse, og vil sammen med form utgjøre grunnlaget for den typologiske inndelingen. Vi har oversatt begrepet til *komposisjonsprinsipp*.

Basert på grupperingen av klassifiseringskriteriene i de nevnte arbeidene strukturerte Magnus sitt registreringsskjema i følgende seks hovedkategorier: I. Gods, II. Mål, III. Form, IV. Teknikk, V. Dekorskjema, dekortechnik og mønstre, VI. Funksjon. Kategoriene er tilrettelagt for de spannfremete karene og er inndelt i til sammen 58 underkategorier (se vedlagte registreringsskjema i appendiks 4). I gjennomføringen av den foreliggende analysen er følgende elementer valgt ut: Form, komposisjonsprinsipp, mønstre og dekorelementer, med form og komposisjonsprinsipp som de typologiske hovedvariablene. Mønstre og dekorelementer blir trukket inn sekundært etter at gruppene er etablert, det gjør også andre kategorier av dekorbeskrivende art: åpen/tett, plastisk/lineær, felt/ikke felt. Munningsrand er ofte et vesentlig element i analyse av leirkar og vil bli tatt opp i kapittel 4. Ut fra forhold som det vil bli redegjort for her, vil imidlertid ikke dette elementet bli trukket videre med i vår analyse.

Form – Franskmannen Jean-Claude Gardin utviklet i 1950-årene en metode for objektiv dokumentasjon av keramikk, en metode som blant andre Asbjørn Herteig brukte på det middelalderske keramikk materialet fra Bryggen i Bergen, et materiale som hovedsakelig består av skår. Gardin delte et leirkar inn i fem soner: bunn, kropp, skulder, hals og rand. Hver sone kunne deretter beskrives og kodes etter benevnelsen *rett*, *konkav*, *konveks*, med to symmetriske akser, *konvergerende* og *divergerende* (Gardin 1958; 1967). Shepard utviklet senere et system for objektiv dokumentasjon av leirkars kurvatur der hun deler kurvaturen inn i to grupper: *unrestricted* (U) og *restricted* (R). I gruppen (U) er karets største vidde alltid randens diameter, mens gruppen (R) har største diameter på karkroppen (Shepard 1963: 228–336). De viktigste punktene på et leirkars kurvatur er der kurvaturen skifter retning; såkalt *inflection point*. Slike punkter ble målt i forhold til karets hele høyde og avsatt på et proporsjonsdiagram. Shepards fem undergrupper forenklet Nordström i sin formanalyse av nubisk keramikk til de fire følgende: enkel profilkurvatur uten *inflection point*; kurvatur

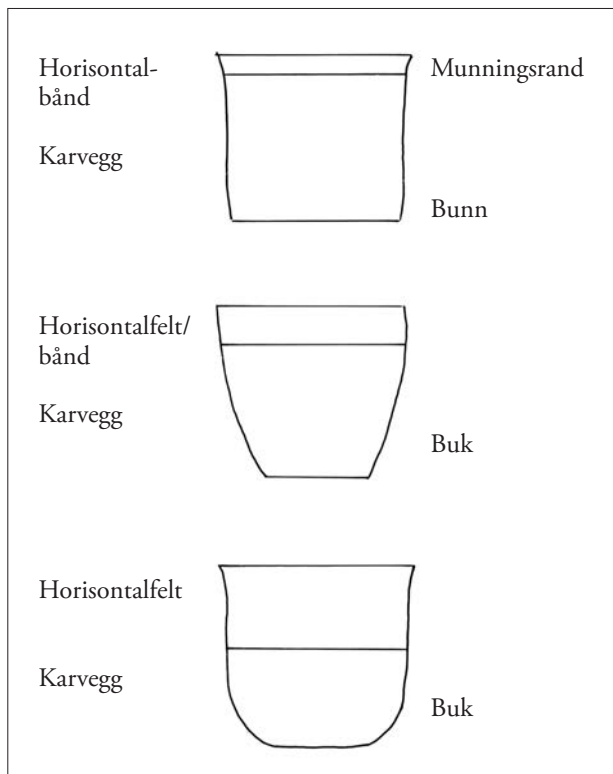

Fig. 2. Betegnelser på det spannformete karets ulike deler. Skisse ved forfatterne.

Fig. 2. The different parts of a bucket-shaped vessel. Drawing by the authors.

med ett *inflection point*; sammensatt profilkurve uten *inflection points*; sammensatt profilkurve med uregelmessig kurvatur eller minst to *inflection points*. Nordström utviklet dessuten en egen metode for å definere karprofiler ved å måle avstanden fra symmetriaksen til visse punkter på karprofilen (Nordström 1972:71–72; 1973, Table 8, 9). Avstanden ble beregnet i forhold til karets totale høyde, og prosentverdiene ble avsatt på et koordinatsystem. Med denne metoden lot det seg gjøre å sammenlikne leirkargrupper av samme form, men av forskjellig størrelse. Nordströms målingsystem ble på 70-tallet utprøvd av Magnus ved bestemmelsen av de spannformete karenes form. Det viste seg imidlertid at metoden var lite egnet på denne typen leirkar. Siden de spannformete karene åpenbart er formet over fast blokk etter at massen er kjevlet ut til ønsket tykkelse, er formvariasjonen forholdsvis liten. Med relativt mange pottemakerer over tid spredt over hele Sørvest- og Vestlandet må det ha eksistert en slags vedtatt norm for disse karenes form og størrelse, noe som trolig henger sammen med funksjonen. Variasjonen er likevel tydelig, og pottemakerne har vært seg dette bevisst når de har tilpasset organiseringen av dekoren til karformen (se nedenfor om komposisjonsprinsipp).

Ved formbestemmelsen i herværende analyse har vi bygget videre på Magnus' formgrupper fra 1984.

Definisjonene baserer seg fortsatt på forholdet mellom munningsdiameter og bunndiameter samt hvor største buk diameter på de bukete karene finnes (fig. 2), men vi har videreutviklet og presisert formuleringene. Vi har dessuten redusert Magnus' grupper fra 1984 fra fem til fire ved at A- og B-gruppene er slått sammen (kapittel 4, fig. 3). Selv om formgruppene kan etableres gjennom forholdsvis klare definisjoner, finnes det likevel variasjoner innenfor gruppene og det finnes grensetilfeller. De siste er redusert noe gjennom sammenslåingen av A- og B-gruppene. Dette skyldes materialets karakter og det faktum at de spannformete karene er produkter av et håndverk med individualitet og variasjon. Vi har derfor tatt til etterretning at form ikke kan fungere alene. Form blir gruppedefinerende bare i kombinasjon med komposisjonsprinsippene, der forholdet mellom de to blir grunnleggende i den typologiske utviklingen.

Komposisjonsprinsipp – Vi så ovenfor at Nordström definerte *structure of design* som *original outlines and general composition of decoration in relation to the pottery vessel as a whole* (Nordström 1972:72 med henvisning til Shepard 1963). Han understreket videre at det uttrykte den måten dekoren var *tenkt* organisert på karet fra håndverkerens side. Vi har gjennom diskusjon med Nordström tilrettelagt begrepet til de spannformete karenes dekor. Det er etablert fire ulike komposisjonsprinsipp basert på hvorvidt dekoren er tenkt

- vertikalt på karet
- horisontalt på karet
- som en kombinasjon av de to
- verken i en vertikal eller horisontal struktur
- uten dekor.

Skillet mellom dekoren slik håndverkeren tenkte og organiserte den og dekoren slik vi oppfatter den, er et viktig skille. For eksempel der dekoren er tett og flatefyllende, er det den vi oppfatter, mens de profilerte kambåndene som rammer inn feltene, viser at den fra håndverkerens side er tenkt inn i en vertikal struktur.

Horisontalfeltets bredde er et kjernepunkt i utviklingen av komposisjonsprinsippet og er kriteriet som skiller mellom det vertikale og det sammensatte prinsippet, prinsipper som vil omfatte de fleste karene. Det er videre en nær sammenheng mellom utviklingen av karformen og horisontalfeltets bredde, noe som understreker den nære sammenhengen mellom de to variablene og betydningen av at de behandles samlet i analysen.

Dekor – Dekorelementer og mønstre trekkes inn i analysen på et sekundært nivå, det vil si etter at de typologiske gruppene er etablert. Gjennom variabler som sorterer under dekor vil sammenheng og variasjon innad i gruppene bli vurdert. Der en karakteristisk dekor er eksklusiv eller typisk for en typologisk gruppe,

kan skårmaterialet (de knuste karene) få betydning. Dette kan også få betydning med hensyn til gruppenes fordeling i tid og rom, for samtidighet og utvikling, da det kan underbygge eller korrigere de mønstre som de hele karene gir. Ved skårene øker materialet som kan gi informasjon om dekor betraktelig i mengde.

Dekor brukes som et generelt og sammenfattende begrep. Den minste enheten i dekoren er *dekorelementet*. Dekorelementet kan være enkelt eller sammensatt. Ved enkeltelementer, som for eksempel et stempel eller et kamtrukket bånd, er én teknikk representert. Ved sammensatte dekorelementer kan flere teknikker være representert, for eksempel en snorimitasjon som består av en vulst med skravering. Dekorelementene danner ulike *mønstre*. Mønstre kan betegne sammensetningen av ulike elementer i en bord i et horisontalbånd eller på karveggen under horisontalfeltet. Det kan være ulike former for båndfletning og buer, border og bånd eller felt. Mønstrene kan være bygget opp av ett dekorelement, for eksempel kamtrukne bånd, eller de kan være sammensatt av ulike elementer og teknikker. Komposisjonsprinsippet betegner, som nevnt ovenfor, den overordnede organiseringen av dekoren på karet. Det kan strukturere både dekorelementer og mønstre, men elementene kan også være ordnet på en måte som ikke følger dette. For eksempel kan det innenfor et vertikalt dekorskjema finnes elementer som er ordnet horisontalt.

Ovenfor er de spannfornete karenes individuelle karakter som håndverk understreket. Det er lagt vekt på at dette har konsekvenser med hensyn til mekanisk bearbeiding i analysen. Dette gjelder i særlig grad for dekoren, der det har vist seg problematisk å lage definisjoner som skiller dekorelementer av samme type i forskjellig utførelse, og som helt klart forekommer i ulike sammenhenger og til ulik tid.

Kvalitet er et begrep som kan være vanskelig å håndtere, men som må trekkes inn i diskusjonen dersom vi ikke skal gå glipp av vesentlig trekk ved karene. Kvalitet er ikke noe konstant, men veksler fra kultur til kultur og fra tid til tid (Luttemann 1982). Likevel er dette ikke helt flytende. Visse fellestrekk gjør det mulig å vurdere kvalitet til andre tider og i andre kulturer enn vår egen. Så lenge vi holder oss til den tekniske, håndverksmessige kvaliteten, er det mindre problematisk, da denne kan måles med forholdsvis objektive kriterier, som tykkelse på godset og kompleksitet og presisjon i dekoren. Vi bygger da på forutsetninger om at dette var idealer også i folkevandringstidens keramikertradisjon. Det er imidlertid også en mer subjektiv vurdering av kvalitet som kan være aktuell, nemlig den mer *uttrykksbærende kvaliteten*, den som gir den i større grad udefinerbare estetiske nytelsen (Luttemann 1982:122, vår oversettelse). Slik subjektivitet er involvert i vurderingen av dekorens kvalitet som når den beskrives som sikkert utført, og den er til stede i begrepet *proporsjonsforstå-*

else. Begrepet er riktignok forsøkt fanget i de målbare forholdene innenfor *komposisjonsprinsippet*. I en vurdering av at proporsjonsforståelsen tiltar gjennom utviklingen av de spannfornete karene, ligger det likevel et klart subjektivt element.

Vi anser det som mulig å håndtere subjektiviteten i slike vurderinger, dersom det gjøres bevisst. God hjulpet er man med god kunnskap om materialet og den kulturen som studeres, i tillegg til generell formforståelse og øvelse i det å se (Luttemann 1982). Muligheten styrkes gjennom Jacques Maquets (1986) og Howard Morphys (1996) forståelse av *estetisk verdi*. Gjennom dette begrepet kan også den *uttrykksbærende kvaliteten* kobles opp mot form- og dekorelementer som vektlegges i vår analyse. *Den estetiske verdien* er den direkte effekten av en uttrykksfull gjenstand som visuell opplevelse. Den rene visuelle opplevelsen, som eksisterer i øyeblikkene før intellektet kobles inn, er verdifull når en skal nærme seg et materiale fra en annen kultur, da den til en viss grad opererer utenfor tid og kontekst, noe modifisert av ulike visuelle omgivelser. I det øyeblikket intellektet kobler inn assosiasjoner og tanker omkring gjenstanden, er den kontekstavhengig og mer utilgjengelig. I følge Maquet ligger formens estetiske verdi i en tredimensjonal gjenstand i konturen, som skiller formen ut fra omgivelsene, i volumet som fremstår gjennom det reflekterte lyset og i variasjoner i overflaten gjennom endringer i teksturen. I et spannfornet kar er konturen et vesentlig element i våre formdefinisjoner. Variasjoner i teksturen ligger i dekorens utførelse, i forholdet mellom åpne og dekorerte flater, mellom åpen og tett dekor, lineær og plastisk dekor, og i variasjon og sammensetning av dekorelementer. Vi har sett forholdet mellom dekorens struktur, *komposisjonsprinsippet*, og karets form, definert ved konturen, og relatert det til det noe subjektivt befengte begrepet *proporsjonsforståelse*. Dette er i vårt arbeid direkte relaterbart til karenes typologi, da det er et vesentlig grunnlag for typeinndelingen.

Shetelig var opptatt av de spannfornete karenes sammenheng med dyreornamentikken i metall, det håndverket som gjerne blir trukket frem som folkevandringstidens kunstneriske bidrag. Han fremhevet kvaliteten på de spannfornete karene i det 6. årh., som har *en teknisk sikkerhet i utførelsen, som overgaar alle tidligere, og er ganske enestaaende i vor forhistoriske keramikk* (Shetelig 1905a:81). For vår vurdering av kvalitet har vi sett at forholdet som utvikler seg mellom form og dekorskjema i løpet av karenes produksjonstid blir vesentlig. Dette uttrykket for proporsjonsforståelse er et sentralt element i den *sikkerhet i utførelsen* som Shetelig fremhevet. Gjennom oppbygningen av dekorskjemaene og i sammensetningen og variasjonen av dekorelementer utvikles også en sikkerhet som i stor grad bidrar til kvaliteten.

3.2 Materialets mengde og karakter

Analysen er gjennomført på et grunnlagsmateriale som består av 774 spannformete kar fra graver. Da er hele kar og knuste kar (kar i skår) regnet med (se funnliste og tabell 21–23). Sogn og Fjordane har 144 kar, Hordaland 234 kar² og Rogaland 396 kar. 270 av disse karene regnes som hele. Da form og komposisjonsprinsipp utgjør de typologiske hovedelementene, vil det være de hele karene som utgjør primærmaterialet i analysen. Som hele kar regnes kar som er fullstendige og kar med mindre skader slik at det ikke kan være tvil om karenes form eller dekor. Slike skader kan være sprekker med små avskallinger og/eller at det mangler mindre skår. Knuste kar/kar i skår trekkes som nevnt ovenfor inn i analysen etter at de typologiske gruppene er etablert; de fungerer på et sekundært nivå i analysen. For å kunne telles som ett kar i skår må karet foreligge med så karakteristiske skår at de kan skilles fra eventuelle andre kar i graven. Sterkt restaurerte kar regnes også som skår. Skårene er, som det ble utdypet ovenfor, viktige for å få en mest mulig fullstendig oversikt over mønstre og dekorelementer. Der det ved små skår hefter seg usikkerhet med hensyn til bestemmelse av mønstre, er dette nevnt i tekst eller tabeller.

Tidligere analyser og Magnus' registreringer har vist at de spannformete karene ikke danner enkle og klart avgrensede grupper som opptrer samtidig i hele undersøkelsesområdet. De representerer et håndverk med individualitet og variasjon, og vi har sett det som viktig også å fange opp dette for å forstå utviklingen av håndverket. Det viste seg også raskt i den opprinnelige analysen fra 1970-årene at det ble nødvendig med (to) kartotekkort for hvert kar i tillegg til registrerings-skjemaene for å kunne nedtegne de observasjoner som ikke lot seg innordne i skjemaene. Allerede her var det altså klart at det i en mekanisk sortering var vanskelig å få frem de nyanser som er av vesentlig betydning for en inndeling av karene i grupper som kunne ha kronologisk relevans.

² Et av karene fra Hordaland er fra boplasskontekst: nr. 9 Lange-seter, Ullensvang. Det er tatt med i analysen ettersom det er helt.

3.3 Analysens oppbygning

I kapittel 4 blir primærmaterialet, de hele karene, definert og delt inn i typologiske grupper basert på karform og komposisjonsprinsipp. Definisjoner og kriterier blir redegjort for innledningsvis. I kapittel 5 blir de typologiske gruppene beskrevet, og sammenheng og variasjon innad i gruppene blir vurdert gjennom mer sekundære typologiske elementer som dekorens karakter, hvorvidt den er ordnet i felt eller ikke, hvorvidt den er tett eller åpen, plastisk eller lineær, samt dekorens mønstre og elementer. I kapittel 6 blir de typologiske gruppene fordelt i tid og rom diskutert. Tidsavhengige forhold blir undersøkt gjennom dateringer av funnkonteksten, der våpenkombinasjonene blir det kronologiske grunnlaget, men hvor også det typologiske forholdet mellom gruppene blir av betydning i vurderingen av samtidighet og utvikling. Her blir dessuten sekundærmaterialet, skårene, trukket inn i analysen, da det foreligger en rekke skår med karakteristiske mønstre i daterte våpenkombinasjoner. Skårene blir dessuten trukket inn i den regionale analysen av de typologiske gruppene som utgjør annen del av kapittel 6, der skårmaterialet kan utfylle og korrigere den regionale utbredelsen av undergruppene basert på mønstre. I kapittel 7 blir hovedtrekkene i utviklingen av karene vurdert med hensyn til kvalitet og tradisjon. Her blir også laget rom for det individuelle ved at enkelte kar blir trukket frem og presentert mer inngående. I kapittel 8 blir de typologiske gruppene diskutert i forhold til kombinasjoner med andre gjenstandstyper enn våpen der det foreligger uavhengige typologiske grupperinger som hankekar av type R361, ulike typer spenner og enkelte andre gjenstandsgrupper som vestlandskjeler og gullbrakteater. Her korreleres de ulike gjenstandsgruppene gjennom de spannformete karene. Dette danner igjen utgangspunkt for en nyvurdering av de relativkronologiske fasene D1, D2a og D2b og den absolutte dateringen av disse. Her blir utviklingen av Nydamstil, Stil I og relieffspennenes stadier sentralt.

Typologiske variabler: Definisjon av karform og komposisjonsprinsipp

Nedenfor vil definisjoner og kriterier for de to typologiske hovedvariablene karform og komposisjonsprinsipp bli gjennomgått. Det vil videre bli redegjort for hvordan de spannformete karene gjennom klassifisering fordeler seg i kategorier basert på disse variablene. Munningsrand er ofte et vesentlig element i analyse av leirkar og vil bli tatt opp nedenfor. Ut fra forhold som det vil bli redegjort for, vil imidlertid ikke dette elementet bli trukket videre med i vår analyse. Innledningsvis vil Sheteligs og Bøes arbeid med karform og munningsrand bli gjennomgått. Det gjelder også organiseringen av dekoren, der utviklingen av horisontalfeltet er vesentlig med hensyn til komposisjonsprinsippenes inndeling. Komposisjonsprinsippet har alltid vært en del av deres diskusjon, selv om andre betegnelser er benyttet.

4.1 Karform

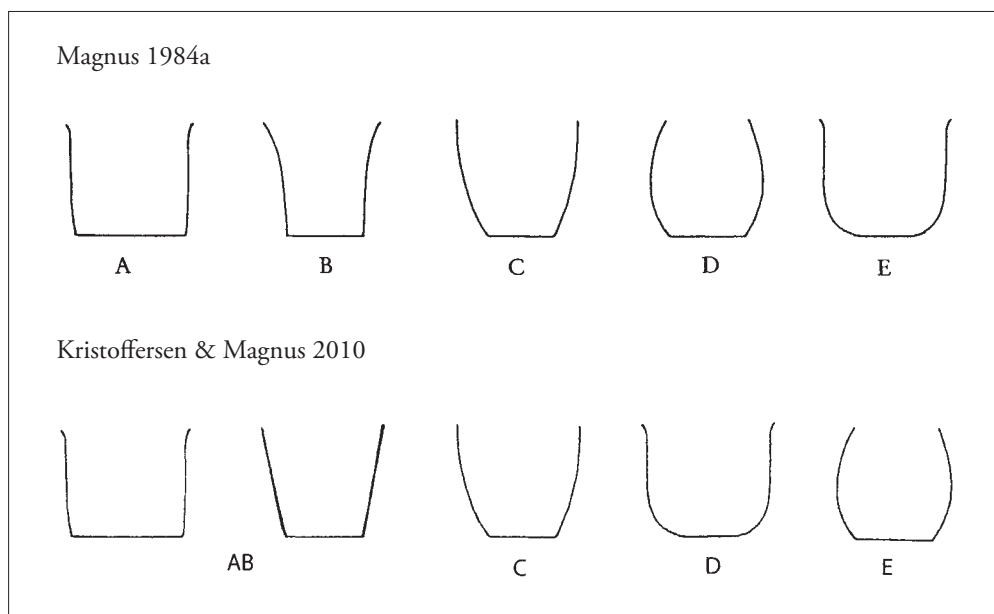
Et fremtredende trekk ved Sheteligs og Bøes typologiske utvikling var endringen fra rettvegget til buket karform, med de sidbukete, med største bukvidde på den nederste delen av karveggen, som den seneste formen (se kapittel 2 og appendiks 2–3). Et annet trekk var dekorens utvikling mot stadig bredere horisontalfelt. Begge forfatterne hadde som utgangspunkt for sine analyser de samme to grunnleggende ulike formgruppene: koniske og sylindriske kar. I følge Shetelig kunne man gjennom hele utviklingen skille mellom kar som var utledet enten fra den sylindriske eller den koniske formen (Shetelig 1905a:49). De to gruppene hadde ulik dekorasjon og ulik kronologisk fordeling, i det den som var avledet av de koniske karene, var mest fremtredende på 400-tallet, og den som er avledet av de sylindriske, var vanligst på 500-tallet. De to karseriene var ansett å kunne påvirke hverandre og kombinasjoner kunne forekomme. Som eksempel viste Shetelig til et kar som er sylindrisk på den øvre delen og buket på den nedre (kar av D-type i vår klassifisering) (Shetelig 1905a:74–77).

Bøe viste til forgruppen av de spannformete karene som besto av et gods uten asbest eller kleber. I forgruppen fantes det kar med sylindrisk form og kar som hadde en svakt innsvunget profil og skarp utvidelse ved randen. Som Shetelig mente han at den sylindriske formen kunne forekomme helt opp mot midten av 5. årh. (Bøe 1931a:184–185). Sylindriske kar hadde begynt å utvikle seg til bukete kar allerede tidlig på 400-tallet, slik at de to formene eksisterte samtidig i noen tiår. Etter hvert oppsto det Bøe kalte en *normalform* som er rettvegget øverst og sterkt buket mot bunnen (D-kar i vår klassifisering).

Vår analyse bygger videre på Magnus' systematisering av den formutvikling som Sheteligs og Bøes arbeider antyder (Magnus 1984a). Hun delte, som vi har sett (kapittel 2), karene inn i fem formgrupper: A-E. Gruppene bygget på definisjoner som er videreutviklet i foreliggende arbeid. Vi har valgt å slå sammen A- og B-formene. Skillet mellom sylindriske og koniske kar har som nevnt vært grunnleggende i Sheteligs og Bøes typologi der gruppene er basert på typiske eksemplarer. Det finnes entydige A-kar, med nær sylindrisk form, og det finnes entydige B-kar med konisk form. Dersom utgangspunktet for gruppeinndelingen er helheten av rettveggete kar, er det imidlertid vanskelig å opprettholde dette skillet. De to gruppene går jevnt over i hverandre og de typiske eksemplarene er sjeldne. Ulike målbare kriterier for et slikt skille har vært utprøvd, som vinkelen mellom bunnlinje og karvegg, differansen mellom bunndiameter og indre munningsdiameter¹ og proporsjonsindeks, uten at det var mulig å dele de rettveggete karene inn i to grupper på grunnlag av noenlunde klare kriterier. Skillet mellom A- og B-gruppen synes derfor å være vanskelig å opprettholde og de blir slått sammen til AB-gruppen. Vi har valgt å beholde begge betegnelse (AB) og å

¹ Ved diameterdifferansen ble den indre munningsdiameteren valgt, da differansen derved i størst grad blir et uttrykk for skrånningen til karveggen og eventuell kurvatur i forbindelse med randen unngås.

Fig. 3. De definerte karformene AB, C, D og E. Skisse ved forfatterne. Over: Karformer og betegnelser etter Magnus 1984a, fig. 2. Fig. 3. The vessel forms AB, C, D & E. Drawing by the authors. Above: Vessel forms according to Magnus 1984a, Fig. 2.

presentere dem på figur 3 med de to ytterpunktene av formen. Vi har gitt den koniske formen rette vegger på figuren, da dette er det vanligste. På den opprinnelige figuren til Magnus var den fremstilt med innsvungne vegger.

Vi har også byttet om bokstavene på Magnus' D- og E-former. Det er mest logisk at D betegner en av de tre hovedformene, etter AB og C-gruppene. E-karene betegner den lille gruppen med de bolleformete karene, som det er rimelig å plassere etter hovedgruppene. Formdefinisjonene på de ulike gruppene er (fig. 3, se fig. 2 for betegnelser):

- AB: Sylindrisk eller svakt konisk form der ytre munningsdiameter er lik eller større enn ytre bunndiameter.
- C: Svakt konveks form med største bukdiаметer på midtre tredjedel av karet. Ytre munningsdiameter er lik eller større enn bukdiаметer. Bunndiameter er inntil 50 % mindre enn ytre munningsdiameter.
- D: Sylindrisk form med konveks avslutning mot bunnen (sidbuket). Bunndiameter er mindre enn 50 % av munningsdiameter.
- E: Kraftig konveks form. Munningsdiameter og bunndiameter er mindre enn største bukdiаметer.

Gjennomgangen av de 270 karene i analysen som regnes som hele, viser at det er 105 kar som kan defineres som AB-kar, 103 som C-kar, 52 som D-kar og ti som E-kar (for de enkelte kar, se funnliste). Enkeltkar som faller utenfor definisjonene er tatt ut som anomalier.

Vi har ikke funnet det hensiktsmessig å lage en finere inndeling av formen. Særlig den store C-gruppen kunne gi grunnlag for ytterligere inndeling, da det

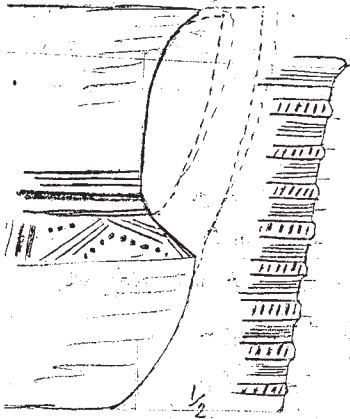
er en viss formvariasjon innenfor de kar som er bestemt til denne gruppen. Grensene mellom gruppene ville imidlertid bli lite entydige. I stedet for en finere inndeling på grunnlag av form har vi valgt å trekke inn variabelen komposisjonsprinsipp slik det ble redegjort for i kapittel 3, og gi en finere inndeling gjennom kombinasjonen med denne. Det vil likevel være en viss variasjon innenfor de fire gruppene. Kar som er definert som én form, kan ligge nær en annen, men likevel innenfor de gjeldende definisjoner. Det skyldes, som det er nevnt tidligere, at karene er resultat av håndverk, og håndformete kar gir ikke stringente formgrupper. Shetelig og Bøes analyser viste at variasjonen innenfor de ulike formene også er regionalt betinget. Dette blir diskutert i kapittel 6.

De fleste spannformete karene lar seg innordne i de fire formgruppene. Det finnes imidlertid kar som ikke gjør det. Disse er tatt ut som anomalier: B6042 Myklebust, Eid, *SF*, med hank; B5499 Ytre Horne, Hornindal, *SF*, med en avvikende karform (utskrånende, avrundet), noe som kan skyldes restaurering, og et smalere parti ved bunnen (fot); B9198 Nybø, Leikanger, *SF*, som har dels C-form, dels D-form; B6434a Urnes, Luster, *SF*, uten uthevet randparti og med svært tykke vegger samt gods uten kleber eller asbest; B4531 Litlasund, Karmøy, *Ho*, som har tre føtter; S318 Tjentland, Hjelmeland; S2265 Østabø, Vindafjord, S4115g Joa, Sola, S5045 Slettabø, Bjerkreim, alle *Ro*, som har avvikende, rundet form med sterkt utsvunget munningsparti; S2717f Hodne, Klepp, *Ro*, har avvikende form og S3209 Sele, Klepp, *Ro*, ser ut til å være avskåret på midten (se også liste bak samt eksempler på pl. 41).

Fig. 4. Tegninger av randformer fra Sheteligs notater. Fig. 4. Sketches of rim forms from Shetelig's notes.

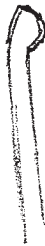
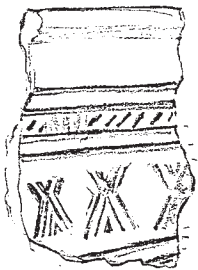
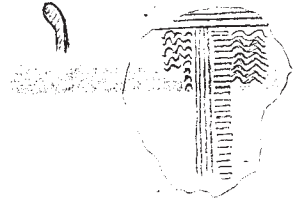
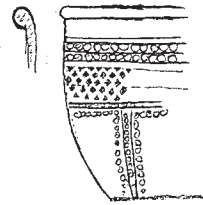
3 kammerets sydøstre hjørne, 2 lukker, indeni
 hvarandre.

Indepottef. af løs gul masse, bl. m. asbest,
 = no. 375. 14,5 cm. h. 17 cm. vidt; mündingen,
 12 cm. i bunden.

Lukker med
 træhænder af
 fast masse, bl. med
 grov sand, udløst på
 det overflad, gode omkæmper
 tykket. -

Indenfor mita gavloog 2
 små spydspidser, 1 = no. 205
 18 cm. l. 1 stik foran. 15 cm. l.
 Inden, i hvert horn: 2 fig. af
 en skjoldbue = no. 221, m. skraa krave. - x)

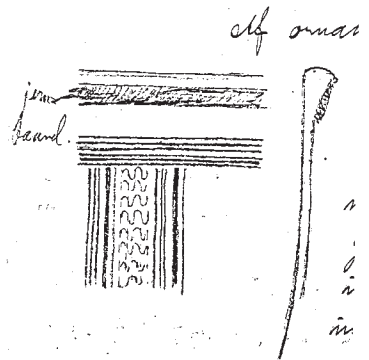

Et enkelt skeer ad et spandformet
 lukker med skulptet omkæmper.

Jernspiker, sands. myrer.

Et par små jernspigm. m.
 som vist er gamle, men
 ubestemmelige.

Pendicem gravh. Ab. 1890.

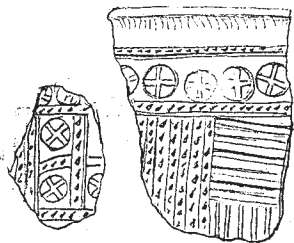

B. 379.

Ullorvænge

Sandvæn, Odda s. Hinnsvik pgt. SP.

Høj (indp. 1826), 3 alen under toppen i stenbille,
 som dækket i mindst grav 3/4 al. □ m. br. bun,
 i oval sten og stkr. af et indpottef. lukker.

Fin, grøngul, glimmeret.
 masse; 2 skeer af iden
 og et af bunden (ganske
 flat) bearet. Se
 midset. Ret tykket.

4.2 Munningsrand

Karenes munningsrand ble ansett for å være et diagnostisk trekk i Magnus' tidligere gjennomgang av karene. Det samme gjaldt både Shetelig og Bøe som mente at utformingen av randen var viktig. I sine notatbøker, der Shetelig tegnet og beskrev viktige funn, har han ofte tegnet av munningsranden på de spannformete karene (fig. 4). Bøe derimot, nøyde seg med å beskrive randen, for eksempel: *Randen er stadig avrundet uten profilering* (Bøe 1931a:172). På karet fra Nygård, Hafslø (Bøe fig. 274) blir randen beskrevet slik: *Randen er tverr-skåret, men har på yttersiden fått den munningslist som er almindelig på kar fra femte og sjette århundre*. Om de sylindriske karene, sier Bøe om randen, s. 167: *...dels med ganske skarpt utvidet rand*, og videre s. 177: *Formen er stadig tilnærmet sylindrisk, randen har en ganske skarp utbredning helt øverst som flere av typen fig. 266 [Nordland, Høyland], og har i de fleste tilfeller en meget karakteristisk form. Den er tvert eller skrått avskåret og er dessuten i de fleste tilfeller noe fortykket, men har på de tidligere eksemplarer ikke den profilerte list på utsiden som finnes på alle senere spannformete kar. Avrundet og ikke fortykket rand forekommer sjeldnere* (vår K-rand).

Dersom man følger Bøe finnes det to hovedgrupper av munningsrand, de som er rett avskåret uten vulst på utsiden og de (langt de fleste) som har denne vulsten.

Til den første gruppen hører tre randformer, A,B,K (fig. 5).

- A: Randen er bøyd ut over og rett avskåret.
- B: Randen går helt opp på innsiden og er avflatet oppå med skarp kant.
- K: Randen er smal, utbrettet og avrundet.

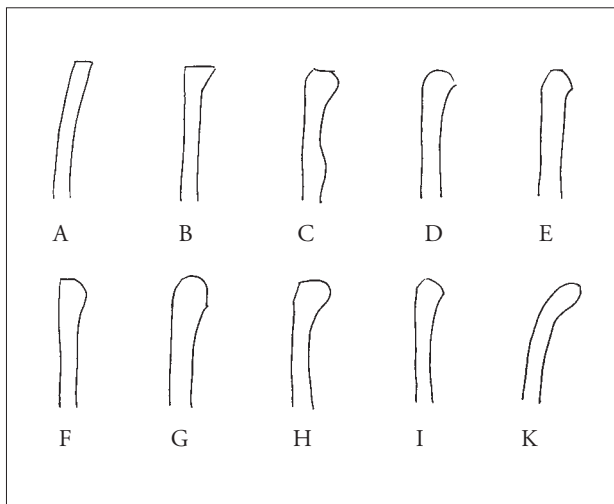

Fig. 5. De definerte randformene A – K. Skisse ved forfatterne.

Fig. 5. The rim forms A – K. Drawing by the authors.

Til den andre gruppen hører C – I (fig. 5).

- C: Randen er skrådd på innsiden, flat oppå og fortykket på utsiden. Overgangen mellom rand og karkropp er svakt konkav.
- D: Randen er helt avrundet fra innsiden av samt med en skarp avgrensing på utsiden (leppe).
- E: Randen er svakt skrådd fra innsiden, avflatet oppå, avrundet på utsiden med skarp avgrensing (leppe).
- F: Randen er rett, avflatet oppå og fortykket på utsiden.
- G: Randen er skrått avrundet på innsiden, skavet av på utsiden slik at den ikke står så mye ut, men er skarpt avgrenset nedentil.
- H: Randen er skrått avflatet på innsiden øverst, avrundet oppå og sterkt fortykket på utsiden.
- I: Randen er skrådd aller øverst på innsiden, skrådd på utsiden med en tydelig kant og en svakt konkav overgang til karveggen.

Den prosentvise fordelingen av disse to hovedgruppene viser at den første finnes på ca 30 % av de spannformete karene og den andre utgjør resten. Flest er det av formene B og D. Listen over de ulike randformene kom til under arbeidets gang på 70-tallet. På hvert kar som ble analysert og registrert ble randen tegnet, og etter hvert fremkom en sjekklister som holdt hele undersøkelsen igjennom. Men det er en subjektiv tolkning av formen som i seg selv ikke er noe standard-element på karene. I løpet av den 200-årige periode da spannformete kar ble produsert, har det eksistert mange pottemakerer som har hatt mulighet til å sette sitt individuelle preg på produktene. Selve produksjonsprosessen med karene formet opp ned over en blokk, synes dog å ha ført til at munningsranden raskt ble fortykket og dermed forsterket på utsiden. Dette kan henge sammen med innføringen av en bæreordning med en hank som i begynnelsen har vært av et organisk materiale som vidje, garn eller sener. Dette er en ren antakelse ettersom det ikke finnes bevart noe spor av slike. Men de statuspregete stavbøttene av barlind med gjorder og hank av bronse som finnes i det arkeologiske materialet fra yngre romertid av, kan ha gitt ideen til at de spannformete karene ble utstyrt med et bånd av jern under munningsranden med løkker av jern som feste for en jernhank. I alle fall ser munningsrendene, gjennom sin individuelle karakter, ut til å kunne fungere dårlig som et typologisk element ved de spannformete karene. De vil derfor ikke bli inkludert i den videre analysen.

4.3 Komposisjonsprinsipp

I kapittel 3 er det redegjort for bakgrunnen for valg av komposisjonsprinsipp som en av de to typologiske hovedvariablene. Der fremgikk det at dette betegner den måten dekoren er *tenkt* ordnet på karet. Shetelig og Bø regnet med to hovedmåter å organisere dekoren på spanformete kar: Det rent horisontale skjemaet og skjemaet med vertikal inndeling av flaten under et horisontalfelt. Det siste er langt det vanligste, og det utvikles gjennom hele produksjonsperioden. Shetelig regnet det horisontale dekorskjemaet med gjentatte vulster nedover karveggen til de eldste, koniske karene (Shetelig 1905a:43–45). Han mente at horisontal dekor på senere kar utviklet seg ved at det brede horisontalfeltet ble dominerende (Shetelig 1905a:71–75). Her så han også en forutsetning for mønstre som buer og båndfletning (se også Bø 1931a:171–172).

Utviklingen av horisontalfeltet er diskutert både av Shetelig og Bø. Shetelig viste hvordan det øvre horisontalfeltet ble bredere og tillagt større betydning i dekoren på yngre kar (Shetelig 1905a:71, 73, 82). Bø knyttet endringen av horisontalfeltet til utviklingen av karformen, idet han viste til at dette feltet ble fremhevet samtidig som formen ble buket (Bø 1931a:182–189, 191–192). Ennå i første del av 5. årh. utgjorde, i følge Bø, den horisontale dekorasjonen et smalt bånd. Det ble vesentlig i dekorasjonen samtidig med at stempelteknikken ble innført, *godt ut* på 400-tallet, og utviklingen nådde sitt høydepunkt med noen få kar hvor horisontalfeltet har bredt seg langt nedover karsiden. Det forekom imidlertid flere varianter med smalere horisontalfelt også sent i perioden (Bø 1931a:198–199). Verken Shetelig eller Bø tilla endringen av horisontalfeltet avgjørende betydning. Likevel viser deres typologiske serier at utviklingen av horisontalfeltet er et sentralt trekk gjennom produksjonsperioden. Det blir særlig tydelig gjennom vår fremstilling av typeseriene fra de to arbeidene (appendiks 2–3). Utviklingen av horisontalfeltet, med økning i bredden, vil på denne bakgrunnen inngå som et sentralt element i forhold til komposisjonsprinsippene. Horisontalfeltets bredde er grunnlaget for skillet mellom prinsipp 1 og 3.

Vi har formulert fem komposisjonsprinsipper: 1) vertikalt, 2) horisontalt, 3) sammensatt (vertikalt og horisontalt), 4) ustrukturert og 5) uten dekor. De er valgt på bakgrunn av regelmessigheter i materialet som fremkom ved Magnus' registrering av karene, der de inngår som rubrikker på analyseskjemaet. De fem prinsippene utelukker hverandre.

1. Vertikalt komposisjonsprinsipp: Ved dette prinsippet er dekoren tenkt vertikalt på karet. De fleste kar har et horisontalt bånd med dekor under randen. For at dekoren skal oppfattes som vertikal må båndet

utgjøre en tredjedel eller mindre av karhøyden. Horisontalbåndets bredde er i funnlistene uttrykt med et indekstall som viser forholdet mellom karetets totale høyde og horisontalbåndets bredde, og er fremkommet ved at karhøydens mål er delt på horisontalfeltets breddeverdi². Indekstallene fordeler seg på to grupper der horisontalbåndet utgjør mer eller mindre enn en tredjedel av karhøyden. Kriteriet ble gjennom denne forenklingen klarere og lettere å håndtere.

De fleste kar som anses å ha et vertikalt komposisjonsprinsipp, har nokså entydig vertikalt organisert dekor, selv om det kan være mindre synlig der dekoren er tett. Enkelte grensetilfeller foreligger, som karene med vertikale vulster i store tresidige felt (nr. 125 Skaim og nr. 155 Kvassheim, begge pl. 27). Disse er regnet som vertikale.

2. Horisontalt komposisjonsprinsipp: Ved dette prinsippet er dekoren tenkt horisontalt på karet. Dekoren er gjerne ordnet i felt. Den kan være ordnet i ett bredt eller smalt felt som løper rundt karet, eller ordnet i flere bånd som dekker større eller mindre deler av karveggen (se avsnitt om feltinndeling i kapittel 5). Bue- og girlander-mønstre er regnet som horisontale, og de er regnet som ett bredt felt. De regnes imidlertid ikke til det horisontale komposisjonsprinsippet dersom de inngår i et bredt horisontalfelt over vertikal dekor. Da regnes disse mønstrene til det sammensatte komposisjonsprinsippet. Det regnes som vertikalt dersom buene består av rette, smale felt som er koblet sammen nede til en bue (se nedenfor).

3. Sammensatt komposisjonsprinsipp: Ved dette prinsippet er dekoren tenkt både horisontalt og vertikalt på karet. Når horisontalbåndet utgjør mellom en tredjedel og halvparten av karhøyden, kan ikke komposisjonsprinsippet oppfattes som vertikalt. Det er heller ikke tenkt rent horisontalt på karet. Kar med brede horisontalfelt, det vil si felt som utgjør mer enn en tredjedel av karhøyden over vertikal dekor, regnes derfor til sammensatt komposisjonsprinsipp. Betydningen av det horisontale elementet i komposisjonsprinsippet understrekes ved utviklingen av dekoren i dette, slik Bø har påpekt, blant annet gjennom stempelementikken. Den stadig større vektleggelsen av horisontalfeltet ved dekoreringen av karet antas å være et vesentlig trekk i de spanformete karenes typologiske utvikling.

² Målingen av horisontalfeltet omfatter feltets nedre avslutning til randens overkant. De enkelte kars indekstall er presentert i funnlisten, gjengitt med en desimal. Indekstall på 3 eller mer representerer smale dekorfelt, en tredjedel eller mindre av karhøyden, og er regnet til et vertikalt komposisjonsprinsipp. Indekstall på 1 og 2, mer enn en tredjedel av karhøyden, betegner brede horisontale felt og er regnet til gruppen med sammensatt komposisjonsprinsipp.

4. *Ustrukturert komposisjonsprinsipp*: Ved dette prinsippet er dekoren påført karet uten struktur, eller den er ikke tenkt vertikalt eller horisontalt. Vi har regnet de få kar der dekorelementene ikke er skilt av vulster eller bånd som antyder retningen i dekoren, til denne gruppen, selv om det kan være tendenser til horisontale eller vertikale rader i mønsteret. Verken Shetelig eller Bøe regnet kar med ustrukturert dekor til et eget skjema. Shetelig la for så vidt vekt på kar med slik dekor, da han lot dem eksemplifisere de tidligste karene i den sylindriske gruppen (hans fig. 4 og 6).

5. *Uten dekor*: Dette prinsippet er egentlig ikke noe komposisjonsprinsipp da det betegner kar uten dekor, en forholdsvis sjelden gruppe. Bøe regnet spannformete kar uten dekor som de eldste i en liten sidegruppe med tykke og enkle kar, lave og med sylindrisk form, som endrer seg lite gjennom perioden (Bøe 1931a:192). De syv karene som er regnet til dette komposisjonsprinsippet (nr. 102–106, 210–211) blir ikke ført videre i analysen.

Gjennomgangen av de 270 karene i analysen som regnes som hele, viser at det er 108 kar med komposisjon definert som prinsipp 1, 55 kar med komposisjon definert som prinsipp 2, 88 kar med komposisjon definert som prinsipp 3, tolv kar med komposisjon definert som prinsipp 4 og syv kar med komposisjon definert som prinsipp 5 (tabell 1). De fleste spannformete karene lar seg innordne i disse fem prinsippene (for de enkelte kar, se funnliste). Enkelte gjør det likevel ikke og er tatt ut som anomalier: B5891a Rygg, Etne, *Ho* (Shetelig 1905b: fig. 13); S313 Håland, Sola (Bøe 1931a: fig. 268) og S3053 Serikstad, Time, begge *Rø* (se også liste bak).

Enkelte grensetilfeller forekommer. Karene nr. 5 Spissøy (pl. 2), nr. 192 Måge (pl. 31), nr. 202 Byrkja (pl. 31) og nr. 255 Kvasheim (pl. 35) har alle smale vertikalfelt som er sammenføydd til lange smale buer like over karbunnen. Buer er regnet som horisontalt komposisjonsprinsipp. Dekoren avviker imidlertid fra den vanlige utførelsen av buemønsteret, og det er

de lange smale vertikalfeltene som er fremhevet. De nevnte karene blir følgelig, som nevnt ovenfor, regnet til det vertikale komposisjonsprinsippet.

To kar har tett og flatefyllende dekor av knotter og perler uten bånd eller vulster som strukturerer dekoren vertikalt eller horisontalt: D-karet nr. 216 Byrkje (pl. 32) og C-karet nr. 166 Kvåle (pl. 29). Karene kunne derfor ha vært regnet til de ustrukturerte gruppene. Dekoren kan imidlertid også oppfattes som brede horisontale bånd, da de begge har et åpent felt over og under dekoren, og vil bli regnet til det horisontale komposisjonsprinsippet.

Det finnes også et kar med en ustrukturert oppruting av karveggen som kunne ha vært regnet som horisontal eller vertikal, AB-karet nr. 94 Edland (pl. 6). Det ustrukturerte i dekoren blir her vektlagt og karet regnet til komposisjonsprinsipp 4.

4.4 Inndeling i typologiske grupper

De enkelte 270 spannformete karene som er regnet som hele, er definert på grunnlag av variablene form og komposisjonsprinsipp slik det er redegjort for over. Ved å kombinere variablene fremkommer seksten typologiske grupper (tabell 1). Det er stor variasjon i gruppenes størrelse. Gruppene med vertikal og sammensatt dekor er jevnt over store, de førstnevnte fortrinnsvis på AB- og C-karene, de sistnevnte på D-karene. Gruppene med horisontal dekor er noe mindre, men likevel betydelige. For de minste gruppene, som omfatter gruppene med ustrukturert dekor (AB4, C4) vil en gjennomgang av andre karakteristika være viktig med hensyn til om de skal opprettholdes som typologiske grupper eller ikke. Dette vil bli gjort i kapittel 5 der gruppene blir beskrevet. D1-gruppen teller kun ett kar og blir allerede her avskrevet som gruppe. Karet vil bli behandlet sammen med D3-gruppen på grunnlag av mønster og dekorelementer. E-gruppene blir behandlet samlet, og de to gruppene uten dekor blir ikke diskutert videre. Dermed gjenstår elleve grupper.

Beskrivelse og vurdering av typologiske grupper

I kapittel 4 har vi gjennomgått de spannformete karenes form og komposisjonsprinsipper. Kombinasjonen av disse variablene gir elleve grupper av varierende størrelse som vil bli beskrevet i det følgende. De vil videre bli vurdert med hensyn til deres indre sammenheng på grunnlag av andre typologiske variabler enn de to som inndelingen er basert på (se nedenfor). I gjennomgangen er det lagt vekt på å beskrive gruppene som helhet, og med hensyn til de enkelte karene henvises det til funnliste og plansjer. Et unikt trekk ved de spannformete karene er det påsatte jernbåndet under randen, og forekomsten av jernbånd vil også bli redegjort for i de ulike gruppene.

Komposisjonsprinsippene er uttrykk for hvordan dekoren i hovedtrekk har vært tenkt organisert på karet (kapittel 4): vertikalt, horisontalt, sammensatt (vertikalt og horisontalt) og ustrukturert. I den følgende gjennomgangen og vurderingen av gruppene vil andre karakteristiske trekk ved karenes dekor bli trukket inn, som variasjon i dekorelementer og mønstre. Hvorvidt den er ordnet i felt eller ikke, hvorvidt den er tett eller åpen, om den er plastisk eller lineær vil også bli vektlagt.

Feltinndeling: dekoren er strukturert og delt i felt ved hjelp av rammer som i de fleste tilfeller utgjøres av kambånd med eller uten profiler. Border bygget opp av andre dekorelementer forekommer også. Kambåndene kan være fulgt av andre dekorelementer som ulike typer stempler, og det kan i enkelte tilfeller være vanskelig å avgjøre om disse skal regnes til feltene eller som del av feltinndelingen. Feltene må ha en viss bredde; flatedekkende dekor der vulster skilles av smale kambånd regnes ikke som feltinndeling.

Åpen/tett: åpen dekor har udekorerte flater rundt dekorelementene, mens tett dekor ikke har det. Det kan også være åpne flater eller partier i en ellers tett dekor. De åpne flatene inngår gjerne som et element i dekoren, i en komposisjon av åpne og fylte partier.

Plastisk/lineær: plastisk dekor står ut fra karflaten og gir mønsteret relieffvirkning. Lineær dekor ligger jevnt

med karflaten. Det er grader av plastisitet, og det er gradvise overganger mellom plastisk og lineær dekor.

Horisontalbånd: smalere horisontale border (sammenstilte stempler) og bånd (sammenhengende linjer og linjebunter trukket med kam eller pinne) under randen betegnes horisontalbånd. Horisontalfelt blir gjerne brukt der dette båndet utgjøres av et bredere felt, ofte sammensatt av flere typer border og bånd.

Disse fire variablene er ikke målte verdier, men en systematisering av det inntrykket dekoren gir, og de blir derfor ikke satt opp i tabellform. Det gjør imidlertid forekomsten av de vanligste mønstrene og dekorelementene som disse er bygget opp av (tabell 2–17). Mens det er redegjort for begrepene *dekorelementer* og *mønstre* i kapittel 3, følger det nedenfor oversikt og forklaring på begreper som brukes for å beskrive de ulike forekomstene, med henvisning til eksempler i appendiks 1 (se også pl. 17–40).

- *Kambånd* er et spor trukket med et kamredskap. Bredden avhenger av antall og størrelse på kammens tinner (appendiks 1:1, se også plansjer).
- *Profilerte kambånd* er trukket med et kamredskap med ulik avstand mellom tinnene, og der det er lagt inn hulkiler og/eller vulster (appendiks 1:11, nr. 4, 57 og 58).
- *Hulkile* er et glatt spor laget med et avrundet, butt redskap, slik at sporet har fått et halvrundet tverrsnitt (appendiks 1:11, nr. 58).
- *Vulst* er en smal langs- eller tversgående rygg, ofte mellom hulkiler. Vulstene kan være skråkravert og ha preg av snodd snor (snorimitasjon) (appendiks 1:3, nr. 53, 114 og 269; appendiks 1:4, nr. 108). Vulstene kan være avflatet og fremstå som opphøyde bånd (appendiks 1:3, nr. 113).
- *Fingermodellerte knopper* er forholdsvis store, grove knopper som bærer preg av å være formet mellom tommel og pekefinger (appendiks 1:2, nr. 93 og 142). Knopper kan også være skåret ut av en vulst, og får derved et mer firsidig preg (pl. 38, nr. 268 og 270).

- *Avtrykk av finger eller negl* er et annet håndformet dekorelement (appendiks 1:2, nr. 97 og 92).
 - *Pinnestikk* er inntrykk av et tynt pinnelignende redskap. Et slik redskap kan også være brukt til skraver eller til å trekke linjer, som ofte fremstår som mer ujevne enn de som er laget med kam.
 - *Stempler satt med kamredskap* er den vanligste formen for stempler. Det er stor variasjon i måten redskapet er satt ned i godset, slik at inntrykket og sammensetningen av disse danner ulike effekter og mønstre (appendiks 1:1, nr. 37 og 39; appendiks 1:7, nr. 6, nr. 140 og 87; appendiks 1:20). De kan stå vannrett eller diagonalt; bli satt rett ned eller trukket litt ut, trykket inn lett eller hardt og dermed variere relieffvirkningen; bli satt tett i bånd eller felt, eller i åpen dekor spredt utover karflaten. Variasjoner i kamredskapets utforming øker mulighetene. Noen varianter er særlig sirlig utført (eks. nr. 188 Eide, pl. 30).
 - *Små knotter* betegner et firsidig, lite relieff som alltid finnes tett satt i border eller på flater, og er avtrykk etter et kamredskap. De kan være langstrakte og ha preg av rygger eller ha mer tresidig form (appendiks 1:8, nr. 245 og 247) (se også tabell 8–10). Små knotter kan også være skåret ut av en vulst (nr. 272), noe som gir dem et annet preg.
 - *Smårutedekor* er tette og diagonalt satte avtrykk av kamstempel. Det er satt dypt i godset, slik at det fremkommer en smårutet relieffvirkning (appendiks 1:9; appendiks 1:21, B10018). Mønsterulle kan også være brukt (appendiks 1:9, nr. 258).
 - *Riffler* er horisontale, korte kamstrekk, gjerne i smale vertikale felt mellom kambånd (appendiks 1:4 og 1:5)
 - *Rørstempel* er et skiveformet relieff. Det er satt med rør, for eksempel fugleknokler. Rørstempler er større enn perlestempler i omkrets og gjerne satt mindre hardt inn i godset (appendiks 1:1, S6121 og nr. 32; appendiks 1:10).
 - *Skjellstempel* er avtrykk av kamskjell eller hjertemusling (appendiks 1:5 og 1:21, B5073, B5768b og B4859c).
 - *Perlestempel* er et lite halvkuleformet relieff satt med et særskilt tilskåret stempel. Det kan være enkelt eller sammensatt av en rad med perler (appendiks 1:16, 1:17, 1:18, 1:19 og 1:20, se også plansjer). Perlene kan ha midtpunkt, men er vanligst uten. Perlestempel forekommer ofte sammen med annen dekor.
 - *Krysstempel* er avtrykk etter særskilt tilskårne stempler formet som kryss av ulike typer og størrelser, ofte stilt sammen slik at dekoren får et opprutet preg. Stemplene kan være satt enkelt eller flere ganger over hverandre, slik at opprutingen blir tettere. Stempler formet som romber kan settes sammen og få en lik virkning. Rutene som fremkommer kan ha midtpunkt eller kombineres med perler. (appendiks 1:16).
 - *Buestempel* er avtrykk etter særskilt tilskårne stempler formet som små buer (appendiks 1:14 og 1:21, B6138). De kan være enkle eller fylte. De er gjerne satt sammen i border, og forekommer også motstilt (appendiks 1:14, nr. 191 og 202) eller satt i hverandre (nr. 119).
 - *Konsentriske sirkler/sirkler med midtpunkt* (appendiks 1:11).
 - *Sirkler med radiære punkter* (appendiks 1:12).
 - *Vinkler og trekanter* kan være enkle, doble, tredoble stempelavtrykk, de kan være fylte eller sammensatt av flere. De forekommer også med en liten sirkel i den spisse enden (kymation). (appendiks 1:15 og 1:16, nr. 228) (pl. 4, nr. 61).
 - *Kvadrater og rektangler* kan være enkle, doble, tredoble stempelavtrykk, de kan være fylte med riffler og sammensatt av flere kvadrater eller rektangler inne i hverandre (pl. 11, nr. 201, appendiks 1:18, B6656). Eksemplene i appendiks 1:6, (nr. 237 og 240) er satt med motstilt kam.
 - *Stjerner* er avtrykk etter særskilt tilskårne stempler (appendiks 1:21, nr. 165 og B5073).
 - *Volutter* er avtrykk etter særskilt tilskårne stempler (appendiks 1:13, nr. 185).
 - *S-formete stempler* (pl. 5, nr. 76).
 - *Vinkel- og gitter-mønstre* er trukket med pinne eller kam. De finnes i en rekke varianter (appendiks 1:1).
- Buemønstre:
- *Hengebuer* er dannet av kamtrukne bånd, ofte med konturen fulgt av perlestempler. De henger ned fra karets øvre del. De kan også være dannet av rader av perlestempler. (pl. 10, nr. 172 og 173; pl. 20, nr. 58; pl. 32, nr. 214; pl. 37, nr. 228 og 242; pl. 40, nr. 218; appendiks 1:18, B6656, B4881, C233, B4834, B4593, B10299, S2452m, B2974, B14492; pl. 4, nr. 58). Buene kan ha midtstolpe (appendiks 1:18, C233).
 - *Smale hengebuer* er dannet av to sammenkoblede, vertikale kambånd og kan være fylt av riffler eller perler (pl. 31, nr. 192, 202; pl. 35, nr. 255, se også pl. 2, nr. 5 som egentlig er en girlander).
 - *Stående buer* er dannet av kamtrukne bånd, konturen kan være fulgt av perlestempler. Buene står opp fra karveggens nedre del (appendiks 1:18, B6656, B4881, C233, B4923 og B14492). De har ofte midtstolpe.
 - *Girlandere* er doble eller tredoble rader med buer (appendiks 1:18; pl. 13, nr. 218; pl. 15, nr. 242 og 228; pl. 20, nr. 58). De er åpne eller fylte, ofte med kambånd eller perler. De er oftest dannet av hengebuer, men stående buer i girlander forekommer (appendiks 1:18, B4923).

- *Båndfletning* er flettete mønstre dannet av kamtrukne bånd, som kan være profilerte, eller de er satt med stempel. Det forekommer tobåndsfletninger (appendiks 1:18, B6656), trebåndsfletninger (pl. 21, nr. 72 og 81; pl. 29, nr. 182 og 183 og fletninger med mer enn tre bånd (*entrelac*) (pl. 29, nr. 163 og 181; pl. 32, nr. 217, 220 og 222; pl. 37, nr. 252; appendiks 1:19). Det kan ligge perler i krysningspunktene mellom båndene, eller som en forsterkning av konturen i slike bånd.
- *Snoing* er en bord eller et bånd som finnes i enkelte tilfeller. De følger konturen i vertikale kambånd og er dannet av ulike sammenstilte stempler som buer eller romber med avrundete hjørner (appendiks 1:18, C233 og B4593).
- *Kurvufletning* er dannet av diagonalt stilte, skraverte felter som vender hver sin vei (pl. 27, nr. 118).

Ved gjennomgangen av kargrupperne har det utkrystallisert seg ulike undergrupper basert på karakteristiske trekk ved dekoren som er gjennomgått ovenfor. Undergrupperne er et uttrykk for viktige sammenhengene innenfor hovedgruppene og styrker derved validiteten av disse. Undergrupperne kan være unike for den enkelte hovedgruppe, eller finnes igjen i ulike varianter i flere hovedgrupper.

5.1 Beskrivelse av gruppene

Gruppe AB1

- 52 kar (nr. 1–52, pl. 1–3 og 17–18).
- Rettvegget form, kan være tilnærmet sylindrisk eller konisk.
- Komposisjonsprinsipp: vertikalt.
- Dekorinstrumenter: kam, pinne, finger/negl, rørstempel.
- Feltinndeling dannet av kambånd uten profiler eller av mer ujevne linjer trukket med pinne samt vulster/smale felt med skråskravering.
- Undergrupper basert på variasjon i dekorens karakter:
 - Åpen dekor (pl. 1 og 3): oftest lineær og lett trukket, men med plastiske elementer under randen: dype hulkiler, skråskraverte vulster eller knopper (nr. 25, 32). Vinkel- og gitter-mønster i vertikale felt er vanlig, men også rader med kamstempel eller en kombinasjon. Rørstempel forekommer også (nr. 32).
 - Tett og flatefyllende dekor (pl. 2): varierende grad av plastisitet, og lineær dekor forekommer. Vertikalfeltene er smalere og ofte fylt med kamstempler. De kan også være fylt med horisontalt satte kambånd og vulster (nr. 7 og 35), som kan være skravert (nr. 45). På enkelte kar er vertikalfeltene fylt av dekor formet med finger eller negl, trykket dypt inn i godset (nr. 9 og 27).

- Horisontalbåndene er smale og plassert tett oppunder randen (se funnliste for proporsjonsindeks). De er dannet av kambånd; enkelte er profilerte (nr. 4, 5 og 24), andre kombinert med kamstempler (nr. 23). Enkle rader med pinnestikk forekommer (nr. 9) samt innslag av plastiske elementer (nr. 7, 14, 19 og 27).
- Jernbånd forekommer på syv kar.

Sammenfatning og vurdering: AB1-gruppen er homogen og fordeler seg på to undergrupper med henholdsvis åpen, lett trukket lineær dekor og tett, mer plastisk dekor. Fire kar skiller seg ut fra gruppen. Nr. 7 og nr. 9 (pl. 2 og 18) tilhører karene med tett dekor, men utmerker seg ved et plastisk preg der dekoren er trykket dypt inn i godset, og dessuten ved dekorens stramme og sikre oppbygning. De har begge snorimitasjon i horisontalfeltet. Nr. 4 (pl. 2) har vinkeldekor av profilerte kambånd, særskilt tilskårne stempler som buer og konsentriske sirkler samt bredere horisontalbånd dannet av profilert kambånd. Karet ligger med hensyn til disse trekk nærmere AB3-gruppen. Nr. 5 (pl. 2) har smale vertikale felt føyd sammen til en girlander, hvor de foranliggende buene er fylt med perlestempler. Karet representerer en unik variant av et mønster som blir vanlig på de bukete karene.

Gruppe AB2

- 19 kar (nr. 53–71, pl. 4 og 19–20).
- Rettvegget form, kan være tilnærmet sylindrisk eller svakt konisk.
- Komposisjonsprinsipp: horisontalt.
- Dekorinstrumenter: kam, pinne, men også særskilt tilskårne stempler: konsentriske sirkler og kvadrater, sirkler med radiære punkter, vinkler med sirkel og ulike typer kryss.
- Feltinndeling: vanlig, gjerne skilt ut med kambånd. Dekor uten feltinndeling forekommer også.
- Det er to undergrupper, begge med åpen, lineær og tett, plastisk dekor, basert på variasjon i feltinndelingens karakter:
 - Kar med flere felt og gjentatt dekor (pl. 4): dekoren kan være åpen og lineær med stempler som konsentriske sirkler, vinkel med sirkel og kryss eller skravur mellom kambånd, eller dekoren kan være plastisk (fire kar: nr. 53, 54, 63 og 69, pl. 19) der vulster dekker karveggen, to kar har skråskraverte vulster. Kar i skår samt kar utenfor undersøkelsesområdet viser at dekortypen har vært vanligere enn antall hele kar tilsier¹.

¹ For eksempel C35805 Galås, Ringsaker, Hedmark; C15683 skår fra Nesjarbråten, Slidre i Valdres (se vår figur 8); samt Sheteligs eksempler med knopper og mer sylindrisk form (Shetelig 1905a: fig. 7); likeledes med knopper (M8303 ukjent sted, Nationalmuseet, København). Dessuten flere skår fra boplasskontekst som Modvo, Luster, Sogn og Fjordane (Kristoffersen 1993: fig. 11).

- Kar med ett felt (pl. 4 og 20): feltet kan bestå av et forholdsvis smalt bånd, gjerne midt på karet; eller et bredt bånd som dekker karveggen (fire kar: nr. 56, 58, 60 og 65). Mønster av tobåndsflatninger og buer som kan være kombinert med ulike stempeler som kryss, konsentriske sirkler og tredoble kvadrater.
- Horisontalbånd utgjøres av kambånd eller skraverter vulster. Ved karene med ett bredt felt forekommer profilerte kambånd.
- Jernbånd er sjelden og forekommer på to kar, begge med ett bredt felt og dekor av henholdsvis båndflatning og buemønster.

Sammenfatning og vurdering: AB2-gruppen er forholdsvis variert. Den kan deles i undergrupper på grunnlag av antall felt, en inndeling som også gir undergrupper med ulike mønstre. Mønstre som båndflatning og buer kan sees i forbindelse med C2-gruppen. Det er også karene med disse mønstrene som har jernbånd og profilerte kambånd.

Gruppe AB3

- 20 kar (nr. 72–91, pl. 5 og 21).
- Rettvegget form, kan være tilnærmet sylindrisk eller konisk.
- Komposisjonsprinsipp: sammensatt (vertikalt og horisontalt).
- Dekorinstrumenter: kam med kamstempeler satt vannrett og skrått, mer eller mindre tett samt forholdsvis stor variasjon av særskilt tilskårne stempeler: perlestempeler (enkle og sammensatte), romber, kryss, vinkler samt S-formete stempeler.
- Feltinndeling: den vertikale dekoren er ordnet i felt, de fleste er smale, men bredere forekommer. Feltinndelingen er dannet av kambånd som kan være profilerte. I feltene er det rader med skrått eller vannrett satte kamstempeler. Kryss, perlestempeler, rifler og vinkler forekommer også.
- En forholdsvis åpen, lineær dekor (fjorten kar, pl. 5) og en tettere, flatefyllende dekor med en viss grad av plastisitet (fire kar: nr. 72, 73, 74 og 87, pl. 5) forekommer, men dette skillet ser ikke lenger ut til å være så markert. Det har dessuten mindre betydning med hensyn til valg av mønstre.
- Horisontalfeltet er per definisjon bredt.
- Undergrupper som er basert på variasjon i horisontalfeltets utforming:
 - Kar med enkle horisontalfelt dannet av et kambånd.
 - Kar med mer komplekse felt bygget opp av flere dekorelementer og mønstre: vulster og profilerte kambånd, eventuelt kombinert med kamstempeler og pinnestikk tett oppunder randen. Vulstene kan være skråraverte. Ett kar har et bredt horisontal-

felt med kambånd, ulike krysstempeler og S-formete stempeler (nr. 76, pl. 5). Dekorelementer fra vertikalfeltene kan også være gjentatt i horisontalfeltet mellom kambånd. Fire kar har to- og trebåndsflatninger (nr. 72, 81, 82, pl. 5) samt buemønstre (nr. 80, pl. 5) i horisontalfeltet.

- Flere mindre undergrupper kan skilles ut på grunnlag av mønstre.
- Jernbånd forekommer på seks kar.

Sammenfatning og vurdering: AB3-gruppen er forholdsvis homogen. Det kan skilles ut flere undergrupper, som de basert på horisontalfeltets karakter. Forekomsten av brede horisontalfelt med flere dekorelementer og mønstre er et distinkt trekk ved gruppen. Slike horisontalfelt er langt vanligere på bukete kar.

Gruppe AB4

- 9 kar (nr. 92–100, pl. 6 og 22).
- Rettvegget form, kan være tilnærmet sylindrisk eller konisk.
- Komposisjonsprinsipp: ustrukturert.
- Dekorinstrumenter: finger/negl, kam med eller uten profiler, pinne.
- Feltinndeling forekommer ikke.
- Undergruppe basert på variasjon i dekorelementer/instrumenter:
 - Kar med sterkt plastisk dekor med finger- og neglinntrykk (nr. 97, pl. 6; nr. 92, 96 og 98, pl. 22) eller grove, fingermodellerte knopper spredt utover karflaten (nr. 93 og 100, pl. 22). Karene har svakt konisk form. Ellers forekommer dekor med kam og pinne i mer lineære og åpne mønstre (nr. 95 og 99, pl. 6).
- Horisontalbånd forekommer på seks kar (nr. 93, 94, 95, 96, 97 og 99, pl. 6 og 22). De sitter forholdsvis tett oppunder randen, og er dannet av kambånd eller rader av neglinntrykk.
- Jernbånd forekommer ikke.

Sammenfatning og vurdering: AB4-gruppen er liten, men den fanger inn en karakteristisk plastisk dekor med fingermodellerte dekorelementer som i flatefyllende form kun forekommer i denne gruppen. Skårmaterialiet og en anomali (B5499 Ytre Horne, Hornindal, Ho) viser at dekortypene har vært vanligere enn antallet hele kar tilsier (se tabell 5).

Gruppe C1

- 54 kar (nr. 107–161, pl. 7–9 og 23–27).
- Buket form.
- Komposisjonsprinsipp: vertikalt.
- Dekorinstrumenter: kam, med eller uten profiler, pinne, finger/negl, kamstempel, skjell, røstempel, perlestempeler (to kar), buer og vinkler.
- Skillet mellom åpen, lineær og tett, plastisk dekor

er ikke så markant i C1-gruppen, jevnt over er det flatefyllende preget med plastiske innslag typisk.

- Feltinndeling forekommer på 45 kar (pl. 7–9), og er dannet av kambånd med eller uten profiler, knottetrader samt skråkraverte smale bånd og vulster. Linjer trukket med pinne forekommer, men er sjelden. Feltene varierer i bredde, og en stor gruppe kar har smale og brede felt i kombinasjon (pl. 24–25).
- En stor, karakteristisk undergruppe av karene med feltinndeling kan skilles ut basert på særtrekk ved dekoren:
 - Kar med tett, til dels plastisk dekor der flaten er dekket av smale bånd og vulster med skråkraveringer og kamstempler (nr. 108, 110, 111, 113, 115, 117, 120, 123, 133, 134, 137, 138, 140, 142, 144, 159, pl. 8 og 24–25). Mønsteret er ordnet i vertikale og horisontale felt. Ofte alternerer smale felt med vertikale skraverte bånd med bredere felt der båndene ligger horisontalt. Denne feltinndelingen finnes på flere kar med noe mer åpen dekor og innslag av andre dekorelementer som kam- og rørstempler (nr. 145 og 153, pl. 8). Horisontalfeltene gjentar ofte dekor fra den nedre delen av karveggen.
- Annen dekor: flere av karene med feltinndeling har vinkel/gitterdekor (nr. 109, 122, 124, 128, 130, 132, 150, 161, pl. 9), men til forskjell fra slik dekor på de rettveggede karene, har C1-karene ofte innslag av plastiske elementer som skråkraverte vulster og bånd, kamstempler eller neglinntrykk på karveggen, eller i horisontalfeltet. En liten gruppe kar har smale vertikalfelt fylt med rifler (nr. 127, 129, 148, 152, 158, pl. 9), av og til satt med pinne (nr. 156, pl. 9), samt skjellstempler (nr. 135, pl. 7).
- De ti karene uten feltinndeling skiller seg ut på grunnlag av dekoren. De har alle tett, flatefyllende og plastisk dekor (nr. 114, 118, 125, 126, 139, 141, 143, 146, 155, 160, pl. 7 og 26–27). Karflaten er dekket av vertikale eller skrå, smale vulster, med eller uten skravur. Ett kar har vulstene satt i kurv-fletningsmønster, og to kar har bredere, skråkraverte vulster skilt av smale kambånd, vertikalt eller skrått på karet.
- Horisontalfeltet: forholdsvis smalt og satt tett oppunder randen på flere kar, men det forekommer åpent parti til jernbånd. Horisontalfeltene er dannet av kambånd, skraverte vulster og vulster/bånd med pinnestikk. Enkle rader med knopper og neglinntrykk under randen finnes på flere kar.
- Jernbånd er vanlig og finnes på ca. 50 % av karene.

Sammenfatning og vurdering: C1-gruppen er preget av variasjon og individualitet, men også av sammenheng gjennom flere karakteristiske undergrupper, som viser fellestrekk via den tette, plastiske karakteren. Tre kar skiller seg ut fra gruppen. To av disse er nesten iden-

tiske: nr. 116 og nr. 119 (pl. 27). De har profilerte kambånd og stempler av doble buer, perler samt trekant med sirkel. De sistnevnte stemplene finnes også på nr. 131 (pl. 7) der de er kombinert med krysstempler og med profilerte kambånd.

Gruppe C2

- 22 kar (nr. 162–183, pl. 10 og 28–29).
- Buket form.
- Komposisjonsprinsipp: horisontalt.
- Dekorinstrumenter: kam med eller uten profiler, kamstempler satt ned på varierende måter slik at inntrykket og sammensetningen av disse skaper ulike effekter og mønstre, ulike varianter av krysstempler, perlestempler, buer og vinkler med sirkel.
- Feltinndeling: alle kar i gruppen har en form for feltinndeling. Denne er dannet av kambånd med eller uten profiler.
- Undergrupper er basert på variasjon i feltinndelingens karakter:
 - Kar med flere felt (nr. 165, 168–171, 175–179, pl. 10 og 28) har gjerne gjentatt samme dekor i feltene. Dekoren er tett og flatefyllende, mer eller mindre plastisk, og består av border av ulike typer krysstempler (også med innlagte perler og småru- tedekor), eventuelt kombinert med perlerader. På flere kar er det border med ulike former for kamstempler i feltene. Tre kar (nr. 165, 169, 170) har smale felt med små knotter mellom smale bånd av doble vulster, ett av disse karene har en bord av stjerner nederst på karveggen (nr. 165). Én tobåndsfletning forekommer i undergruppen (nr. 175).
 - Kar med ett felt har et forholdsvis bredt felt som dekker det meste av karflaten (nr. 162–164, 166–167, 172–174, 180–183, pl. 10 og 29). Dekoren er oftest flatefyllende og med plastisitet; åpen og lineær dekor forekommer. Båndfletning og ulike buemønstre er typiske: trebåndsfletninger og entrelac, enkle buer og girlandere, fylte og åpne, der konturen er fulgt av perlestempler. Ellers finnes kar med brede bånd av smale, horisontale vulster.
- Horisontalfelt: På karene med flere felt dannes gjerne horisontalfeltet av den øverste kamborden i feltinndelingen, på karene med ett felt av kambånd, med eller uten profiler, eller perleborder. Horisontalbåndene utgjør også den øvre innrammingen av feltet.
- Jernbånd er vanlig og finnes på ca. 50 % av karene.

Sammenfatning og vurdering: I C2-gruppen er det forholdsvis god sammenheng med flere karakteristiske undergrupper. Disse er basert på feltinndeling. Innenfor undergruppene er det små grupper av kar med karakteristisk dekor. Ett kar skiller seg noe ut i gruppen, nemlig nr. 166 (pl. 29). Dekoren på karet, som er

flatedekkende uten oppdeling, er regnet som ett bredt, horisontalt felt, da det har et udekorert parti over og under. Dekoren består av perlestempler av en type som er større enn det som er vanlig.

Gruppe C3

- 22 kar (nr. 184–206, pl. 11 og 30–31).
- Buket form.
- Komposisjonsprinsipp: sammensatt (vertikalt og horisontalt).
- Dekorinstrumenter: kam, med eller uten profiler, variert bruk, skjell, stor variasjon i særskilt tilskårne stempler: kryss i ulike varianter, ofte doble, romber, perler, vinkler, sirkel med midtpunkt, små sammensatte kvadrater, volutter.
- Feltinndeling: Alle kar i gruppen har feltinndeling, enkelte av feltene er svært smale. Feltinndelingen er dannet ved kambånd med eller uten profiler. Båndenes kontur kan være fulgt av perlerekker.
- Undergrupper er basert på variasjon i dekorens karakter.
 - Dekor med åpne partier (nr. 185–188, 195–197, 199–201, 203, 206, pl. 11, 30–31). Bredden på vertikalfeltene varierer, gjerne innenfor samme kar, men ofte inngår forholdsvis brede felt med åpne partier. Dekoren i feltene er satt med stempel, ofte kombinasjon av flere typer, organisert i rader eller border: volutter, enkle og doble perlerekker, doble krysstempler og romber, kvadrater bygget opp av mindre kvadrater, ulike typer kamstempler som kan være sirlig utført (nr. 188 Eide, pl. 30).
 - Tett og flatefyllende dekor (nr. 184, 189, 190–193, 198, 202, 204–205, pl. 11 og 31). Forholdsvis smale vertikalfelt, på to kar er feltene ført sammen nede slik at det dannes lange, smale buer (nr. 192 Måge, nr. 202 Byrkja, pl. 31). Feltene er på de fleste karene fylt med rifler og kan være kombinert med tett satte stempler av skjell.
- Horisontalfelt: per definisjon bredt, med opp til fire ulike bånd, og utgjør en forholdsvis stor del av dekoren, særlig ved førstnevnte undergruppe. De er alltid tett dekorert, selv om det kan være et åpent parti mellom randen og dekoren. Det forekommer at dekoren «henger» ned fra horisontalfeltet (det vil si er gjentatt under det laveste kambåndet) i de åpne vertikalfeltens øvre del (nr. 187, 200). Horisontalfeltet kan også være dannet av enkle kambånd med eller uten profiler, men er ofte kombinert med stempelborder. Disse kan være de samme som på karveggen, men også andre. I den andre undergruppen er det bånd bygget opp av dobbelt satte krysstempler eller buer, eller dekoren fra vertikalfeltene kan være gjentatt. Disse er innrammet av kambånd eller perleborder, eventuelt består de utelukkende av kambånd med eller uten profiler.

- Jernbånd er vanlig og finnes på ca. 40 % av karene.

Sammenfatning og vurdering: C3-gruppen har flere karakteristiske trekk. Horisontalfeltene er rikt dekorert med flere border i ulike varianter og kombinasjoner av stempler og kambånd. Gruppen har flere undergrupper basert på hvorvidt dekoren er åpen eller tett og på varianter av mønstre. Særlig er grupperingen med tett dekor homogen hvor de samme mønstrene med rifler i smale vertikalfelt er karakteristisk. Karene i C3-gruppen og følgende grupper har ikke lenger egentlig åpen dekor, men de kan ha åpne partier på karflaten i kombinasjon med tett dekor. Dette skiller seg fra den dekoren som dekker flaten fullstendig. Endringen fra åpen dekor til dekor med åpne partier har sammenheng med at de enkelte dekorelementene jevnt over er blitt mindre. De åpne partiene på karene finnes gjerne i vertikalfeltene. Variasjon i dekorelementer er fremtredende.

Gruppe C4

- 3 kar (nr. 207–209, pl. 12 og 23).
- Buket form.
- Komposisjonsprinsipp: ustrukturert.
- Dekorinstrumenter: kam.
- Feltinndeling forekommer ikke.
- Åpen og lineær dekor med lett trukne kambånd i vinkel/gittermønstre.
- Horisontalbånd: smale og plassert tett oppunder randen, dannet av lett trukne kambånd eller fingermodellerte knopper.
- Jernbånd forekommer ikke.

Sammenfatning og vurdering: C4-gruppen er liten, men homogen. Dekoren er imidlertid enkel, og det er begrenset hvilken vekt en kan legge på likhetstrekkene i denne gruppen.

Gruppe D2

- 13 kar (nr. 213–225, pl. 13 og 32).
- Sidbuket form.
- Komposisjonsprinsipp: horisontalt.
- Dekorinstrumenter: kam, med eller uten profiler, ofte fulgt av perlestempler, variert bruk, særlig på karet nr. 218 Nernes (pl. 40), særskilt tilskårne stempler: perler, buer, vinkler, firsidige, fylte stempler.
- Tett og flatefyllende dekor på de fleste karene.
- Undergrupper basert på variasjon i feltinndelingens karakter:
 - Kar med flere smale felt skilt av vulster eller perleborder (nr. 215, 221, 224, 225 pl. 13). Oftest samme dekor gjentatt i alle feltene, men dekoren kan også variere: perlestempler, smårutedekor, vinkler og rektangulære stempler.

– Kar med ett eller to brede felt. Dekor av entrelac (nr. 217, 219–220, 222–223, pl. 13 og 32) og buemønstre (girlandere, med perler) (nr. 214 og 218, pl. 32 og 40). Dekoren er forholdsvis lineær, men det store karet nr. 218 Nernes har hengebuer og rosetter i sterkt plastisk utforming. Entrelacen kan utgjøre ett bredt bånd eller to smalere. I begge tilfeller dekker den det meste av karflaten. Som i girlander-motivene, blir det også brukt perlestempel i dette mønsteret.

- Horisontalfelt: karene med buemønstre har brede horisontalfelt bygget opp av gjentatte rader med små knotter mellom vulster (nr. 214 Stauri, pl. 32) eller flere ulike bånd der snorimitasjoner er kombinert med knotter eller perler (nr. 218 Nernes, pl. 40). De resterende karene har ett eller flere kambånd med eller uten profiler i horisontalfeltet, ofte kombinert med rader av stempler som perler og buer.
- Jernbånd finnes på seks kar.

Sammenfatning og vurdering: D2-gruppen består av karakteristiske undergrupper basert på mønster (båndfletning, buer/girlandere samt smalere felt med perle- og kamstempler). Mønstrene finnes igjen i de andre gruppene med horisontalt komposisjonsprinsipp. Ett kar med bredt felt skiller seg noe ut i gruppen, nemlig karet nr. 216 (pl. 32). På samme måte som C2-karet nr. 166 (pl. 29) er dekoren flatedekkende uten oppdeling og er regnet som ett bredt, horisontalt felt, da det har et udekorert parti over og under. Elementene i dekoren står i en mellomstilling mellom perler og knotter.

Gruppe D3

- 39 kar (nr. 226–264, pl. 14–15 og 33–37).
- Sidbuket form.
- Komposisjonsprinsipp: sammensatt (vertikalt og horisontalt).
- Dekorinstrumenter: kam, med eller uten profiler, ofte fulgt av perlestempler, variert bruk, mønster-rulle, stort antall særskilt tilskårne stempler (se undergruppene).
- Feltinndeling: 34 kar.
- Undergrupper av kar med feltinndeling basert på dekorens karakter:
 - Atten av karene med feltinndeling har åpen dekor i den betydning at det finnes udekorerte flater på karet (alle karene på pl. 15, se også pl. 35–37). Selve dekoren er på de fleste karene tett og flatefyllende (jfr. over).
 - Feltinndelingen på disse karene er dannet av kambånd med eller uten profiler. Båndene er på flere kar kombinert med perlestempler (nr. 232, 237, 240, 252, 257, 259, pl. 15 og 35–37), også med midtpunkt (nr. 239, pl. 15). De kan dessuten være kombinert med rader med krysstemp-

ler (nr. 261 og 264, pl. 15, 36 og 40) eller romber (nr. 228, pl. 15 og 37). Det er typisk for gruppen at båndene som markerer feltinndelingen, kan være laget så brede at de fremstår som felt. Mellom disse båndene kan feltene være helt åpne uten dekor, men også dekor som «henger ned» fra horisontalfeltet forekommer, eksempelvis ulike sammenstillinger av perlestempler (nr. 252 og 257, pl. 15 og 37), buer (nr. 263, pl. 15 og 36), vinkler (nr. 239, pl. 15), dypt satte rektangulære stempler med horisontal oppdeling (nr. 237 og 240, pl. 15, 35 og 36) samt bølgebånd (nr. 254, pl. 15 og 35).

- Horisontalfeltene på disse karene er alle brede, mange med flere border og bånd, ofte med stempler rammet inn av vulster eller kambånd med eller uten profiler. Antallet varierer med opp til fem felt, og opp mot ti dersom man teller kambåndene som danner innramming av feltene. Dekoren fra vertikalfeltene kan være gjentatt, men også andre dekorelementer kan være lagt inn: enkle eller doble perlerekker mellom vulster (perler med eller uten midtpunkt) (nr. 228, 232, 237, 239, 240, 242, 257, 259, pl. 15, 35–37), enkle og dobbelt satte krysstempler eller romber (med innlagte perler eller midtpunkt) (nr. 227, 237, 254, 256, 261, 262, 264, pl. 15, 35–36), doble vinkler med perler (nr. 260, pl. 15 og 36), buer (nr. 263, pl. 15 og 36), stempler av kam satt ned som rivemønster (nr. 253, pl. 15), til små knotter (nr. 264, pl. 15 og 40) og smårutedekor (nr. 257, pl. 15 og 37). I enkelte tilfeller ligger en rad stempler over det øvre kambåndet (nr. 254, 257, 259, 263, pl. 15 og 35–37). Det finnes også horisontalfelt med ett bredt bånd med entrelac (nr. 252, pl. 15 og 37) og buemønstre (girlandere) (nr. 228 og 242, pl. 15 og 37), de sistnevnte med perler.

– Sytten kar med feltinndeling har tett dekor. Dekoren er bygget opp av små dekorelementer som er satt tett, slik at den får flatefyllende karakter. En liten gruppe kar har forholdsvis smale vertikalfelt inndelt av kambånd med eller uten profiler (nr. 226, 229–230, 235, 236, 255, 258, pl. 14 og 35). Perlerader forekommer (nr. 230). Ett kar har kambåndene føyd sammen nede, slik at de fremstår som lange, smale buer (nr. 255). Feltene er fylt av ulike former for kamdekor som profilerte bånd, rifler (nr. 255), smårutedekor² (nr. 258) og punktrader (nr. 229), samt stempler med doble kryss (nr. 236) og perler (nr. 230). Karene har hele eller deler av dekoren fra vertikalfeltene gjentatt i horisontalfeltet.

² På nr. 258 Rivjaland (pl. 35) er mønsteret svært jevnt og kan være laget med mønster-rulle.

- En karakteristisk undergruppe av karene med tett dekor har forholdsvis brede vertikalfelt (nr. 233–234, 241, 244, 245–249, 251, pl. 14 og 33–34). Feltinndelingen er dannet av kam med eller uten profiler. Inndelingen er mindre tydelig på disse karene, da dekoren er fullstendig flatefyllende og det er liten variasjon i dekorelementene. I feltene er det små knotter mellom smale, enkle eller doble vulster (se tabell 8–10). På to kar er knottene kombinert med perlestempler (nr. 249 og 251), og på ett kar er knottene dannet av smale, skraverter vulster (nr. 246). Karene har to eller tre rader med knotter i horisontalfeltet, flere under et kambånd. Det finnes kun ett D1-kar (nr. 241 Døsen, pl. 33). Dette har dekor som faller inn i denne D3-gruppen og er regnet til denne.
- Kar uten feltinndeling:
 - Fire D3-kar uten feltinndeling utgjør en annen karakteristisk undergruppe (nr. 231, 238, 243 og 250, pl. 14 og 34). Alle har som den foregående undergruppen tett og flatefyllende dekor av perler eller små knotter mellom enkle eller doble, smale vulster. Dekoren er bygget opp rundt et lite trapesformet, åpent parti. Karflaten gir et tett og jevnt inntrykk, men dekoren er likevel organisert vertikalt og horisontalt.
- Jernbånd er vanlig og finnes på i overkant av 60 % av karene.

Sammenfatning og vurdering: D3-gruppen har flere karakteristiske trekk og undergrupper der det inngår kar med klare likhetstrekk. Gruppen karakteriseres av de brede horisontalfeltene som ofte er bygget opp av ulike border av bånd hvor flere dekorelementer er kombinert. Karene med flatefyllende dekor av små knotter har derimot kun dette dekorelementet gjentatt i horisontalfelt, mellom vulster eller kambånd. Karene kan deles i flere karakteristiske undergrupper basert på hvorvidt de har feltinndeling eller ikke, hvorvidt dekoren har åpne flater eller den er flatefyllende, samt på variasjon i mønster. Materialet viser stor variasjon i kombinasjonen av det forholdsvis faste registeret av dekorelementer. Typisk for gruppen er karene med dekor i brede vertikale bånd og åpne felt. I de åpne feltene «henger» det ofte ned dekor fra horisontalfeltet. Karene med brede felt tett dekorert med små knotter/perler mellom smale, enkle eller doble vulster, er også typiske; samt karene uten feltinndeling og dekor av knotter/perler bygget opp rundt trapesformete, åpne partier. Ved begge de siste undergruppene er strukturen skjult i den tette og ensartete dekoren. Smårutedekor satt med kam eller laget med mønsterrulle er også typisk for D3-gruppen.

Gruppe E

- 10 kar (nr. 265–274, pl. 16 og 38–39).
- Rundbuket form.
- Komposisjonsprinsipp: syv kar med sammensatt (vertikalt og horisontalt) (E3), ett med horisontalt (E2) og to kar med vertikalt (E1).
- Feltinndeling forekommer på alle kar.
- Dekorens karakter: syv har tett og plastisk dekor, to har åpnere dekor (nr. 265 og 274, pl. 16).
- Undergrupper basert på særtrekk ved dekoren:
 - Tre kar har plastisk dekor av brede bånd i horisontalfeltet satt sammen av flere skråraverte vulster med utpreget snorimitasjon (nr. 268–270, pl. 16 og 38). Vulstene er skravert vekselvis mot høyre og venstre, slik at de fremstår som brikkevevde bånd. Båndene som deler inn vertikalfeltene, er forholdsvis brede og består av firsidige, ganske store knotter (skåret ut fra vulst?) eller kambånd. Feltene mellom er fylt av ulike former for kamdekor, ett kar har diagonalt satte kamstempler.
 - Fem kar har dekor av små knotter (nr. 266, 271 og 272, pl. 16 og 39) eller perler (nr. 267, pl. 16 og 39) eller en kombinasjon av perler, knotter og smårutedekor (nr. 273, pl. 16 og 39). Feltene er forholdsvis brede, mens de er smale på karet nr. 267 og kombinert med rifler. Dekoren (dekorelementer og komposisjon) er typisk også for en undergruppe av D3-karene (se ovenfor). Den er gjentatt i horisontalfeltene. Jernbånd forekommer på åtte kar.

Sammenfatning og vurdering: Den lille E-gruppen er forholdsvis homogen. De fleste karene har tett, plastisk dekor og fordeler seg i to undergrupper med hensyn til mønster og dekorelementer. Undergruppen med snorornerte vulster er unik for E-gruppen, mens karene med flatefyllende knotter og perler finnes igjen i andre grupper (C2, D2, D3). Nr. 265 og 274 skiller seg ut i gruppen.

5.2 Sammenheng og variasjon

Gjennomgangen har vist at det er god sammenheng i de gruppene som ble etablert på grunnlag av form og komposisjonsprinsipp. Enkelte grupper er små, som AB4 og C4, men disse fanger opp karakteristiske mønstre og bør opprettholdes. Dermed blir de elleve gruppene AB1, AB2, AB3, AB4, C1, C2, C3, C4, D2, D3 og E videreført i analysen. Sammenhengen i gruppene fremkommer på ulike måter, og det er et hovedskille mellom de rettveggete (AB-formene) og de bukete (C-, D- og E-formene) karene. I de rettveggete gruppene er variasjonen i mønstre og dekorelementer liten. Det er dermed mange like kar i gruppene og undergruppene

er få. De bukete karene viser større variasjon i karene innenfor gruppene, men likevel fremstår gruppen, som en enhet gjennom de karakteristiske undergruppene. Noen undergrupper finnes kun i én typologisk gruppe, de er eksklusive for gruppen, mens andre finnes i flere. Undergruppene kan være basert på ulike karakteristika ved dekoren: åpen/tett, lineær/plastisk, felt/ikke felt, ett felt/flere felt eller på dekorelementer og mønstre.

Gruppene med horisontalt komposisjonsprinsipp (AB2, C2, D2) kan deles i undergrupper på grunnlag av antall felt og feltenes bredde. Disse kan igjen deles inn i mønstre som forekommer i alle de tre hovedgruppene (AB2, C2, D2), som enkle, brede felt med båndfletning og buemønstre eller flere, smale felt med gjentatt dekor av skraverter vulster eller stempler som kryss, små knotter eller perler. Selv om undergruppene kan finnes igjen i flere av hovedgruppene, har dekoren ofte andre trekk som er typisk for den gruppen de tilhører (se også om kvalitet i kapittel 7).

Gruppene med vertikalt og sammensatt komposisjonsprinsipp (1- og 3-gruppene) er store og de har ofte flere undergrupper. AB1-gruppen er forholdsvis homogen, med to undergrupper basert på skillet mellom åpen, lineær dekor og plastisk, tett dekor. Særlig er den førstnevnte en stor undergruppe med mange ensartete kar. Vinkel/gittermønstre er vanlig. Horisontalbåndene er smale og sitter tett oppunder randen.

De brede horisontalfeltene blir vanligere på de bukete karene og enerådende i D-gruppen. AB3-karene representerer en gruppe som blir stående i en mellomposisjon med rettvegget form og bredt horisontalfelt. Gruppen er også i en mellomposisjon med hensyn til mønster og dekorelementer med forekomst av typer som blir vanligere i C- og D-gruppene. Flere kar har også mønstre som viser mot de andre gruppene av rettveggede kar. Likevel foreligger det karakteristiske undergrupper som er unike for denne gruppen.

Den store C1-gruppen er preget av variasjon og individualitet, men også av sammenheng gjennom flere karakteristiske og unike undergrupper. Det finnes kar med åpen dekor, men det er typisk for gruppen med tettere og mer flatefyllende dekor. Det er to større undergrupper med slik dekor; karene med feltinndeling dekorert med smale bånd og vulster med skråskravur eller kamstempler, mange i vekslende brede og smale felt; og karene uten feltinndeling dekket av smale vulster med eller uten skravur. Den tette og plastiske dekoren samt bruk av vulster og skråskravering viser en klar forbindelse mellom gruppene. C1-gruppen preges av variasjon i dekoren; variasjon er også til en viss grad til stede i denne gruppens karform.

C3-gruppen viser sammenheng innad gjennom en typisk og eksklusiv undergruppe med rifler i smale vertikalfelt. Den viser også klare fellestrekk med D3-grup-

pen, med rikt dekorerte horisontalfelt bygget opp av ulike border av bånd hvor flere dekorelement er kombinert. Variasjon i dekorelementer er fremtredende i begge grupper. I disse gruppene er dekoren ikke lenger åpen, men det kan være åpne partier i kombinasjon med tett dekor. Felles for gruppene, men vanligst i D3-gruppen, er karene hvor dekoren veksler mellom brede vertikale bånd og åpne felt hvor det ofte «henger ned» dekor fra horisontalbåndet. D3-gruppen har også undergrupper som er unike for denne og E-karene. Det er karene med flatefyllende og ensartete, små knotter og/eller perler, selv om elementene finnes på C2- og C3-karene. Denne dekoren finnes dessuten i den lille, unike undergruppen av D-kar uten feltinndeling, hvor dekoren er bygget opp rundt trapesformete partier. Smårutedekor er også typisk for D3-gruppen.

Den lille E-gruppen er forholdsvis homogen. Karene er karakterisert av tett, plastisk dekor og fordeles seg på to undergrupper med hensyn til mønstre og dekorelementer. Undergruppen med utpreget snorimitasjon er unik for E-gruppen, mens dekoren med flatefyllende små knotter og perler finnes igjen i andre grupper.

5.3 Konklusjon

De typologiske gruppene er basert på sammenhengen mellom form og komposisjonsprinsipp. De store gruppene og flere av de små viser dessuten en indre sammenheng gjennom karakteristiske undergrupper med felles dekorpreg og mønstre. Slike undergrupper er flest ved de bukete karene. Noen undergrupper er unike og begrenset til én typologisk gruppe, mens andre finnes i flere grupper, men da ofte med variasjon i utførelse. Skillet mellom åpen, lineær og tett, plastisk dekor ser ut til å være mer markert i gruppene av rettveggede kar enn i de bukete. Slik variasjon finnes også med hensyn til elementenes betydning for valg av mønstre. Det er et fastere forhold mellom dekorelementer og mønstre på de rettveggede karene og en friere bruk av et større og mer variert antall dekorelementer på de bukete karene. AB3-gruppen følger her de bukete karene.

I de bukete karene fremkommer undergruppene i økende grad gjennom variasjon i mønstre. Samtidig blir mønstrene mer standardiserte rundt enkelte grupper som for eksempel entrelac- og buemønstre. Disse mønstrene kan likevel variere gjennom ulik bruk av dekorelementer og derved danne grunnlag for undergrupper. Utvalget av dekorelementer er på de bukete karene blitt stort, og de kan kombineres på ulike måter. Størrelsen på dekorelementene har vist seg å være av vesentlig betydning for dekorens karakter. Blant de bukete karene er det en økende tendens til at

elementene blir mindre og dekoren derved tettere og mer flatefyllende.

Ved AB1- og AB4-gruppene er kam, pinne, finger/ negl og rørstempler benyttet som dekorinstrument. I AB2- og AB3-gruppene forekommer flere typer dekorinstrumenter og ofte særskilt tilskårne stempler. Kam, pinne, fingermodellerte knopper og neglinntrykk forekommer ennå i C1-gruppen. Mens kambånd uten profiler er vanlige på de rettveggede karene, er kambåndene oftere profilerte i denne gruppen, noe som blir enda vanligere på C3- og D-karene. Utvalget av stempler blir større i C3- og D-gruppene som viser stor variasjon og mange varianter av disse. Perlestempelet er å finne på svært mange av kvalitetskarene i disse gruppene og blir føyet til i mønstrene på ulike måter. Kamstemplene finnes i alle gruppene, men variasjonen i stempelet og måten det brukes på øker på C- og særlig D-karene.

Shetelig mente å finne spor etter bæreanordninger allerede på de tidligste karene, og han antok at disse måtte ha vært av et organisk materiale (Shetelig 1905a:49). Etter hvert ble jernbåndet et vanlig trekk, med utspart felt til båndet og en rand som fungerte i forhold til dette. Det utsparte feltet ble en fast del av karet, enten det hadde jernbånd eller ikke. Jernbåndet ble hamret tynt og sluttet seg tett til karetets form. Hanken ble jevn og smal og hektet inn på festeanordningene på karet med enkle kroker. Og først da, ifølge Shetelig, ble bæreanordningen godt tilpasset *de smaa, nette lerkar* (Shetelig 1905a:82). Per Ditlef Fredriksen fant, som nevnt, sammenfall mellom avsatt plass til jernbånd, godstykkelse og dekor, med avsatt plass til jernbånd som et konstant element ved kar med tynt gods og hovedskjema 5–11 (Fredriksen 2005: 234). Han fant dessuten at sekundært påsatt jernbånd

utenpå dekoren hadde tilknytning til hovedskjema 4 og var konsentrert til Sogn.

Tabell 18 viser hvordan de totalt 185 spennformete karene med jernbånd (hele kar og skår) i herværende analyse fordeler seg på de typologiske gruppene. Jernbånd er vanligst i gruppene med bukete kar, særlig de med brede horisontalfelt. De forekommer på rettveggede kar, også her på de med brede horisontalfelt. I enkelte tilfeller finnes jernbåndet kombinert med smale felter og dekor tett oppunder randen, på AB- og C-kar³.

Karenes størrelse har ikke vært trukket inn i beskrivelsen av gruppene. De fleste karene har en ytre munningsdiameter på 11–14 cm, men med enkelte eksempler på 15–16 cm. Høyden er 10–13 cm, men høyder inntil 15 cm forekommer også. Volumet ligger ofte mellom 1–1,5 l, men det finnes både større og mindre kar enn dette. En gruppe på tyve større kar skiller seg imidlertid ut (tabell 19). De har diameter mellom 19 og 33 cm og høyde mellom 17 og 27 cm. Volumet er bare målt på et utvalg av karene. Det varierer mellom 6,85 og 17 l. De fleste av disse store karene har fungert som gravurner. De finnes i gruppene AB1, AB3, AB4, AB5, D2 og D3. Ingen av de store karene har jernbånd.

³ For eksempel: AB1-karet fra Brekke (nr. 2, pl. 1) (også i anomalien fra Ytre Horne, Hornindal (B5499f) fra samme fylke), med proporsjonsindeks på over 11; AB1- og AB3- karene fra Vele (nr. 8, pl. 1 og nr. 74, pl. 5 og 21); AB1-karet fra Opedal (nr. 7, pl. 2), på flere C-kar som C1-karene fra Spissøy (nr. 140, pl. 8) og Skaim (nr. 125, pl. 27). Videre er det i skårmaterialet eksempler på at jernbåndet ligger oppå dekoren (B365 ukjent gård, Vik; B5969h Ølnes, Sogndal; B7547a Lomelde, Sogndal; B12867/1 Røysum, Leikanger, alle Sogn; B6349 Herre, Voss, Hordaland).

Typologiske grupper i tid og rom

Gruppene av kar som fremkom i de foregående kapitlene baserer seg på likhet og variasjon i form og komposisjonsprinsipp. Dette er rent formmessige variabler, men ut fra prinsippet om at likhet er uttrykk for nærhet i tid eller rom, kan en anta at variablene er uttrykk for romlige og tidsavhengige forhold. Tidligere analyser av kar som inngår i gruppene (Shetelig 1905a; Bøe 1931a; Magnus 1984a) tyder på at forholdet mellom dem, fra AB1 til D3, utgjør en kronologisk utvikling. Det er imidlertid sannsynlig at det i tillegg ligger regional variasjon og forskyvninger i forholdet mellom gruppene.

6.1 I tid

Den kronologiske relevansen av gruppene vil i det følgende bli vurdert gjennom dateringer av funnkontekstene. Eldre dateringer kan være problematiske da de bygger på kronologier der karene selv er involvert, og faren for sirkelslutninger er stor. Det foreligger imidlertid en kronologisk analyse av våpengrupper som er forholdsvis uavhengig av karene (Bemmann & Hahne 1995). I alt 83 spannfornete kar fra vår analyse inngår i kombinasjoner med våpen som er behandlet hos Jan Bemmann & Güde Hahne (oversikt i tabell 20). Av disse er 39 hele, typebestemte kar kombinerte med våpen som er henført til våpengruppe eller er gitt absolutt datering. Dateringene av våpengruppene er i flere tilfeller vage, og de er forholdsvis vide, men de anses likevel å fungere bedre enn dateringer basert på annet materiale. Kombinasjonene vil bli gjennomgått nedenfor.

Kar i skår som finnes sammen med gruppedefinerte eller daterte våpen blir trukket inn i diskusjonen, der dekoren ser ut til å kunne være karakteristisk og tidstypisk for en gruppe. Det må imidlertid understrekes at skårenes utsagnskraft fortrinnsvis gjelder dekoren. En dekor som er typisk for én gruppe, for eksempel C3, kan også forekomme i gruppe D3. Det kan ofte ikke avgjøres hvilke av disse kargruppene skårene tilhører,

selv om form og komposisjonsprinsipp kan utledes med en viss grad av sikkerhet.

Bemmann & Hahnes kronologiske inndeling av våpengraver fra folkevandringstid består av tre hovedgrupper med undergrupper hvor det delvis er kronologisk overlapping og ulik geografisk utbredelse: Kvamme-Tveito, Vestly-Øvsthus-Snartemo og Nerhus. Kvamme og Tveito er samtidige grupper med ulik utbredelse. De dateres fra ca. 400 eller noe tidligere til ca. 450. Vestly-gruppen blir oppfattet som et forstadium til Øvsthus-gruppen og er plassert ca. 450. Øvsthus-gruppen er vanskelig å datere, men antas å være inn i Snartemo-gruppens tid (Bemmann & Hahne 1995:326). Denne er datert til siste tredjedel eller de siste tiår av 5. årh. (475/80) og det tidlige 6. årh. (ca. 510/525) (Bemmann & Hahne 1995:329, 334). Nerhus-fasen fremstår som en overgangsfase til merovingertid. Fasen kan sees i sammenheng med Solbergs overgangsfase hvor spannfornete kar er kombinert med tidlige merovingertidsspyd (Solberg 1981; Myhre 2005). Her sees imidlertid Solbergs sene spyd som former til merovingertidstyper (Bemmann & Hahne 1995:334) og ikke som merovingertidstyper, da de aktuelle spydene ikke er så like de gotlandske som Solberg hevder. Synspunktene er et ledd i Bemmann & Hahnes argumentasjon mot oppfatningen av den sene fasen av folkevandringstiden som samtidig med tidligste merovingertid i Sørøst-Skandinavia. Anne Nørgård Jørgensen daterer de samme spydene til sin Nordisk fase I (420/30–560/70) (Jørgensen 1999:182–183). Martin Rundkvist støtter oppfatningen om samtidighet på grunnlag av materialet fra Gotland og korrelasjonen med det norske materialet (Rundkvist 2003:31). Han mener også at våpnene viser dette. Fra Sørøst-Skandinavia foreligger det, i følge Rundkvist, kun to stykker våpen som kan dateres til Snartemo-gruppens tid, og dermed er samtidige med den siste fasen av norsk folkevandringstid. Han ser imidlertid også en nær sammenheng mellom Snartemo- og Nerhus-gruppene og mener at disse må være samtidige. Snartemo representerer våpen med konservative trekk

mens Nerhus har tatt opp i seg nyere frankiske våpen-tradisjoner fra 525–550 og fremover.

For fremstillingens skyld blir Bemann & Hahnes forslag til dateringer av våpengruppene forenklet til:

Mollestad:	før 400 (yngre romertid)
Kvamme-Tveito:	400–450
Vestly-Øvsthus:	450–500
Snartemo:	500–525
Nerhus:	525–575

I flere av Bemann & Hahnes gruppebestemmelser er det lagt inn usikkerhetsmarginer gjennom tilføyeser som *wahrscheinlich*/sannsynligvis og spørsmålsteget. Dette fremgår av tabell 20.

Det foreligger en mulighet for at våpnene i et funn kan være eldre enn leirkarene. Tidsforskjellen gir likevel ikke nødvendigvis utslag innenfor de forholdsvis vide kronologiske rammene vi opererer med. Større avstand i tid kan det være dersom gamle, arvete våpen er lagt ned i graven. Ofte kommer dette til uttrykk i de rike våpengravene med gjenstander fra ulike faser.

De kombinasjonene som er brukt i vår analyse kommer fra kontekster som er vurdert som akseptable i den betydning at det er sannsynlig at våpen og spennformete kar tilhører samme begravelse. Mange av funnene er gamle og ikke fremkommet ved vitenskapelig undersøkelse. Likevel foreligger opplysninger om funnforhold som gir grunnlag for antakelse om samtidighet. Mer problematiske kontekster blir diskutert fortløpende. Dersom det foreligger to spennformete kar i samme grav i Sogn og Fjordane og Hordaland, er det en indikasjon på flere begravelser. Dette er ikke tilfelle for Rogaland, der to spennformete kar i én begravelse ser ut til å være vanligere.

Gruppe AB1 – De rettveggete karene med vertikalt ordnet dekor utgjør en stor gruppe på 52 kar. Tre kar forekommer i kombinasjon med våpen i definerte grupper: nr. 31 Tu, nr. 6 Bokkatun og nr. 16 Hovland (pl. 1–2). Karet fra Tu er datert til Mollestad-gruppen som ligger i yngre romertid. Hauken har imidlertid vist at denne dateringen må være feil (Hauken 2005:17). Våpnene er så restaurert av gips at de er umulige å klassifisere. På grunnlag av en tegning i tilvekstkatalogen har Hauken vist at skjoldbullen må ha vært av Bemann & Hahnes type VII som er regnet til Vestly-Øvsthus-gruppen. I graven inngår også C-karet nr. 146 Tu som tilhører en liten gruppe der de to karene som ligger nærmest, nr. 141 Lien og nr. 139 Gjervik, er funnet sammen med våpen datert nettopp til denne gruppen (s. 43). Plaseringene av gjenstandene i graven viser ingen tegn til forstyrrelse (Hauken 2005: fig. 39) og tyder på at de to leirkarene er lagt ned samtidig. Nr. 31 Tu tilhører en liten gruppe på tre kar med dekor av enkle vertikale linjer. Karene fra Bokkatun og Hovland er relatert

til Kvamme-Tveito-gruppens tid. Karet fra Bokkatun har dekor av rader med kamstempel. Det fra Hovland tilhører en liten gruppe med tett dekor sammen med nr. 3 Seim og nr. 34 Øvre Mæle, muligens også nr. 43 Helvik (pl. 18 og 2, appendiks 1:6). Karene har tett dekor av bånd med vertikale kamstempel/sikksakkborder i smale felt.

Kun tre av 52 kar er datert. Disse antyder en datering til hundreåret 400–500. De indikerer en utvikling fra helt enkle mønstre med enkle linjer til mer komplekse mønstre der også kamstempel er brukt, selv om de enkle karene finnes opp mot 500-tallet. AB1-gruppen er en forholdsvis homogen gruppe hvor lett trukne vinkel/gittermønstre utgjør den vanligste dekoren. I skårmaterialet er det skår fra tre kar med denne dekoren i vertikale felt kombinert med våpen: B6732c Øvreset, Gloppen, *SF*; B9373 Grauo, Voss, *Ho* og S6697 Fosse, Time, *Ro*. Funnet fra Øvreset har våpen som kan henføres til gruppe Mollestad eller Kvamme, karet fra Grauo er kombinert med våpen i Kvamme-gruppen, og karet fra Fosse har våpen datert til 400–450. Skårene støtter de dateringer som de hele karene gir, samtidig som de tyder på at gruppen kan gå tilbake til yngre romertid.

To av karene skiller seg ut i AB1-gruppen gjennom dekorens plastiske preg og sikre oppbygning, nr. 7 Opedal og nr. 9 Langeseter (pl. 18). Det samme preger også et rettvegget kar i skår med kurvfløtningsmønster (B14289/8 Hegge, Ølen, *Ho*). Karet inngår i kombinasjon med våpen som regnes til Øvsthus-gruppen. En datering til øvre del av gruppens periode stemmer med det inntrykket karene gir med hensyn til kvalitet.

Konklusjon: AB1-gruppen er en forholdsvis homogen gruppe med dateringer som ligger mellom år 400 og 500. Det støttes av skårmaterialet, samtidig som dette viser at dateringene kan gå tilbake til yngre romertid. En liten gruppe kar, som skiller seg ut med hensyn til dekor og kvalitet, er gjennom skårmaterialet relatert til Øvsthus-gruppens tid.

Gruppe AB2 – Blant de nitten rettveggete karene med horisontalt ordnet dekor forekommer fire kombinasjoner med våpen i definerte grupper: nr. 54 Slinde, nr. 57 Grindheim, nr. 69 Øvre Mæle og nr. 58 Røysland (pl. 4, 19, 20). Karet fra Slinde er kombinert med våpen i Mollestad-gruppen. Karene fra Øvre Mæle og Røysland er datert til Kvamme-Tveito-gruppens tid, mens karet fra Etne er relatert til Vestly-Øvsthus-gruppens periode.

Karet fra Slinde tilhører en karakteristisk gruppe med omløpende, skraverte vulster og et gods som har lite eller ingen tilsetning av asbest eller kleber, noe som støtter en datering til tiden før det typiske godset var blitt utviklet. Det noe yngre karet fra Øvre Mæle har samme type vulster, men uten skravering. Karet fra

Røysland har girlanderemønster. Det yngste karet, fra Etne, har dekor bestående av to border med konsentriske sirkler mellom profilerte kambånd.

Konklusjon: AB2 er en lite homogen gruppe med dateringer som kan strekke seg til den forholdsvis lange perioden fra yngre romertid til 500, selv om dateringen av girlanderemønsteret til 400–450 synes noe tidlig i forhold til andre dateringer av dette mønsteret (se nedenfor). Den lille undergruppen med omløpende vulster er rimelig å regne til de tidligste spannformete karene fra yngre romertid og opp i første halvdel av 400-tallet.

Gruppe AB3 – Av de 20 rettveggede AB3-karene med horisontalt og vertikalt ordnet dekor forekommer ett i kombinasjon med våpen i definerte grupper: nr. 73 Øvsthus (pl. 21). Karet er relatert til Vestly-Øvsthus-gruppen. Det har bord av krysstempler og smale felt med rifler. Det representerer gruppen av rettveggede kar med dekorelementer og mønstre som er vanligere på C-karene, særlig C3-gruppen med yngre dateringer. I skårmaterialiet er det skår fra et kar som på grunnlag av dekoren kan regnes til en liten undergruppe av AB3-karene (S5678h Sveinsvold, Klepp, *Rø*). Karet har et bredt horisontalbånd og diagonalt og tett satte kamstempler i horisontalbåndet og i vertikalfeltene. Karet er kombinert med våpen regnet til Vestly- eller Øvsthus-gruppen, noe som styrker dateringen av gruppen til denne fasen.

Konklusjon: AB3-gruppen inneholder blant annet ett helt kar og skår fra et annet som begge er kombinert med våpen i Vestly-Øvsthus-gruppen med datering til perioden 450–500. Gruppen fremstår som forholdsvis variert, men det er sammenheng mellom flere av gruppens kar gjennom dekor som ser ut til å bli vanligere på yngre kar.

Gruppe C1 – De bukete C1-karene med vertikalt ordnet dekor utgjør en stor gruppe på 54 eksemplarer med flere karakteristiske undergrupper. Ti kar inngår i kombinasjoner med våpen i definerte grupper som dekker tidsrommet fra yngre romertid til Vestly-Øvsthus-gruppens tid. Det er nevnt ovenfor at C1-karet nr. 146 Tu skal dateres til den sistnevnte fasen. Karet inngår i en karakteristisk undergruppe med tett, plastisk dekor uten feltinndeling hvor karveggen er dekket av smale vulster, enkelte skråraverte som på Tu-karet (pl. 26). Hele tre andre kar i denne gruppen kan relateres til våpengrupper: nr. 141 Lien og nr. 139 Gjervik til Vestly- eller Øvsthus-gruppen samt nr. 126 Fretheim til Tveito-gruppen. En stor undergruppe av C1-karene har tett dekor med smale bånd og vulster med skråraveringer og vulster i vertikale og horisontale, ofte brede felt (pl. 8, 24, 25). Fire av karene i denne gruppen er kombinert med våpen i definerte grupper: nr. 113 Evebø, nr. 110 Modvo, nr. 111 Veum

og nr. 144 Skjold. Disse inngår i våpengrupperne Kvamme, Tveito og Øvsthus. De to som inngår i kombinasjoner med våpen i Øvsthus-gruppen (Veum og Skjold) skiller seg med hensyn til dekorelementer ut fra hovedmengden av karene som har ensartet dekor, og det er sannsynlig at gruppens tyngdepunkt ligger innenfor Kvamme-Tveito. To andre C1-kar er relatert til våpen i disse gruppene: nr. 124 Indre Bø (pl. 23) med åpen, lett trukket vinkel/gitterdekor som knytter an mot de rettveggede karene med denne dekoren, og nr. 158 Ødemotland (pl. 9) med vertikalfeltene fylt av rifler som viser mot C3-gruppen. Karet fra Indre Bø er datert til Kvamme-gruppen med usikkerhetsmargin i følge Bemmman & Hahne (1995:542), og karet fra Ødemotland er relatert til våpen i Øvsthus-gruppen.

Tre kar i C1-gruppen har dekor som blir langt vanligere på C3- og D-karene: nr. 116 Henjum og nr. 119 Nornes (pl. 27) samt nr. 131 Soldal, Kvam (pl. 7).

Konklusjon: C1-gruppen, som har flere karakteristiske undergrupper, har dateringer med tyngdepunkt innenfor Kvamme-Tveito-gruppens tid og perioden 400–450, men finnes også med dateringer til perioden 450–500.

Gruppe C2 – De 22 bukete C2-karene med horisontalt ordnet dekor består av flere karakteristiske undergrupper. Fire kar inngår i kombinasjoner med gruppedefinerte eller daterte våpen: nr. 164 Dale (pl. 10), nr. 169 Løn (pl. 10), nr. 170 Kvåle (pl. 28) og nr. 181 Vestly (pl. 29). Våpengrupperne Vestly-Øvsthus og Snartemo er representert samt en datering til perioden fra sent 5. årh. til tidlig 6. årh. Karene fra Kvåle og Løn inngår i en liten undergruppe på tre kar med smale horisontale felt med små knotter, en dekorform som blir særlig vanlig på D-karene, og i følge våpenkombinasjonene er datert til perioden fra sent 5. årh. til tidlig 6. årh. Nr. 181 Vestly (pl. 29) (graven som har gitt gruppen navn) har dekor av entrelac som også finnes på nr. 163 Lærdal i samme gruppe (pl. 29) og som blir vanlig på D-karene og forekommer i kombinasjoner med våpen helt opp i Nerhus-gruppen (se gjennomgang av mønsteret nedenfor). To- og trebåndsflatninger er vanligere i C2-gruppen, med fem kar. Disse inngår ikke i daterte våpenkombinasjoner. Det gjør imidlertid flere kar i skår med slike flatninger: Helland, Time, *Rø* (S9059) og Hæve, Voss, *Ho* (B6473) har tobåndsflatninger og er begge kombinert med våpen i Vestly- og Øvsthus-gruppen, noe som også styrker dateringen av C2-gruppen som helhet til denne fasen. Karene fra Hjeltestad, Bergen, *Ho* (B4857) (appendiks 1:19) og Sør-Braut, Klepp, *Rø* (S2452m) (appendiks 1:18) har trebåndsflatninger. De er begge kombinert med våpen i Snartemo-gruppen. På begge karene inngår trebåndsflatningen i kombinasjon med dekorelementer og mønstre som blir vanligere på D-karene, noe som passer

med en sen datering. Typisk for en annen undergruppe av C2-karene er gjentatte border av krysstempler, enkle og doble. Disse, som foreligger i flere varianter, er indirekte tidsrelatert gjennom skårmaterialet som gir en vid dateringsramme. Dekoren blir vanligere på C3- og D-karene og er behandlet nedenfor.

Konklusjon: C2-gruppen består av flere karakteristiske og varierte undergrupper. Karene er relatert til våpengruppene Vestly-Øvsthus og Snartemo som samlet dekker perioden 450–525. C2-gruppen har mønstre som gjenfinnes på C3 og D-karene og kan antas å ha nær forbindelse også kronologisk.

Gruppe C3 – De 22 bukete C3-karene med horisontalt og vertikalt ordnet dekor er en forholdsvis homogen gruppe. Den består av to større undergrupper: kar med åpne felt i dekoren og kar med heldekkende dekor, og grupper med varianter av dekor innenfor disse. Tre kar inngår i kombinasjoner med gruppedefinerte og daterte våpen: nr. 198–199 Øvre Sørbø (pl. 11) og nr. 184 Sandal (pl. 11). I graven fra Sørbø er det våpen som er datert til første halvdel av 5. årh., mens graven fra Sandal har våpen i Snartemo-gruppen. Funnene fra Sørbø er fra et stort, tidligere forstyrret gravkammer, og kombinasjonen kan ikke vektlegges. I graven fra Sandal er det to begravelser, en kvinnebegravelse med rikt draktutstyr og en mannsbegravelse med våpen. Det er to spannformete kar i graven, det omhandlede C3-karet og et buket kar i skår med kompleks og meget presist utført buemønster (appendiks 1:18), og det er usikkert hvilken begravelse de ulike karene tilhører. Til kvinnebegravelsen regnes en relieffspenne i stadium 6 med bøylenapp og doble plateringer som begge gir entydig datering til folkevandringstidens seneste fase (se Kristoffersen 2000 og kapittel 8). Dermed fremstår de to begravelsene som samtidige eller nær samtidige, noe som gir sen datering til begge de spannformete karene i graven.

En datering fra skårmaterialet, nemlig S2234 Jødestad, Sandnes, *Rø* (appendiks 1:20) (som er nær identisk med nr. 188 Eide (pl. 30) i gruppen med åpne felt i dekoren), tyder på at gruppen kan gå ned på 400-tallet. Karet fra Jødestad er kombinert med våpen i Vestly-gruppen. Det er mange kar i C3-gruppen med border av enkle og doble krysstempler og romber i ulike varianter. Det er tre kar i skårmaterialet med slike dekorelementer som inngår i kombinasjoner med gruppedefinerte og daterte våpen: B6670 Raknes, Osterøy, *Ho*¹; S1118 Tunheim, Time og S3455 Indre Bø, Randaberg, begge *Rø*. Disse inngår i kombina-

sjoner med våpen henholdsvis i gruppene Nerhus og Vestly. I undergruppen av C3-gruppen med tett dekor er det åtte kar med rifler i vertikalfeltene (pl. 11 og 31). I skårmaterialet finnes slik dekor på B4283 Alna, Ølen, *Ho* som er kombinert med våpen i Vestly-gruppen, noe som støtter dateringen av gruppen til også å omfatte 400-tallet.

Konklusjon: C3-gruppen er forholdsvis homogen med to undergrupper med hensyn til organiseringen av dekoren (dekor med åpne felt og fullstendig flatefylende dekor). I gruppen er det kar i kombinasjon med våpen i Snartemo-gruppen. Skår med dekor som er typisk for gruppen inngår i kombinasjon med våpen i Vestly-gruppen i to tilfeller. I dekorelementer og komposisjon ser det ut til å være en nær forbindelse mellom C3- og D-karene. Det er derfor rimelig at hovedtyngden i gruppen skal dateres fra 450 til inn på 500-tallet. Dateringen og relasjonen til D-karene tyder på at C2- og C3-gruppene overlapper hverandre tidsmessig.

Gruppe D2 – D2-gruppen med de tretten sidbukete karene med horisontalt ordnet dekor består av flere karakteristiske undergrupper: karene med dekor i smale felt som dekker karveggen, her med perler mellom vulster, karene med entrelac og karene med girlandere. Disse gruppene tilsvarer tre av undergruppene i C2-gruppen (karene med smale felt i C2-gruppen har små knotter og ikke perler, men dette varierer innenfor denne dekortypen). Kun nr. 214 Stauri (pl. 13), med buemønster, er kombinert med våpen som er datert; til siste halvdel av 400-tallet med usikkerhetsmargin. Dersom dateringen skal tas hensyn til, bør den kun gjelde for undergruppen med dette mønsteret, som har dateringer tilbake til første halvdel av 400-tallet (se ovenfor under AB2-karene). I skårmaterialet er S2452m Sør-Braut, Klepp, *Rø* (appendiks 1:18), med girlandermonster og entrelac, kombinert med våpen i Snartemo-gruppen. Girlanderens kontur er fulgt av perlestempler slik som buene på karet fra Stauri. Karet i skår fra Hjellestad med entrelac som ble nevnt ovenfor, har stående buer med midtstolpe. Karet er kombinert med våpen i Snartemo-fasen. Girlanderdekoren har en forholdsvis vid dateringsramme, men den utvikler seg mot mer komplekse former og er alltid kombinert med perlestempel i Snartemo-gruppen, etter 500. I skårmaterialet finnes det nok et eksempel med entrelac som inngår i kombinasjon med gruppedefinerte våpen: B5132 Sværen, Balestrand, *SF* (appendiks 1:19) som er funnet sammen med våpen i Nerhus-gruppen. I entrelacen er det lagt inn perler på samme måte som på nr. 222 Laugaland (pl. 32).

Konklusjon: D2-gruppen består av flere karakteristiske undergrupper med hensyn til mønster (smale gjentatte felt med perledekor, girlandere og entrelac). Ett kar med girlanderdekor er kombinert med våpen

1 I graven fra Raknes er det to spannformete leirkar. Sheteligs gjennomgang av graven og plantegningen tyder imidlertid på at begge tilhører samme begravelse og at våpenkombinasjonen kan vektlegges (Shetelig 1917:42–49, pl. V).

datert til siste halvdel av 400-tallet med usikkerhetsmargin. Tre kar i skår med for gruppen typisk dekor inngår i kombinasjon med våpen i Snartemo- og Nerhus-gruppene. Det skulle gi en datering av D2-karene til perioden 500–575, men med mulighet for datering av kar med girlanderdekor ned mot annen halvdel av 400-tallet. På grunnlag av dekorelementer og mønstre er nærhet i tid med C2-gruppen rimelig, helst i dennes senere del, dersom gruppens typologiske forbindelse med D3-karene tas i betraktning.

Gruppe D3 – De sidbukete D3-karene med horisontalt og vertikalt ordnet dekor utgjør en stor og forholdsvis homogen gruppe på 39 kar med karakteristiske undergrupper basert på variasjoner i dekorens tetthet og på variasjon i mønstre. Ti kar i inngår i kombinasjoner med våpen i definerte og daterte grupper. Åtte av disse ligger innenfor gruppene Øvsthus eller Snartemo (ett funn), Snartemo (to funn) og Nerhus (tre funn) (ett av dem med usikkerhetsmargin (Bemmann & Hahne 1995:541)). Ett kar er datert til 6. årh., ett til folkevandringstid og ett til denne periodens senere del. Nr. 261 Nedre Øksnavad (pl. 36) er kombinert med våpen i By-gruppen, en datering som må være for tidlig. Funnforholdene er svært usikre, og karet og våpnene kan komme fra ulike graver i haugen. Som helhet ser D3-gruppen ut til å ligge innenfor perioden 500–575, med en mulig datering ned i siste halvdel av 400-tallet. Tre av karene tilhører undergruppen der dekoren har åpne felt: nr. 228 Hamre, nr. 240 Nedre Sævareid og nr. 227 Bjørnarheim (pl. 35–37). Karet fra Sævareid er kombinert med våpen i gruppe Øvsthus eller Snartemo. Det inngår i den karakteristiske undergruppen med brede åpne felt hvor det «henger ned» dekor fra horisontalfeltet. Karet fra Bjørnarheim er kombinert med våpen i Snartemo-gruppen. Det er dekorert med border av krysstempler, et dekorelement med vid dateringsramme. Karet fra Hamre med girlanderdekor er kombinert med våpen datert til folkevandringstid. For datering av denne dekoren, se under C2-karene. Fem av de daterte karene tilhører undergruppen med tett dekor: nr. 229 Eikenes (pl. 35), nr. 231 Mindresunde (pl. 34), nr. 235 Myklebust (pl. 14) samt nr. 238 og 250 Nordre Byrkjeland (pl. 34). Karet fra Eikenes er kombinert med våpen i Nerhus-gruppen. Det må sees i sammenheng med den store gruppen med små knotter, men de har her mer karakter av smale rygger som ligger nede mellom vulstene. Graven fra Eikenes blir av de som har behandlet den, regnet som en kvinnegrav med øks (Fett i tilvekst fra 1938, se også plan og innberetning i arkivet; Straume 1962:76; Bemmann & Hahne 1995:540). Den ble utgravd av Per Fett, og han mente at gjenstandenes plassering i graven viste at dette ikke var noen dobbeltgrav. Dersom øksen, ildslagningssteinen, sylen og den ene kniven skulle

representere et annet individ², ser begravelsen ut til å være samtidig med det som fremstår som hovedbegravelsen. Det rokker derved ikke ved oppfattelsen av graven fra Eikenes som et sluttet funn.

Også de tre karene fra Mindresunde og Byrkjeland sees i sammenheng med den store gruppen med små knotter, men disse har perler mellom vulstene. De tilhører undergruppen der dekoren er bygget opp omkring et trapesformet felt. Tre kar i skår tilhører samme undergruppe: B6670 Raknes, Osterøy; B2957 Hauge, Os (appendiks 1:20) og B14954/22 Nerhus, Kvinnherad, alle *Ho*. Karet fra Nerhus er kombinert med våpnene som har gitt gruppen navn og har perler mellom enkle vulster. Karene fra Raknes og Hauge er datert til henholdsvis Snartemo- og Vestly-Øvsthusgruppens tid. Disse har tett satte kamstempler som på karet fra Eikenes. De hele karene og et av skårene, alle med perler, kan derved knyttes til Nerhus-gruppen, mens karene med dekor som på Eikenes-karet kan være noe eldre. De hele karene i den store undergruppen med små knotter er ikke direkte datert gjennom våpenkombinasjoner. På karet fra Myklebust inngår dette dekorelementet i horisontalbåndet og i båndene som deler inn feltene, mens resten av karveggen har kurvfløtningsmønster. Karet er datert til sen folkevandringstid. Karet i skår B5705 Hodneland, Lindås, *Ho* har tilhørt denne undergruppen, men har perler i stedet for knotter. Karet er kombinert med våpen i Nerhus-gruppen. Dekorelementet er likeledes brukt i horisontale og vertikale border på skårene B10018 Grimstad, Lindås, *Ho* (appendiks 1:21) datert gjennom våpen i Snartemo- eller Nerhus-gruppen.

Konklusjon: D3-gruppen preges av fellestrekk med hensyn til dekorens komposisjon og gjennom variert bruk av dekorelementer, og den har flere karakteristiske undergrupper av mønstre. Kar i gruppen er datert innenfor perioden 500–575 gjennom våpen i gruppene Snartemo og Nerhus, med mulighet for en datering før 500 (Øvsthus-gruppen). Skårmaterialiet støtter dateringen. Dekorelementer og mønstre viser en nær forbindelse med C3-gruppen, dekorelementene også med D2-karene.

Gruppe E – E-gruppen med de ti rundbukete, nærmest bolleformete karene, de fleste med horisontalt og vertikalt ordnet, tett og plastisk dekor, er en forholdsvis homogen gruppe, med to undergrupper basert på mønstre. Nr. 271 Skjelde (pl. 39) inngår i en grav med våpen i Øvsthus-gruppen. Sammenhengen mel-

2 Enkle «våpen»graver med ildslagningssett, kniv og et våpen som spyd, eller øks som her, samt spannformet leirkar, forekommer i flere tilfeller i Hordaland og Sogn og Fjordane og ser ut å ligge i folkevandringstidens slutfase (Straume 1962:17–18). Den stratigrafisk yngste graven fra Byrkje på Voss er et annet eksempel (B6227III) (se også punkt 8.4).

lom våpen og kar er imidlertid svært usikker, og det finnes skår fra nok et leirkar i funnet. Det er vanlig med flere begravelser i de store kistene på Voss. Det beste dateringsgrunnlaget for E-gruppen synes å være deres likhet med D3-karene og dekoren av små knotter. Sammenhengen mellom kargruppene understrekes av nr. 234 og 266 Hauglum, Leikanger (pl. 14 og 39), et D- og et E-kar som er funnet i samme grav. Graven representerer en godt undersøkt og dokumentert kontekst (Bøe 1931b). Plasseringen av gjenstandene i graven viser at det her kun er én begravelse, muligens av to individer. E-karet ble funnet plassert oppi D-karet og må være lagt i graven sammen med dette.

Konklusjon: Det foreligger ikke kombinasjoner av karene i E-gruppen og våpen i akseptable kontekster. Sammenhengen med D3-karene og særlig gruppen med små knotter, og den kontekstuelle samtidigheten mellom D- og E-karene fra Hauglum tyder på at det er stor grad av samtidighet mellom D3- og E-gruppen.

Kargruppene AB4 og C4 har ikke kar som inngår i kombinasjoner med våpen i definerte grupper, men kan kobles til daterte kargrupper gjennom karakteristiske trekk ved dekoren. I gruppe AB4 på ni kar inngår kar med plastisk dekor der dekorelementene er laget med finger eller negl. Karene med fingermodellerte knotter inngår i denne gruppen. Slike knotter finnes på flere kar i skårmaterialet samt blant anomalie, og de må ha utgjort en utbredt dekorform på rettveggede kar. Slike grove, plastiske og håndformete dekorelementer er det rimelig å se i forbindelse med den plastiske dekoren i AB2-gruppen med vulster på karveggen. Derved skal de sannsynligvis regnes til de tidligste spannformete karene. Gruppe C4 er liten og består av tre kar med karakteristisk ustrukturert mønster av åpen og lett trukket kamdekor; nr. 207 Hamre, nr. 208 Innbjøa og nr. 209 Kvassheim (pl. 12). Dekoren er rimelig å knytte til den lette kamdekoren i AB-gruppen, selv om dekoren er så enkel at den ville kunne oppstå uavhengig i ulike kontekster.

6.2 Konklusjon: gruppene tidstilling og sammenheng

Fig. 6 viser de typologiske gruppene fordeling i tid basert på kombinasjonene med våpen og den absolutte dateringen av disse hos Bemann & Hahne (1995). De fleste AB-karene ligger samlet innenfor 400-tallet, mens AB2-karene forekommer i kontekster som er eldre enn 400. Skårmaterialet tyder på at dette også gjelder AB1-gruppen. Flere kar innenfor AB2-gruppen har karakteristiske trekk med hensyn til gods og dekor og skal trolig regnes til de tidligste spannformete karene fra yngre romertid og inn i første halvdel av 400-tallet. Andre kar i gruppen har yngre trekk og har

dateringer også etter midten av århundret. AB1-gruppen er forholdsvis homogen med dateringer med tyngdepunkt fra 400 opp mot midten av 5. årh. En liten gruppe kar som skiller seg ut med hensyn til dekor og kvalitet (nr. 7 Opedal og nr. 9 Langeseter) er gjennom skårmaterialet relatert til perioden 450–500. AB3-gruppen dateres til perioden 450–500, noe som stemmer med forekomsten av dekor som blir vanligere på senere, bukete kar. Den lille AB4-gruppen inngår ikke i våpenkombinasjoner, men har mønstre som viser sammenheng med kar som er datert til yngre romertid (4. årh.). Ingen rettveggede kar inngår i kontekster som er yngre enn ca. 500.

De bukete C-karene ligger innenfor perioden 400–525. De dekker det samme tidsrommet som AB-karene, men går lenger opp i tid. C1-gruppen, som har flere karakteristiske undergrupper, har dateringer som ligger innenfor 5. årh. Gruppen har én forekomst med datering til Mollestad-fasen og yngre romertid, men denne er trukket i tvil. C2-gruppen består av flere karakteristiske, men varierte undergrupper og har dateringer mellom 450 og 525. Gruppen ser på grunnlag av mønstrene ut til å ha nær kronologisk sammenheng med C3- og D-karene. C3-gruppen er en forholdsvis homogen gruppe med to undergrupper. Gruppen har dateringer til perioden 400–525. I dekorelementer og komposisjon er det en nær sammenheng mellom C3-gruppen og D-karene, og det er rimelig at hovedtyngden i gruppen skal dateres fra 450 til inn på 500-tallet. Dateringen og relasjonen til D-karene tyder på at C2- og C3-gruppene i stor grad er samtidige i hvert fall innenfor en viss periode.

De sidbukete D-karene inngår i kontekster med dateringer mellom 500 og 575, men med mulighet for dateringer også noe før 500. D2-gruppen består av flere karakteristiske undergrupper av mønstre med dateringer til denne perioden. Sammenheng i dekorelementer og mønstre tyder på samtidighet med C2-gruppen, helst i dennes senere del. D3-gruppen er homogen, men med karakteristiske undergrupper av mønstre og stor variasjon i kombinasjon av dekorelementene. Gruppens dateringer ligger hovedsakelig innenfor perioden 500–575 og viser en nær sammenheng med C3-gruppen, dekorelementene også med D2.

For E-kar foreligger det ikke kombinasjoner med gruppedefinerte våpen i akseptable kontekster. På typologisk grunnlag kan de ut fra særtrekk i dekoren regnes til D-karenes periode. Karenes form er tilnærmet bolleformet og har fjernet seg sterkt fra den opprinnelige spannformen, noe som tyder på at de skal dateres sent.

Gruppene AB3 og C3 karakteriseres av at de fortsatt har den formen som er vanlig i de eldre gruppene, men de har fått et bredere horisontalfelt og en dekor som blir vanligere på yngre kar. Begge gruppene fremstår derved som overgangsfenomenet.

	Mollestad	Kvamme-Tveito	Vestly-Øvsthus	Snartemo	Nerhus
SF					
AB2	_____				
AB1		-----			
C1		_____	-----		
C2			-----		
C3				-----	
D3					_____
Ho					
AB1		_____			
AB2			_____		
AB3			_____		
C1			_____		
C2			-----	_____	
D3			-----		_____
Ro					
AB1			_____		
AB2		_____			
AB3			-----		
C1			_____		
C2			_____		

6.3 I rom

I det foregående er de typologiske gruppernes kronologiske relevans vurdert. I det følgende vil deres romlige fordeling bli redegjort for, og det vil bli diskutert hvorvidt de er regionalt/lokalt betinget. Dette vil også bli vurdert ved undergruppene. Det gjelder fortrinnsvis undergruppene som er basert på dekor og som fremkom ved materialgjennomgangen i kapittel 5. Her vil kar i skår være av betydning, og disse vil bli trukket inn i diskusjonen om dekorens utbredelse.

Oversikt over den geografiske utbredelsen av de ulike typologiske gruppene fremgår av tabell 24 og kart 1–11. Utbredelsen av gruppene og deres tyngdepunkt er vurdert på bakgrunn av den totale utbredelsen av karene. Dette fremgår av tabellene som viser utbredelsen av hele kar og kar i skår innenfor kommuner og regioner (tabell 21–23). Det henvises ellers til funnliste og pl. 1–16. Kar i skår blir omtalt ved museumsnummer og gård. Kommune blir nevnt der det er antydning lokale grupperinger innenfor regionene.

Gruppe AB1 – De 52 rettveggede karene med vertikalt ordnet dekor har en utbredelse i de midtre og sørlige delene av undersøkelingsområdet med to kar i Sogn og Fjordane, atten kar i Hordaland og 32 kar i Rogaland

Fig. 6. De typologiske gruppernes tidsfordeling basert på kombinasjoner med våpen og den absolutte dateringen av disse hos Bemmann & Hahne (1995).

Fig. 6. The chronology of the typological groups of bucket-shaped vessels based on combinations with weapons as dated by Bemmann & Hahne (1995).

(tabell 21–24, kart 1). Karene har en jevn fordeling i Hordaland med tendens til et sørlig tyngdepunkt. I Rogaland er det få kar i denne gruppen på Jæren i forhold til indre og nordlige strøk. Gruppen er forholdsvis homogen, og karene med åpen og lett trukket kamdekor, ofte i vinkel/gittermønster og/eller med kamstempler er vanlige og finnes i lik utførelse over store områder. Dette understrekes av skårmateriallet som øker forekomsten av dette mønsteret betraktelig (tabell 2–4), særlig i Sogn og Fjordane og Rogaland, slik at det sørlige tyngdepunktet utjevnes noe mot nord. Av karene med tett og plastisk dekor er den lille gruppen med smale vertikale felt med kamstempel satt sammen til vertikale sikksakkborder (appendiks 1:6) en karakteristisk undergruppe fra sør i Hordaland (Kvinnherad og Sunnhordland) og i Ryfylke: nr. 16 Hovland i Sunnhordland, nr. 3 Seim i Kvinnherad og nr. 34 Øvre Mæle i Ryfylke (pl. 2, se også pl. 18). Fra

Hordaland kommer to karakteristiske kar: nr. 7 Opedal og nr. 9 Langeseter, begge Ullensvang i Hardanger (pl. 2). Skåret B14289/8 Hegge, Sunnhordland kan knyttes til disse. Liknende dekor finnes dessuten på nr. 35 Østabø i Nord-Rogaland (pl. 2). Tre kar med helt enkel dekor som består av vertikale linjer trukket med pinne eller kam kommer fra Jæren: nr. 22 Laland, nr. 31 Tu og nr. 28 Kvasheim (pl. 1).

Gruppe AB2 – De nitten rettveggede karene med horisontalt ordnet dekor har en utbredelse med et nordlig og et sørlig tyngdepunkt med tre kar fra Sogn og Fjordane, to fra Hordaland og fjorten fra Rogaland (tabell 21–24, kart 2). Karene med dekor av omløpende vulster og linjer kommer fra Sogn: nr. 54 Slinde, nr. 53 Øvre Ljøsne og nr. 55 Nygård (pl. 4 og 19), fra Nord-Rogaland: nr. 62 Dale (pl. 4), fra Hjelmeland i Ryfylke: nr. 63 Rivjaland, nr. 69 Øvre Mæle og nr. 71 Soppaland (pl. 4) og fra Jæren (Gjesdal og Sandnes): nr. 64 Lima, nr. 68 Hovland og nr. 70 Soma (pl. 4). Karet fra Mæle (se pl. 19) har en avflatning på toppen av de omløpende vulstene, slik at de fremstår som opphøyde bånd. Slik dekor finnes også på skårene B5280 Kvasheim på Jæren og B9089 Langve i Nordfjord, skår som ser ut til å komme fra rettveggede kar. Karene fra Sogn og Fjordane utmerker seg ved skråkraving over vulstene, en dekor som fortsetter å være hyppig representert i dette fylket helt opp i gruppen med E-kar.

Gruppe AB3 – De 20 rettveggede karene med horisontalt og vertikalt ordnet dekor har en sørlig utbredelse med syv kar fra Hordaland og tretten kar fra Rogaland (tabell 21–24, kart 3). Innenfor Hordaland har karene en utbredelse til Voss, Midthordland, Hardanger (særlig Kvam), Kvinnherad og Sunnhordland. Innenfor Rogaland har gruppen likeledes en forholdsvis jevn fordeling, men med en overvekt på indre og nordlige strøk. Typisk for karene i Rogaland er kamstemplene som ofte er satt tett. Nr. 79 Åsland, nr. 83 Kolnes og nr. 91 Ånestad danner en liten gruppe med store kar (se tabell 19) på Jæren med fellestrekk i dekoren med bruk av kamstempler og perler (pl. 5). Klare likhetstrekk er det også mellom nr. 87 Holmen og nr. 90 Vestre Eigeland fra Dalane (pl. 5 og 21) med tettere og mer plastisk dekor. Skårene S4386b Vestre Eigeland, Dalane og S5678h Sveinsvold, samt S2252 Reve, begge Klepp på Jæren, øker antallet kar i denne lokale gruppen. Båndfletning (to- og trebåndsfletninger) i horisontalfeltet finnes fra Ryfylke: nr. 81 Førland og nr. 82 Tjentland (pl. 5 og 21) og dessuten på skårene S5853e Edland på Jæren (Gjesdal). Det er rimelig å se nr. 72 Mundheim i Hardanger med tobåndsfletning (pl. 5) som tilhørende denne gruppen. Karet har tett satte kamstempler mellom profilbånd i vertikaldekoren. Nr. 74 Vele, Voss (pl. 5) viser nær forbindelse med AB1-karene nr. 7 Opedal

og nr. 9 Langeseter, fra Hardanger, alle med tett og plastisk dekor med bruk av skråkraverte vulster (pl. 2).

Gruppe AB4 – De ni rettveggede karene med utstrukturert komposisjonsprinsipp har en forholdsvis jevn utbredelse med et lite, sørlig tyngdepunkt: ett kar fra Sogn og Fjordane, to fra Hordaland og seks fra Rogaland (tabell 21–24, kart 4). Gruppen karakteriseres av plastisk, fingerformet dekor med to undergrupper med en henholdsvis nordlig og en sørlig utbredelse. Nr. 100 Myklebust fra Nordfjord og nr. 93 Oppsal fra Midthordland (pl. 6 og 22) har dekor av fingerformete knopper. Skårmaterialet og en anomali (B5499f Ytre Horne, Nordfjord) forsterker inntrykket av den nordlige utbredelsen, men hvor også Rogaland er representert med skårene S2311c Erga fra Jæren og S6580e Barka fra Ryfylke, sistnevnte med knappene i horisontale rekker (tabell 5) (se også appendiks 1:2). (Fingerformete knopper forekommer som del av annen dekor og særlig som border i horisontalfeltet, hyppig i C1-gruppen, se tabell 6.) Dette dekortrekket finnes i hele undersøkelsesområdet, men med tendens til et tyngdepunkt i midtre og nordlige deler.

Nr. 92 Lille Granvin fra Hardanger, nr. 98 Stople fra Nord-Rogaland, nr. 97 Ørland i Ryfylke og nr. 96 Uskjå fra Jæren representerer en undergruppe med dekor av negl/fingerinntrykk spredt ut over karveggen (pl. 6 og 22). I skårmaterialet er denne dekoren (i ustrukturert komposisjonsprinsipp) representert på B10456a Dønhaug fra Kvinnherad samt to fra Jæren: S2441e Dirdal og B5366d Kvasheim. Skårene ser ut til å komme fra rettveggede kar. Neglinntrykk forekommer også som del av annen dekor³. Blant disse er også kar fra Sogn og Fjordane og Nordhordland representert.

Gruppe C1 – De 54 bukete karene med vertikalt ordnet dekor finnes i hele området med 23 kar i Sogn og Fjordane, femten i Hordaland og seksten i Rogaland (tabell 21–24, kart 5), en utbredelse med nordlig tyngdepunkt. En stor undergruppe er karene med tett dekor med smale bånd og vulster med skråkraveringer i vertikale og horisontale, ofte brede felt. Mange kar har knopper eller skråkraverte vulster i horisontalbåndet under randen (pl. 8). Disse har en nordlig utbredelse med nr. 108 Bjørnarheim og nr. 113 Evebø fra Nordfjord (begge Gloppen), nr. 115 Folkestad fra Sunnfjord, fem fra Sogn: nr. 120 Brekke og nr. 123 ukjent gård, begge Vik, nr. 110 Modvo og nr. 111 Veum, begge Luster, samt nr. 117 Nesse; ett fra Voss: nr. 138 Rekve; to fra Midthordland: nr. 142 Eidsvåg

³ AB1-kar: nr. 25 Østabø, Nord-Rogaland og nr. 27 Skeie, Ryfylke samt skår: B361 Førde i Nordfjord; B6891 Ia Gjerstad og B10303i Indre Taule, begge Nordhordland (trolig C-kar).

og nr. 144 Skjold, begge Bergen, tre fra Sunnhordland og Kvinnherad: nr. 140 Spissøy, nr. 134 Myklebust og nr. 137 Haugland og ett fra Rogaland og Dalane: nr. 159 Haugland. I skårmaterialet er det to kar fra Sogn og Fjordane som kan regnes til denne gruppen og forsterker inntrykket av konsentrasjon til dette fylket. De har en særlig likhet med karet fra Enebø: B6025 Sande, Nordfjord og B15955/13–24 Kvåle, Sogn.

To nær identiske kar i C1-gruppen med dekor typisk for senere kar kommer fra nabobygder i Sogn: nr. 116 Henjum, Leikanger og nr. 119 Nornes, Sogndal (pl. 7 og 27). Disse karene skiller seg dessuten ut ved formen, der bunnen har større diameter enn det som er vanlig ved C1-karene. Dette forekommer ved flere kar fra Sogn og fremstår som en regional særform.

Kar med tett, plastisk dekor uten feltinndeling representerer en karakteristisk undergruppe. Den forekommer i hele undersøkelsesområdet, men med et nordlig tyngdepunkt: ett fra Nordfjord: nr. 118 Verlo; tre fra Sogn: nr. 114 Ugulen, nr. 125 Skaim og 126 Fretheim, de to siste fra Aurland, (pl. 7 og 26–27), ett fra Voss: nr. 141 Lien (pl. 7), to fra Nordhordland: nr. 139 Gjervik og nr. 143 Vettås (pl. 7), ett fra Nord-Rogaland: nr. 160 Føyna og to fra Jæren: nr. 146 Tu og nr. 155 Kvasheim (pl. 7).

Gruppe C2 – De 22 bukete karene med horisontalt ordnet dekor har en forholdsmessig jevn utbredelse, men med størst antall kar og en liten overvekt i Rogaland: fem i Sogn og Fjordane, fem i Hordaland og tolv i Rogaland (tabell 21–24, kart 6). En undergruppe av karene der dekoren er gjentatt i flere felt, har utbredelse i Sogn og på Voss: nr. 165 Nornes samt nr. 169 Løn og nr. 170 Kvåle (pl. 10 og 28). Karveggen er dekket av smale felt med små knotter. Karene med bredere felt, ofte med border av krysstempler, har en sørlig utbredelse med nr. 168 Døsen fra Midthordland, nr. 171 Sørheim fra Sunnhordland (pl. 10) og tre kar fra Jæren: nr. 176 Harestad, nr. 177 Hauskje og 178 Erga (pl. 10). I skårmaterialet er det to kar med denne dekoren, fra Dalane og Jæren: S9612n Hovland og B5387f Kvasheim (appendiks 1:16).

Karene med båndfletning og buedekor er karakteristiske undergrupper med ett felt. To- og trebåndsfletninger er typisk for Rogaland med to forekomster fra Jæren: nr. 180 Tjøtta og nr. 183 Tu, begge Klepp, nr. 182 Bjerkreim fra Dalane og nr. 175 Helland fra Ryfylke (pl. 10 og tabell 16). Slike båndfletninger finnes også på AB3-karene fra samme område. Entrelac forekommer på ett kar fra Sogn: nr. 163 ukjent gård, Lærdal og ett fra Jæren: nr. 181 Vestly (pl. 10). Buer og girlandere forekommer på to kar fra Jæren: nr. 172 Hauge og nr. 173 Kvalbein (pl. 10) (se nedenfor under D2 og tabell 14–15).

Gruppe C3 – De 22 bukete karene med horisontalt og vertikalt ordnet dekor har en utbredelse til midtre og sørlige deler av undersøkelsesområdet: ett kar i Sogn og Fjordane, ni kar i Hordaland og tolv i Rogaland (tabell 21–24, kart 7). Dekoren med åpne partier har en sørlig utbredelse med ni forekomster i Rogaland og fire i Sunnhordland. Karene fra Sunnhordland: nr. 185 og 186 Grindheim og nr. 187 og 188 Eide (pl. 11), alle fra de nærliggende bygdene Etne og Ølen, har klare likhetstrekk i dekorelementer og komposisjon og fremstår som en lokal gruppering hvor også nr. 197 Dagsland fra Nord-Rogaland (pl. 11) kan legges til. Dessuten forekommer det to kar i skår fra Sunnhordland og Jæren som kan regnes til gruppen: B10304f Hårland (E-kar?) og S2234i Jødestad (appendiks 1:20). Karet fra Jødestad er, som nevnt i punkt 6.1, nær identisk med nr. 188 Eide. Muligens skal skårene S3446 Vikshåland, Nord-Rogaland (appendiks 1:19) med åpne felt omgitt av perlerader og kambånd sees i forbindelse med gruppen (se under om entrelac). Ellers er dekorelementer som er typisk for Rogaland i gruppe C2, som border av krysstempler og tobåndsfletning representert i denne gruppen: nr. 200 Reve på Jæren, samt nr. 195 Øvre Haugland i Nord-Rogaland (pl. 11).

Av C3-karene med tett dekor er ett fra Sogn og Fjordane, fem fra Hordaland og fire fra Rogaland. Disse domineres i hele området av mønstre med riffler i vertikalfeltene. I Hordaland er det en gruppe hvor rifflene er kombinert med tett satte skjellstempel: nr. 189 Bruntland, Nordhordland; nr. 190 og 193 Lekve, Voss samt nr. 191 Døsen, Midthordland (pl. 11). Den lille gruppen har en mer nordlig utbredelse innenfor fylket enn karene med åpne partier, men utbredelsen jevnes ut mot sør dersom skårmaterialet trekkes inn, med flere kar fra Sunnhordland og Hardanger: B4859c Tesdal, B5768b Seim; B5733g Måge og B5073a Bakko, de to siste fra Ullensvang (appendiks 1:21). Dessuten finnes skjelldekoren i C1-karet nr. 135 fra samme gravhaug på Måge (pl. 7) og i skårene S1434 Værslund, Dalane, Ro (tabell 10).

Gruppe C4 – De tre bukete karene med ustrukturert og lett trukket kamdekor er fordelt på alle tre fylkene med nr. 207 Hamre fra Sogn, nr. 208 Innboja fra Sunnhordland og nr. 209 Kvasheim fra Jæren (pl. 12, tabell 21–24, kart 8).

Gruppe D2 – De tretten sidbukete karene med horisontalt ordnet dekor har en jevn utbredelse, men med tendenser til et nordlig tyngdepunkt med tre kar fra Sogn og Fjordane, seks fra Hordaland og fire fra Rogaland (tabell 21–24, kart 9). Undergruppen med smale felt med perledekor gjentatt nedover karveggen er representert på nr. 215 Nybø fra Sogn og nr. 221 Byrkje fra Voss (pl. 13). En tilsvarende organisering av

dekoren finnes i C2-gruppen i samme område, da med små knotter i feltene (pl. 10). Fra Voss, og samme grav som sistnevnte, kommer dessuten nr. 216 Byrkje med dekor av en mellomting mellom perler og små knotter i et heldekkende mønster uten oppdeling (pl. 32). Kar med smale, gjentatte felt finnes også på Jæren, som nr. 224 Bø (pl. 13), men da med bånd av smårutedekor i tillegg til enkelte rekker med perler.

Av undergruppen med ett felt er karene med entrelac-mønstre den mest tallrike med fem kar. Disse har en sørlig utbredelse med nr. 217 Bolstad fra Voss, nr. 220 Haus fra Nordhordland, nr. 219 Grindheim fra Sunnhordland, nr. 222 Laugaland fra Ryfylke og nr. 223 Ognå fra Jæren (pl. 13). Med skårmaterialet øker forekomsten av entrelac i Rogaland (tabell 17). Skårene S9341a Øvre Haugland har dette mønsteret kombinert med perlestempler. Entrelac forekommer dessuten på skår fra to boplasskontekster på Jæren: S6754f Obrestad og S9643 Ullandhaug samt på det lille skåret S6005 fra Utsira, Nord-Rogaland. Entrelac i bånd i horisontalfeltet forekommer på skårene S3446d Vikshåland, Nord-Rogaland, S7086e Forsand, Ryfylke (begge appendiks 1:19) og S2452m Sør-Braut, Jæren, med dekor av henholdsvis perlerader og kambånd rundt åpne felt, flatedekkende perledekor og girlandere nede på karveggen (appendiks 1:18). Karet fra Forsand har perler i båndfletningen. Det har også det lille skåret S8519b Nord-Varhaug, Jæren. Bånd med entrelac i horisontalfeltet forekommer i andre kar-grupper som på D3-karet 252 Lima, Jæren (pl. 15), og flatedekkende entrelac forekommer som nevnt på C2-karet nr. 181 Vestly på Jæren (pl. 10). Sogn er representert med flatedekkende entrelac-mønster på skårene B5132g Sværen, Sogn, her ilagt perlestempel (appendiks 1:19). Flatedekkende entrelac finnes i Sogn dessuten på C2-karet nr. 163 Lærdal (pl. 10). Fra Hordaland foreligger ett skår med entrelac: B11181 Hysstad, Sunnhordland.

I undergruppen med ett felt er det to kar med girlandere: nr. 214 Stauri, Nordfjord og nr. 218 Nernes, Sunnhordland. Mønsteret forekommer dessuten på to D3-kar: nr. 228 Hamre, Sogn og nr. 242 Døsen, Midthordland (pl. 15). Skårmaterialet (se tabell 14) forsterker det nordlige tyngdepunktet. Skår fra fem kar med dette mønsteret kommer fra Sogn og Fjordane: B4593 Ib Evebø, Nordfjord; B5587f Bortnheim og B6656m Sandal, begge Sunnfjord, og B9192 Ild Aven samt C233 Stedje, begge Sogn (appendiks 1:18). Karene fra Stauri og Bortnheim har hatt små knotter i horisontalbåndet. På skårene fra Bortnheim løper perlerrekker langs den indre konturlinjen på de foranliggende buene i girlanderene. Det er tre perler i stemplet, ikke helt presist plassert. Nede på karveggen er det dekor av stående buer med midtstolpe. Fra Aven er det

kun bevart små skår. Disse viser buer dannet av doble perlerrekker. Doble perlerrekker mellom vulster fyller ut de bakenforliggende buene på karet fra Sandal som har særlig presist utført dekor. Nede på karveggen er det stående buer med midtstolper, og perler følger buenes kontur. Høy kvalitet er det også på dekoren på de små skårene fra Evebø som i tillegg til perler har snoinger langs kambåndene. Liknende snoinger har skårene fra Stedje (synes her å være satt sammen av stempler av form som romber med avrundete hjørner og med sentral fordypning). Snoingene følger midtstolpen i de stående buene. Buene er dannet av fint profilerte bånd og langs konturene løper en rad perler. I horisontalfeltet er det en rutebord av krysstempler.

I skårmaterialet fra Hordaland er det en liten konsentrasjon på fire kar med buemønstre fra tre gårder på Voss: B5693a Nedre Ullestad, B10299d Øvre Ullestad og B14492 Lydvo, med to kar (appendiks 1:18) (tabell 14). De to fra Lydvo hører til karene med meget presist utført dekor. Buene er dannet av smale kambånd innrammet av perlerader. De har en enkel rad buer øverst og derunder henholdsvis stående buer med midtstolpe og vinkler. Karet fra Øvre Ullestad ser ut til å ha hatt tre eller fire doble buerrekker (dobbel girlander). Dette karet og de to fra Lydvo har små knotter mellom vulster i horisontalbåndet, som karene fra Bortnheim og Stauri (se ovenfor). Derved kan de sees i forbindelse med den karakteristiske D3-gruppen fra Sogn og Voss hvor karveggen er dekket av små knotter (se nedenfor). På karet fra Øvre Ullestad veksler knotteraden med rader av perlestempler.

Fra Midt- og Nordhordland kommer skår fra to kar med liknende motiv: B4857f Hjellevad (appendiks 1:19) og B4256e Skaret, det førstnevnte med stående buer med midtstolpe. Et liknende mønster har B4923 Varberg, Hardanger (appendiks 1:18), med buer fylt av kambånd som ellers er vanlig i de bakenforliggende buene i girlanderene. Karet fra Eidfjord har perlerader i horisontalbåndet. Fra Etne i Sunnhordland kommer en gruppe på fem kar i skår med bue- og girlander-motiv: B8316m Øvstebø; B9971g Grindheim; B5976b Norheim; B7908a Støle; B10205b Sørheim (tabell 14).

Det er ikke funnet hele D-kar med buemønstre i Rogaland, men motivet forekommer på skår fra ti kar fra Jæren og ett fra Ryfylke (tabell 14–15). På følgende kar er kun deler av buemotivet bevart: S2452m Sør-Braut; S3845 Ilg Reve; B4822 Tjøtta; B2974 Anda; alle Klepp, B4834 Hårr; S6088c; S6754 f Obrestad (S6754 er fra boplasskontekst); S4659d Risa, alle Hå (appendiks 1:18). Flere av disse ser ut til å ha hatt doble buer eller girlandere, kambåndenes kontur er fulgt av perler, eller de er dannet av doble perlerader (Hårr). Skåret S6521 Idse, Ryfylke har buestempler langs kambåndene. De store skårene B4881b Skjærpe, Jæren

(appendiks 1:18) har girlander med foranliggende buer av kambånd med perler og bakenforliggende buer fylt av kamtrukne linjer. Nede på karveggen er det stående buer med midtstolpe dannet av kambånd der konturen har perler. Horisontalfeltet er bygget opp av dype hulkiler. De to små skårene S2462 Rege, Jæren (kun funnet på foto) viser buer der konturen er fulgt av perlerader.

Vi har ovenfor sett at buemønstre i enklere former forekommer innenfor gruppene AB2 og C2: nr. 58 Røysland (AB2) (pl. 4), nr. 173 Kvalbein (C2) (pl. 10), nr. 172 Hauge (C2) (pl. 10) og nr. 180 Tjøtta (C2) (pl. 10) (tabell 14), alle fra Jæren og Dalane i Rogaland.

Den lille gruppen kar med smale vertikalfelt med rifler (perlerækker i ett tilfelle) koblet sammen nederst på karveggen til buer (tabell 15) forekommer i Sunnhordland med nr. 5 Spissøy (A1) (pl. 2), Hardanger med nr. 192 Måge (C3) (pl. 11) og på Jæren med nr. 255 Kvassheim (D3) (pl. 14). Skårene C18839 fra Nærheim i Ryfylke har også slik dekor, med border av krysstempler/romber i horisontalfeltet, slik som på karet fra Måge.

Nr. 216 Byrkje, Voss med heldekkende perle/knottedekor uten vulster eller øvrig organisering av dekoren ble regnet til karene med ett horisontalt dekorfelt (pl. 13). Fra Voss kommer skår som viser en lignende dekor: B352b og B8588b, begge fra Rekve. Skårene tilhører kar som muligens kan regnes til D2-gruppen. Det sistnevnte er sterkt buket og kan også være skår av E-kar.

Gruppe D3 – De 39 sidbukete⁴ karene med horisontalt og vertikalt ordnet dekor har jevn utbredelse, men med tendenser til et nordlig tyngdepunkt, med ti kar i Sogn og Fjordane, seksten i Hordaland og tretten kar i Rogaland (tabell 21–24, kart 10). Det er flere karakteristiske undergrupper hvor inndelingen er basert på hvorvidt dekoren har åpne partier eller er tett og sammenhengende samt på variasjon i feltinndeling og mønstre.

De atten karene med åpne partier i dekoren fordeler seg jevnt over undersøkelsesområdet. En sørlig undergruppe med brede horisontalfelt dannes av nr. 239 Mele fra Nordhordland, nr. 237 Indre Haugland fra Midthordland og nr. 240 Sævareid fra Sunnhordland; fire fra Nord-Rogaland: nr. 264 Steinsnes, nr. 257 Longåker og nr. 254 og 259 Østbø (pl. 15, se også pl. 40, 35 og 37); to fra Jæren: nr. 261 Øksnavad og nr. 252 Lima samt nr. 263 Apeland fra Dalane (pl. 15, se også pl. 36–37). Dekoren er variert, vertikalfeltene er brede og i feltene med åpne partier er det ofte orna-

menter som «henger ned» fra horisontalfeltet. Karene preges av høy kvalitet med presist utført, sammensatt og kompleks dekor, ofte med stor variasjon i bruk av dekorelementer.

Blant karene med tett og flatefyllende dekor uten åpne partier forekommer en karakteristisk gruppe med en mer nordlig utbredelse. Disse karene har en langt mer ensartet dekor enn foregående gruppe, bygget opp av få typer dekorelementer. Her inngår karene med tett satte små knotter eller perler. Gruppen består av to kar i Sogn: nr. 233 Hove og nr. 234 Hauglum (begge på sørsiden av fjorden mot Voss), fem på Voss: nr. 249 Rekve, nr. 244, 245 og 248 Bolstad, nr. 247 Hauge samt tre i Nord- og Midthordland: nr. 251 Rongve; nr. 246 Indre Arna og nr. 241 Døsen (pl. 14, se også pl. 33–34). Denne typen dekor er representert på en rekke skår som forsterker inntrykket av utbredelse til midtre og nordlige deler av undersøkelsesområdet, samtidig som skårmaterialet utvider funnområdet mot nord (tabell 8–10): B12924 Vambeset og B6037 IIB Sande (med perler) i Nordfjord; B6092 IIg Ugulen, B8567 Oppedal og B5815 Belle, alle Sogn; B9608 Nordrekvåle, B8588d Rekve, B352b Rekve (med perler), B7145g Nedre Aure (med perler), alle Voss; B4846b Hodneland, B6187 Solheim og B8579 Øvre Mjelde, alle Nordhordland. Fra den sørlige delen av Hordaland er gruppen representert med B8203b Huse i Hardanger. Lignende dekor finnes på skåret B8019a Øvstebø fra Sunnhordland, her med perler. Dekoren forekommer dessuten i kombinasjon med andre mønstre (se tabell 8–10), og den forekommer også på E-karene med samme nordlige utbredelse. Tabellen viser at dekoren per definisjon forekommer i Rogaland, men da alltid som del av annen dekor og knottene har et annet preg. I undergruppen uten felt finnes imidlertid eksemplarer med knotter som er mer like de i den nordlige gruppen.

Dekoren med små knotter eller perler mellom vulster finnes i en undergruppe på fire D3-kar med tett og flatefyllende dekor uten feltinndeling: nr. 231 Mindresunde, Nordfjord, nr. 243 Byrkje, Voss samt nr. 238 og 250 Byrkjeland, Hardanger (pl. 14, se også pl. 34). I skårmaterialet finnes dekoren på B2957 Hauge, Midthordland (appendiks 1:20) og B14954/22 Nerhus, Kvinnherad. B6670 Raknes, Nordhordland har en liknende komposisjon, men med små fordypninger satt ned i vulstene. I Rogaland forekommer dekoren med små knotter på skår fra Jæren: S9181 Eikeland og S3741 Skjærpe. Fra et boplassfunn kommer ett fra Ryfylke: S7405 Vaula (appendiks 1:17). Denne lille karakteristiske gruppen med kar forekommer altså forholdsvis jevnt fordelt i undersøkelsesområdet, men med noe variasjon i bruk og kombinasjon av dekorelementer innenfor de ulike lokalområdene.

⁴ Det ene D1-karet (Døsen, Os i Midthordland) er i kapittel 4 slått sammen med D3-gruppen da det har dekor (komposisjon og elementer) identisk med en av de karakteristiske undergruppene.

Mens denne flatefyllende knottedekoren er typisk for D3-karene i Sogn og Fjordane og Hordaland, er smårutedekor vanligere i Rogaland. Denne dekker imidlertid aldri større flater, men forekommer som bånd i kombinasjon med annen dekor. Nr. 257 Longåker, Nord-Rogaland og nr. 255 Kvasheim, Jæren (pl. 15 og 14, se også pl. 35 og 37) har slike bånd i horisontalfeltet, mens nr. 258 Rivjaland, Ryfylke (pl. 14 og 35) har dem i vertikalfeltene og i kortere segmenter i horisontalfeltet. I skårmaterialet er det to forekomster med slik dekor fra Rogaland: B2528 Vestly, Jæren og B2858 fra ukjent sted; og to forekomster i Hordaland: B10018 Grimstad, Nordhordland og B6611g Indre Haugland, Midthordland (appendiks 1:21). Dekoren forekommer også i andre kargrupper: C2-karet nr. 171 Sørheim, Etne i Sunnhordland (pl. 10, se også pl. 28); i flere tilfeller som smalere bånd: C3-karet nr. 197 Dagsland, Nord-Rogaland (pl. 11); D2-karene nr. 218 Nernes (pl. 13, se også pl. 40) og E-karet nr. 273 Grindheim (pl. 16, se også pl. 39), begge Etne i Sunnhordland samt nr. 224 Bø, Jæren (pl. 13).

Det er vist at stempeldekoren blir vanlig på C3- og D-karene og utgjør en stor del av dekoren på disse karene. Hovedtypene av stempler er ofte de samme, og de finnes forholdsvis jevnt fordelt i undersøkelsesområdet. Det kan likevel være ulike varianter med hensyn til stemplenes utforming og plass i dekoren, og disse kan være regionalt eller lokalt betinget. Buestempelet er en slik hovedtype som kan være enkelt eller dobbelt og varieres med ulike typer utfylling. Varianter av buestempelet ser ut til å være karakteristisk for D3-kar i Rogaland, men også for C3- og D2-kar (appendiks 1:14). Det forekommer ofte som del av horisontalfeltet like under randen, og alltid i kombinasjon med annen dekor. På nr. 263 Apeland, Dalane er det doble buer under randen, og bueborden er gjentatt i et horisontalt bånd på karveggen (pl. 15, se også pl. 36). Skårmaterialet viser eksempler på buestempler sammen med tett dekor uten feltinndeling: S9181 Eikeland, Jæren og boplassfunnet S7405 Vaula, Ryfylke (appendiks 1:17). På det lille skåret S6521a Idse, Ryfylke er horisontale bånd av doble buestempler kombinert med kamtrukent buemønster. Vertikale border av større buestempler (doble med tre prikker/perlestempler⁵) finnes på karveggen på skårene B2528 Vestly, Jæren, karet som har horisontalbånd av smårutedekor. På C3-karet nr. 202 Byrkja, Ryfylke med tett dekor (pl. 11 og 31) finnes stempelet i bånd av motstilte tredoble buer i hori-

5 Buestempler er vanlige i dekoren på metallgjenstander i samme periode, også doble buer med prikker, som er et vanlig motiv på C-brakteater fra Rogaland: Joa, Sola (C2022); Garpestad, Time (B1877); Hå gamle prestegård, Hå (S8096), to fra Madla, Stavanger (C4523, C4526); Selvik, Sandnes (C1324), Vatne, Sandnes (S4800) og Norheim, Time (S4482). Det er et motiv som har nær sammenheng med eggstavmotivet som finnes på en rekke relieffspenner.

sonalfeltet. Border av buestempler forekommer også i Hordaland: på C3-karet nr. 191 Døsen, Midthordland, som motstilte doble buer i horisontalfeltet (pl. 11); på D2-karet nr. 220 fra Haus, Nordhordland med flatefyllende entrelac, hvor buestemplene sitter over kambåndet i horisontalfeltet (bue med prikk) (pl. 13, se også pl. 32). Buestempler finnes på skåret B6138 Sørheim, Sunnhordland, som en bord over en vulst ved randen. I Sogn forekommer buestempelet på de to C1-karene nr. 116 Henjum og nr. 119 Nornes (pl. 7, se også pl. 27), her som vertikale border i følge med perleradene som deler inn vertikalfeltene på karveggen.

E-kar – De ti karene i E-gruppen har en klar nordlig utbredelse med seks kar fra Sogn og Fjordane (ett fra Nordfjord, ett fra Sunnfjord og fire fra Sogn), to fra Voss, to fra Sunnhordland (tabell 21–24, kart 11) (pl. 38–39). Den lille gruppen med horisontalfelt bygget opp av snorornerte vulster er fra hvert sitt område i Sogn og Fjordane: Nordfjord (nr. 268 Indre Bø), Sunnfjord (nr. 270 Gjerland) og Sogn (nr. 269 Flugheim) (pl. 16). Gruppens tilhørighet til dette fylket understrekes av skårene B8314 Osen, Sunnfjord, en noe smalere bord med snorornering over et kurvfleringsmønster. Karene med små knotter eller perler, har den samme tilknytningen som D3-karene til Sogn og Voss. Dessuten er knottedekoren på nr. 272 Gjukastein, Voss (pl. 16) svært lik den i D2-karet 216 Byrkje, også Voss (pl. 13). Knottedekoren er som nevnt sjelden i Rogaland, men finnes i en liknende form på skårene Aks. Nr.1984/17 Gudmestad, Jæren (også dette uten vulster). Nr. 273 Grindheim har border av smårutedekor som er typisk for D-karene i Rogaland og Hordaland med flere eksempler fra Etne (se ovenfor).

6.4 Konklusjon: regionale og lokale grupperinger

Det er ovenfor vist at AB1-gruppen har en utbredelse til den midtre og den sørlige delen av undersøkelsesområdet, vurdert ut fra det totale antallet kar i de ulike områdene. Selv om den enkle dekoren som er typisk for gruppen, er lik over store områder, forekommer også andre, karakteristiske undergrupper med mer regional og lokal tilknytning. Karene i AB2-gruppen med omløpende vulster og linjer har et nordlig og et sørlig tyngdepunkt. Karene fra Sogn og Fjordane har særtrekk som skiller dem ut. AB3-gruppen har en sørlig utbredelse. Undergrupper av AB3-karene basert på mønstre og dekorelementer viser en regional fordeling innenfor Rogaland, der det dessuten kan vises til likheter med kar fra sørligere deler av Hordaland. AB4-gruppen består av to karakteristiske undergrupper med plastisk, fingerformet dekor med en henholdsvis nordlig og sørlig utbredelse.

C1-karene er tallrike i hele undersøkelsesområdet, men har tendenser til et nordlig tyngdepunkt i Sogn og Fjordane. Gruppen har flere karakteristiske undergrupper basert på dekor, ofte med regional tilknytning, og varianter med mer lokal utbredelse. C2-karene forekommer i hele undersøkelsesområdet, men er mest tallrike i Rogaland. De har karakteristiske undergrupper basert på variasjon i antallet av og bredden på de horisontale feltene, og som derved også har ulike mønstre. Undergruppene har ofte regional eller lokal tilknytning. C3-gruppen har utbredelse til de midtre og sørlige deler av undersøkelsesområdet. Den har flere regionalt og lokalt tilknyttede undergrupper basert på organisering av dekor og på mønstre. De tre karene i C4-gruppen kommer fra hvert sitt fylke.

D2-karene har en utbredelse med tyngdepunkt i den midtre og nordlige delen av området, noe utjevnet mot sør gjennom skårmaterialet. Gruppen består av tre undergrupper med karakteristiske mønstre preget av høy kvalitet med hensyn til kompleksitet og utførelse. Mønstrene finnes innenfor hele undersøkelsesområdet med noe ulike tyngdepunkt, men innenfor mønstergruppene er det lokale varianter. D3-karene viser en jevn utbredelse over undersøkelsesområdet, men med tendenser til et nordlig tyngdepunkt. Det er flere karakteristiske undergrupper basert på hvorvidt dekoren har åpne partier eller er tett og sammenhengende, på feltinndeling og på variasjon i mønstre. Enkelte mønstre, for eksempel flatefyllende dekor av små knotter, er regionalt betinget, mens andre mønstre, som entrelac og girlander, finnes over hele undersøkelsesområdet. Innenfor disse er det imidlertid varianter, basert på variasjon av dekorelementer som har regional eller lokal tilknytning.

De typologiske gruppene av spennformete kar basert på form og komposisjonsprinsipp har vist seg å ha en forholdsmessig jevn utbredelse i undersøkelsesområdet, og gruppene anses i stor grad å være tidsmessig betinget. En viss variasjon eller forskyvning av tyngdepunkt forekommer imidlertid mellom det nordlige og sørlige materialet, som i fordelingen av C1- og C3-gruppene og D-kar, dersom det vurderes ut fra det totale antallet kar. Dessuten har enkelte typologiske grupper en mer regional betydning. Det gjelder også i formvariasjoner innenfor de rettveggete karene (AB-gruppene). Rettveggete kar forekommer i alle tre fylker; de mer koniske variantene (tidligere B-kar) har et nordlig tyngdepunkt, og de mer sylindriske variantene (tidligere A-kar) har et sørlig tyngdepunkt. AB3-gruppen, de rettveggete karene med bredt horisontalt felt, forekommer kun i Hordaland og Rogaland og ser ut til å være regionalt betinget. De bukete C-karene er mer jevnt fordelt innenfor undersøkelsesområdet, men med tyngdepunkt i Sogn og Fjordane. Særlig gjelder dette C1-gruppen. C3-gruppen er kun representert

med ett kar i dette fylket og har en utbredelse mot sør i Hordaland og i Rogaland. Likeledes har de sidbukete D-karene en jevn fordeling i hele området, men med et nordlig tyngdepunkt.

Mens de typologiske kargruppene basert på form og komposisjonsprinsipp har en forholdsvis jevn utbredelse, med visse forskyvninger av tyngdepunktet, er det flere undergrupper som er opprettet på grunnlag av mer regionalt og lokalt betingete mønstre, fortrinnsvis blant de senere bukete karene. Noe forenklet kan utviklingen oppsummeres slik: De rettveggete karene har enkel dekor som er lik over store deler av undersøkelsesområdet, mens det på C-karene forekommer flere ulike mønstertyper med ulik spredning. C1-karene karakteriseres dessuten av en rekke enkeltforekomster av mønstre. C3- og D-karene (D2 og D3) har mønstre som er regionalt og lokalt betinget, som for eksempel karene med flatefyllende dekor fra Sogn og Voss, men også et mer begrenset antall typer mønstre som finnes igjen over hele undersøkelsesområdet (girlandere og båndfletning). Innenfor de sistnevnte er det imidlertid varianter både når det gjelder oppbygging av mønstrene og den rike variasjonen av dekor-elementer.

6.5 Sammenfatning: de typologiske gruppenes tidsmessige og regionale forhold

Gruppene AB1 og AB2 ser i stor grad ut til å tilhøre 5. årh., med enkelte kar i perioden før 400 og med en undergruppe av AB2-karene som de eldste. Varianter av de rettveggete formene har en ulik regional fordeling, med de koniske formene i nordre del av undersøkelsesområdet og de sylindriske formene i den sørlige delen (Hordaland og særlig Rogaland). Det forekommer enkelte lokale grupperinger, men de rettveggete karenes dekor er preget av likheter over større områder.

Innenfor flere kargrupper med horisontalt komposisjonsprinsipp er det forholdsvis stor variasjon, og samlet sett angir de ikke noen jevn utvikling (gruppene AB2, C2 og D2). Kar med visse mønstre innenfor gruppene ser derimot ut til å inngå i en kronologisk utvikling, ofte med regionale variasjoner. C2- og D2-gruppene viser ofte en forbindelse med C3- og D3-gruppene gjennom bruk av dekorelementer, men også gjennom dekorens tette, flatefyllende preg som i visse grupper er kombinert med åpne flater uten dekor.

Gruppene AB3 og C3 forekommer kun i den søndre delen av undersøkelsesområdet og ikke i Sogn og Fjordane. De er sannsynligvis å regne som regionalt betingete overgangsgrupper («gammel karform og ny dekor»). Dette gjelder AB3-gruppen etter midten av 400-tallet og C3 fra midten av 400-tallet og noe opp

på 500-tallet. Mange karakteristiske trekk ved dekoren kommer inn med C3-karene og blir videre utviklet på D3-karene.⁶

Det er forholdsmessig mange C1-kar i Sogn og Fjordane med en variasjon i dekor som tyder på at de ble tidlig utviklet og fremstilt over en lang periode i dette fylket. Dette viser også kombinasjonen med våpengruppene, da de tre eldste dateringene, til 400-450, kommer fra Sogn og Fjordane, med én datering til etter 450. C1-karene fra Hordaland og Rogaland har tre dateringer til etter 450. Dekoren knytter C1-karene i Sogn og Fjordane både til de rettveggede karene i de sørligere områdene, gjennom den lett kamtrukne vinkel/gitter-mønstre og gjennom stempeldekoren som på karene fra Nornes og Henjum, til C3- og D-karene i sør. Det gjør også C2-karet fra Lærdal med entrelac som er vanligere på D2-kar lenger sør.⁷

Mangelen på C3-kar i Sogn og Fjordane kan ha vært kompensert med D-kar som har tendenser til et nordlig tyngdepunkt, selv om gruppen er utbredt i hele undersøkelsesområdet. D-gruppene (D2 og D3) er sannsynligvis også samtidige over hele undersøkelsesområdet i perioden mellom 500 og 575. En noe tidligere forekomst i Sogn og Fjordane kan imidlertid ikke utelukkes, selv om den ikke kan underbygges med dateringer fra våpenkombinasjoner. Mangelen på C3-kar er, slik vi har sett ovenfor, rimeligvis også kompensert ved at C1- og C2-kar var i bruk lenger. Hovedtrekkene i utviklingen i undersøkelsesområdets tre fylker fremgår av fig. 6. Hordaland står ofte i en mellomstilling mellom utviklingen i Sogn og Fjordane og Rogaland, men har også flere trekk felles med Rogaland. Dette er godt synlig da de sørlige områdene i Hordaland, i tillegg til Voss, er de klart mest funnrrike (se tabell 22). Grupperinger som er regionalt og lokalt betinget, fremkommer tydelig først innenfor de senere gruppene. De fremkommer i undergruppene basert på mønstre og variasjon i kombinasjoner av dekorelementer.

Gods – Som det fremgikk av den forskningshistoriske oversikten i kapittel 2, skrev Magnus i artikler fra 1980 og 1984 at hennes gjennomgang støttet Bøes konklusjon om den regionale variasjonen av bestanddelene i karenes gods. En systematisering av denne informasjonen fra registreringer til Magnus av de hele karene⁸ viser at asbest og kleber forekommer i hele undersøkelsesområdet (tabell 25). Det er imidlertid en klar ten-

dens til at asbest er vanligere i nordre del av området, i Sogn og Fjordane, mens kleber er vanligere i Rogaland. Hordaland ligger i en mellomstilling idet det er vanligere med asbest i nordre del av fylket og kleber i søndre del. En senere gjennomgang av skårmaterialet tyder på at denne tendensen er riktig, selv om en forholdsvis stor prosent ikke har kunnet bestemmes, og feilkildene er større enn ved de hele karene (tabell 26).

Jernbånd – Forekomsten av jernbånd (se punkt 5.3) er regionalt betinget, og det er klare forskjeller mellom de ulike fylkene. Jernbånd er vanligst i Sogn og Fjordane med 76 forekomster. I dette fylket har de fleste C og D-kar jernbånd. Jernbånd er forholdsvis sjeldne i forhold den totale mengden i Rogaland med 60 forekomster. Hordaland inntar en mellomstilling med 49 forekomster. I skårmaterialet finnes eksempler på at jernbåndet ligger over dekoren⁹. Dette gjelder særlig kar fra Sogn, men forekommer aldri i Rogaland.

6.6 Sammenhenger i tid i et større rom

Avslutningsvis vil tidsaspektet ved et utvalg av gruppene bli relatert til sentrale funn utenfor undersøkelsesområdet. Derved blir den typologiske utviklingen relatert til et større område.

De tidligste karene finnes i AB2-gruppen og er ovenfor datert til yngre romertid og perioden før 400, innenfor den kronologiske perioden C3. Det foreligger ikke entydige dateringer til periode C2. I AB1-gruppen, som har dateringer fra år 400 og fremover, er rørstempler kommet inn i dekoren, som på karet nr. 32 Hegreberg, der de er kombinert med lett trukket vinkeldekor. I det store Kjørstad-funnet fra Gudbrandsdalen i Oppland (Bøe 1931a: fig. 284; Rolfsen 1974a; Straume 1998 fig. 7; Rynning 2007:131) finnes et kar med samme type dekorelementer (fig. 7). Her er rørstempler og vinkeldekor samlet i egne felt og ikke kombinert i samme felt som på karet fra Hegreberg. Kjørstad-funnet har entydig datering til romertid, og det har gjerne vært datert til periode C2, før midten av 4. årh. (Hansen 1987:432–33). For å unngå sirkel slutninger og for å bygge opp en så oversiktlig analyse som mulig, har vi ikke trukket inn draktspenner i dateringen av kargruppene. Det skal imidlertid nevnes her at funnet fra Hegreberg har en likearmet spenne med tresidige endeplater av romertidsform (periode C3) (Straume 1987:13 med referanser). Dette støtter opp om tidlige dateringer av AB1-gruppen som også skårmaterialet viste til.

6 I Rogaland, der A-karene ser ut til å gå langt opp i tid, kan en oppfatte D-karene som en videreutvikling av disse. D-karene her kjennetegnes nettopp av en rett karvegg med en lavliggende buk.

7 Den lille E-gruppen i Sogn og Fjordane kan muligens sees som en videreutvikling av C1-gruppen med skraverter bånd fra samme område.

8 Bestemmelsen bygger på tynnslipanalyse av godset ved et utvalg kar samt okulær vurdering av de resterende.

9 B365 ukjent gård, Vik; B5969h Ølnes, Sogndal; B7547a Lomelde, Sogndal; B12867/1 Røysum, Leikanger, alle Sogn; B6349 Herre, Voss, *Ho*.

Hegreberg

Døssland

Kjorstad

Åk

Indre Fosse

Longåker

Fig. 7. Nr. 32 Hegreberg, Rennesøy k. *Ro* (AB1); Døssland, Kvinnherad k. *Ho* (B11477f); Kjorstad, Sør-Fron k. Oppland (C4160); Åk, Rauma k. Møre & Romsdal (C5870–85); nr. 145 I.Fosse, Meland k. *Ho* (C1) og nr. 153 Longåker, Karmøy k. *Ro*. (C1). Foto: Bergen Museum, Kulturhistorisk museum og Arkeologisk museum. Copyright.

Fig. 7. No. 32 Hegreberg, Rennesøy, *Ro*. (AB1); Døssland, Kvinnherad, *Ho*. (B11477f); Kjorstad, Sør-Fron, Oppland (C 4160); Åk, Rauma, Møre & Romsdal (5870–85); no. 145 Fosse, Meland, *Ho*. (C1); no. 153 Longåker, Karmøy, *Ro*. (C1). Photo: Bergen Museum, The Museum of Cultural History, Oslo, Museum of Archaeology, Stavanger. Copyright.

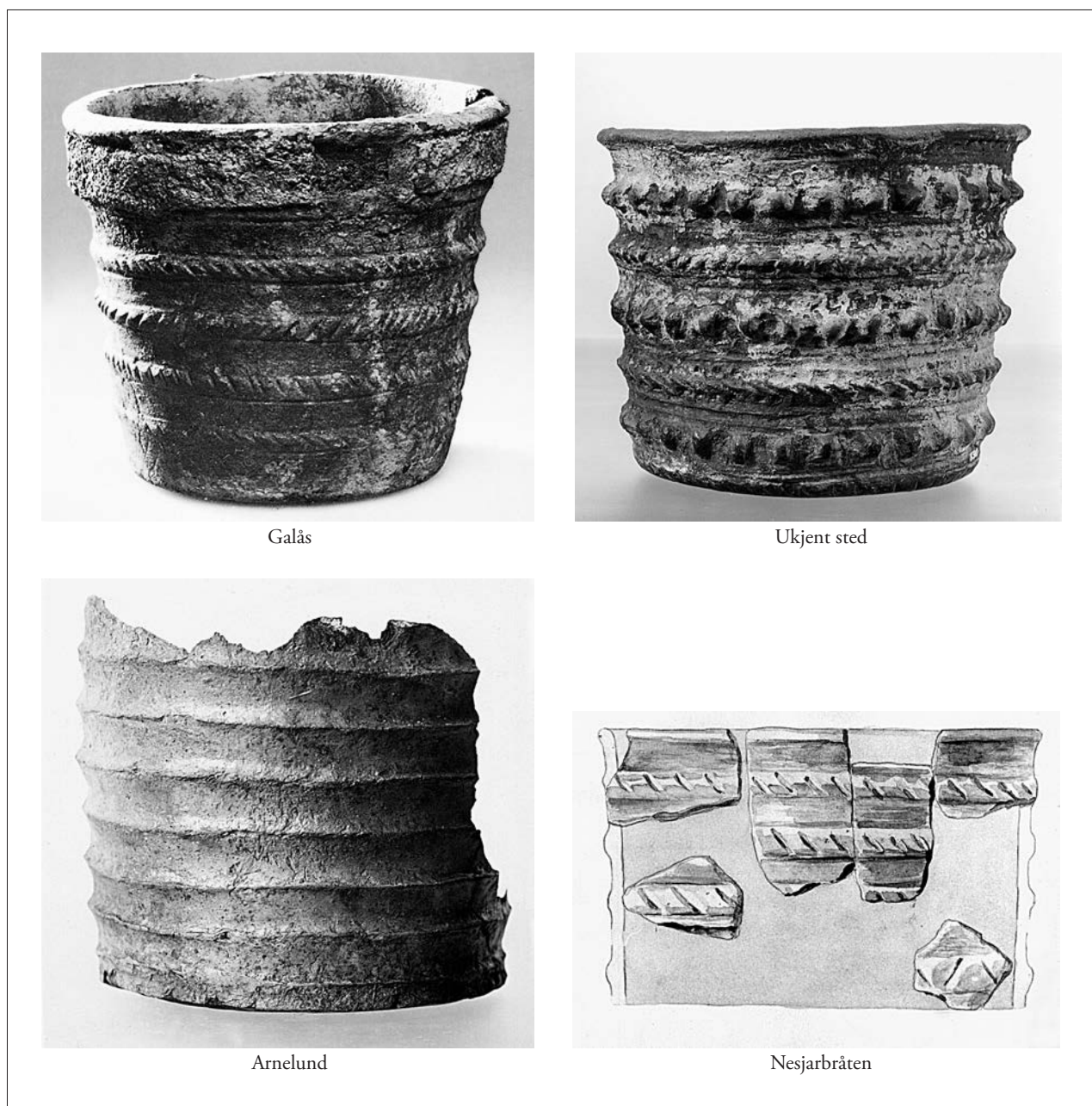

Fig. 8. AB2-kar fra Galås, Ringsaker, Hedmark (C35805) og ukjent sted (NM 8303) skår av samme type kar fra Nesjarbråten, Slidre (C15683) og Arnelund av Stee (B5399), begge Vestre Slidre k. Oppland. Foto: Kulturhistorisk museum, Nationalmuséet, København og Bergen Museum. Copyright.

Fig. 8. AB2-vessel from Galås, Ringsaker, Hedmark (C35805); unknown find place (NM 8303); sherds of the same type of vessel from Nesjarbråten, Slidre, Oppland (C 15683) and Arnelund of Stee, Slidre, Oppland (B5399). Photo: The Museum of Cultural History, Oslo, The National Museum of Denmark, Copenhagen, Bergen Museum. Copyright.

Dekoren, særlig på Kjørstad-karet, kan videre sees i sammenheng med et kar fra et stort romertidsfunn fra Nordvestlandet, nemlig Åk i Rauma på Nord-Møre (C5870–85). Også dette er et gammelt funn med uklare funnomstendigheter. Karet fra Åk er grovere, noe som er typisk for dette området. Det har felter med rørstempel som er så hardt trykket inn i leirmassen at avtrykkene fremstår som knopper eller grove perler (fig. 7). Feltene med knopper veksler med vinkeldekor

kombinert med flatedekkende inntrykk av pinne. Åk-funnet er datert til romertid og periode C3 (Hansen 1987:441; Hauken 2005:89 med referanser). Funnet inneholder også en imitasjon av en dobbeltsolidus med perlebord og hempe. Disse er preget for usurpatorene Magnentius eller Decentius i 350 eller 353 (Fagerlie 1967:171, no. 132).

Karet fra Åk har en nær parallell fra Døssland, Kvinnherad, *Ho* (B11477), et sterkt restaurert kar i

skår (fig. 7), men som må ha vært rettvegget og helst konisk. Det har de samme vertikale feltene med knopper. På Døssland-karet er disse mer firsidige. Karene har begge vinkeldekor kombinert med flatedekkende inntrykk med pinne. I funnet fra Døssland er det et hankekare av typen R361 (Stout 1986) (se kapittel 8). Ann Stout fant en nær parallell til dette karet i Vendsyssel helt nord på Jylland (VHM 1939/221). Like etter at hennes arbeid var publisert, kom Jytte Ringtveds analyse av de jyske karene, der karet fra Vendsyssel plasseres i fase C som omfatter 4. årh. (Ringtved 1988b:217). Vi får dermed en korrelering med danske keramikfaser av kar som kan relateres til AB1-gruppen og som støtter dens tidlige datering til yngre romertid og en kobling til flere sentrale romertidsfunn.

Under gjennomgangen av AB2-karene med plastisk dekor og undergruppen med horisontaltløpende vulster som ofte er skråravert, er det trukket frem flere kar fra Østlandet som Galås, Ringsaker i Hedmark (C35805) og Nesjarbråten, Slidre i Valdres, Oppland (C15683) (fig. 8). Fra Valdres kommer også karet fra Arnelund av Stee (B5399) (se også Rynning 2007). Dekoren består av brede hulkiler mellom skarpe rygger. Karet er funnet sammen med våpen som plasserer funnet i Vøien-gruppens periode i 4. årh. og periode C3 (Bemmann & Hahne 1995:504). Karet fra Galås har skråraverte vulster og ligger nær karene fra Sogn. Graven er datert til yngre romertid og periode C3 eller nærmere år 400 ut fra sølvblikkspennene uten profilerte dyrehoder (Nybruget 1986:78).

Fra Sverige finnes et AB2-kar i graven fra Lilla Jored, Kville i Bohuslän, Sverige (fig. 9). Det har forholdsvis lett trukket kamdekor med tre horisontale bånd fylt av åpen skravur. Den nærmeste parallellen i det vestnorske materialet ville være nr. 55 Nygård, SF (pl. 4). Dekoren er imidlertid så enkel at den ikke kan vektlegges i stor grad. Funnet fra Lilla Jored er datert til periode C3 (Andersson 1995:223–224; Hansen 1987:450), en datering som rimer godt med vår plassering av AB2-gruppen og med de sammenhenger som er skissert ovenfor.

AB1-karene nr. 7 Opedal og nr. 9 Langeseter samt skårene B14289/8 Hegge er nevnt i flere sammenhenger. Den samme sylindriske formen, den mørke, blanke overflaten, de tette linjemønstrene i enkel, men fin utførelse finner vi igjen i det spannformete karet i den rike våpengraven fra Högom, Medelpad, Sverige (Ramqvist 1992: fig. 80) (fig. 9). Karene fra Hordaland er ovenfor datert til Øvsthus-gruppens periode, 450–500. Högom-graven er etter yngste gjenstand (hektespenneknappene) datert til omkring 500 (Ramqvist & Müller-Wille 1988:125–128; Ramqvist 1992:122–123). Det spannformete karet kan være noe eldre, fordi det etter all sannsynlighet er importert fra Vestlandet.

AB3-karet nr. 73 Øvsthus har også en viss forbindelse med denne kargruppen. Det har imidlertid bredere horisontalfelt og dekortrekk som er vanligere på yngre kar. Det er dessuten datert til Øvsthus-gruppens periode, 450–500. Et kar fra en våpengrav fra Mjøl-

Fig. 9. AB2-kar fra Lilla Jored, Kville i Bohuslän og AB1-kar fra Högom, Medelpad, begge Sverige. Foto: Antikvarisk Topografiske Arkiv (ATA), Stockholm. Copyright.

Fig. 9. AB2-vessel from Lilla Jored, Kville, Bohuslän, Sweden and AB1-vessel from Högom, Medelpad, Sweden. Photo: ATA, Stockholm.

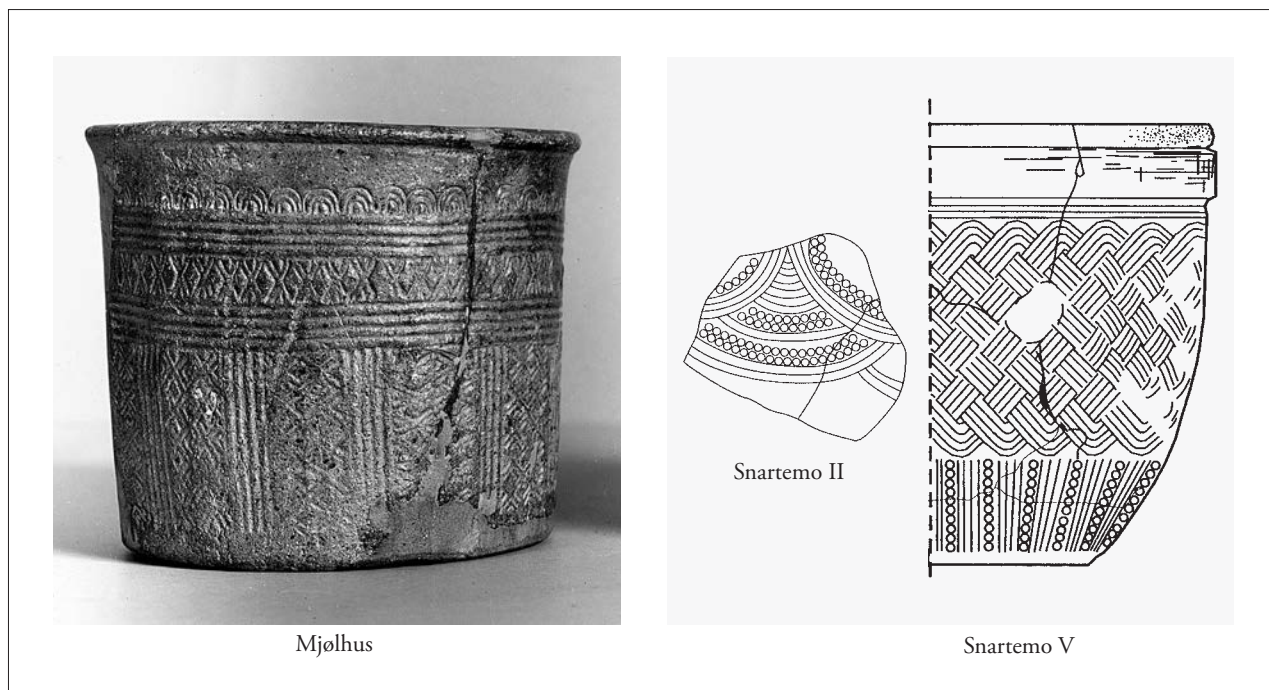

Fig. 10. AB3-kar fra Mjølhus, Audnedal k. (C14126) samt skår med buedekor fra Snartemo, grav II (C28026) og C2-kar med entrelacdekor fra Snartemo, grav V (C26001), begge Hægebostad k., alle Vest-Agder. Foto: Kulturhistorisk museum. Copyright. Tegninger etter Kristoffersen 2000: pl. 8 og 10.

Fig.10. AB3-vessel from Mjølhus, Audnedal, Vest-Agder (C14126); sherds with swag pattern from Snartemo, Grave II (C28026) and the C2-vessel with entrelac pattern from Snartemo, Grave V (26001), both Hægebostad, Vest-Agder. Photo: The Museum of Cultural History, Oslo. Copyright. Drawings after Kristoffersen 2000, Pl. 8 & 10.

hus, Audnedal i Vest-Agder (C14126–28) (fig. 10) har den samme sylindriske formen og det brede horisontalfeltet med bord av krysstempler mellom kambånd. Likeledes ser gods og overflate ut til å være like (selv om vi ikke har sett karene sammen). Karveggen skiller seg ut ved dekoren av krysstempler, det skiller seg også ut ved borden av buestempler under det åpne partiet nedenfor randen. Våpnene i graven tilhører Øvsthusgruppen. Dermed sammenfaller dateringene. Karene fra Vest-Agder viser ofte nær sammenheng med de i

Rogaland. Vi har her sett at dette også kan gjelde Hordaland.

Fra Vest-Agder skal også de to karene fra Snartemo, grav II og V, i Lyngdal nevnes. Gravene har våpen som begge er datert til Snartemo-fasen (500–525). Karet fra Snartemo V er et C-kar med flatedekkende båndfletning, mens karet fra Snartemo II er i skår og har hatt girlandermonster, begge kombinert med perlestempel (fig. 10). Dateringen støtter derved dateringene av disse mønstrene slik det er gjennomgått ovenfor.

Kvalitet og tradisjon

Som det er redegjort for, er utviklingen av de spannformede karene kompleks med lokal og regional variasjon. Likevel er det enkelte hovedtrekk som bryter gjennom dette brokete bildet; det tydeligste er utviklingen av horisontalbåndets bredde. Horisontalbåndet er nært knyttet til utviklingen av karetets form, og det strukturerer den vertikale og horisontale dekoren i forhold til denne. Dette er et uttrykk for det Shetelig så som det *organiske forholdet mellom form og dekor* (Shetelig 1905a:46), og kan sees som en forståelse for form og proporsjoner som utvikles i løpet av produksjonstiden. Samtidig blir godset i karveggen tynt, overflaten blir jevn og ofte med en skimrende lød, fremkommet gjennom tilsetning av lettspaltete bergarter som feltspat, glimmer o.l. Dekoren blir bygget opp av mange ulike elementer, den blir kompleks og meget presist utført. Valg og sammensetning av dekorelementer til vakre mønstre vitner om estetisk sans som ble formet gjennom produksjonen av karene. Denne utviklingen av proporsjoner, gods og mønstre er uttrykk for en kvalitet som ble kjennemerke for de beste karene. Det synes å ha eksistert en bevissthet om kvalitetsforskjellene i karenes samtid. I de fleste tilfeller er det sammenfall mellom kvalitetskar og rikt utstyrte graver.

De fleste rettveggede AB-karene er av en ganske enkel kvalitet. Karene er ofte tykkveggede med få, enkle og ensartete mønstre laget med få og enkle dekorinstrumenter. Disse karene er forholdsvis like over store områder. De er resultatet av en konservativ tradisjon og endres langsomt. I enkelte områder, som i deler av Rogaland, ser en slik tradisjon ut til å vare produksjonstiden ut, parallelt med tradisjoner preget av større grad av endring og utvikling. Med den bukete formen, C-karene, akselereres utviklingen. I visse områder, som Sogn, utvikles C-formen tidlig, og den oppviser de samme konservative trekkene som de rettveggede formene i andre områder. Det generelle inntrykket av de tidlige C-karene er likevel at de viser stor variasjon i form og dekor med mange unike produkter. Selv om det finnes likheter innenfor grupper og felles tradisjon også i disse karene, er C1-karene den gruppen

som oppviser størst forskjell i mønstre. Et slikt bilde kan tolkes som et uttrykk for eksperimentering. Med C3-gruppen skyter utviklingen fart, samtidig som det utkrystalliseres bestemte mønstre. Disse blir dessuten mer sammensatte og komplekse, og de bygges opp av mange ulike dekorelementer gjennom de særskilt tilskårne stemplene samt ny og variert bruk av kamstemplene. Det er den kreative kombinasjonen av elementer som gjør at variasjonen i karenes dekor blir større til tross for at mønstrene standardiseres. Utviklingen finner sin form med D-karene hvor karene med høy kvalitet er vanligst.

Blant de rettveggede og de tidlige bukete karene er det også typisk at formene er lite standardiserte. Det finnes mange overgangsformer, og i analysen har det vært vanskelig å finne klare definisjoner for disse formene. Den økende standardiseringen i form og dekor viser seg i tillegg ved at D-karene har færre typologiske grupper – det finnes ingen D1- eller D4-kar.

Den utviklingen som vi her har skissert, fra konservativ/tradisjonelle kar med få mønstre og liten variasjon til en rask utvikling mot rikdom og kreativ bruk av dekorelementer, variasjon og høy kvalitet, kan være en indikasjon på fremveksten av et spesialisert håndverk (Clarke 1970). Dekoren er, ifølge Clarke, tradisjonelt konservativ i et håndverk som utføres periodisk av ikke-spesialister, og der ferdighetene går i arv fra generasjon til generasjon. Det er sjelden rom for bevisst eksperimentering. Variasjonene blir små og er resultater av enkeltinnfall. Men fordi ingen vil komme til å produsere helt like kar selv innenfor et slikt system, vil det likevel bli små variasjoner i form og dekor. Ved å velge de beste produktene for neste gangs pottemakeri, vil tradisjonen ikke bli statisk, men utvikle bestemte trender. Utviklingen gjennom AB- og de tidlige C-karene blir forståelig ut fra et slikt forløp. Nyvinningene i de sene C1-karene tyder på en utvikling bort fra en slik tradisjon mot et håndverk som i større grad var preget av spesialister, selv om produksjon av enklere kar ser ut til å fortsette, i hvert fall i visse områder. Det er spesialiserte håndverkere som har laget de beste D-karene.

Det gjelder særlig de tynnveggete karene med flatefyl- lende båndfletning, komplekse buemønstre og girland- dere samt mønstre som veksler med åpne, udekorerte felt. Kvaliteten på de ulike mønstrene varierer mellom de ulike områdene. I Sogn og Fjordane utmerker seg kar med girlandere, med fremragende eksemplarer fra skårmaterialet som Sandal i Jølster (B6656), Evebø i Nordfjord (B4593) og Stedje i Sogndal i Sogn (C233) (appendiks 1:18).

Vi har i gjennomgangen pekt på flere små grupper av kar som viser særegne lokale tradisjoner (kapittel 6), som de tre E-karene fra Sogn og Fjordane på plansje 38 og C-karene på plansje 27 fra Sogndals-området. Lokale tradisjoner speiles også i større grupper, som karene med flatefyllende kamdekor av små knotter og korte rygger fra Voss og nærliggende områder (plansje 33–34). Særlig Sogn fremstår som et «tradisjonsom- råde» med høy kvalitet. Muligens skal den hyppige bruken av jernbånd i Sogn forstås i lys av dette. Jevn, høy kvalitet finnes også innen andre kunsthåndverks- tradisjoner i dette området, som metallhåndverket (Kristoffersen 2000; 2009).

I Rogaland viser spredningen av de ulike mønstrene fellestrekk som trolig forteller oss noe om konteksten der de ble produsert og fikk sin betydning. I Ryfylke ser tradisjonen ut til å være mer konservativ med lang- varig bruk av enkle, rettveggete kar. Karene fra Jæren er preget av raskere utvikling og høyere kvalitet. Dette er særlig tydelig i visse områder. Bjørn Myhres to sen- tralområder langs Hå-elva og elvene som renner fra Frøylandsvatnet og ut ved Orre (Myhre 2007) er slike. Områdene har lik struktur og består av en øvre eller indre del og en ytre del ved elvemunningen og hav- neområdene. Fra gårdene Hauge og Tu i Klepp, som utgjør øvre del av det nordre sentralområdet, kommer spannformete kar som må være produsert i nær tilknyt- ning til hverandre (nr. 172 og 183, pl. 29). De er fun- net i to rike kvinnegraver med gull og relieffspenner (Magnus 1975; Kristoffersen 2000:318–19), Karene har lik form og lik randutforming. Randen represen- terer som vi har sett (kapittel 4) kanskje mer enn noe annet håndverkerens «stempel» på karet, i hvert fall frem til at den blir mer standardisert på de sene karene. De to karene har samme sølvgrå overflate, og godset ser ut til å være likt. Hauge-karet er dekorert med en girlander og Tu-karet med en trebåndsfletning midt på karveggen. Utførelsen av dekoren har klare likhets- trekk, og den skiller seg ut i forhold til andre kar. Kam- instrumentet som er brukt, er grovt og det er trukket dypt ned i leirmassen. Det er riktignok ikke samme kam – den ene er firetinnet og den andre femtinnet. Form, utførelse av dekor og funnkontekst tyder likevel på at karene er produsert av samme hånd. Dette viser at produksjonen var nært knyttet til de to gårdene og

familiene som satt her. Koblingen mellom produksjo- nen av karene og familienes identitet ble fremhevet og understreket ved kvinnebegravelsene der karene inn- gikk. Gravene er datert til tidlig folkevandringstid. Girlandere og båndfletningsdekor er mønstre som blir vanligere på senere kar, og de blir populære mønstre innenfor kvalitetsproduksjonen sent i perioden. På karene fra Hauge og Tu ser de ut til å være tatt opp på et tidlig tidspunkt, noe en kunne forvente i dette mil- jøet, som må ha vært sentralt i utviklingen av håndverk til kunsthåndverk.

Ser vi på den videre utviklingen av de spannformete karene, viser fordelingen av mønstrene visse tendenser. Fint utviklet girlanderdekor kommer i begge sentral- områdene. I det nordre området fortsetter tradisjonen med midtstilte to- og trebåndsfletninger¹, og den spres til andre steder i Rogaland. Den flatedekkende entre- lacen², som kan sees som en videreutvikling av to- og trebåndsfletningene (Magnus 1984a) finnes kun i det søndre området med hele fem kar og ett noe lenger sør³. Dette mønsteret ser altså ut til å ha en spesiell tilknytning til det søndre sentralområdet, muligens gjelder det også produksjon av slike kar. Dette viser i så fall til en nær sammenheng mellom produksjonen av spannformete kar og den politiske organisasjonen på Jæren.

Innenfor de ulike tradisjonene er det enkelte kar som fremstår som individuelle og spesielle. I gruppen med store spannformete kar dominerer den rettveggete karformen (tabell 19). Kun enkelte bukete kar fore- kommer, og det kjennes to D-kar. Disse to store karene nr. 264 Steinsnes i Haugesund og nr. 218 Nernes i Etne (pl. 40) er også av de flotteste vi kjenner, og særlig har karet fra Nernes en unik dekor. Dette helt spesielle spannformete karet ble funnet i 1880-årene nedsatt som gravurne i en gravhaug (Ab.1887:127). En finger- ring av gull ble senere funnet i utkanten av gravhaugen og kom til Oldsaksamlingen i Oslo (C16206). Rin- gen er et enkelt gullbånd med en forsenkning i midten (Anderssons type10, variant Ib, 1993:159). Gravurnen er noe over 20 cm høy, munningsdiameteren 26 cm og bunndiameteren 14,8 cm. Godset består i overveiende grad av kleber, og veggtykkelsen går fra 0,6 cm rett under munningsranden til 0,9 cm ved overgangen til bunnen. Karet veier litt over 2 kg og rommer nesten 7 liter. Formen og dekoren er nøyaktig avpasset til hver- andre, og pottemaker(sk)en må ha planlagt dekoren i

1 For eksempel nr. 180 Tjøtta, Klepp samt C612 Grude, Klepp som kun kjennes fra tegning og ikke er tatt med i analysen.

2 Båndfletning med fire eller flere bånd.

3 Innenfor området: nr. 181 Vestly, Time samt skårene S9181q Eikeland, Time; S9341a Øvre Haugland, Time og S1234b Bø, Hå; dessuten fra boplasskontekst: skårene S6754f Obrestad, Hå og like sør for området nr. 223 Ognå, Hå.

detalj. Den består av et relativt bredt horisontalfelt på den øvre delen av karveggen og et parti med hengebuer på den nedre delen. Mellom hver av de fem hengebuene finnes et parti med horisontal kamdekor. Horisontalfeltet er satt med flere stempler som til sammen skaper et mønster av seks snorer, nesten som possement. En bred og dyp hulkile skiller den horisontale delen av mønstret. Buene synes å være trukket med et bredt, firetinnet kaminstrument, og der den innerste av ryggene som skaptes mellom tinnene er blitt omgjort til et slags perlebånd ved hjelp av et annet dekorinstrument. Inne i hver av buene finnes en rosett i kraftig relieff. Rosettene har en bule i midten med et spor etter en spiss, antakelig fra en passer som er brukt til å trekke opp mønstret før hun eller han gjorde den endelige dekoren.

Karet er like estetisk tilfredsstillende i dag som det må ha vært på 500-tallet, og håndverket er av ypperste kvalitet. Så da et stort skår fra munningen til langt ned på karkroppen løsnet, ble det omhyggelig satt fast igjen ved hjelp av fire små jernkramper. Disse har knapt vært synlige på utsiden, og på innsiden er de satt inn symmetrisk. Skaden kan lett ha skjedd fordi godset har vært tungt og relativt sprøtt. Man kan tenke seg at denne skaden har ført til at karet ikke lengre har kunnet fylle sin primære funksjon, og at det som følge av skaden fikk en ny oppgave som gravurne. Et så stort og tungt, men praktfullt kar kan ha vært brukt som beholder for mjød til både guder og mennesker.

Mens karet fra Nernes er av forholdsvis tykt gods, noe som er typisk for tradisjonen i Etne, har karet fra Steinsnes tynt gods og en vakker overflate (pl. 40). Det er stramt og tydelig i formen som blir fremhevet av dekorens organisering med overgang til det vertikale mønsteret akkurat der den lave buken begynner. Dekoren har den samme klare, stramme oppbygningen. Den horisontale dekoren som dekker den rettveggete delen av karet, er bygget opp av syv bånd, tre med stempeldekor omrammet av fire profilerte kamtrukne bånd. Stempeldekoren består en rad langstrakte knoter og to rader med sammensatte krysstempler som fremstår som et rutemønster. Krysstemplene blir gjentatt i de vertikale feltene, også her omrammet av profilerte kambånd. De dekorerte feltene veksler harmonisk med åpne felt uten dekor. De er avgrenset mot bunnen av et horisontaltløpende, profilert kambånd. Dette

vakre karet ble gravurne. Det rommet brente bein fra to voksne mennesker, sannsynligvis en kvinne og en mann.

Det finnes også noen spennformete kar med en så innviklet og presist utført entrelac at det har krevd en mester. Et slikt kar stammer fra en grav funnet på Haus prestegård, Osterøy i Hordaland (nr. 220, pl. 32). Karet er av form D2, av klebermagret gods der overflaten må være glattet før pottemaker(sk)en satte på dekoren. Det er 13,2 cm høyt og med en jevn veggykkelse på 0,4 cm. Formen er helt symmetrisk, og dekoren presist utført med to stempler som gir inntrykk av dobbelte bånd som flettes inn i hverandre uten hverken begynnelse eller slutt. Den nedre delen av karveggen mot bunnen er udekorert liksom et bredt parti under munningsranden. Partiet med entrelac avsluttes med en «blondekant» øverst, – en horisontal kambord prydet med en rekke dobbelte buestempler. Selv om karet ikke er helt fullstendig, er det ingen tvil om dets høye, håndverksmessige kvalitet.

Til slutt vil vi trekke frem karet med girlanderdekor fra Sandal i Jølster, *SF* (B6656m, appendiks 1:18) som er bevart i flere store skår. Karet har tynt gods og en jevn, mørk, nesten sort overflate. Skårenes form tyder på at karet har vært forholdsvis sterkt buket. Valg og sammensetning av dekorelementer og den komplekse og presist utførte girlanderer gjør dette karet til et av de flotteste som er bevart. Et stykke under randen løper et horisontalt bånd av en minituøs og presist utført tobåndspletning rammet inn av to smale kambånd. Fra dette henger det buer dannet av kambånd fulgt av perlestempler på hver side. Inne i buene, like under horisontalbåndet, løper en rad med stempler satt sammen av fire små firkanter. Mellom buene er karveggen fylt ut av tre doble rader av perlestempler skilt av kambånd som danner de bakenforliggende buene i girlanderer. Girlanderer tangeres av en rad med stående buer. Karet kommer fra en dobbeltbegravelse med våpen- og smykkeutstyr samt C3-karet nr. 184 (pl. 11), et kar av langt enklere type. Vi vet ikke hvilken av disse begravelsene karet med buedekoren skal regnes til, men ville like å tro at den tilhører kvinnebegravelsen som også har en av de fineste relieffspennene vi kjenner (Kristoffersen 2000: pl. 38). Spennen har en dekor som kjennetegnes av nettopp mange av de samme kvalitetene som karet vi har beskrevet.

Kronologi

I kapittel 6 fant de etablerte gruppene av spannformete kar støtte gjennom uavhengige typologiske grupper av våpen, og de ble relatert til et tidsforløp. I det følgende blir gruppene diskutert i forhold til kombinasjoner med andre gjenstandstyper der det foreligger uavhengige typologiske grupperinger: hankekar av type R361, ulike typer spenner, vestlandskjeler og gullbrakteater. Gjennom sammenfall av grupper i slike kombinasjoner kan kargruppene finne støtte gjennom andre gjenstander enn våpen. Samtidig vil våpnene bli korrelert med disse gjenstandsgruppene. Derved blir også manns- og kvinnegraver korrelert. De spannformete leirkarene utgjør et godt utgangspunkt for slike korreleringer, da deres forekomst i gravene er hyppig, slik det ble redegjort for innledningsvis. Korreleringene danner igjen utgangspunkt for en nyvurdering av de relativkronologiske fasene D1, D2a og D2b og den absolutte dateringen av disse. Utviklingen av Nydamstil, Stil I og relieffspennenes stadier er vesentlig for faseinndelingen og dermed for diskusjonen nedenfor.

Antall kombinasjoner varierer fra mange med hankekar og enkelte typer spenner til få med vestlandskjeler og brakteater, noe som gir et variert slutningsgrunnlag. Kombinasjonene med sistnevnte gjenstandsgrupper er vesentlige da det foreligger nye analyser av disse. Brakteatene er dessuten diskutert i forhold til absolutte dateringer som er uavhengige av de som våpenkronologien baserer seg på.

Kontekstuelle forhold i og mellom gravfunn der spannformete leirkar inngår, kan gi informasjon om samtidighet og aldersforskjell mellom leirkar på typologisk uavhengig grunnlag. Dette vil det også bli nødvendig å vurdere nedenfor.

8.1 Kombinasjoner med hankekar

Et spannformet leirkar og et hankekar av typen R361 er et fast sett i mange av periodens graver på Sør- og Vestlandet. Det foreligger flere undersøkelser av hankekarene. De inngikk i Bøes studie av leirkar fra 1931

(Bøe 1931a:49–99), og hans resultater er videre systematisert av Eldrid Straume (Straume 1987:15–17) (fig. 11). Hankekar fra Rogaland, Hordaland og Sogn og Fjordane er undersøkt av Ann Stout (Stout 1986). Hun delte dem inn i seks typologiske grupper (fig. 11) som dels er kronologisk, dels er regionalt betinget. Dateringene bygger i stor grad på dateringen av de spannformete karene slik den forelå i 1986. Det er derfor vesentlig å vurdere gruppens kronologiske relevans på nytt gjennom de typebestemte spannformete leirkarene i den foreliggende analysen, og dermed også våpenkronologien.

Totalt finnes det 144 kombinasjoner av spannformete kar (hele kar og skår) og hankekar (hele kar og skår), nemlig 17 i Sogn og Fjordane, 38 i Hordaland og 89 i Rogaland. Det foreligger 57 kombinasjoner av hele, typebestemte spannformete leirkar og hankekar (hele kar og skår) (tabell 27). Hankekarene finnes kombinert med AB- og C-kar. De er vanligere i forbindelse med de eldre AB1- og C1-gruppene enn de yngre AB3- og C3-gruppene. Kombinasjonene med C2-, C3- og D3-kar kommer alle fra Rogaland hvor hankekarene forekommer hyppigst og trolig går lengre opp i tid enn ellers i undersøkelsesområdet. Det finnes to kombinasjoner med E-kar fra Indre Bø i Stryn og Røysum, Leikanger, begge Sogn og Fjordane (nr. 265 og 268). I skårmaterialet finnes dessuten hankekarene kombinert med spannformete kar med dekor av sen type som entrelac (Øvre Haugland, Time (S9341) og Midtre Salte, Klepp (S3167), begge Rogaland).

I tabell 28 er det oppført hankekar som er typebestemt av Stout og som inngår i kombinasjon med hele, typebestemte spannformete kar. De tidligste hankekarene er eldre enn de spannformete karene, og det forekommer ikke kombinasjoner med hankekar av gruppe I. Stouts grupper III, II (gruppe III er eldre enn gruppe II) og IV finnes fortrinnsvis kombinert med AB1-gruppen (gruppe II, III og IV er slått sammen i tabellen). Gruppe III forekommer i én kombinasjon med et AB2-kar og med et C4-kar, og gruppe II forekommer i tre kombinasjoner med C1-kar. Gruppe V finnes i

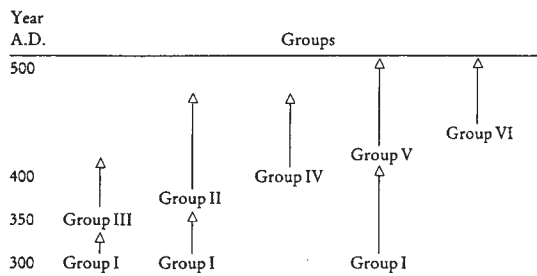
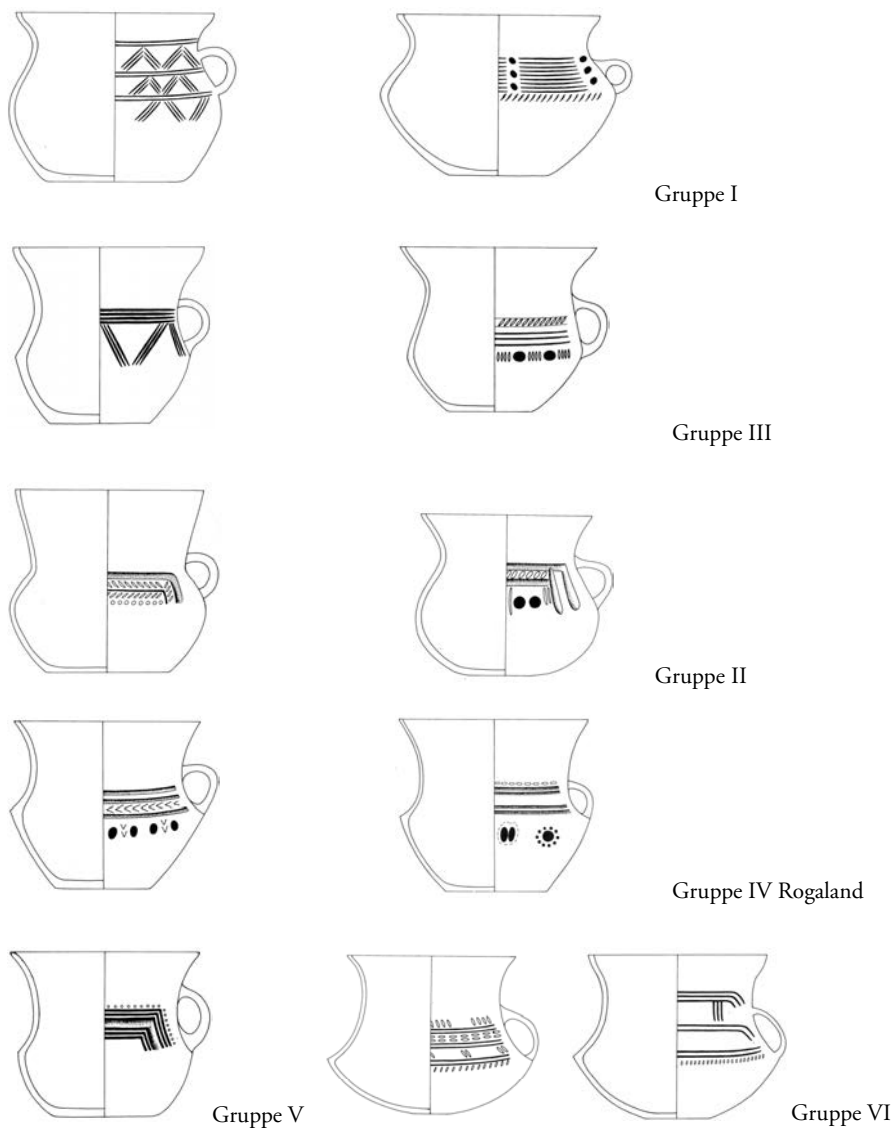
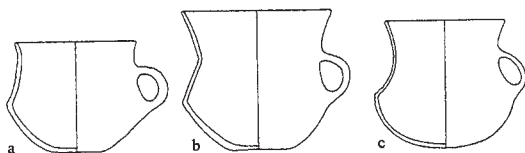

Fig. 11. Ann Stout's grupper av hankekar. Satt sammen av figurer fra Stout 1986, med kronologiskjema fra samme sted s. 51. Under: Straumes systematisering av hankekar, fra Straume 1987, fig. 1.

Fig. 11. Ann Stout's groups of handled vessels and table from Stout 1986. Below: systematization of handled vessels, after Straume 1987, Fig. 1.

kombinasjoner med AB1- og AB3-kar fra Voss og Hardanger. Kombinasjonen fra Voss er fra Vele hvor det foreligger tre spannformete kar (ett AB1-kar, ett AB3-kar samt skår av et kar som trolig har vært et AB1-kar). Det er rimelig å se hankekaret i sammenheng med AB3-karet. Dette karet er ovenfor sett i sammenheng med AB1-karet fra Opedal som utgjør kombinasjonen fra Hardanger og fremstår som yngre enn gruppen generelt (se punkt 6.1). De resterende seks kombinasjonene er med AB2- og C-kar, og her er alle C-gruppene representert. Hankekar av gruppe VI finnes i fem kombinasjoner med rettveggede kar fra Rogaland (to AB1, to AB2 og én AB3), fortrinnsvis med C1-kar, men C2 og C3 samt D3 og E, er også representert. De fleste karene innenfor AB1-gruppen er altså samtidige med tidlige hankekar, det er en overlapping når det gjelder gruppene AB2, AB3, C1 og C4, mens de fleste C-karene (C1, C2 og C3) er samtidige med de yngre gruppene av hankekar. Den fylkesvise kombinasjonen av spannformete kar og hankekar viser at hankekarenes typer, og derved kombinasjonene, også er regionalt betinget (se videre punkt 8.5).

8.2 Kombinasjoner med spenner

Tabell 29 viser kombinasjonene mellom spannformete kar og de vanligste spennetyper. Spennene er inndelt i følgende grupper: spenner av romertidsformer som R230–R239 og relaterte spenner, spenner av typen R243, korsformete spenner (R249–R253) samt små likearmete spenner (Shetelig 1911: fig. 68–72), relieffspenner av typer som de store (R257–R262) og de mindre med halvsirkelformet fot (R256) (sene spenner i tabellen). Definisjonen av de ulike typene er ikke alle like godt gjennomarbeidet, men de valgte typene synes å være så klare at de vil kunne fungere i kombinasjonene. Mønstrene som fremkommer gir dessuten en indikasjon på om de holder. Typen R243 tilhører de som er mindre godt definert (se nedenfor), likevel er det nokså klart at spenner som vanligvis blir relatert til denne typebetegnelsen samlet ligger på overgangen mellom romertid og folkevandringstid, og de blir tatt med for å fange inn dette tidsspennet.

I Ryghs serie R230–R239 inngår pressblikkspenner, rosettfibler og Nydamfibler. Som relaterte spenner regnes likearmete spenner med tresidige plater og sølvblikkspenner med enkel dekor. De har alle dateringer til sen romertid (C3) (Hansen 1970, 1972; Straume 1988; Ethelberg 2000:55–56). Nydamfiblene dateres til perioden 350/60–400 e. Kr., et tidsrom som regnes til romertid i Skandinavia og tidlig folkevandringstid lenger sør i Europa (Bemmann 1993:166–167). Kombinasjonene med spenner av typer R230–239 blir vurdert samlet i den hensikt å skille ut de gruppene av spannformete kar som kan dateres til romertid.

Fra romertidens siste del og inn i folkevandringstidens tidlige del forekommer enkle bøylespenner som ofte betegnes R243 etter Rygh 1885, fig. 243. Betegnelsen brukes generelt, og flere varianter sorterer under denne. Spennene er ikke behandlet innenfor det norske materialet, og tidsstillingen for de ulike variantene er ikke klar. De blir ofte sett som en videreføring av yngre romertids spenner med omslått fot, vesentlig begrenset til 400-tallet og holder seg så vidt inn på 500-tallet (Næss 1996[1968]:57). Kombinasjoner med typen R243 viser hvilke av kargruppene som gjennom kvinnesmykkene kan dateres til overgangen romertid–folkevandringstid og tidlig folkevandringstid.

Korsformete spenner er tatt opp i flere undersøkelser (Shetelig 1906; Næss 1996[1968]; Magnus 1975; Reichstein 1977; Lillehammer 1996). De er datert til tidlig og midtre del av folkevandringstid. I utgangspunktet valgte vi å se på kombinasjoner med korsformete spenner som én gruppe. Valget var en konsekvens av våre forsøk med å sette opp kargruppene i kombinasjoner med Reichsteins typebestemte eksemplarer. Slike kombinasjoner forekom kun i fjorten tilfeller i undersøkelsesområdet og ga utydelige mønstre, noe som delvis skyldes Reichsteins inndeling i 83 typer og mange lokale særgrupper (Hansen 1980:171–174). En ny klassifisering av de korsformete spennene er siden blitt utarbeidet av Martina-Johanna Bode (1992; 1998). Reichsteins typer består, ifølge Bode, av enkeltelementer som lett lar seg kombinere til nye former (Bode 1998:24). For eksempel er påfallende mange hodeplateformer kombinert med ulike fotformer, og disse er kombinert med de forskjelligste hodeplateformer. Spennenes form følger ikke strikte regler, men er satt sammen av elementer som kan variere uavhengig av hverandre (se også Shetelig 1906:95). Dette ser Bode som en forklaring på at så mange spenner ikke lar seg innordne i Reichsteins strengt definerte typer og grunnen til forekomsten av så mange enkelttyper. Bodes løsning er en klassifikasjon basert på elementkombinasjoner i korrespondanseanalyse, der plate, bøyse og fot blir behandlet hver for seg. Hennes inndeling av de korsformete spennene blir prøvet ut i forhold til de spannformete karene nedenfor. Bodes inndeling blir dessuten relatert til Sheteligs grupper.

Små, likearmete spenner ble skilt ut som tilhørende sen folkevandringstid av Shetelig allerede i 1911 (Shetelig 1911:84–86, fig. 68–72) og er senere diskutert av Kristoffersen (2000:70–74) samt i flere upubliserte hovedfagsoppgaver (Jensen 1998; Johansen 2003). De små likearmete spennene ser ut til å være samtidige med relieffspenner i stadium 6 og relieffspenner med halvsirkelformet fot, R256 (Kristoffersen 2000:70–83). I de nevnte hovedoppgavene er de likearmete spennene sett i forhold til en overgangsfase mot merovingertid. I tabell 29 er disse spennene regnet inn i samlegruppen

av sene spenner. Småspenner som Shetelig's fig. 23–26, 29–32 (1911) er ikke systematisk undersøkt. De er ikke tatt med i tabellen, men ser ut til å følge de sene spennene med hensyn til kombinasjoner og tidsstilling og komme inn i materialet etter at de korsformete er gått ut av bruk (Shetelig 1911:64–66, Kristoffersen 2000:70–71). Kombinasjoner med de sene spennene vil vise hvilke av kargruppene som gjennom kvinnesmykkene kan relateres til den senere delen av folkevandringstid og overgangen til merovingertid.

Tabell 29 viser at spenner av romertidstyper er kombinert med gruppene AB1 og AB2. Overgangstypen R243 er hyppigst kombinert med gruppene AB1 og AB2, men forekommer også i kombinasjon med AB3 og C1-gruppen. De korsformete spennene inngår i kombinasjoner med alle gruppene, men avtar merkbart for D3-gruppen. Sene spenner som likearmete spenner og relieffspenner i stadium 6 samt av typen R256 er i hovedsak kombinert med gruppene C2, C3 og D3. Det foreligger én kombinasjon med C1-kar, nemlig de to små relieffspennene fra Kvasheim av entydig sen type R256. De er funnet sammen med en D-brakteat (se nedenfor). Det er typisk for flere graver fra gravfeltet på Kvasheim at de inneholder grove og enkle leirkar som ser ut til å gå forholdsvis langt opp i tid. Relieffspenner i stadium 5 eller de eldre stadiene inngår ikke i kombinasjon med hele, typebestemte leirkar i undersøkelsesområdet (se ellers punkt 8.6).

Relieffspennens utvikling er diskutert av Eva Nissen Meyer (1935) som delte disse inn i seks stadier hvor alle ligger innenfor folkevandringstid (se Kristoffersen 2000). Dette er også den gjenstandsgruppen som best viser stilutviklingen i Sør- og Sørvest-Norge. Spennenes stadier er dessuten bedre definert enn variasjonene i stilene i dette området. Kombinasjoner med relieffspenner og andre gjenstander dekorert med Nydamstil eller Stil I blir trukket frem i punkt 8.6., der flere forhold ved stildefinisjonene blir tatt opp til ny vurdering. Det skal likevel nevnes her at Kristoffersen i sin avhandling har argumentert for en nær kronologisk sammenheng mellom relieffspenner i stadium 5 og 6. Dette ble gjort på bakgrunn av Nissen Meyers hovedoppdeling av relieffspenner i stadier hvorav stadium 1–4 omfatter de eldre og stadium 5–6 de yngre spennene (Nissen Meyer 1935). Relieffspenner av typen R256 inngikk hos Shetelig i den nevnte gruppen småspenner med halvsirkelformet fot (også uten dekor og forgylling) som han daterte til 500-tallet, etter at de korsformete spennene var gått ut av vanlig bruk (Shetelig 1911). Typen ble tatt opp i sin helhet av Kristoffersen (2000:78–82), der det ble vist at sammenhengen i denne gruppen styrker inntrykket av det nære forholdet mellom relieffspenner i stadium 5 og 6. Dekor eller strukturelle trekk fra begge de yngre stadiene viste seg å være kombinert på én og samme

spenne av type R256. Ellers viser gruppen tendenser til inndeling i to undergrupper som kan være kronologisk betinget. Det vil nedenfor bli diskutert hvorvidt det også innenfor stadium 6-spennene er grunnlag for en oppdeling i to undergrupper med kronologisk relevans. Dette ville i så fall aktualisere spørsmålet om en oppdeling av fase D2b, eller utskillelse av en overgangsfase mot merovingertid, noe som igjen ville ha konsekvenser for spørsmålet om samtidighet eller tidsforskjell mellom Snartemo- og Nerhus-fasen (jfr Rundkvist 2003:30) (se nedenfor).

Det foreligger fem kombinasjoner med relieffspenner av typen R256 og typebestemte spannformete kar innenfor undersøkelsesområdet (tabell 34). I disse kombinasjonene inngår tre D3-kar, ett C2-kar og ett C1-kar. Dessuten foreligger det fire kombinasjoner med skår, flere med utpreget sen dekor. S3741, Skjærpe, Hå i Rogaland har dekor av små knotter bygget opp rundt et trapesformet, åpent felt. Utenfor undersøkelsesområdet er det funnet tre spenner av typen R256 i en grav (B3410 Ågedal, Audnedal) (Kristoffersen 2000:271–274) kombinert med et spannformet kar som i vår typologi ville være et D2-kar. Det er dekorert med girlandere med kontur av perlestempler. Det nevnte C1-karet fra Kvasheim (nr. 155) er fra en kontekst som ovenfor er vurdert som sen. Relieffspenner av typen R256 kan, som nevnt, deles inn i to undergrupper (Kristoffersen 2000:81). To D3-kar og skårene med sen dekor som små knotter er kombinert med spenner i gruppen som fremstår som den yngste.

Kvinnesmykker viser ofte større regional variasjon enn våpnene. I Sogn og Fjordane er hele, typebestemte kar funnet sammen med spenner i tretten tilfeller (tabell 29). Her er tidlige spenner (sikre romertidstyper og overgangstypen R243) kombinert med rettveggede kar (AB2 og AB1) og C1- og C2-kar. De korsformete spennene er kombinert med AB1-, C1- og C2-kar. En markant endring kommer med D-karene som ikke finnes i kombinasjon med de eldre spennene, kun med sene spenner som likearmete og relieffspenner i stadium 6.

I Hordaland er hele spannformete kar kombinert med spenner i tretten tilfeller (tabell 29). Her er spenner av overgangstypen R243 kombinert med et AB1-kar og et C1-kar med alderdommelige trekk (nr. 145 Indre Fosse, se kapittel 6). Korsformete spenner er kombinert med rettveggede kar (AB1, AB2, AB3) og C1-kar. De er kombinert med D3-kar i en grav fra Døsen (nr. 241) og i graven fra Nordre Byrkjeland (nr. 238, 250) som begge dessuten inneholder spenner av sene typer. Spenner av de sene typene er ellers funnet sammen med D3-kar i tre tilfeller.

I Rogaland er hele spannformete leirkar kombinert med spenner i 35 tilfeller. Tidlige spenner (sikre romertidstyper og type R243) finnes i kombina-

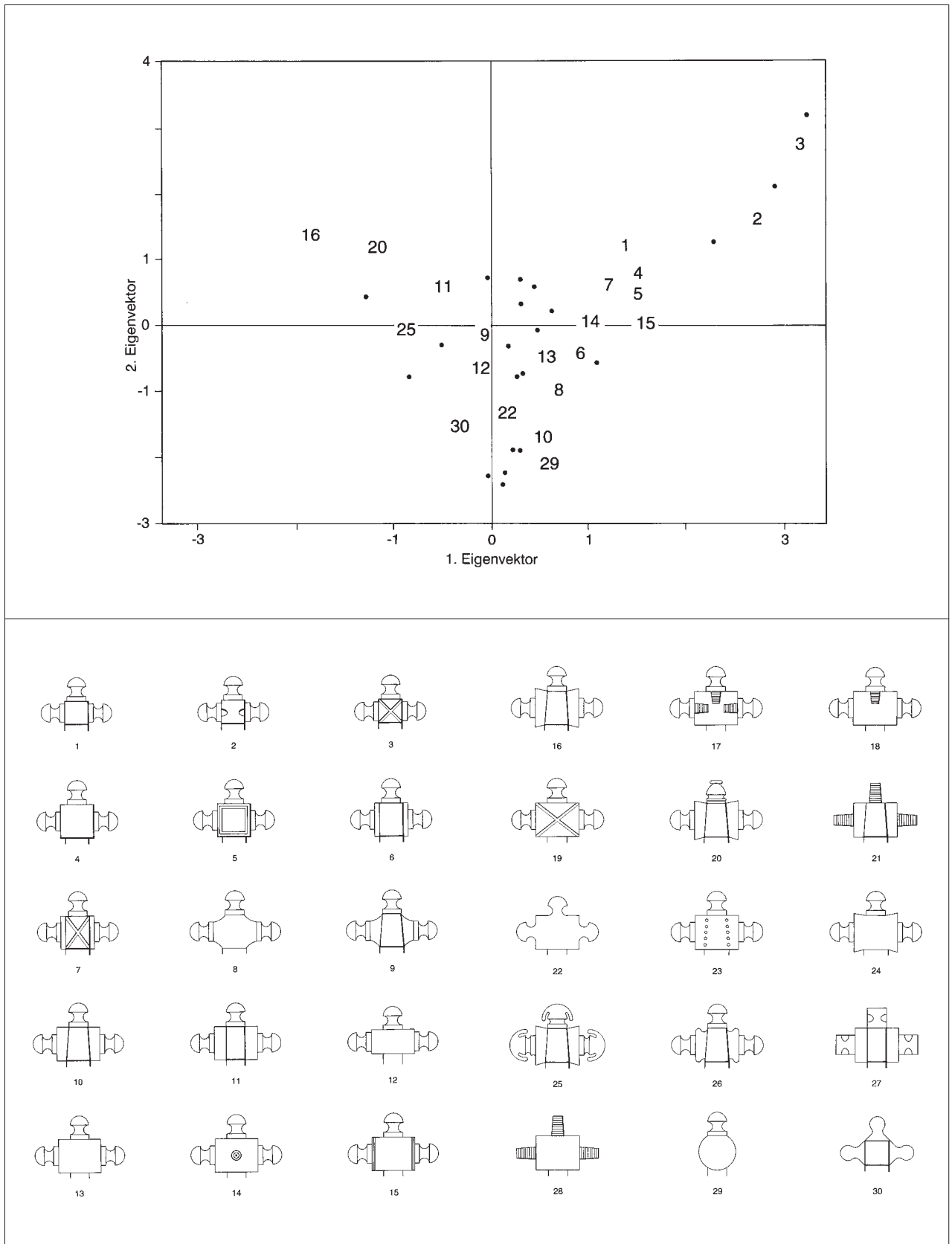

Fig. 12. De korsformede spennenes hodeplateformer med grafisk fremstilling (parabeltest) etter Martina-Johanna Bodes klassifisering (Bode 1998:25–28, 40–41, fig. 7–8, 16) (figurene er gjengitt med tillatelse fra forfatteren).

Fig.12. Shapes of head plates from cruciform brooches with graphic presentation (plot) after Martina-Johanna Bode 1998: 25–28, 40–41, Fig. 7–8, 16. Reproduced with the author's permission.

sjon med AB1-, AB2- og AB3-kar i elleve tilfeller. To R243-spenner er kombinert med C1-kar. Korsformete spenner finnes i kombinasjon med alle typer AB- og C-kar. Sene spenner forekommer sammen med C1-kar i ett tilfelle (se om Kvasheim over), ellers C3-kar og D3-kar.

Den fylkesvise fordelingen tyder på at C1-karene er eldre i Sogn og Fjordane enn i Hordaland og Rogaland og kan være samtidige med de rettveggete, noe vi i kapittel 6 kunne se gjennom variasjonen i forholdet mellom karenes form og dekor.

De korsformete spennenes utvikling

Bode finner i den ovenfor nevnte analysen at kombinasjonene av de korsformete spennenes tre ulike elementer dels er regionalt betinget, der de norske, svenske og engelske spennene former klart atskilte grupper. Analysen av de norske spennene gir parabler av vekslende kronologisk relevans (fig. 12–14). Et forholdsvis distinkt trekk er utviklingen fra små til store hodeplater, noe forstyrret av enkelte sørnorske særformer (Bode 1998:25–28, 40–41, fig. 7–8, 16) (fig. 12). Bøylene har liknende utvikling fra smale bøyer til bøyer med utvidelse (Bode 1998:28–30, 41, fig. 9, 17) (fig. 13). Foten utvikler seg fra smale, enkle til store, delvis hybride former; dyrehodene fra enkle, lite bearbejdede former til mer utpregete dyrehoder med spesielt utformet panne (øyebryn, horn, ører) og snuteparti (opprullete nesebor, utstrakt tunge) (Bode 1998:30–33, fig. 10, 18) (fig. 14). I Rogaland og Sogn forekommer fot med utvekster under bøyleansatsen, i Rogaland forekommer dessuten fot med avrundet avslutning og fot med trapesformet avslutning hyppig (Bode 1998: Karte 28). De norske korsformete spennene ser ut til å oppvise en relativ kontinuerlig utvikling fra små til store former og fra enkle til hybride former. De regionale forskjellene fremstår, i følge Bode, som avvik som ikke påvirker utviklingen i større grad. Bode regner med at parablene ville vært langt mindre utflytende dersom spennene ble vurdert i forhold til mindre regionale enheter i Norge (Bode 1998:40, fig. 15).

I Skandinavia finnes spennenes tidligste formelementer (gruppe 1) i kombinasjon med Nydamfibrer, dyrehodespenner uten beslag og sølvblikkfibrer uten profilsette dyrehoder og plasseres ved utgangen av 300-tallet og opp i første tredjedel av 400-tallet (Bode 1998:59–62). Formene i den yngre gruppe 2 finnes sammen med sølvblikkfibrer med profilsette dyrehoder og gjenstander dekorert i Nydamstil og dateres til annen tredjedel av 400-tallet. Formene i gruppe 3 finnes i kombinasjon med gjenstander dekorert i Stil I og er datert til siste tredjedel av 400-tallet, muligens opp på tidlig 500-tall. Sjelden er de korsformete spennene lagt i jorden etter år 500, noe som sammenfaller med vår oppfatning om en avsluttende fase (D2b) uten

korsformete spenner. Bode understreker at Nydamstil og Stil I ofte finnes sammen og at det må være en betydelig overlapping mellom disse fasene (Bode 1998:56), noe som også sammenfaller med våre resultater (se nedenfor).

Bodes skisserte utvikling følger i store trekk Sheteligs klassifisering fra 1906 (Shetelig 1906). Han delte spennene inn i fire grupper (sammenfatning Shetelig 1906:152–153): I) *Tidlige korsformete spenner* med lang, smal fot, lang og høy bue samt liten hodeplate der knappene er runde og festet til spiralaksen. Spennene i gruppe I viser få lokale variasjoner. II) *Tidlige norske former* der hodeplaten er større og kommer i kontakt med sideknoppene på ulike måter, og der utviklingen ender med at knappene blir støpt i ett med platen. Det blir vanlig med dyrehode på foten og bøylene blir kortere. Med spennene i gruppe II begynner den lokale variasjonen. III) *Mellomliggende norske former* der knappene har flat underside og som oftest er støpt i ett med platen. Det begynner å komme inn ornamentale elementer i forlengelsen av hodeplaten og bøylene, men likevel er det ikke store endringer i spennenes form. Halvsirkelformet fot forekommer, selv om den i hovedsak hører til i gruppe IV. IV) *Sene norske former* der knappene nesten alltid er støpt i ett med resten av spennen. Hele spennen har ofte konkav underside. Hybrid fot er vanlig, også former med halvsirkelformet eller triangulær fot. Det viktigste kriteriet i Sheteligs definisjoner er knappenes form og festemåte. Dette er et entydig kriterium som vil bli prøvd sammen med Bodes definisjoner. Shetelig regnet de korsformete spennenes periode til 550. Da folkevandringstiden i hans system varte til 600, regnet altså heller ikke Shetelig med korsformete spenner i periodens siste fase.

I undersøkelsesområdet er det ifølge Bode 43 korsformete spenner (av totalt 287 publiserte norske spenner etter Bodes definisjon) som inngår i kombinasjoner med typebestemte kar i 26 graver (i flere av disse forekommer flere spanformete kar, hele eller i skår). Flere av disse spennene er for fragmenterte til at de kan typebestemmes. Tabell 30–31 viser kombinasjonene av våre typer av spanformete kar og de spennene som kan defineres etter Bodes formgrupper. Hodeplatene, som gir den jevneste parabelen, sammenfaller til en viss grad med utviklingen av våre karformer. De tidlige formene er kombinert med tidlige karformer som AB1- og AB4-kar. To AB1-kar er kombinert med klart senere former. Disse er fra Rogaland, der de enkle, rettveggete karene, som det er fremkommet ovenfor, ser ut til å være lenger i bruk. De andre kargrupperne er kombinert med de senere plateformene, også C1-kar fra Sogn og Nordhordaland som kan være tidlige. En grov todeling av bøylene i smale og utvidete former viser et liknende mønster, men her kommer flere tidlige former inn i C1-karene fra Sogn og Hordaland.

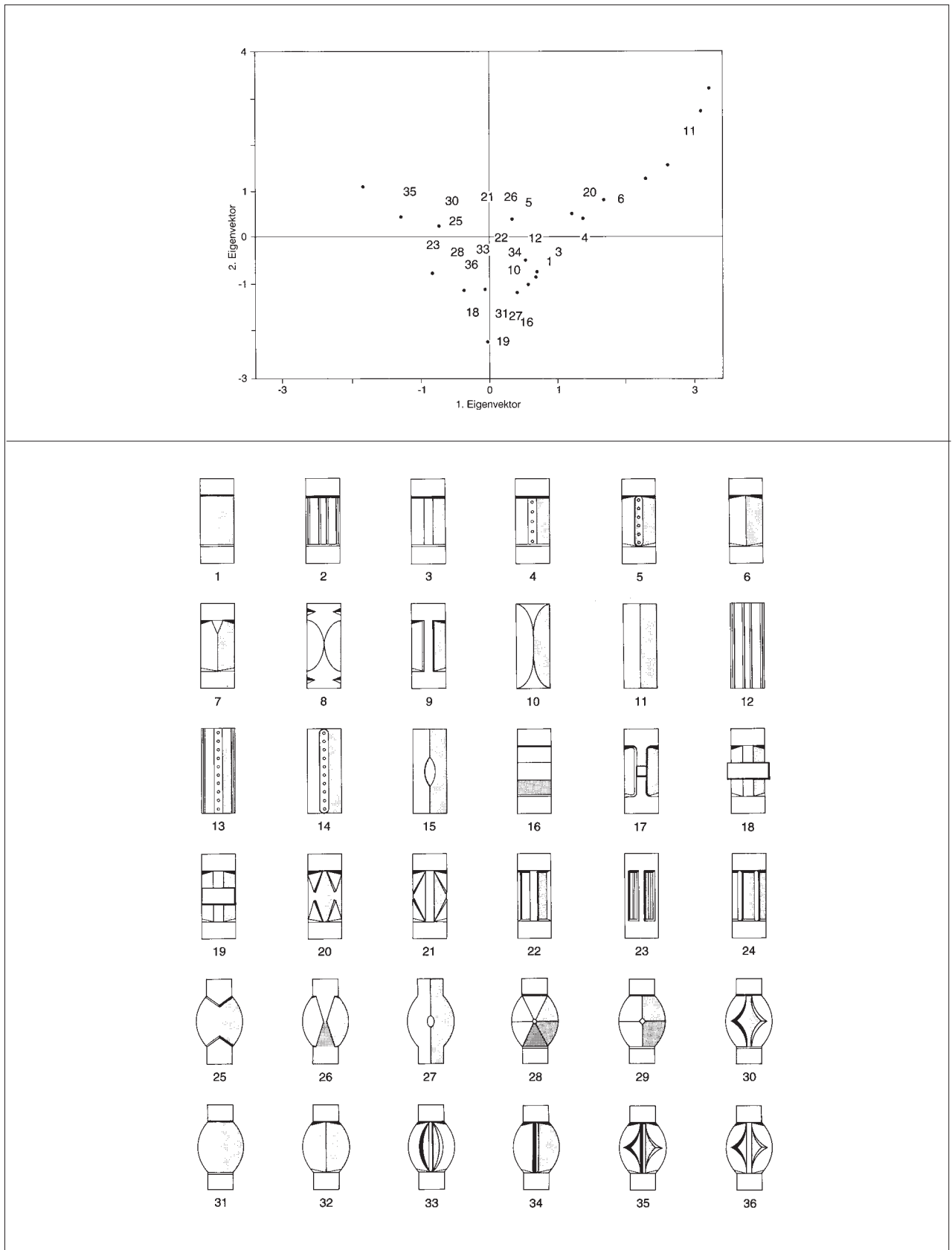

Fig. 13. De korsformede spennenes bøyleformer med grafisk fremstilling (parabeltest) etter Martina-Johanna Bodes klassifisering (Bode 1998:28–30, 41, fig. 9, 17) (figurene er gjengitt med tillatelse fra forfatteren).

Fig.13. Shapes of bows from cruciform brooches with graphic presentation (plot) after Martina-Johanna Bode 1998:28–30, 41, Fig. 9, 17. Reproduced with the author's permission.

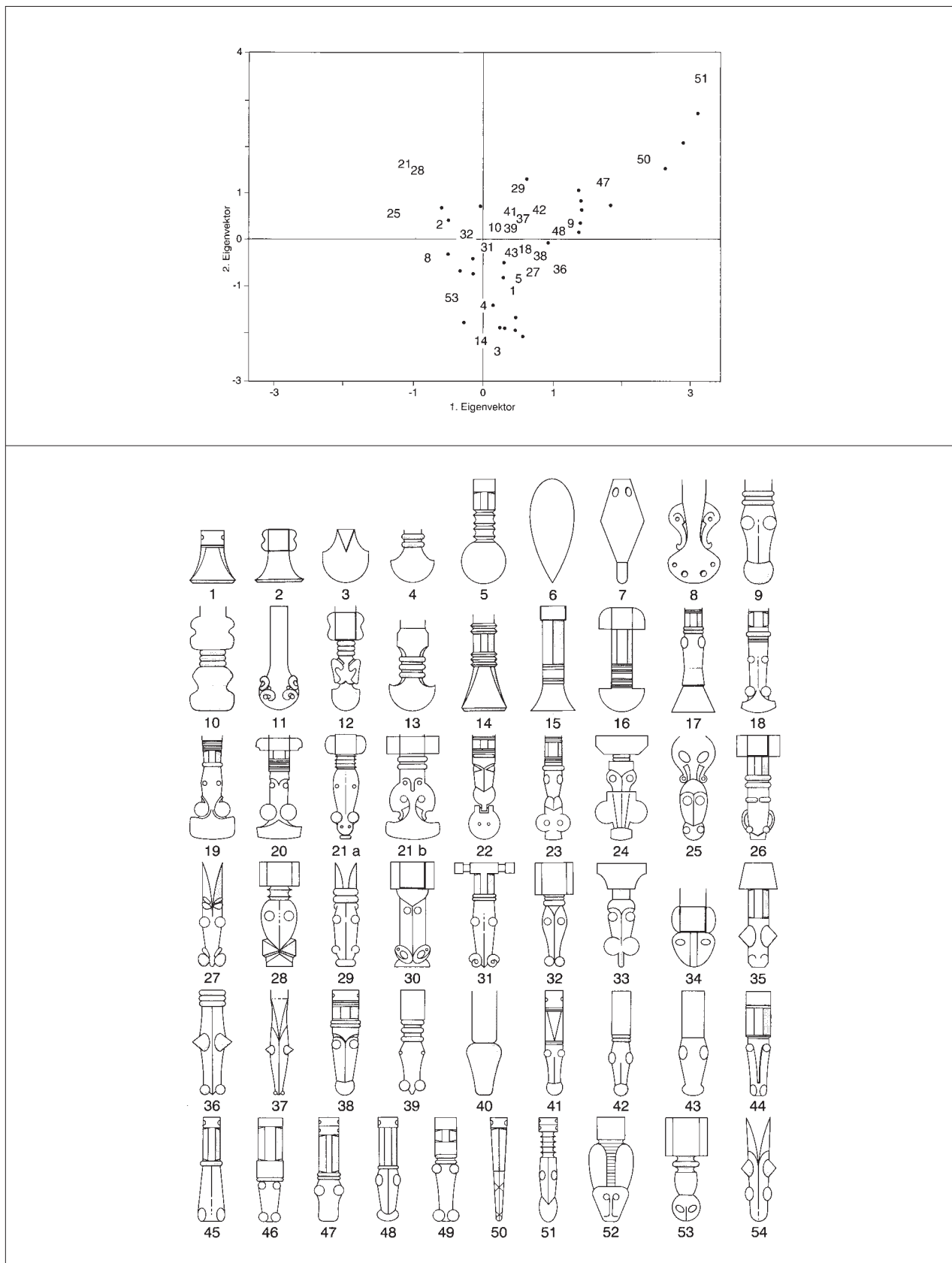

Fig. 14. De korsformete spennes fotformer med grafisk fremstilling (parabeltest) etter Martina-Johanna Bodes klassifisering (Bode 1998:30–33, fig. 10, 18) (figurene er gjengitt med tillatelse fra forfatteren).

Fig. 14. Shapes of feet from cruciform brooches with graphic presentation (plot) after Martina-Johanna Bode 1998:30–33, Fig. 10, 18. Reproduced with the author's permission.

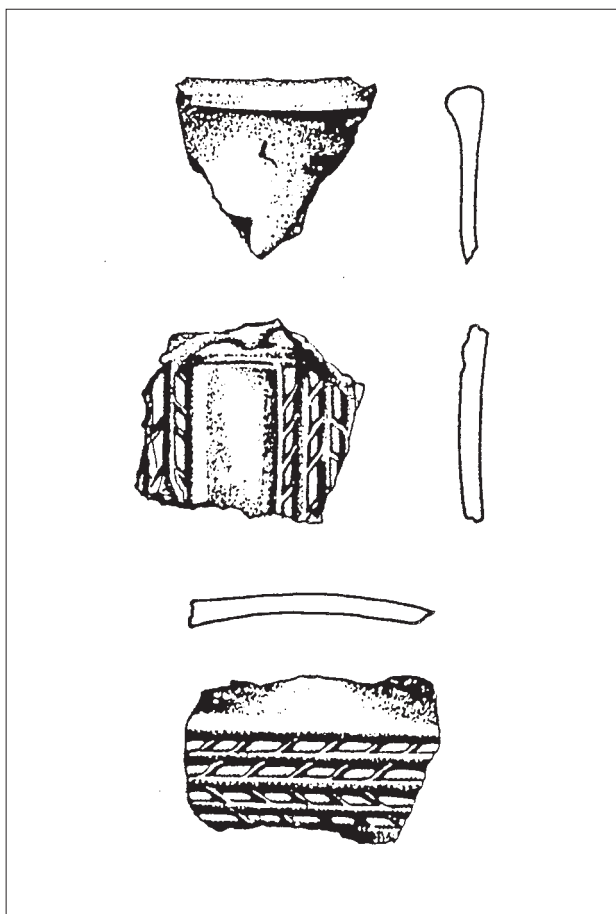

Fig. 15. Skår av spannformet leirkar fra Fiskå, Vanylven, Møre og Romsdal. Etter Vinsrygg 1972, fig. 7.

Fig. 15. Sherds from a bucket-shaped vessel from a grave at Fiskå, Vanylven, Møre & Romsdal. After Vinsrygg 1972, Fig. 7.

Typiske bøyleformer som 18 og 19 er kombinert med AB3-, C1-, C2- og D3-kar. Med hensyn til føttene, er de forholdsvis vanskelig å klassifisere. Likevel er det visse mønstre. De klart tidlige (kun to tilfeller) er kombinert med AB1-kar, og karakteristiske senere former som 21 og 28 finnes bare kombinert med AB3- og C2-kar. Føtter uten dyrehode, form 2, 3, 4 og 14, forekommer kombinert med ett AB1-kar (fra Rogaland), ellers med C- og D-kar. Form 32, som er den vanligste, er kombinert med både sene og tidlige karformer.

Tabell 30–31 viser at karene til en viss grad følger de korsformete spennene i utviklingen, etter Bodes klassifisering, fra eldre mot yngre trekk. Sammenstillingen underbygger videre de regionale variasjonene i kartypenes brukstid. Korreleringen med spennenes klassifisering etter Shetelig 1906 gir imidlertid større sammenfall i utviklingen, med tidlige spenneformer kombinert med AB1-kar i Sogn og Hordaland (tabell 32). Det gjelder også i Rogaland, men det kommer dessuten yngre spenneformer inn i disse kombinasjonene. Yngre karformer er kombinert med yngre

spenneformer med flate eller konkave knopper. Det er særlig det entydige kriteriet med knoppens form og festemåte som gir et sammenfallende bilde. Den kronologiske plasseringen av spennene gjorde Shetelig hovedsakelig gjennom relieffspenner og stiltrekk. Likevel er det på sin plass å minne om at det kun ett år mellom publikasjonene av de spannformete karene og de korsformete spennene (Shetelig 1905a og 1906).

Spenner av merovingertidstyper

Avslutningsvis vil vi vise til funn der spannformete kar er kombinert med spenner av merovingertidstyper, noe som forekommer i ett tilfelle innenfor undersøkelsesområdet. Det er i graven fra Gjukastein på Voss (B653) der et E3-kar (nr. 272) er kombinert med en tidlig ryggknappspenne (= R254). E-karene hører til de yngste spannformete karene, og kombinasjonen føyer seg godt inn i mønsteret. Den kan imidlertid ikke vektlegges, da funnkonteksten er usikker. I den store kisten er det flere begravelser som ikke kan skilles sikkert fra hverandre. På Sunnmøre, nord for vårt undersøkelsesområde, foreligger imidlertid en kombinasjon i en sikrere kontekst. I en grav fra Fiskå i Vanylven er skår av et spannformet kar funnet sammen med tre koniske spenner av tidlig merovingertids type (Vinsrygg 1972:17–22) (fig. 15). Nærmere sammenheng med de typologiske kargrupperne kan ikke etableres, da karet foreligger i svært små skår som heller ikke kan relateres til disse gjennom dekoren. Spannformete kar i kombinasjon med kvinnesmykker av merovingertidstyper er altså meget sjeldne, men de forekommer.

8.3 Vestlandskjeler og gullbrakteater

Det foreligger en forholdsvis ny typologisk gruppering av vestlandskjeler basert på variasjoner i kjelens profil (Hauken 2005). De er delt i to klasser, 1 og 2, som igjen er delt i undergrupper av typer med kronologisk relevans (Hauken 2005:45, fig. 45). Kombinasjonene med vestlandskjeler og spannformete kar, særlig hele og typebestemte, er få, da de ser ut til å utelukke hverandre i gravene, i hvert fall i de tre fylkene som utgjør vårt undersøkelsesområde. Vestlandskjelene forekommer hyppigst i kremasjonsbegravelser, og da som beholder for brente bein og gravgods. De store spannformete karene (tabell 19) har fungert på samme måte og kan ha erstattet vestlandskjelen. En sjelden gang er et kar funnet stående ved siden av en vestlandskjele med brente bein (nr. 96 Uskjå, Sandnes) (se tabell 33).

Spannformete kar kan også forekomme som del av gravgodset i form av istykkerbrente skår (S2452 Sør Braut (type 2), skår av to spannformete leirkar; S7990 Midtre Salte (type 2D), begge Klepp, Rogaland; B3358

Sæbø, Kvinnherad (type 2C); B4256 Skaret, Lindås (type 2C), begge Hordaland). Vestlandskjeler forekommer imidlertid også som gravgods i skjelettgraver, og derved i kombinasjon med hele, typebestemte kar. Innenfor undersøkelsesområdet er det fire slike kombinasjoner: én fra Sogn og Fjordane og tre fra Rogaland (tabell 33). Tabellen viser at vestlandskjeler av type 2D, den seneste typen som er datert til perioden 450/475–550/575, er kombinert med spannformete kar av type C1 og C2, men også AB1. Tu-graven er ovenfor betegnet som problematisk med hensyn til kontekst, men dersom man velger å trekke konklusjoner på grunnlag av funnet, ville det være rimeligst å se kjelen sammen med C1-karet (nr. 146). Kjelen fra Indre Bø er ikke typebestemt til undergruppe og den fra Vestly har usikker typebestemmelse, men er muligens type 2D. I graven fra Uskjå er de noe eldre 2C-kjelene (fra 300 og inn i perioden til D2-kjelene) kombinert med et AB1-kar, noe som passer med tidsstillingen av disse.

Fra Vest-Agder foreligger kombinasjoner med spannformete kar og vestlandskjeler i Snartemo-gravene (II og V) som er trukket inn ovenfor: Snartemo II (C28026) (kjele type 2D) (det spannformete leirkaret er i skår); Snartemo V (C26001) (kjele type 2D) (helt leirkar). Kjelene i begge gravene er av den sene D2-typen. Det spannformete karet fra Snartemo V er et C2-kar med samme dekor (flatedekkende båndfletning) (fig.10) som karet fra Vestly. Karet i Snartemo II har girlanderdekor fulgt av perlestempel (fig. 10). Skår med denne dekoren finnes også i kremasjonsgraven fra Sør-Braut, også her kombinert med kjele av D2-typen.

De få kombinasjonene som finnes og som kan vektlegges, viser sammenfall av sene typer vestlandskjeler og sene typer hele spannformete kar og skår med sen dekor. Likeledes er det sammenfall mellom den noe eldre kjeletypen C2 og det rettveggete karet med fingerinntrykk fra Uskjå.

Morten Axboe har i sin avhandling brukt korrespondanseanalyse for å få til en indre kronologi for gullbrakteatene av typene A til C (Axboe 2004, 2007). Kronologien er basert på den typologiske utviklingen av de store mannshodenes frisyre. D-brakteatene, som utgjør en stor del av det norske materialet, faller derfor utenfor undersøkelsen. Det foreligger imidlertid en egen seriasjon av gullbrakteater funnet i Norge (Axboe 2007:49–56), som viser at produksjonen av gullbrakteater har begynt senere her enn i det sørskandinaviske brakteatområdet (se også Bakka 1973). Datering av gullbrakteater funnet i Skandinavia har ifølge Axboe alltid vært et problem (Axboe 2007:66), men han regner i stort med at skikken med å produsere brakteater av typene A, B, C begynner i Sør-Skandinavia etter midten av 5. årh. Produksjonen av D-brakteater starter antakelig i Sør-Norge omkring år 500 og går frem

til midten av 6. årh. C- og D-brakteater fra kontinentale og angelsaksiske gravfunn viser at de sjelden finnes i graver anlagt før ca. 500. De aller fleste funnene er gjort i graver som er eldre enn 550/560. Da brakteatproduksjonen opphørte i Skandinavia, var det også slutt med å legge dem i graver på kontinentet.¹

Det foreligger få gravfunn med kombinasjoner av gullbrakteater og typebestemte spannformete kar. Fra Ågedal, Audnedal i Vest-Agder finnes en kvinnegrav med to C-brakteater (IK 1, IK 2) og et leirkar som hører med til D2-typen i vårt system (Kristoffersen 2000:271–274). Den ene brakteaten med runeinnskrift (IK 1) tilhører Axboes gruppe H2 (Axboe 2004:75, 128), mens den andre er plassert midt i eller sent i gruppe H3 (Axboe 2004:184). Det vil si at den ene anses fremstilt før ca. år 500, mens den andre er fremstilt i 6. årh. (Axboe 2004:260).

Graven B5994 fra Kvasseheim, Hå, Rogaland som inneholder et C1-kar (nr. 155) og to små, sene relieffspenner (Kristoffersen 2000:297–298) er utstyrt med en D-brakteat (IK 459). Den anses å tilhøre en vestnorsk gruppe som muligens er produsert i Rogaland (Pesch 2007:254–258). Den synes tidsmessig å høre sammen med de to relieffspennene (se s. 65). Graven (B4000) i Revehusaugen på Hauge i Klepp (Kristoffersen 2000:315–317) inneholdt to gullbrakteater hvorav en A-brakteat (IK 117,2) og en C-brakteat (IK 73). A-brakteaten hører til sent i Axboes seriasjonsgruppe H2 og C-brakteaten i gruppe H4 (Axboe 2004:184, note 75). Det betyr at det ligger et visst tidsrom mellom produksjonen av de to brakteatene, men at de må være nedlagt relativt sent i folkevandringsstiden og sammen med relieffspennen som tilhører stadium 5 (Kristoffersen 2000:120–121). D-brakteaten fra kammergraven på Rivjaland, Hjelmeland, Rogaland (S2547) anses å høre sammen med relieffspennen i stadium 6 og hektespennene (Kristoffersen 2000:328). Det spannformete leirkaret, som er av vår type D3 kan teoretisk ha tilhørt en eventuell annen gravleggelse med pilspisser og tre kniver, men passer tidsmessig med gjenstandene fra kvinnegraven.

Sammenfattende kan sies at gullbrakteatene verken

¹ Axboe understreker at forholdet mellom en praktgjenstands produksjonstid og dens nedleggningstid alltid er problematisk, og mange av de kontinentale brakteatene er svært slitte, likevel: » Es ist aber unwahrscheinlich, dass Brakteaten noch länger in Skandinavien hergestellt wurden, als es die englischen und kontinentalen Grabfunde zeigen, ... » «Eine Gesamtbetrachtung der datierten ausserskandinavischen Brakteatengräber scheint zu zeigen, dass sowohl der Herstellung als auch die Deponierung von Goldbrakteaten während des zweiten Drittels des 6. Jahrhunderts endete. Das betrifft nicht nur die Brakteaten ausserhalb Skandinaviens, sondern wohl auch die Verhältnisse in Skandinavien selbst, von denen die ausserskandinavische Verwendung von Brakteaten eng abhängig war (Axboe 2004:259).

støtter eller svekker resultatene av den foreliggende typologiske analysen av de spannformete karene. Korreleringen mellom Haukens kjeletyper, Axboes typer av gullbrakteatene og typebestemte kar fremgår av fig. 16–19).

8.4 Kontekstuelle forhold

Kontekstuelle forhold i og mellom gravfunn der spannformete kar inngår, kan gi informasjon om samtidighet og aldersforskjell mellom leirkar på typologisk uavhengig grunnlag. Samtidighet kan foreligge der det er flere kar fra én begravelse. Det er imidlertid ofte problematisk å avgjøre om karene tilhører én begravelse eller om de kan tilhøre to begravelser lagt ned til ulik tid i samme kiste og i samme nivå. Her ser det ut til at nedleggelsestradisjonene har vært noe forskjellige i de ulike delene av undersøkelsesområdet.

I Sogn og Fjordane og Hordaland er det i regelen kun ett spannformet kar for hver gravlagte person. Dersom det forekommer to kar, kan dette skyldes at flere personer er lagt i samme grav. I enkelte tilfeller kan en eventuell samtidighet avgjøres gjennom en vurdering av sammensetningen av gjenstandene i graven, deres plassering i forhold til hverandre og hvorvidt graven er forstyrret eller ikke. I Rogaland ser det ut til å ha vært vanligere med flere enn ett spannformet kar for hver gravlagte person, og en kan legge større vekt på kombinasjoner, der graven ellers har utstyr som kan tilskrives én person og den er tilfredsstillende undersøkt og dokumentert. Det siste kriteriet har vist seg å sjelden være oppfylt i graver med to spannformete kar, og i de fleste tilfellene er samtidigheten mellom karene usikker.

Aldersforskjeller kan påvises der flere graver er funnet i samme gravhaug eller kiste i ulike stratigrafiske nivåer. Dette er forbundet med mindre grad av usikkerhet. Tidsforskjellen er imidlertid ikke nødvendigvis stor, slik at karene fremstår som samtidige i forhold til vår faseinndeling (se også Kristoffersen & Østgard 2008 med referanser). Dette kan eksemplifiseres gjennom funn fra Voss, hvor det er forholdsvis vanlig med flere begravelser i kistene, som ofte er store. Her gir også relasjonen mellom de ulike gravhaugene informasjon om leirkarenes datering. Slike forhold kan i særlig grad vektlegges innenfor en bygd der en vil kunne fange opp kar som tilhører samme tradisjon. Shetelig har vist at det er aldersforskjell mellom de tre D-karene fra Byrkje som ligger i samme kiste i tre ulike nivåer (B6227) (Shetelig 1912:90–102). Til den eldste begravelsen hører D3-karet med dekor av små knotter rundt et åpent, trapesformet felt (nr. 243, pl.14 og 34). Til den mellomliggende begravelsen hører D2-karet med

horisontale perlerekker mellom smale vulster (nr. 221, pl. 13), og til den yngste begravelsen hører D2-karet med heldekkende mønster av små vulstknøtter (nr. 216, pl. 13 og 32).

I Sakrishaugen på Lydvo var det flere begravelser som er skilt på stratigrafisk grunnlag (Randers 1988). De to yngste gravene besto av et kammer som var bygget over en branngrav (B14491; B14492). I branngraven lå to leirkar i skår (appendiks 1:18). De er av spesielt høy kvalitet med tynt gods og godt komponert, presist utført buedekor kombinert med små knotter. I den yngre kisten lå skår av et leirkar med små vulstknøtter. Slike knotter finnes også på det stratigrafisk yngste D2-karet fra Byrkje (nr. 216), og likeledes på E-karet fra Gjukastein (nr. 272, pl. 16 og 39). Sammen med dette skåret fra Lydvo ble det funnet et dekorert spinnehjul. Nær identisk dekor finnes på et spinnehjul funnet i graven fra Nordre Byrkjeland, Kvam i Hardanger (B6658) sammen med de to D3-karene med perledekor rundt et trapesformet, åpent felt (nr. 238 og 250, pl. 14 og 34). Dette støtter aldersforholdet mellom disse mønstrene slik det er påvist ovenfor gjennom det kronologiske forholdet mellom de typologiske gruppene; girlanderdekoren ser ut til å være noe eldre enn karene med dekkende perle- og knottedekor. Forholdet mellom gravene fra Byrkje og Byrkjeland via Lydvo viser også at de ulike variantene av knotte- og perledekoren stort sett er samtidige. Dessuten skilles små vulstknøtter ut som den yngste dekortypen, i hvert fall på Voss.

8.5 Konklusjon

Den foreliggende grupperingen av spannformete kar synes å bli bekreftet gjennom kombinasjonen med andre typebestemte gjenstandsgrupper som hankekar, spenner av romertidsformer og korsformete spenner. Det er mindre klart med hensyn til vestlandskjeler og gullbrakteater der kombinasjonene er få. Likevel er det gjennom disse kombinasjonene ikke kommet frem forhold som svekker grupperingene. Kombinasjonstabellene viser en jevn typologisk utvikling av de ulike gjenstandstypene, noe som tyder på at dette avspeiler faktiske kronologiske forhold. Dette finner igjen en viss støtte i funnsammenhenger der spannformete leirkar er funnet i godt daterte kontekster. Gjenstandstypene er videre blitt korrelert med hverandre gjennom kombinasjonene. Fig. 16–19 sammenfatter dette og viser hvilke gjenstandstyper som fremstår som samtidige og hvordan de utvikler seg i forhold til hverandre. Dette blir videre diskutert i punkt 8.6, der konsekvenser for folkevandringstidens kronologi tas opp.

R230–239-spenner				
AB2-kar				
AB1-kar				
R243-spenner				
Nydamstil				
C1-kar				
R361 II-IV				
R361 VI				
Korsformete spenner				
Stil I				
C2-kar				
R256-spenner				
Stadium 6				
Bøyleknapp				
C3-kar				
D3-kar				

Fig. 16. Korrelasjon: Kombinasjoner med typologiske grupper av spannformete kar og andre gjenstandsgrupper i Sogn og Fjordane. De lys grå feltene markerer kombinasjoner basert på skår eller sporadiske forekomster.

Fig. 16. Correlation between typological groups of bucket-shaped vessels and other types of artifacts in Sogn & Fjordane. A light grey square marks combinations based on sherds or sporadic occurrences.

AB1-kar				
R243-spenner				
R361 V				
R361 VI				
Nydamstil				
AB2-kar				
AB3-kar				
C1-kar				
Korsformete spenner				
C2-kar				
D3-kar				
Stil I				
Stadium 6				
Bøyleknapp				
C3-kar				

Fig. 17. Korrelasjon: Kombinasjoner med typologiske grupper av spannformete kar og andre gjenstandsgrupper i Hordaland. De lys grå feltene markerer kombinasjoner basert på skår eller sporadiske forekomster.

Fig. 17. Correlation between typological groups of bucket-shaped vessels and other types of artifacts in Hordaland. A light grey square marks combinations based on sherds or sporadic occurrences.

R230-239-spenner				
AB2-kar				
AB1-kar				
R361 II-IV				
R243-spenner				
Vestlandskjeler 2D				
R361 VI				
Korsformete spenner				
R361 V				
Nydamstil				
Stadium 2				
AB3-kar				
C1-kar				
C2-kar				
C3-kar				
Stil I				
D3-kar				
Stadium 6				
R256-spenner				
D-brakteater				

Fig. 18. Korrelasjon: Kombinasjoner med typologiske grupper av spannformete kar og andre gjenstandsgrupper i Rogaland. De lys grå feltene markerer kombinasjoner basert på skår eller sporadiske forekomster. Vi har latt R230–239-spennene trekke AB1-karene ned i romertid og latt R361 II–IV følge med, da sammenhengen mellom disse kartypene

er markant. Vi har også plassert inn D3-karene, selv om disse ikke har typedefinerte våpenkombinasjoner i Rogaland.

Fig. 18. Correlation between typological groups of bucket-shaped vessels and other types of artifacts in Rogaland. A light grey square marks combinations based on sherds or sporadic occurrences.

R230–239-spenner				
AB2-kar				
AB1-kar				
R243-spenner				
R361 II-IV				
C1-kar				
Nydamstil				
Stadium 2				
R361 V				
R361 VI				
Korsformete spenner				
Stil I				
AB3-kar				
C2-kar				
ABC-brakteater				
R256-spenner				
Stadium 6				
Bøyleknapp				
C3-kar				
D3-kar				
D-brakteater				

Fig. 19. Korrelasjon for undersøkelsesområdet samlet. De lys grå feltene markerer kombinasjoner basert på skår eller sporadiske forekomster. Dateringsrammen for ABC-brakteater er lagt inn uten at kombinasjoner forekommer.

Fig. 19. Correlation table for the entire region of investigation. A light grey square marks combinations based on sherds or sporadic occurrences.

8.6 Konsekvenser for stilutvikling, faseinndeling og periodeoverganger

I sin avhandling kom Kristoffersen frem til en inndeling av folkevandringstiden i tre faser; D1, D2a og D2b (Kristoffersen 2000:82–83, se også Kristoffersen 1999). Inndelingen som skulle fungere i forhold til den aktuelle analysen mer enn å være forslag til en generell kronologi, var bygget på en sammenstilling av arbeider til en rekke forfattere (Shetelig 1900, 1905a, 1906, 1911, 1912, 1917; Åberg 1924, 1953; Bøe 1931a, 1931b; Gjessing 1934; Hougen 1935; Nerman 1935; Nissen Meyer/Fett 1935, 1941; Forsander 1937; Fett 1940a, b; Voss 1954; Slomann 1956, 1977; Werner 1962; Bakka 1959, 1973, 1977, 1981; Roth 1973; Magnus 1975; Reichstein 1975, 1977; Hines 1984; Straume 1987; Hansen 1970, 1988; Solberg 1981; Haseloff 1981, 1984; Ethelberg 1986; Koch 1990). De bærende elementene i faseinndelingen var stilutviklingen og endringene av relieffspennens form og struktur slik de ble diskutert av Eva Nissen Meyer (1935). Fase D1 er definert ved tilstedeværelse av gjenstander med Nydamstil, relieffspenner i stadium 2 og korsformete spenner. I absolutte år er fasen lagt til perioden mellom 400 og 475 e.Kr. Fase D2a er definert ved Stil I, relieffspenner i stadium 3–4 og korsformete spenner. Fasens bakre avgrensning ligger ved ca. 475 e.Kr., men den er ikke gitt en avgrensning i absolutte år mot D2b. Fase D2b er definert ved relieffspenner i stadium 5–6, relieffspenner med halvsirkelformet fot, likearmete småspenner og spannførmete leirkar med perle- og knotte-dekor, flatedekkende båndfletning og hengebuer. D2bs øvre grense mot merovingertid var satt til ca. 575 e.Kr.

I den sentraleuropeiske kronologiske inndelingen av folkevandringstid benyttes fasebetegnelse D1, D2 og D3. Disse etterfølges av A(lte) M(erowingertid). De sentraleuropeiske fasebetegnelsene sammenfaller imidlertid ikke med de skandinaviske. D1 i her-

værende arbeid sammenfaller omtrent med D2 hos Tejral (1992; 1997) og Bierbrauer (1995). Vår D2a svarer omtrent til AM I (ca. 450/80–520/30) og AM II (520/30–560/70) (fig. 20). Denne forskyvningen i fasene mellom Skandinavia og Sentraleuropa er et uttrykk for at folkevandringstids-formene fortsetter å være i bruk hos oss nesten 100 år lenger enn i de områder som er dominert av frankerne (Näsman 2006).

Nydamstil og overgangen mot Stil I

Overgangen mellom Nydamstil og Stil I har vært grunnlaget for skillet mellom fasene D1 og D2, og det har vært et fast punkt å forholde seg til i en kompleks kronologisk situasjon. I Kristoffersens avhandling er følgende definerende trekk ved Nydamstil satt opp på grunnlag av arbeidene til Voss (1954) og Haseloff (1981): Spiraldekor i sammensatte mønstre utført i dyp karveskurd, nielloband og noe stempeldekor. Typisk er sammensatte spiraler som senromerske spiralranger, palmetter og astragaler samt meandere og avledete former som hakekors, trinn- og sikkakkmønstre. Følgende motiver kan også inngå: plastisk formete dyrefigurer, ofte med bakkroppen rullet opp over ryggen, krypende dyr med fire føtter, dekor av inngraverte linjer og punktrader på kroppene. Dekoren på gjenstander fra atten funn (fra kystfylkene Vestfold til Sogn og Fjordane) ble definert som Nydamstil (Kristoffersen 2000:153–171, med datering av de enkelte funn i katalogen:249–374). I tre av disse funnene inngikk det også gjenstander dekorert i Stil I (C5947–5962 Langlo, Stokke k., Vestfold; B3543 Lunde, Farsund k., Vest-Agder og B4590 Evebø, Gloppen k., Sogn og Fjordane). Til disse kan B3358 Sæbø, Kvinnherad k., Hordaland føyes, da deler av dekoren på remspennen herfra også kan regnes til Stil I. Relieffspennen fra Krosshaug (B2271 Hauge, Klepp k., Rogaland) med den komplekst oppbygde, dype og presist utførte spiralornamentikken er et av hovedarbeidene i Nydamstil. De to små sølvfigurene fra Krosshaug (B2292),

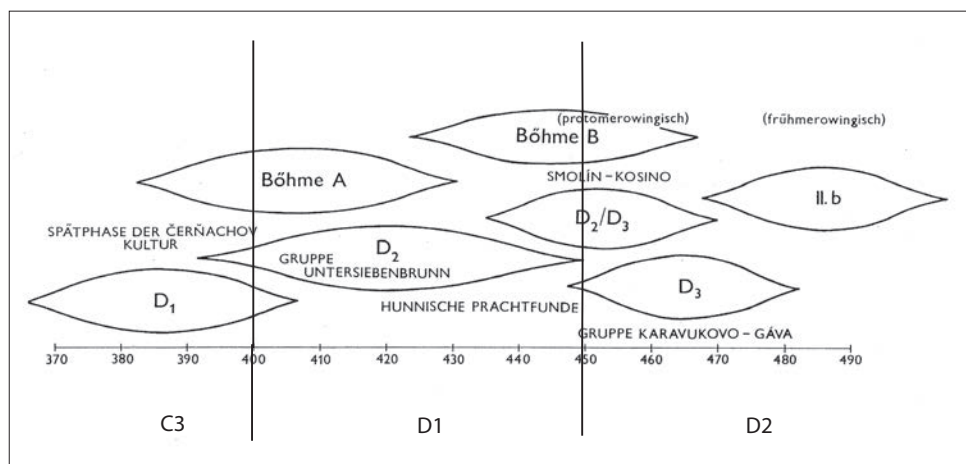

Fig. 20. Dateringsskjema fra Tejral 1997 med våre faser påført under.

Fig. 20 Table from Tejral 1997 with the addition of chronological phases by the present authors below.

som har en parallell i funnet B2973–74 Anda, Klepp k., Rogaland, regnes som samtidig med spennen og antas å være produsert i sammenheng med denne (Magnus 1974; Kristoffersen 2000 m.fl.). Én av de til sammen tre små figurene har bevart dyrehodet som avslutter figurene nede. Dette hodet synes å ha større likhetstrekk med dyrehodene i Stil I enn de i Nydamstil. Det er derfor en mulighet for at også Krosshaugfunnet har en kombinasjon av Nydamstil og Stil I, noe som trekker funnet fra Anda med seg kronologisk. De tre relieffspennene C7076 Vik, Grimstad k., Aust-Agder, S7131 Erga og C21407 Tu, begge Klepp k., Rogaland, har spiraldekor som kunne danne grunnlag for å regne dem til Nydamstil. Spiraldekoren er imidlertid ikke utpreget dypt skåret, den består ikke av sammensatte spiralmønstre og er dermed ikke entydig Nydamstil. Ser en riktig kritisk på det, kan man også så tvil om definisjonen av stilen på relieffspennen fra Nordheim, Larvik k., Vestfold (C19858). Den typen dyr som i følge definisjonen skal regnes til Nydamstil forekommer på spennens plate som også har dekor av forholdsvis dype og sammensatte spiraler. Koblingen av spiralene er riktignok ikke av samme kvalitet som på Krosshaug-spennen. På foten er det imidlertid flere dyrehoder av typer som blir vanligere i Stil I. Spennens nærmeste parallell er da også den store relieffspennen fra Tveitane (C11237), også Larvik k., Vestfold, som regnes til Stil I. Dyrene på platen gjør det dermed rimelig å definere i hvert fall deler av dekoren på Nordheim-spennen som Nydamstil, men den fremstår som en overgangsform.

Evebø-funnet (Shetelig 1912; Straume 1962) er nevnt ovenfor. Her finnes hektespenneknapper i Stil I kombinert med et sverdskjedebeleg med spiraldekor som i Kristoffersens avhandling og hos andre forskere har vært definert som Nydamstil. Spiralene er imidlertid ikke dypt skåret, og de er overhodet ikke koblet, kun sidestilt. Inntrykket er det samme som på Gummersmark-spennens hodeplate. Evebø-funnet gir et godt bilde av den kronologiske horisont som en rikt utstyrt grav kan spenne over. Her finnes ornamentikk på gjenstander av så vel edelmetall som tekstil og tre: beltespennen av bronse har profilert bøyle og dobbelt torn, og beslaget viser to motstående dyrehoder sett i profil med rundt øye og opprullet over- og underkjeft. De har smal hals og underkjaken er trukket ut i en spiss som et slags skjegg. *Überfangs*-glasset var sprengt i små biter da det ble funnet, men etter reparasjonsbeslagene å dømme har det vært i dårlig forfatning forut for begravelsen. Beslagene er av tildels forgylt sølv med stempelornamentikk. Denne og vekslingen mellom flater av forgylling og sølv hører hjemme i Sösdalastilen. Dyrefigurene på fragmentene av draktens brikkeband er dels en samling «naturalistiske» firbeinte dyr og dels et par figurer som kan ha stått nærmere

en fremstilling i Stil I (Magnus 1982:74), noe som er uråd å utdype videre. Den sammenkrøpote, firbeinte dyrefiguren sett i profil som er risset inn på den såkalte tankeringen av tre, har kjeft med blottete, store tenner og et langt, spisst øre. Den kan stilistisk klassifiseres som nærmere Nydamstil enn Stil I selv om den er tegnet med dobbelt kontur. Graven inneholdt også en lett slitt solidus med hempe. Den er preget for keiser Theodosius II mellom 425 og 430 i Konstantinopel (Skaare 1976:35–37). Konklusjonen må bli at Evebøhøvdingen ble gravlagt med moderne våpen, leirkar og drakt med hektespenner, mens hans praktbelte og glass samt gullmynten var eldre klenodier.

Våpengraven fra Øvsthus (B3731), Kvinnherad i Hordaland, som har gitt navn til våpengruppen, inneholder en gjenstand som er blitt relatert til Nydamstilen, nemlig det løse dyrehodet av sølv med niellostriper på hodet og ører dannet av slangeliknende dyr (Straume 1987:Tafel 112, 1). Det finnes et nær identisk dyrehode av bronse fra Østestølen av Amdal, Strand i Rogaland (S8006) (Straume 1987:Tafel 112). Dette er imidlertid et isolert funn og kan ikke dateres nærmere gjennom konteksten. Disse dyrehodene ligner dessuten på hodet som avslutter foten på relieffspennen fra Lunde, og kunne således regnes til Nydamstilen. Det er imidlertid ikke på noen måte entydig.

Etter denne gjennomgangen er det åtte funn tilbake som har entydig Nydamstil etter definisjonen og som ikke er kombinert med Stil I (for funnsammenheng se katalog i Kristoffersen 2000): 1) C14343 Roligheten, Larvik k., Vestfold: en korsformet spenne i dyp karveskurd i kombinasjon med en sølvblikkspenne; 2) C19278 Nordgården, Seljord k., Telemark: sverdmunnblikk som kan anses som et hovedarbeid i Nydamstil med dyp karveskurd, sammenkoblet spiralornamentikk og niello, funnet sammen med våpen i Kvamme-gruppen (400–450). Her finnes også et spannformet kar av konisk form med relieffdekor av vertikale vulster som kan ses som en variasjon av karene med horisontale vulster dateret til siste del av romertid og opp i begynnelsen av 5. årh. (se kapittel 6); 3) NMK8420 Stenstad, Nome k., Telemark: hengslet beslag/hektespenne funnet sammen med leirkar og korsformet spenne datert til tidlig i perioden (Straume 2002); 4) S6697 Fosse, Time k., Rogaland med to store sølvknapper funnet sammen med provinsialromersk beltebeslag; 5) B7607 Gjerme, Voss k. og 6) B4291 og B5208 Hartveit, Osterøy k., begge Hordaland, med henholdsvis en og to relieffknapper med god og dyp spiraldekor; 7) B391 Hove, Vik k., Sogn med et fragment av beslag med en variant av en dypt skåret meander; 8) B4842 Indre Bø, Stryn, Nordfjord med remspenne med meandermotiv kombinert med våpen i Kvamme-gruppen og et C1-kar med lett trukket gitterdekor (nr. 124). Gjerme, Hartveit og Hove er

isolerte funn eller fra svært fragmenterte graver og en kombinasjon med Stil I kan ikke utelukkes.

Konklusjon

Vi står igjen med fire funn med klart definert dekor i Nydamstil i kombinasjon med gjenstander med entydig datering til den tidlige delen av folkevandringstid: Roligheten, Nordgården, Fosse og Indre Bø. Det er typisk at de rike gravene som Nydamstilen forekommer i, inneholder gjenstander fra flere ulike perioder. Likevel gir funnene fra Sør- og Sørvest-Norge inntrykk av større grad av samtidighet mellom det som har vært regnet til Nydamstil og Stil I. Vi vil minne om Bodes analyse av de korsformede spennene der hun fant forholdsvis sene former av disse spennenes elementer sammen med gjenstander i Nydamstil. Ulf Näsman argumenterte i sin diskusjon av relieffspennene fra Gotland, Öland og Bornholm for større samtidighet mellom disse stilene (Näsman 1984:61, 70). Han viser til Haseloffs vurderinger, og mener at det egentlig ikke er grunnlag for den evolusjonistiske utviklingen av stilene som Egil Bakka fremsatte.

Stil I

For definisjonen av Stil I er konturlinjen et vesentlig element, selv om dyrene ennå kan ha en viss plastisitet (Haseloff 1981:706). Dyrets kroppsdelar; hode, hals, kropp, for- og baklem, blir omgitt av en konturlinje. Dessuten blir kroppene flate og dekket av ornamenter. Haseloff delte Stil I inn i fire stilgrupper, A-D, der A ble ansett som eldre enn B-D, som i større grad var regionalt betinget. I stilgruppe A kan elementer fra Nydamstilen ennå gjenkjennes og dyrekroppene er plastiske. I stilfase B blir de flate, ofte med tverrstreker. I begge fasene er dyrekroppene ennå kompakte. I fase C blir kroppsligheten borte, konturlinjene kommer hverandre nærmere og formen blir langstrakt og smal. Dette begynner ganske tidlig og løper parallelt med de mer kompakte dyrene, men blir etter hvert en enerådende fremstilling. I fase D blir dette videreutviklet med båndformede dyrekropper. Til denne fasen regnes D-brakteatene. I den norske kronologidiskusjonen er variasjonen i Stil I i større grad vurdert som en kronologisk utvikling med grunnlag i Bakkas arbeider (Bakka 1973; 1977) hvor igjen Nissen Meyers relieffspenne-stadier er vesentlige (Nissen Meyer 1935). Som omtalt ovenfor har Näsman argumentert for større samtidighet mellom stilene, det gjelder også variasjonene i Stil I (Näsman 1984:62, 70).

Tabell 34 viser en oversikt over kombinasjoner med gjenstander dekorert i Nydamstil og Stil I og typebestemte spanntformede kar. I undersøkelsesområdet forekommer Stil I i kombinasjon med C1-kar i to tilfeller, C2-kar i fire til fem tilfeller, D3-kar i åtte tilfeller og i ett tilfelle med E-kar. Det ene C1-karet er fra det

omtalte funnet fra Kvasheim (nr. 155, B5994) med de to små relieffspennene av typen R256 og en D-brakteat. Kombinasjonene gir grunnlag for å trekke Stil I's begynnelse noe tilbake i forhold til den tradisjonelle dateringen til 475 og i hvert fall ned mot 450. 450 markerer grensen mellom våpengruppene Kvamme-Tveito og Vestly-Øvsthus, og derved nedre grense for A3- og C2-kar (tabell 20). Det sammenfaller også med brakteatens eldste dateringer (Axboe 2007). Hauken setter overgangen til de yngre typene av vestlandskjeller (2D) til ca. 450 (Hauken 2005:45). I sin artikkel argumenterer Näsman nettopp for å trekke overgangen mellom Bakkas fase II og III fra 465/85 til 450 (Näsman 1984:61–62). Dette gjør han på grunnlag av en omvurdering av Bakkas bruk av det kontinentale materialet.

Relieffspenner i stadium 3–4 forekommer kun i Vestfold og Telemark. I Vest-Agder og på Vestlandet er det svært få relieffspenner i de tidlige stadiene, og de få som foreligger, er å oppfatte som importerte stykker, som den eldste spennen fra Kvåle, Sogndal k., Sogn og Fjordane (B13954), eller de har ikke dyrestil (S7131 Erga og C21407 Tu, begge Klepp k., Rogaland). I disse områdene dominerer spenner i stadiene 5 og 6, og dyrene i Stil I preges av smale og båndformede kropper. Tidlig Stil I er imidlertid representert på hektespennene, i motivene med menneskehodet, som ifølge Haseloff er vanlig i stilfase A. Det kan dermed se ut til at Stil I kommer inn på Vestlandet med disse knappene, som ofte regnes til mannsgraver, og at relieffspennene, som ligger i kvinnegravene, først kommer med de senere stilfasene. Likevel er Haseloffs oppfatning av stilvariasjonene som mer regionalt betinget i tråd med mønstrene som fremkommer på relieffspennene, som er den gjenstandsgruppe der Stil I fortrinnsvis kommer til uttrykk. Det er sannsynlig at disse variasjonene ligger forholdsvis tett på hverandre kronologisk. Dette rimer igjen med analysen av de spanntformede karene, der betydelig regional variasjon er påvist i form og dekor. Dette har konsekvenser for periodens varighet og når overgangen til merovingertid skal settes.

Overgangen til merovingertid

I diskusjonen om overgangen til merovingertid har båndfletningsornamentikken vært viktig. Med hensyn til utviklingen av stil I mot stil II er det av betydning hvordan man definerer forholdet mellom båndformede, sammenflettete dyr og båndfletning med jevnere rytme – entrelac (den bysantinske båndfletningen) (Haseloff 1981: 598, 607–612, 709, se diskusjonen hos Kristoffersen 2000:62–63). Haseloff mente å finne eksempel på denne stilmessige overgangen, den nye stils begynnelse, på relieffspenneparet fra grav 4 på det alemannisk-frankiske gravfeltet Klepsau, Kr. Buchen.

Spennene er produsert ved midten av 6. årh. (Koch 1990:115, 234). Fra langobarder og alemanner skulle så den bysantinske båndfletning og Stil II ha spredt seg til Skandinavia. Kristoffersens fase D2b ble korrelert med dette, og sluttdateringen for folkevandringstid ble etter Bakkas og Straumes arbeider satt til ca. 575. Utviklingen av den sene fasen ble bygd på Bakkas oppfatninger av sen stil I og et klart skille i tid mellom stadium 5 og 6, noe den nære forbindelsen mellom spenner i disse stadiene taler imot (Kristoffersen 2000:82–83).

Med bakgrunn i våpenkronologien og Nerhus-funnet har det vært foreslått å sette inn en overgangsfase mot merovingertid (Jørgensen 1999:141, 182, 154 fig. 121; Myhre 2005:296–298). Denne er satt til perioden 520/30–560/70 e.Kr. Det har også vært diskutert en slik overgangsfase i stilutviklingen. Helmut Roth opererer med et overgangsphenomen som forekommer samtidig med Stil I og II med *Schlaufenornamentik* innenfor perioden 575–625 (Roth 1973; 1975). Ulf Näsman opererer med et liknende fenomen, *Bandornamentik*, som dateres fra 530 og inn i Stil II (Näsman 1984:70). Näsman regner spenner med knapp på bøylene til samme fase. Selv om sammenhengen mellom relieffspenner i stadium 5 og 6 opprettholdes, er det variasjoner i stadium 6-spennene som kan kobles opp mot slike fenomener og dermed antyde en overgangsfase, en fase som ville kunne omfatte visse typer spennformete kar og enkelte andre gjenstandstyper (se nedenfor).

Folkevandringstidsmaterialet ser ut til å være i kontinuerlig endring, og hvorvidt man skal operere med en overgangsfase, avhenger av flere faktorer. Nye innslag må kunne påvises i materialet. Disse bør representere forekomster av merovingertidselementer i et materiale som ennå kan regnes til folkevandringstiden, og endringene bør kunne påvises over større områder. Selv om slike endringer kan sees som utvikling over tid, kan de også være sosialt betinget, ved at det blir tatt opp nye elementer i visse miljøer. Hvorvidt det er hensiktsmessig å operere med en overgangsfase avhenger også av når man regner folkevandringstidens absolute sluttdatering for Skandinavia. Dette bør tas opp til ny vurdering, en vurdering som i større grad må baseres på det skandinaviske materialet.

Vi begynner med utviklingen av båndfletningen i Skandinavia, der et springende punkt blir denne ornamentikkens alder i vårt undersøkelsesområde – og nettopp på denne analysens materiale: de spennformete karene.

Entrelac i et nordisk jernaldermiljø på annet enn støpte metallsaker ble først kjent med et av våpenofrene i Kragehul mose på Sørvest-Fyn i Danmark i 1867 (Engelhardt 1867). Der ble det funnet en rekke spyd- og lansespisser hvor skaftene var brutt av etter

at våpnene var stukket ned i mosen. Men det var nok igjen til å se at spydskaftene hadde vært dekorert med båndfletningsornamentikk skåret med kniv. Dateringen av spydspissene og dermed båndfletningen har vært livlig diskutert i mer enn et århundre. Salin kom til at spydskaftene med sine båndfletningsornamenter tilhørte den germanske dyreornamentikkens tidligste stadium (Salin 1904:253). Holmqvist trakk frem et sverdskjedebeleslag fra offerfunnet Nydam II og påpekte likheten med Kragehulornamentene (Holmqvist 1939:277–282). Men så vel Lexow (1922) som Åberg (1945) og Ørsnes (1970) daterte båndfletningen til merovingertid.

Den første gjenstand av tre med entrelacornamentikk i Norge kom til syne i 1911 med kvinnegraven fra Hol, Inderøy k., Sør-Trøndelag (Rygh 1911); et vevsverd med rester av håndtak av tre med båndfletningsornamentikk. Denne rikt utstyrte graven med smykker i Nydamstil og med et spennformet C1-kar med vertikal snorornering som yngste gjenstand, må ligge etter 450 e.Kr. i tid (Magnus 1975:64–74). Kvinnegraven fra Kvåle i Sogndal som ble undersøkt i 1985, inneholdt også et vevsverd med treskaft prydet med entrelacornamentikk, både fire- og syv-båndsfletninger (Ringstad 1989). Ringstad diskuterer dateringen av ornamentikken og trekker inn så vel Kragehul- som Nydam III-funnet som kom i 1984. Han konkluderer med at entrelacornamentikken opptrer i Nord-Europa senest mot slutten av 5. årh.

Nydam III-funnet (Petersen 1987:105–137) har store likheter med det fra Kragehul. En konsentrasjon av våpen var stukket ned i torven og askeskaftene brukket. Men nok stod igjen til at det var mulig å se at de hadde vært ornert med båndfletningsmønstre av tre hovedtyper: bysantinsk (konstantinsk), et sprangmotiv og et fremtredende slangemotiv. Det siste finnes også på det store gullhornet fra Gallehus i Sønder-Jylland. Et typisk trekk ved slangemotivet er øyet som er plassert i kanten av hodet – et trekk som ikke forekommer etter folkevandringstiden. Petersen daterer både Kragehul- og Nydam III-deponeringene til første halvdel av 5. årh. dels fordi de bestembare lansespissene er av Fetts type B og dels med henvisning til Fabech 1987.

I 1989 ble så Nydam IV-funnet undersøkt, også det et såkalt *pletoffer*. Mer enn tusen deler av våpen var samlet i en haug som var omkranset av sverd og spyd, stukket ned i myratorven. Enkelte spyd- og knivskaft var dekorert med båndfletningsornamentikk av samme type som i Kragehul og Nydam III, men ikke på langt nær så mange. Lanse- og spydspissene er av andre typer enn i Nydam III, og blant de 36 sverdene var det flere med bevarte sverdknapper med klar Stil I-ornamentikk. Det er tydelig at deponeringen har funnet sted vesentlig senere, og antakelig i perioden ca. 450–475 e.Kr. (Jørgensen & Vang Pedersen 2003).

Båndfletning på spennformete leirkar ble tatt opp av Magnus i artikkelen fra 1984 der hun diskuterer hvordan båndfletningsmotivet på karene kan være oppstått. Tre forslag stilles opp (Magnus 1984a:139). Inspirasjonen kunne komme fra 1) kurvhåndverket, 2) ornamentikken på metall- og tregjenstander, eller 3) var den kompliserte båndfletningsornamentikken på de spennformete karene inspirert av Stil II eller var den en forløper. Etter gjennomgang av en rekke gravfunn trekker Magnus den konklusjonen at den kompliserte entrelacen på disse karene er samtidig med den sene stil I, og at den finnes her før entrelacen blir en del av Stil II. Vestly-funnet med C2-karet (nr. 181) med slik dekor spiller en rolle i argumentasjonen. Dette synes å ha blitt bekreftet og ytterligere tydeliggjort gjennom vår analyse, der de spennformete karene med komplisert entrelac i flere funn ligger før Stil II og samtidig med Stil I med båndformete og andre dyrefigurer: S8635 Vestly (nr. 181) og S9181 Eikeland, begge Time k., Rogaland samt C26001 Snartemo V, utenfor vårt undersøkelsesområde, i Hægebostad k., Vest-Agder. Det er mulig at B10202 Grindheim (nr. 219), Etne, Hordaland også skal regnes til disse, men her er funnforholdene uklare og flere begravelser kan være sammenblandet (Kristoffersen 2000:334–335).

Det er denne typen entrelac, det vil si den stramme, tette og symmetriske, ofte diagonalsymmetriske, båndfletningsornamentikken som blir komposisjonsprinsippet for Stil II. På de spennformete leirkarene er den gradvis utviklet fra enkel to- og trebåndfletning. Det finnes også en mer uregelmessig båndfletningsornamentikk som er karakteristisk for D-brakteatene og for bl.a. relieffspennene av Sjøvolds type Lanaset-Önsvala (Sjøvold 1988). Det er denne formen for ornamentikk som Roth kaller *Schlaufenornamentik*, det vil si løkke- eller sløyfeornamentikk. Flere spenner fra undersøkelsesområdet har ornamentikk som muligens kan defineres som løkkeornamentikk. De aktuelle spennene har knapp på bøylene. Bøyleknappen representerer et entydig kriterium som skiller ut en gruppe spenner som skal regnes til de seneste i folkevandringstid (Kristoffersen 2000: 300–372): Skretting, Hå k., (S6970); Eikeland, Time k. (S9181) og Syre, Karmøy k. (S9269), alle Rogaland; Indre Arna, Bergen k., Hordaland (B564); Hauglum, Leikanger k. (B8045); Kvåle, Sogndal k. (B6516); Sørheim, Luster k. (B3720); Sandal, Jølster k. (B6656) og Gjemmestad, Gloppen k. (B12549), alle Sogn og Fjordane. Spennene fra Skretting, Eikeland og Gjemmestad har sirkulær avslutning på flikene og foten. Selv om det er rester av dyreornamentikk på spennene, har de ellers en ornamentikk som kunne regnes til løkkeornamentikken. Spennen fra Skretting har en så regelmessig båndfletning at den kan defineres som entrelac. De resterende spennene, fra Hordaland og Sogn og Fjordane, har maskefigurer i flikenes og

fotens avslutning. Ornamentikken består av dyrefigurer med båndformete kropp. Kun på spennen fra Arna er kroppene flettet i hverandre slik at det fremkommer et flettemønster som kan regnes til løkkeornamentikken. Denne spennen har også ornamentikk av filigran på bøyleknappen.

Typisk for disse sene spennene er at de finnes i andre kontekster enn graver (se Kristoffersen 2000:210). Spennene fra Skretting, Sørheim og Gjemmestad er løsfunn som kan ha tilhørt nedleggelse som depoter eller offerfunn, mens spennen fra Syre er fra en nedleggelse med hektespenneknapper og bronsebarre. Spennene fra Eikeland, Indre Arna, Hauglum, Kvåle og Sandal er funnet i graver, og tre av dem er kombinert med typebestemte spennformete leirkar: to D3-kar med flatedekkende knottedekor (nr. 246 Indre Arna og nr. 234 Hauglum), et E-kar med samme type dekor (nr. 266 Hauglum) og et C2-kar med flatedekkende, store perlestempler (nr. 166 Kvåle). Gravene har også andre sene elementer som likearmete småspenner (Eikeland, Indre Arna, Kvåle) og plateringer (Eikeland, Hauglum, Sandal).

Det fremgår av dette at relieffspenner funnet i kontekst med andre gjenstander, viser at det er samtidighet mellom løkkeornamentikk og båndformete dyr. Relieffspennen fra Skretting med entrelac er svært interessant med hensyn til spørsmålet om overgangen til merovingertid, men er dessverre et isolert funn. Det er nettopp i Hå, i området rundt funnstedet for spennen, at dekoren med flatedekkende båndfletning på leirkarene ser ut til å bli utviklet noe tidligere enn ellers. Det viser at spennens dekor kan ha blitt utviklet lokalt og ikke nødvendigvis skyldes påvirkninger fra kontinentet på et sent stadium. Det er imidlertid også mulig at spennen ikke er laget lokalt. Den har ingen nære paralleller, men den har en klar folkevandringstids form som står langt fra f.eks. den tidlige vendeltidens små ryggknappspenner som har sin hovedtyngde på Gotland.

Spennen fra Eikeland er funnet ikke langt fra Skretting. Dette er en langt enklere og mindre spenne. Bøyleknappen har en tobåndfletning eller en snoing rundt et korsliknende ornament, sideflikene har uklare menneskelige profilhoder, mens avslutningen på foten har et slynget bånd hvor det inngår labbformete elementer. Spennen har en parallell i en spenne fra Hällan, Hälsingland, Sverige (Myhre 1966:66, 73ff; Sjøvold 1993, pl.13, S18), som dessverre er et enkeltfunn, gjort i 1851 under graving i en gammel tufteplass. Eikelandsspennen, som synes å være støpt i en form laget etter Hällan-spennen, (på Hällan-spennen er det ben med føtter i rundlene) inngår i en interessant sammenheng. Gravfunnet utgjør en sikker og godt dokumentert kontekst og representerer et sluttet funn. Funnet består ellers av to sett likearmete spenner, draktnåler, plate-

ringer, knapper til hektespenner, beltering, perler, tenvekt, flere leirkar; derav to spannformete og en bulevase (Myhre 1966; Kristoffersen 2000:310; 2006:15, 25, 27, 30, plansje 11). De spannformete karene er i skår, og formen kan ikke bestemmes sikkert. Det ene karet har flatedekkende entrelac, det andre tilhører den lille gruppen med tett perle- eller knotte-dekor rundt et trapesformet, åpent felt, en dekor som kun finnes på D3- og E-kar. Dette karet knytter Eikeland-funnet til Nerhus-funnet med våpen som har gitt navn til Bemmann & Hahnes Nerhus-fase, som igjen tilsvare Anne Jørgensens overgangsfase mot merovingertid som er nevnt ovenfor (Jørgensen 1999:141, 182, 154 fig. 121; Myhre 2005:296–298). Graven viser dermed at det er samtidighet mellom spenner med stil I med båndformete kropper og bøyelknapp og våpen i Nerhus-fasen, samtidighet mellom mønstre med trapesformet felt og flatedekkende båndfletning og samtidighet med likearmete spenner og plateringer.

Relaterte spenner fra Troms og Skåne

Relieffspennen fra Önsvala, Nevis, Skåne stammer fra den rikholdigste graven, en kvinnegrav, fra et gravfelt som var i bruk fra romertid til tidlig kristen tid (Larsson 1982:141–143, 158–162). Til de øvrige funnene i kvinnegraven hører to små spenner, glassperler og amuletter, en ringspenne av bronse, små rester av en sammensatt kam, rester av to kniver av jern, et spinnehjul av granitt og skår av et leirkar. Relieffspennen er åpenbart støpt etter samme modell som den fra Gjemmestad i Gloppen, som dessverre er et løsfunn. De to dyrefigurene på hodeplaten fletter sine båndformete kropper inn i hverandre, men på tross av sine runde øyne og åpne hode er de fremdeles i Stil I-tradisjonen. De to små draktspennene i Önsvala-graven, såkalte Husbyspinner, er et produkt av overgangstiden på samme måte som de norske små spennene og forekommer særlig i Mälårområdet (Larsson 1982:158–162.) Den eldre varianten finnes i sene folkevandringstids kontekster som i Önsvala og to yngre varianter hører til i vendetid (Lamm 1973:11–12). Ringspenner er av en enkel type som ganske ofte er funnet sammen med Husbyspinner i Mälårområdet, men da litt mer forseggjort. Leirkaret i grav 18 fra Önsvala er uten paralleller i sørsvensk materiale og gir ingen holdepunkter for en datering ut over folkevandringstid. Selv om innholdet i Önsvala-graven antyder at den gravlagte kvinnen ikke kom fra distriktet, er det interessant å konstatere at relieffspennen er av en sen type med vid spredning i Skandinavia (Sjøvold 1988, Lindqvist og Ramqvist 1993:106), og at hennes to små spenner og enkle ringspenne hører med til den sene folkevandringstids typeforråd.

Høiland Nielsens overregionale kronologi, basert på korrespondanseanalyser av kvinnegraver med smyk-

ker fra Bornholm, Gotland og det svenske fastlandet, viser bl.a. at Husbyspennene i Sverige hører hjemme i tidlig vendetid, i absolutte årstall midten og sent 6. årh. (Høiland Nielsen 1999:179–189). Foreliggende analyse og Kristoffersens tidligere analyser av kvinnesmykkene i Vest-Norge (Kristoffersen 2000, 2006) viser at endringen av kvinnedrakten, som trolig henger sammen med innføringen av skulderstropper og to små spenner, vinner innpass til ulik tid i de forskjellige regionene i Skandinavia. Önsvala-graven, som skiller seg ut fra de øvrige gravene på gravfeltet, inneholder et smykkeoppsett som hører til i en sen folkevandringstids tradisjon der trekk av den nye draktmoten trolig er innført, noe som ser ut til å være tilfelle i Vest-Norge til samme tid.

Gravfunnet fra Laneset, Tranøy, Troms består av en relieffspenne av forgylt bronse, et skiveformet sølvbeslag, to glassperler og et stort skår av et spannformet kar med entrelac og perledekor (Sjøvold 1962:113–114, pl. 41b, 46). Her er et godt eksempel på at den stramme entrelacornamentikken på det spannformete karet er samtidig med relieffspennen med ryggknapp og båndfletningsornamentikk på platen og foten.

Både Önsvala-funnet fra Sør-Skandinavia og Laneset-funnet fra Nord-Skandinavia representerer sluttpunkter i utviklingen av båndfletningsmotivet på folkevandringstidens relieffspenner. Disse viser et likeartet uttrykk over hele den skandinaviske halvøy. De to nesten identiske spennene fra Eikeland og Hällan, fra Jæren og Hälsingland understreker dette. Vi har sett at båndfletningsornamentikken forekommer i en lang periode – den oppstår før Stil I og fortsetter på relieffspenner med løkkeornamentikk.

Konklusjon – utvikling av båndfletningen og spørsmålet om samtidighet

Vi har sett at båndfletningsornamentikken var vel innarbeidet i Skandinavia helt opp til Sør-Trøndelag i tidlig folkevandringstid og fikk stadig større anvendelse også på metallsaker utover i 6. årh., slik vi i det foregående har sett det representert på gjenstander fra ytterpunkter i den skandinaviske halvøy: fra nord i Troms og sør i Skåne, fra vest på Jæren og til Hälsingland i øst. Det er derfor ingen urimelig tanke at blandingen av entrelac og dyreornamentikk vandret fra nord til sør i Europa og ikke omvendt.

Båndfletningen gir ut fra dette ikke noe grunnlag for å skille ut en overgangsfase. Den representerer en jevn utvikling, der den blir tatt opp i visse miljøer og områder i et materiale som ellers er typisk for folkevandringstid. Den kan heller ikke oppfattes som et merovingertidselement som tas opp i en folkevandringstidskontekst.

Den regelmessige båndfletningen er tatt opp tidlig i de spannformete karene fra Rogaland. Det kan se ut

som om den utvikles fra to- og trebåndsflatningene, og at dette skjer på Jæren (hvilket ikke utelukker at det også skjer andre steder). Den er til stede på C-karene i kontekster der det inngår Stil I med dyreornamentikk i metallsakene, som for eksempel Vestly-graven. Denne dyreornamentikken innbefatter også slike menneskefigurer som etter Haseloff er tidlige. Den regelmessige båndflatningen er dessuten kombinert med relieffspenner med båndformete dyr og sene trekk som bøyleknapp og runde avslutninger på flikene, som i graven fra Eikeland sammen med andre gjenstander som kan oppfattes som sene folkevandringstidsformer. Selv om vi regner med at rike mannsgraver som den fra Vestly kan inneholde gjenstander fra flere perioder, tyder dette på samtidighet mellom utviklet båndflatning og tidlige og sene trekk av Stil I. Regelmessig båndflatning på metallsakene er på Jæren dokumentert på relieffspennen fra Skretting. Vi har sett at flere av spennene med bøyleknapp kommer fra markfunn, depoter eller ofre. Dette kan sees i sammenheng med en annen gjenstandsgruppe som kommer inn sent i perioden, nemlig sverdmunnblikkene av gull, som nettopp representerer nedleggelser som kan tolkes som offerfunn. Disse kjennetegnes også av dekor som kan betegnes som løkkeornamentikk (Kristoffersen 2000:170–171 samt katalog). De forekommer både i undersøkelsesområdet og ellers i Skandinavia.

Selv om vi ikke trekker opp relieffspennene med båndflatning og/eller bøyleknapp, de små likearmete spennene, våpen og leirkar i Nerhus-fasen til en overgangsfase, utelukker dette selvfølgelig ikke en viss endring av formene gjennom D2b (500–550) med opptak av elementer som i andre områder regnes til merovingertid. På samme måte som relieffspennene i stadium 5 og 6 ble ansett å stå nær hverandre i tid (Kristoffersen 2000:83), er det liten tidsforskjell mellom Snartemo- og Nerhus-gruppen. Dette stemmer godt med Martin Rundkvists oppfatning at Snartemo- og Nerhus-fasene stort sett er samtidige, og at disse igjen ligger tett på Vestly- og Øvsthus-gruppen (Rundkvist 2003:31–32) (Vestly, Øvsthus og Snartemo-fasen ligger i følge Rundkvist innenfor 60–75 år i perioden 450 – 510/525).

Den absolutte dateringen av folkevandringstidens slutt
Større grad av samtidighet mellom disse gjenstandstypene gjør en komprimering av folkevandringstiden aktuell. Det gjør det også rimelig å trekke overgangen til merovingertid tilbake fra 575 til 550/560, noe også undersøkelser av svensk materiale viser. Greta Arwidsson (1942:19) definerte sin Vendelstil A, overgangsstilen før dyrestilen Stil II med henvisning til ornamenter på skjoldbeslagene fra båtgrav 6 fra Vendel i Uppland; båndformete dyrefigurer og perlerekker som veksler med plastisk modellerte partier. Det er interessant på

bakgrunn av spannformete kar med både entrelac og perlestempler, som det fra Lanaset i Troms i kombinasjon med relieffspenne med båndflatninger. I det hele tatt er bruken av perlestempler på de seneste spannformete karene interessant sett i relasjon til sverdmunnblikkene med filigran og granulering samt båndformete dyrefigurer. Dateringen av Vendelstil A baserte Arwidsson på dateringen av graven i Östhögen i Gamla Uppsala. John Ljungkvist (2005) har imidlertid vist at den tilhører tidlig vendeltid.

Både Birgit Arrhenius (1983), Anne Nørgård Jørgensen (1997) og Karen Høiland Nielsen (1999) har, ved sammenlikning mellom skandinaviske mannsgraver med våpen og kvinnegraver med smykker med tilsvarende kontinentale gravfunn, satt vendeltidens begynnelse til 520/530–560/70 for Sør-Skandinavia og Mellom-Sverige. Martin Rundkvist (2003:31) mener å kunne argumentere for at den sene fasen av folkevandringstiden i vest var samtidig med den første fasen av vendeltiden i sydøst. Hans synspunkter støttes i så måte av de spannformete leirkarene, relieffspenner, brakteater og stilmateriale. Derved blir folkevandringstiden komprimert; variasjonen i det materielle uttrykket, i våpen, leirkar og stil, skal i større grad forklares som regional variasjon.

Problemet med dateringen av overgangen folkevandringstid - merovingertid har vært at våpengravene har dominert bildet, det være seg de tidligste fra Vendel, Valsgårde, de gotlandske, de bornholmske, de alemaniske osv. Mange av gravene med praktvåpen er en samling med gamle klenodier, slik vi har sett det ved Ebebø, Tu og Snartemo. Keramikken, og også til en viss grad stilen som finnes i både manns- og kvinnegraver, viser dette. Det støttes av de engelske myntdaterte kvinnegravene med gullbrakteater, forutsatt at Axboe har rett i sin antakelse at når gullbrakteatene ikke lengre finnes i de engelske og kontinentale gravene er det fordi at de er gått av bruk der de produseres; D-brakteatens tyngdepunkt ligger i Norge og på Jylland. Ettersom de stilistiske forutsetningene for D-brakteatens båndformete dyr anses å finnes på de sene relieffspennene, bør det altså være en kronologisk sammenheng mellom de to gjenstandsgruppene.

Konklusjon

De spannformete leirkarene har gitt grunnlag for en korrelering mellom våpengraver og stilsfaser som støtter en tredeling av folkevandringstiden i fasene D1, D2a og D2b. Analysen har vist at variasjoner i materialet i større grad er romlig betinget, noe som også gir stor grad av samtidighet mellom ulike typer gjenstander og stiler. Argumentene for å sette folkevandringstidens slutt til midten av 6. årh., gjør det heller ikke hensiktsmessig å skille ut en overgangsfase.

8.7 Avslutning

Lotte Hedeager har i flere arbeider behandlet det komplekse forholdet mellom endring og kontinuitet gjennom jernalderen (eks. Hedeager 1999; 2004; 2005), der folkevandringstiden fremstår som en periode med sterke og raske endringer. Merovingertiden blir gjerne oppfattet som en roligere periode, og mens folkevandringstiden fremstår som en periode med stor åpenhet for innflytelse utenfra, kan merovingertiden fortone seg som en periode med større grad av isolasjon innenfor Skandinavia (Näsman 1999; 2006). Hendelsene i folkevandringstiden ser i alle fall ut til å ha skapt en stor aktivitet og kreativitet i det sørlige og vestlige Norge med utvikling og produksjon innenfor flere typer håndverk.

De spannfremete karene faller godt inn i bildet av en periode i endring. Karene lot seg ikke innordne i klart avgrensede og stabile grupper. De var i en rivende utvikling gjennom store deler av perioden, og en slik utvikling er heller ikke jevn og rettlinjet. Selv om vi har klart å finne visse trekk som bryter det brokete bildet av regional variasjon i utvikling av form og dekor, er det endringene som er fremtredende. På samme måte som karene utvikles også andre gjenstandstyper, og som karene kan spennetyperne følges fra romertidens slutt og ut gjennom perioden.

Ved midten av 500-tallet skjedde det en mer dyptgripende forandring i fremstilling av kunsthåndverk i undersøkelsesområdet. Produksjonen av leirkarene opphørte fullstendig, og det skulle gå nærmere 1200 år før en igjen fikk produksjon av kvalitetskeramikk i Norge (Herrebø fajansefabrikk som ble grunnlagt i 1759). Endringene er en del av det som i materialet fremstår som en markert skillelinje mot merovingertid. Denne tydelige overgangen til noe nytt er observerbar i det arkeologiske materialet over hele Europa (Heidinga 1999, Hamerov 2004). En sterk utvidelse av bebyggelsesområdene i romertid og inn i folkevandringstid ble fulgt av en nedgang eller stagnasjon. Hundrevis av gårder på Vestlandet ble lagt øde, og skogen vokste inn over tidligere åkre og beiter. Dette er et mønster som går igjen på Gotland, Öland, i Östergötland og i Norrland. Men gårder med spesiell gunstig beliggenhet i forhold til så vel kommunikasjon som ressurser fortsatte å være sentrale, f.eks. gårdene på Anda-Tuhøyden i Klepp, med rikt utstyrte graver fra folkevandringstid, funn av gullgubber og et tidlig merovingertidsfunn

med glass. I Mellom-Sverige ble bebyggelsen omstrukturert; folk forlot sine gårder på leirslettene, flyttet sammen i landsbyer på høyereliggende lokaliteter og anla nye gravfelt (Göthberg 2000:206, 208). Men om det var de samme menneskene, sier det arkeologiske materialet intet om. Samtidig fortsatte sentralplasser som Helgö i Mälaren, Gudme på Fyn og Uppåkra i Skåne å eksistere som sakrale plasser. Kanskje fikk de en sterkere tilknytning til visse ledende slekter. For fellesritualene under åpen himmel endret også karakter, og kulten flyttet inn i elitens hallbygninger, som ble sentrum for krigerideologi og dyrkelsen av guden Odin og skaldskap (Fabeck 1999). Endringene innbefattet sannsynligvis også grunnleggende forandringer i jernalderssamfunnet, fra et større antall stammeområder der høvdingens makt var basert på plyndring, gaveøkonomi og redistribusjon, til færre og større regioner ledet av herskere med sterkere kontroll over ressurser, territorier og mennesker (Myhre 1991; Näsman 1999; 2006).

Det arkeologiske materialet, som gir inntrykk av at endringene kom plutselig og brått, er ikke tilstrekkelig kronologisk finmasket for å underbygge dette. Sannsynligvis er årsakssammenhengene komplekse, med resultater dels av endringer som hadde vært i gang gjennom hele folkevandringstid og dels kanskje også mer plutselige begivenheter. En kosmisk katastrofe i årene 536–537 har vært foreslått, en hendelse som trolig ligger bak mytene om Fimbulvinteren og Ragnarok (Gräslund 2007). Etter katastrofen fulgte år med dårlig klima over hele den nordlige halvkule med missvekst, hungersnød, død og nedgang i befolkningstallet som resultat. Noen områder ble åpenbart hardere rammet enn andre, og Sørvest- og Vestlandet synes å ha vært blant disse.

Kunsthåndverket var knyttet til eliten og elitens identitet. Eliten fikk nye behov, eller det oppsto en ny elite. Forandringene som sees i form og stil kan også være et uttrykk for at den eliten som etablerte seg i yngre romersk jernalder og folkevandringstid, hadde utviklet en sikrere maktstruktur. I alle fall mistet deler av den gamle kunsthåndverkproduksjonen, den som omfattet de spannfremete leirkarene, sin betydning. Dyreornamentikkens sterke formspråk kunne fortsatt fungere under de nye forholdene. Selv om stilen gjennomgikk endringer, var den fortsatt preget av kontinuitet, en kontinuitet som skulle strekke seg forbi religionsskiftet 500 år senere og inn i tidlig middelalder.

Litteratur

- Andersson, K. 1993. *Romartida guldsmede i Norden* II. Aun (archaeological studies/Uppsala University Institute of North European Archaeology) 17. Fingerringar. Occasional papers in archaeology 6. Societas Archaeologica Upsaliensis, Uppsala.
- Andersson, K. 1995. *Romartida guldsmede i Norden* III. Aun (archaeological studies/Uppsala University Institute of North European Archaeology) 21. Övriga smycken, teknisk analys och verkstadsgrupper. Occasional papers in archaeology 6. Societas Archaeologica Upsaliensis, Uppsala.
- Arrhenius, B. 1983. The Chronology of the Vendel Graves. I Lamm, J.P. & Nordström, H-Å. (red.) *Vendel Period Studies*. Stockholm, s. 39–70.
- Arwidsson, G. 1942. *Die Gräberfunde von Valsgärde* 1, Valsgärde 6. Acta Musei antiquitatum septentrionalium Regiæ Universitatis Upsaliensis, 1. Almqvist & Wiksell, Uppsala.
- Axboe, M. 2004. *Die Goldbrakteaten der Völkerwanderungszeit. Herstellungsprobleme und Chronologie*. I Beck, H., Jankuhn, H. & Wenskus, R. (red.) Ergänzungsbände zum Reallexikon der germanischen Altertumskunde 38, Walter de Gruyter, Berlin.
- Axboe, M. 2007. *Brakteatstudier*. Nordiske Fortidsminder 25, serie B, København.
- Bagøien, A.A. 1980. Noen tanker om leirkarshåndverket i forhistorisk tid. *Universitetets Oldsaksamlings Skrifter*, ny rekke 3, Oslo, s. 95–99.
- Bagøien, A.A. 1981. Leirkar fra Oddernes. Noen klassifiseringsmetoder. *Universitetets Oldsaksamling Årbok 1980/1981*, Oslo, s. 79–91.
- Bakka, E. 1959. On the beginning of Salin's Style I in England. *Årbok, Universitetet i Bergen*, 1958, Historisk-antikvarisk rekke 3, s. 1–83.
- Bakka, E. 1973. Goldbrakteaten in norwegischen Grabfunden: Datierungsfragen. *Frühmittelalterliche Studien* 7, s. 53–87.
- Bakka, E. 1977. Stufengliederung der nordischen Völkerwanderungszeit und Anknüpfungen an die kontinentale Chronologie. I Kossack, G. & Reichstein, J. (red.) *Archäologische Beiträge zur Chronologie der Völkerwanderungszeit*. Antiquitas, Reihe 3, Band 20, Bonn, s. 57–60.
- Bakka, E. 1981. Scandinavian-type gold bracteates in Kentish and continental grave finds. I Evison, V.I. (red.) *Angles, Saxons and Jutes*. Essays presented to J.N.L. Myres, Oxford, s. 11–38.
- Bakka, E., Kristoffersen, S., Straume, E., Lie, R. & Sellevold, B., 1993. Modvo – et gårdsanlegg fra eldre jernalder i Hafslø, Indre Sogn. I Solberg, B. (red.) *Minneskrift til Egil Bakka*. Arkeologiske Skrifter 7 fra Historisk Museum, Universitetet i Bergen, s. 151–206.
- Bemmann, J. 1993. Die Nydamfibeln. Eine Fibelform der Stufe C3? *Germania* 71, s. 139–182.
- Bemmann, J. & Hahne, G. 1995. *Waffenführende Grabinventare der jüngeren römischen Kaiserzeit und Völkerwanderungszeit in Skandinavien. Studie zur zeitlichen Ordnung anhand der norwegischen Funde*. Bericht der Römisch-Germanischen Kommission 75, Mainz.
- Bierbrauer, V. 1995. Das Frauengrab von Castellbognese in der Romagna (Italien). Zur chronologischen, ethnischen und historischen Auswertbarkeit des ostgermanischen Fundstoffes des 5. Jahrhunderts in Südosteuropa und Italien. *Jahrbücher RGZM* 38, s. 541–592.
- Bjørge, T., Kristoffersen, S. & Prescott, C. 1992. *Arkeologiske undersøkelser i Nysset-Steggjevassdragene 1981–1987*. Arkeologiske rapporter 16, Historisk museum, Universitetet i Bergen.
- Bode, J. 1992. Das kaiser- und völkerwanderungszeitliche Gräberfeld von Schmalstede, Kr. Rendsburg-Eckernförde – Bemerkungen zur Chronologie der kreuzförmigen Fibeln. *Archäologie in Schleswig/Arkeologi i Slesvig* 2/1992, Haderslev Museum, s. 8–23.
- Bode, M.J. 1998. *Schmalstede. Ein Urnengräberfeld der Kaiser- und Völkerwanderungszeit*. Offa-Bücher 78, Wachholtz Verlag, Neumünster.
- Breivik, H.M. 2006. *Spannformete leirkar i Midt-Norge. En studie i regionale serpreg*. Masteroppgave i arkeologi. NTNU, Trondheim.
- Bøe, J. 1931a. *Jernalderens keramikk i Norge*. Bergens Museums Skrifter 14, Bergen.
- Bøe, J. 1931b. Små meddelelser fra Bergensdistriktet

- II. *Bergens Museums Årbok* 1930, Historisk-antikvarisk rekke 5, s. 3–18.
- Clarke, D.L 1970. *Beaker pottery of Great Britain and Ireland*. Cambridge.
- Engelhardt, C. 1867. *Sønderjydske og Fynske Mosefund III*. København.
- Engevik, A. 2002. Spannformede leirkar – forbilder og funksjon. *Viking* LXV, s. 49–69.
- Engevik, A. 2005. Bunndekor på spannformete leirkar. – pynt, produksjonsmerke eller symbol? I Bergsvik, K.A. & Engevik, A. (red.) *Fra funn til samfunn. Jernalderstudier tilegnet Bergljot Solberg på 70-årsdagen*. UBAS. Universitetet i Bergen Arkeologiske Skrifter. Nordisk 1, s. 189–207.
- Engevik, A. 2007. Bucket-shaped pots – Style, Chronology and Regional Diversity in Norway in the Late Roman and Migration Periods. Upublisert doktoravhandling fra Universitetet i Bergen.
- Ethelberg, P. 1986. *Hjemsted – en gravplads fra 4. og 5. årh. e.Kr.* Skrifter fra Museumsrådet for Sønderjyllands Amt 2, Haderslev.
- Ethelberg, P. 2000. *Skovgårde: ein Bestattungsplatz mit reichen Frauengräbern des 3. Jhs. n. Chr. auf Seeland*. Nordiske Fortidsminder 19, serie B, København.
- Fabech, C. 1987. Krigsbytteoffer – religiøs seremoni eller politisk manifestasjon. Upublisert mag.art. avhandling, Århus universitet, Moesgaard.
- Fabech, C. 1999. Organising the landscape. A matter of production, power and religion. I Dickinson, T. & Griffiths, D. (red.) *The Making of Kingdoms*. Anglo-Saxon Studies in Archaeology and History 10, Oxbow, Oxford, s. 37–40.
- Fagerlie, J. 1967. Late Roman and Byzantine solidi found in Sweden and Denmark. *Numismatic notes and monographs* 157, The American Numismatic Society, New York.
- Fett, P. 1940a. Arms in Norway between A.D. 400–600. Part I. *Bergens Museums Årbok* 1938, Historisk-antikvarisk rekke 2, s. 1–45.
- Fett, P. 1940b. Arms in Norway between 400 and 600 A.D. Part II. *Bergens Museums Årbok* 1939/40, Historisk-antikvarisk rekke 1, s. 1–89.
- Forssander, J.E. 1937. Provinzialrömisches und germanisches. Stilstudien zu den schonischen Funden von Sösdala und Sjörup. *Meddelanden från Lunds universitets historiska museum* 1937, Lund, s. 11–100.
- Fredriksen, P.D. 2005. karet/kroppen/identiteten. *UBAS. Universitetet i Bergen Arkeologiske Skrifter Hovedfag/Master 1*, s. 187–310.
- Fredriksen, P.D. 2006. Moving closer to the fire: heat transformations and bucked shaped pots in burials. *Norwegian Archaeological Review* 39: 2, s. 126–137.
- Gardin, J.-C. 1958. Four Codes for the Description of Artifacts: An Essay in Archaeological Technique and Theory. *American Anthropologist* 50, s. 335–357.
- Gardin, J.-C. 1967. Methods for the descriptive Analysis of Archaeological Material. *American Antiquity* 32:1, s. 13–30.
- Gjessing, G. 1934. *Studier i norsk merovingertid. Kronologi og oldsakformer*. Skrifter (Det Norske videnskaps-akademi i Oslo) 2, Historisk-filosofisk klasse, Oslo.
- Gjessing, G. 1941. Et kjeramik-problem. *Naturen* 1941, s. 321–330.
- Gräslund, B. 2007. Fimbulvinteren. Ragnarok och klimatkrisen år 536–537 e.Kr. *Saga och Sed* 2007, s. 93–123.
- Göthberg, H. 2000. *Bebyggelse i förändring*. Occasional Papers in Archaeology 25, Uppsala.
- Hamerow, H. 2002. *Early medieval settlements: the archaeology of rural communities in Northwest Europe, 400–900*. Oxford University Press, Oxford.
- Hansen, U. Lund 1970. Kvarmløsefundet – en analyse af Sösdalastilen og dens forudsætninger. *Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie* 1969, s. 63–102.
- Hansen, U. Lund 1972. Blik- og Glassornamenterede fibler af Mackeprang Type IX. *Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie* 1971, s. 72–119.
- Hansen, U. Lund 1980. Anmeldelse av Joachim Reichstein, Die kreuzförmige Fibel. Zur chronologie der späten römischen Kaiserzeit und der Völkerwanderungszeit in Skandinavien, auf dem Kontinent und in England. *Prähistorisches Zeitschrift* 55, s. 171–174.
- Hansen, U. Lund 1987. *Römischer Import im Norden*. Nordiske Fortidsminder 10, serie B, København.
- Hansen, U. Lund 1988. Hovedproblemer i romersk og germansk jernalders kronologi i Skandinavien og på Kontinentet. I Mortensen, P. & Rasmussen, B. M. (red.) *Fra Stamme til Stat i Danmark. 1. Jernalderens stammesamfund*. Jysk Arkæologisk Selskabs Skrifter XXII, Århus, s. 21–35.
- Haseloff, G. 1981. *Die germanische Tierornamentik der Völkerwanderungszeit: Studien zu Salin's Stil I*. Vorgeschichtliche Forschungen 17, De Gruyter, Berlin.
- Haseloff, G. 1984. Stand der Forschung. Stilgeschichte Völkerwanderungs- und Merovingerzeit. *Festschrift til Thorleif Sjøvold på 70-årsdagen*. Universitetets Oldsaksamlings Skrifter 5, Ny rekke, s. 109–124.
- Hauck, K. et al. 1985–89. *Die Goldbrakteaten der Völkerwanderungszeit*. Münstersche Mittelalter-Schriften 24, Wilhelm Fink, München.
- Hauken, Å. Dahlin 2005. *The Westland cauldrons in Norway*. AmS-Skrifter 19, Arkeologisk museum i Stavanger.
- Hedeager, L. 1990. *Danmarks jernalder. Mellem stamme og stat*. Århus Universitetsforlag, Århus.
- Hedeager, L. 1999. Sacred topography. Depositions of wealth in the cultural landscape. I Gustafsson, A. & Karlsson, H. (red.) *Glyfer och arkeologiska rum – en*

- vänbok til Jarl Nordbladh*. Gotarc 3. Department of Archaeology, Göteborg University, s. 229–252.
- Hedeager, L. 2004. Dyr og andre mennesker – mennesker og andre dyr. Dyreornamentikkens transcendentale realitet. I Andrén, A., Jennbert, K. & Raudvere, C. (red.) *Ordning mot kaos – studier av nordisk førkristen kosmologi*. Vågar till Midgård, 4. Nordic academic press, Lund, s. 219–287.
- Hedeager, L. 2005. Scandinavia. I Fouracre, P. (red.) *The new Cambridge Medieval History. Vol. 1 c.500–c.700*. Cambridge University Press, Cambridge, s. 496–523.
- Heidinga, A. 1999. Transformations in the landscapes of power: some preliminary reflections. I Fabech, C. & Ringtved, J. (red.) *Settlement and landscape*, Jutland Archaeological Society, Moesgaard, s. 409–413.
- Hines, J. 1984. *The Scandinavian Character of Anglian England in the pre-Viking Period*. British Archaeological Report, British Series 124, Oxford.
- Hougen, B. 1935. *Snartemofunnene. Studier i folkevandringstidens ornamentikk og tekstilhistorie*. Norske Oldfunn VII, Oslo.
- Holmqvist, W. 1939. *Kunstprobleme der Merowingerzeit*. Kung. Vitterhets, Historie och Antikvitetsakademien, Handlingar 47, Stockholm.
- Hulthén, B. 1986. En keramisk ”industrieanleggning” från romersk järnålder på Auglend, Kristiansand, Vest-Agder fylke i Syd-Norge. Keramikproduksjonen. *Universitetets Oldsaksamlings Årbok 1984/1985*, s. 59–86.
- Hulthén, B. 1991. *On Ceramic Ware in Northern Scandinavia during the Neolithic, Bronze and Early Iron Age*. Archaeology and Environment 8, University of Umeå.
- Høilund Nielsen, K. 1999. Female grave goods of southern and eastern Scandinavia from the Late Germanic Iron Age or Vendel Period. I Hines, J., Høilund Nielsen, K. & Siegmund, F. (red.) *The Pace of Change: Studies in Early Medieval Chronology*. Cardiff Studies in Archaeology, Oxbow Books, Oxford, s. 160–194.
- Jensen, A. 1998. Likearmete spenner. Overgangen mellom eldre og yngre jernalder i Norge – en kronologisk analyse. Upublisert hovedoppgave fra Universitetet i Bergen.
- Johansen, T. 2003. Jern og grav. Maktpolitiske kontekster i Trøndelags eldre jernalder. Upublisert hovedoppgave i arkeologi. Arkeologisk institutt. Universitetet i Bergen.
- Jørgensen, A.N. 1997. The Weapon Graves of Northern and Central Europe. I Jørgensen, L. & Jørgensen, A.N. *Nørre Sandegård vest*. Nordiske Fortidsminder 14, Serie B, København, s. 86–116.
- Jørgensen, A.N. 1999. *Waffen und Gräber. Typologische und chronologische Studien zu skandinavischen Waffengräbern 520/30 bis 900 n. Chr.* Nordiske Fortidsminder 17, serie B, København.
- Jørgensen, E. & Vang Petersen, P. 2003. Nydam mose – nye fund og iagttagelser. I Jørgensen, L. et al. (red.) *Sejrens triumf. Norden i skyggen af det romerske imperium*. Nationalmuseet, København, s. 258–284.
- Jørgensen, R. 1988. Spannforma leirkar. Opphavsproblemene sett fra en nordskandinavisk synsvinkel. *Viking LI*, s. 51–65.
- Kleppe, E.J. 1993. On the provenance of bucket-shaped pottery. *Acta Archaeologica* 64, s. 293–300.
- Kleppe, E.J. & Simonsen, S.E. 1983. *Bucket-shaped pots – a West-Norwegian ceramic form. Experiments with production methods*. AmS-Skrifter 10, Arkeologisk museum i Stavanger.
- Koch, U. 1990. *Das fränkische Gräberfeld von Klepsau in Hobenlohkreis*. Forschungen und Berichte zur Vor- und Frühgeschichte in Baden-Württemberg 38, Stuttgart.
- Kristoffersen, S. 1999. Migration Period chronology in Norway. I Hines, J., Høilund Nielsen, K. & Siegmund, F. (red.), *The Pace of Change: Studies in Early Medieval Chronology*. Cardiff Studies in Archaeology, Oxbow books, Oxford, s. 87–96.
- Kristoffersen, S. 2000. *Sverd og spenne. Dyreornamentikk og sosial kontekst*. Studia humanitatis Bergensia 13. Kristiansand.
- Kristoffersen, S. 2006. *Rogalandsdrakten i folkevandringstid. Draktutstyret*. AmS-Varia 45, Arkeologisk museum i Stavanger.
- Kristoffersen, S. 2009. Kunsthandverk og produksjon – dyreornamentikk og spannfornete leirkar. I Lund, J. & Melheim, A.L. (red.) *Håndverk og produksjon. Et møte mellom ulike perspektiver*. Oslo Archaeological Series 12, Universitetet i Oslo, s. 147–162.
- Kristoffersen, S. & Østigård, T. 2008. ”Death myths”: Performing of rituals and variation in corpse treatment during the Migration Period in Norway. I Fahlander, F. & Oestigaard, T. (red.) *The Materiality of Death. Bodies, burials, beliefs*. BAR International Series 1768 Archaeopress, Oxford 2008, s. 127–139.
- Lamm, P. 1973: *Fornfynd och fornlämningar på Lovö*. Theses and papers in North European Archaeology 3, Stockholm.
- Larsson, L. 1982. Gräber und Siedlungsreste der Jüngerer Eisenzeit bei Önsvala im südwestlichen Schonen. Mit Beiträgen von Ove und Evy Persson, Lund, und von Margareta Nockert, Stockholm. *Acta Archaeologica* 52, s. 129–208.
- Lexow, E. 1922. Hovedlinjene i entrelacornamentikkens historie. *Bergen Museum Årbok 1921/22*, Historisk-antikvarisk rekke 1, s. 1–92.

- Lillehammer, G. 1996. *Død og grav. Gravskikk på Kvassheimfeltet, Hå i Rogaland, SV Norge*. AmS-Skrifter 13, Arkeologisk museum i Stavanger.
- Lindqvist, A.K. & Ramqvist, P. 1993. *Gene: en stormansgård från äldre järnålder i Mellannorrland*. HB Prehistorica, Umeå.
- Ljungkvist, J. 2005. Uppsala högars datering och några konsekvenser av en omdatering till tidiga vendliden. *Fornvännen* 100 (2005/4), s. 245–259.
- Luttemann, H.D. 1982. Kvalitet. I Wats, B. (red.) *Form & tradition i Sverige*. Prisma i samarbeide med Riksställningar, Stockholm, s. 122–126.
- Magnus, B. 1975. *Krosshaugfunnet*. Stavanger Museums Skrifter 9.
- Magnus, B. 1978. Bruk av EDB ved systematisering av spennformete leirkar. *EDB i gjenstandsfagene*. Rapport fra en konferanse i Bergen, 18. og 19. april 1978, Bergen, s. 71–73.
- Magnus, B. 1980. On the mending of bucket-shaped pots of the Migration Period in Norway. *Studien zur Sachsenforschung* 2, Hildesheim, s. 275–288.
- Magnus, B. 1982. A chieftain's costume. I Jørgensen, L.B. og Tidow, K. (red.) *Textilsymposium Neumünster. Archäologische Textilfunde*. Textilmuseum Neumünster, s. 63–74.
- Magnus, B. 1984a. The interlace motif on the bucket-shaped pottery of the Migration period. *Festskrift til Thorleif Sjøvold på 70-årsdagen*. Universitetets Oldsaksamlings Skrifter 5, Ny rekke, s. 139–157.
- Magnus, B. 1984b. På sporet etter et utdødd håndverk. Pottemakerkunst i folkevandringstiden (400–550 e. Kr.). I Indreid, S. og Larsen, S.U. (red.) *Sunnmørs forhistorie – fra de første fotefar*. Sunnmørsposten Forlag, Ålesund, s. 109–118.
- Malmer, M.P. 1962. *Jungneolitische Studien*. Acta archaeologica Lundensia 2, Ser. In 8°, Lund.
- Malmer, M.P. 1963. *Metodproblem inom järnålderns konsthistoria*. Acta archaeologica Lundensia 3, Ser. In 8°, Lund.
- Maquet, J. 1986. *The aesthetic experience. An anthropologist looks at the visual arts*. New Haven and London.
- Morphy, H. 1996. From dull to brilliant: the aesthetics of spiritual power among the Yolngu. I Coote, J. & Shelton, A. (red.) *Anthropology, Art and Aesthetics*. Clarendon press, Oxford, s. 181–208.
- Myhre, B. 1966. Et gravfunn fra Eikeland i Time. *Stavanger Museums Årbok* 1965, s. 59–78.
- Myhre, B. 1991. Bosetning og politisk organisasjon i Vest-Norge før vikingtid. I Joensen, J. P., Johansen, R. & Kløvstad, J. (red.). *Nordatlantiske foredrag. seminar om nordatlantisk kulturforskning i Nordens hus på Færøerne 27.–30. august 1990*. Annales Societatis Scientiarum Færoensis Supplementa 15, Tórshavn, s. 10–19.
- Myhre, B. 2005. Kriger i en overgangstid. I Bergsvik, K.A. & Engevik, A. (red.). *Fra funn til samfunn. Jernalderstudier tilegnet Bergljot Solberg på 70-årsdagen*. UBAS nordisk 1, Universitetet i Bergen Arkeologiske Skrifter, s. 279–305.
- Myhre, B. 2007. Lye i Time – et glemt sentralsted fra eldre jernalder på Jæren. Nettpublikasjon: <http://jenny-rita.org>
- Nerman, B. 1935. *Die Völkerwanderungszeit Gotlands*. Stockholm.
- Nicolaysen, N. 1860. Forsirede stenpotter fra hedenommen. *Foreningen til norske fortidsminnesmerkers bevaring, Årbok* 1859, s. 34–36.
- Nissen Meyer, E. 1935. Relieffspenner i Norden. *Bergens Museums Årbok* 1934, Historisk-antikvarisk rekke 4, s. 1–125.
- Nissen Fett, E. 1941. Relief-Fibeln von nordischem Typus in Mitteleuropa. *Bergens Museums Årbok* 1941, Historisk-antikvarisk rekke 5.
- Nordström, H.Å. 1972. *Cultural ecology and ceramic technology: early Nubian cultures from the fifth and the fourth millennia BC*. Studies in North-European archaeology 4, University of Stockholm, Stockholm.
- Nybruget, P.O. 1986. En Hedmarksdronning fra yngre romertid. *Viking* XLIX, s. 71–80.
- Näsman, U. 1984. Zwei Relieffibeln von der Insel Öland. *Praehistorische Zeitschrift* 59:1, s. 48–80.
- Näsman, U. 1999. The ethnogenesis of the Danes and the making of a Danish kingdom. I Dickinson, T. & Griffiths, D. (red.) *The Making of Kingdoms*. Anglo-Saxon Studies in Archaeology and History 10, Oxbow, Oxford, s. 1–10.
- Näsman, U. 2006. Danerne og det danske kongerigets opkomst. *Kuml* 2006, s. 205–241.
- Næss, J.R. 1996 [1968] *Undersøkelser i jernalderens gravskikk på Voss*. AmS-Rapport 7, Arkeologisk museum i Stavanger.
- Olsen, B. & Jørgensen, R. 1988. Asbestkeramiske grupper i Nord-Norge. *Tromsø*, Tromsø museums rapportserie, Kulturhistorie 13, Universitetet i Tromsø, Institutt for museumsvirksomhet.
- Pesch, A. 2007. *Die Goldbrakteaten der Völkerwanderungszeit. Thema und Variation*. I Beck, H., Janke, H. & Wenskus, R. (red.) *Ergänzungsbände zum Reallexikon der germanischen Altertumskunde* 36, Walter de Gruyter, Berlin.
- Petersen, P. Vang 1987: Nydam III – et våbenoffer fra ældre germansk jernalder. *Årbøger for nordisk oldkyndighet* 1987, s. 105–137.
- Randers, K. 1988. Sakrishaugen på Voss. Utgravningsrapport i topografisk arkiv, Bergen museum, Universitetet i Bergen.
- Ramqvist, P.H. 1992. *Högom. The excavations 1949–1984*. Archaeology and environment, Department of Archaeology, University of Umeå.

- Ramqvist, P.H. & Müller-Wille, M. 1988. Regionale und überregionale Bedeutung des völkerwanderungszeitlichen Gräberfeldes von Högom, Medelpad, Nordschweden. Ein Vorbericht. *Germania* 66:1, s. 95–134.
- Reichstein, J. 1975. *Die kreuzförmige Fibel*. Offa-Bücher 34, Neumünster.
- Reichstein, J. 1977. Stufengliederung der späten Kaiserzeit und der Völkerwanderungszeit anhand von Grabfunden mit Kreuzförmigen Fibeln. I Kossack, G. & Reichstein, J. (red.) *Archäologische Beiträge zur Chronologie der Völkerwanderungszeit*. Antiquitas 20, Reihe 3, Bonn, s. 53–58.
- Ringstad, B. 1989. Ein Webschwert der Völkerwanderungszeit mit Entrelac-Ornamentik aus Kvåle, Sogndal, Westnorwegen. *Offa* 1988, s. 145–158.
- Ringtved, J. 1988a. Regionalitet. Et jysk eksempel fra yngre romertid og ældre germanertid. I Mortensen, P. og Rasmussen, B.M. (red.) *Fra stamme til Stat i Danmark. 1. Jernalderens stammesamfund*. Jysk Arkæologisk Selskabs Skrifter XXII, Århus, s. 37–52.
- Ringtved, J. 1988b. Jyske gravfund fra yngre romertid og ældre germanertid. Tendenser i samfundsudviklingen. *Kuml* 1986, s. 95–231.
- Rolfson, P. 1974a. Når og hvor oppstod det spennformete leirkaret? *Viking* XXXVIII, s. 109–116.
- Rolfson, P. 1974b. *Båtnaust på Jærkysten*. Stavanger Museum Skrifter 8.
- Rolfson, P. 1986. Asbest – et helsefarlig mineral. *Viking* XLIX, s. 97–110.
- Roth, H. 1973. Die Ornamentik der Langobarden in Italien. Eine Untersuchung zur Stilentwicklung anhand der Grabfunde. *Antiquitas* 15, Reihe 3, Abhandlungen zur Vor- und Frühgeschichte, zur klassischen und provinzial-römischen Archäologie und zur Geschichte des Altertums, Bonn.
- Roth, H. 1975. Die Langobardischen Goldblattkreuze. Bemerkungen zur Schlaufenornamentik und zum Stil II. I Hübener, W. (red.) *Die Goldblattkreuze des frühen Mittelalters*. Verlag Konkordia Ag, Bühl/Baden, s. 31–35.
- Rundkvist, M. 2003. *Barshalder*. SAR, Stockholm Archaeological Reports 40, University of Stockholm, Department of Archaeology, Stockholm.
- Rygh, K. 1911. Oversigt over Videnskabselskabets oldsagsamlings tilvækst i 1910 af sager ældre end reformationen. *Det kongelige norske videnskabers selskab, Skrifter*, Trondhjem.
- Rygh, O. 1885. *Norske Oldsaker*. Christiania.
- Rynning, I.C. 2007. Spannformede kar fra Østlandet: Produksjon, distribusjon og kommunikasjon. Upublisert hovedoppgave i arkeologi IAKH. Universitetet i Oslo.
- Salin, B. 1904. *Die altgermanische Tierornamentik*. Stockholm.
- Shepard, A.O. 1963. *Ceramics for the Archaeologist*. Carnegie Institution of Washington, Publication 609, Washington D.C.
- Shetelig, H. 1900. Vaabengrave fra Norges ældre jernalder. *Foreningen til norske fortidsminnesmerkers bevaring, Årbok* 1900, s. 46–67.
- Shetelig, H. 1905a. Spandformede lerkar fra folkevandringsstiden. *Foreningen til norske fortidsminnesmerkers bevaring, Årbok* 1904, s. 42–91.
- Shetelig, H. 1905b. Gravpladsen paa Grindheim og Rygg i Etne. En foreløpig undersøgelse. *Bergens Museums Årbok* 1904, s. 1–20.
- Shetelig, H. 1906. The cruciform brooches of Norway. *Bergen Museums Årbok* 1906, Historisk-antikvarisk rekke 8, s. 1–162.
- Shetelig, H. 1911. Smaa bronsespænder fra folkevandringsstiden. *Oldtiden* 1, 1910, Stavanger, s. 51–99.
- Shetelig, H. 1912. *Vestlandske graver fra jernalderen*. Bergens Museums Skrifter 1, Ny Række II.
- Shetelig, H. 1917. Nye jernaldersfund paa Vestlandet. *Bergens Museums Årbok* 1916–1917, Historisk-antikvarisk rekke 2, s. 1–86.
- Sheteligs notater. Upubliserte notater og skisser i Bergen museums topografisk arkiv.
- Sjøvold, Th. 1962. *The Iron Age Settlement of Arctic Norway I. Early Iron Age*. Tromsø Museums Skrifter 10, 1, Universitetsforlaget.
- Sjøvold, Th. 1988. The Northernmost Migration Period Relief Brooch in the World and its Family Connections. I Hårdh, B. (red.) *Trade and exchange in prehistory. Studies in honour of Berta Sjörnquist*. Acta Archaeologica Lundensia, Ser. Altera 8°, Lund, s. 213–223.
- Sjøvold, Th. 1993. *The Scandinavian Relief Brooches of the Migration Period. An Attempt at a new classification*. Norske Oldfunn XV, Oslo.
- Skaare, K. 1976. *Coins and Coinage in Viking-Age Norway. The establishment of a national coinage in Norway in the XI century, with a survey of the preceding currency history*. Oslo.
- Slomann, W. 1956. Folkevandringsstiden i Norge. Spredte trekk og enkelte problemer. *Stavanger Museums årbok* 1955, s. 63–82.
- Slomann, W. 1977. Der Übergang zwischen der späten Kaiserzeit und der frühen Völkerwanderungszeit in Norwegen. I Kossack, G. & Reichstein, J. (red.) *Archäologische Beiträge zur Chronologie der Völkerwanderungszeit*. Antiquitas 20, Reihe 3, Bonn, s. 61–64.
- Solberg, B. 1981. Spearheads in the transition period between the early and the late Iron Age in Norway. *Acta Archaeologica* 51, 1980, s. 153–172.
- Stout, A.M. 1986. The finer Handled Vessels of Western Norway's Early Iron Age. *Arkeologiske Skrifter* 3 fra Historisk Museum, Universitetet i Bergen, s. 7–85.

- Straume, E. 1962. Nordfjord i eldre jernalder. *Årbok for Universitetet i Bergen*, Hum. Serie no. 4.
- Straume, E. 1987. *Gläser mit Facettenschliff aus skandinavischen Gräber des 4. und 5. Jahrhunderts n. Chr.* Universitetsforlaget.
- Straume, E. 1988. The grave from Nordre Rør. Rygge, Østfold. The burial of a Danish woman from the 3rd century AD. I Hårdh, B. (red.) *Trade and exchange in prehistory. Studies in honour of Berta Stjernquist.* Acta Archaeologica Lundensia, Ser. Altera 8°, Lund, s. 167–176.
- Straume, E. 1998. Fibeln der römischen Kaiserzeit aus Norwegen – Stand der Forschung. I Aufleger, M., Woitdt, P. & Gossler, N. (red.) *100 Jahre Fibelformen nach Oscar Almgren : Internationale Arbeitstagung 25.–28. Mai 1997 Kleinmachnow, Land Brandenburg.* Forschungen zur Archäologie im Land Brandenburg 5. Wünsdorf, Brandenburgisches Landesmuseum für Ur- und Frühgeschichte, s. 437–451.
- Straume, E. 2002. Fra Stenstad gård i Telemark til Jægerspris slott på Sjælland. Et stykke dansk – norsk historie. *Viking* LXV, s. 71–89.
- Tejral, J. 1992. Einige Bemerkungen zur Chronologie der späten römischen Kaiserzeit in Mitteleuropa. I Godlowski, K. & Madyda-Legutko, R. (red.) *Probleme der relativen und absoluten Chronologie ab Laténezeit bis zum Frühmittelalter.* Krakow, s. 226–248.
- Tejral, J. 1997. Neue Aspekte der frühvölkerwanderungszeitlichen Chronologie im Mitteldonaauraum. I Tejral, J., Friesinger, H. & Kazanski, M. (red.) *Neue Beiträge zur Erforschung der Spätantike im mittleren Donaauraum.* Akademie der Wissenschaften, Brno, s. 321–391.
- Vinsrygg, S. 1972. Ei ny merovingertids kvinnegrav frå Vest-Noreg. *ARKEO* 1/72, s. 17–22.
- Voss, O. 1954. The Høstentorp silver hoard and its period. *Acta Archaeologica* XXV, s. 169–219.
- Werner, J. 1962. *Die Langobarden in Pannonien.* Bayerische Akademie der Wissenschaften. Abhandlungen, München.
- Ørsnes, M. 1970. Om Kragehulfundet og Vimosefundet. Særtrykk av forordet i Engelhardt, C. 1970 (1867). *Sønderjydske og Fynske Mosefund III.* Nytrykk, København.
- Åberg, N. 1924. *Den nordiska folkvandringstidens kronologi.* Stockholm.
- Åberg, N. 1945. Spjutskaften från Kragehul mosse. *Fornvännen* 40, s. 251–259.
- Åberg, N. 1953. *Den historiska relationen mellan folkvandringstid och vendeltid.* Kungl. vitterhets historie och antikvitets akademiens handlingar, del 82, Stockholm.
- Ågotnes, A. 1986. Nordvestnorsk asbestkeramikk. Karform, godsstruktur, utbredelse og datering. *Arkeologiske Skrifter* 3 fra Historisk Museum, Universitetet i Bergen, s. 86–118.

Forkortelser

- Ab. = Foreningen til norske fortidsminnesmerkers bevaring, Årbok
- BMA = Bergens Museums Årbok
- B = Museumsnummer for Bergen Museum
- C = Museumsnummer for Kulturhistorisk museum, Universitetet i Oslo
- S = Museumsnummer for Arkeologisk museum, Universitetet i Stavanger
- IK = Hauck m.fl.
- SF = Sogn og Fjordane
- Ho = Hordaland
- Ro = Rogaland

Alle nevnte funn er publisert i museenes trykte tilvekster. Register over disse frem til 1950 finnes i Gjessing, H. & Fett, P. 1950. Register over trykte tilvekster av norske oldsaker. *Universitetets Oldsaksamlings Årbok* 1949/50. Oppdatert i Hines, J. 1993. *Clasps Hektespenner Agraffen*, Almqvist & Wiksell, Stockholm.

English summary

The present publication is an analysis of the typology, with the aim of establishing a chronology, of the bucket-shaped vessels, an artefact group with their main geographical distribution in Norway. The vessels make their appearance in the grave assemblages from the late Roman Period and onwards, and they disappear together with the rest of the Migration Period complex. We have focused upon pots found in graves from the three modern counties of Rogaland, Hordaland and Sogn og Fjordane in the western part of Norway, where the majority of the material is found. Although there is regional variation within the artefact group, our hope is that the results also will make it possible to date whole bucket-shaped pots as well as sherds found in other parts of Norway.

Chapter 1. Introduction

In this chapter we give a short introduction to the bucket-shaped pots and their characteristics. The handleless pots are hand-made, being shaped upside down on a mould. The imprints left on the inside of these pots suggest that the moulds must have been made of wood. The ware consists mainly of finely ground asbestos or crushed soapstone, with a small amount of clay functioning as a binding material. While still on the mould, the pots were decorated with small comb-like implements, stamps, small sticks, or birds' bones.

The main aim of the analysis is to achieve a classification of the bucket-shaped vessels, based on criteria more consistent and easier to handle than the existing ones. It aims at a more systematic and consistent treatment of the pots, with clearly separated levels of analysis. It is considered important to include the complexity in the development of the pots, because this reflects chronological variation among the different areas of production. Thus the pots do not form clearly separated and contemporary groups; they rather express displacements due to innovation and retardation. Vessel shape and the position of decoration on the pot, *the structure of design*, are the major quality variables in the typology of the pots, where the development of the horizontal decorated zone is significant.

The classification of the bucket-shaped vessels constitutes the basis of a discussion on the chronological phasing of the Migration Period (chapter 8). The chronological significance of the vessels, due to their frequent appearance in both female and male grave assemblages, offers the possibility of correlations between different contexts, as well as between groups of artefacts. Due to their closed context, and thus their suitability for chronological studies, we have chosen vessels from grave assemblages as the empirical basis, in all nearly 800 objects.

The main distribution of the bucket-shaped pottery is the counties of Rogaland, Hordaland and Sogn og Fjordane, though the pots occur northwards as well as to the south, especially since the county of Vest-Agder was an important production area. Moreover, the research area was chosen in light of basic tenets of the Norwegian Migration Period chronology, as the three counties show a certain degree of consistency in their archaeological record. A larger area would suffer from greater displacement, as is evident in the material from the county of Vestfold in the south-eastern part of Norway and along the south and west coast to Sogn og Fjordane.

Chapter 2. Previous research

Due to the frequency of occurrence of these vessels they have been discussed in relation to Migration Period chronology by several authors. As typology is the topic of the present analysis, which in many ways continues Bente Magnus' work from the 1980s, the chapter on research history concentrates on the works that address the shape and ornamentation of the pots. These are first and foremost Håkon Shetelig's paper from 1905, and the chapter on bucket-shaped pots in Johs. Bøe's book published in 1931. Accordingly, we have paid particular attention to these publications' focus on the development of these traits. Their discussion on the pot ware will also be touched upon. A visual presentation of the two studies is given in Appendix 2–3 which also facilitates the comparison of these studies with the present analysis.

Chapter 3. Methodology

The empirical basis for the analysis is the registration of the complete pots carried out by Magnus in the latter part of the 1970s, supplemented by the registration of sherds by Siv Kristoffersen in the late 1990s. The registration forms developed in the 1970s (Appendix 4) have been crucial to the methodology of this present analysis, not only due to the choice of quality variables used, but also due to their structure. The forms were developed in an era heavily influenced by processual archaeology and its claim for objectivity. Four monographs are central: David Clarke's *Beaker Pottery of Great Britain and Ireland* (1970); Mats Malmer's *Jungneolitische Studien* (1962) and *Metodproblem inom järnålderns konsthistoria* (1963), in addition to Hans Åke Nordström's *Cultural ecology and ceramic technology: early Nubian cultures from the fifth and the fourth millennia BC* (1972).

Clarke's work on the Beaker pottery is still of importance to our study, in so far as it integrates multiple quality criteria in the classification, as are the three major categories: shape, decorative motifs, and position of decoration on the pot (style). Important is furthermore Clarke's general understanding of the development of the pots and their cultural context. Malmer emphasized the need for accurate measurements to meet the ideal of objectivity. From the quality variables in Clarke's analysis, he chose eight independent criteria as a basis for classification: shape, proportion expressed by index, composition and colour of the ware, production technique, position of decoration, motifs and patterns, and the techniques with which the decoration is executed. These variables were incorporated in Magnus' registration forms. In the present analysis these variables are reduced in number to include Clarke's major qualities, and they are integrated on the basis of graded importance: shape and position of decoration being more significant than patterns and motifs. Proportion expressed by index is still of vital significance concerning the position of decoration. The quality of shape was discussed by Magnus in the 1980s (Magnus 1984a). Our present work on this criterion has been a more systematic classification of the material on the basis of established shape definitions, but also a clarification and redefinition of shape categories.

Nordström's book on the Older Nubian pottery has heavily influenced our work, including both the initial analysis in the 1970s, as well as the present one, where position of decoration has been a major issue. From his work we have borrowed the term *structure of design*, which Nordström in his turn developed from Anna Sheppard's work (1963). The term *structure of design* refers to the original outlines and the general composition of the decoration in relation to the pottery vessel as a whole, not regarded as a finished product, but

rather the design as a plan or visualization in the mind of the potter. In the present study the term *komposisjonsprinsipp* (composition principle) is used to describe the *structure of design*. Together with shape, this quality variable constitutes the primary, most distinctive characteristics of the present analysis and is crucial to a definition of the typological groups. Patterns and motifs, considered to be of secondary significance, are integrated into the classification once the groups have been established. The independence of these qualities to the establishment of the groups means that they can function as a test. Furthermore, patterns and motifs seem to show a high correlation with regional variation.

Earlier analyses and Magnus' registrations have indicated that the bucket-shaped pots do not easily fall into clearly-defined groups in time and space, as the different criteria may vary independently. Being handmade, the pots are characterized by individuality and variation, qualities which it is important to integrate, in order to understand the development of the craft. This further complicates the use of mechanical systematization, which does not seem able to distinguish the finer points needed to define the groups.

A discussion on the term *quality*, not only as it applies to technique and craftsmanship, but also as a more subjective evaluation, is given in chapter 3 on methodology.

Chapter 4. Quality variables. Shape and structure of design

Four different shape categories are defined: AB (straight-sided/ cylindrical or conical shape), C (slightly convex shape), D (straight-sided/ cylindrical with "sagging" belly) and E (globular shape) (Figures 2–3). In the typology presented by Magnus in 1984 the shapes A and B were separate, a division which has been difficult to maintain after the definitions were pinned down and the categories were redefined. The division was important in both Shetelig's and Bøe's analyses, as it distinguished the cylindrical from the conical vessels. We have considered a further division with more categories, for instance on the basis of the variations within the C group. These variations do not seem to be significant enough, however. On the other hand, a basis for subdivision has been found within the *structure of design* variations. Here five different subdesigns are defined: 1. Vertical; 2. Horizontal; 3. Composite – a combination of both vertical and horizontal elements; 4. Unstructured. A fifth category is the undecorated pots, which are not discussed further. For classification purposes these five subdesigns are mutually exclusive.

The two categories 1 and 3, vertical and composite design, include the larger part of the pots for which

the evolution from the vertical to the composite design is a distinctive feature. The composite design is distinguished from the vertical design by its proportions, expressed as an index, where the upper horizontal zone of decoration extends over more than one-third of the vessel height. The vertical design can also include an upper horizontal zone, but in this case it covers less than one-third of the vessel height. The lower boundary of the horizontal zone coincides with the principal shape elements, and the evolution of this zone is related to the change from shape C to D. This underlines the close relationship between the variables *shape* and *structure of design* and the importance of their combination in the analysis. The relationship might even be regarded as an expression of the potters' knowledge of form and proportions, which improves along with the quality of craftsmanship.

Shetelig and Bøe operated with two major designs: one horizontal and one with vertically-organized decoration under a horizontal zone. The latter of these is by far the most common design and includes our vertical and composite categories. The extension of the horizontal zone is discussed by Shetelig as well as Bøe, who both relate it to the change in form and the increasingly elaborate horizontal decoration applied to this part of the vessel, without, however, regarding it as a distinctive feature in the evolution of the pottery.

Table 1 presents the vessel groups based on the two major quality variables: vessel *shape* and *structure of design*. Most of the material, notably the complete vessels, is classified on the basis of these two quality variables. A smaller group is considered anomalous and not analysed here.

The shape of the rim of the bucket-shaped pots has been regarded, by Shetelig as well as Bøe and Magnus, as a significant trait. Thus, in Magnus' original registration forms, ten different rim shapes were defined. In the present analysis, rim shapes are tentatively classified into two main categories: straight-cut rims with a roll along the outer edge, and straight-cut rims with no such roll. Roughly 30 % of the pots fall into the latter group and 70 % into the former. The rim shape is related to the mode of production, when the pots are formed upside down on the mould. The roll on the outside is a functional trait, as it keeps the iron collar in place, a band which on the younger pots runs along the rim, at least in the northern parts of the research area. Within these general and semi-functional qualities of the rim shape, there are variations of an individual character, which may reflect the individual touch of the different potters. For this reason, the rim shape is not included in the further classification of quality variables in the analysis.

Chapter 5. Typological groups

After defining the single pots, sixteen groups based on shape and design were established (Table 1). The groups vary in size from one to 54 pots, with the groups AB1, C1 and D3 as the largest. The two groups without decoration are not discussed further. The one D1 pot is put into the D3 group. The E1 and E2 pots are put together with the seven E3 pots in one E group. Thus there are eleven surviving groups: AB1, AB2, AB3, AB4, C1, C2, C3, C4, D2, D3 and E.

In chapter 5 each group is described and evaluated on the basis of pattern, motifs and different aspects of surface finish. Aspects of surface finish are: presence or absence of zonation/ zonal styling, dense or open filling, plastic or linear character of decoration. These variables are not given rigid definitions or measurable values, but are presented in text that sum up the impression given by each group. On the other hand, significant patterns and motifs are presented in tabular form (Tables 2–17), with reference to the photographic plates in Appendix 1. A feature that is unique to the bucket-shaped pots, the horizontal iron collar below the rim, is given a short, but specific treatment (Table 18).

The discussion of these criteria in the different groups shows that there is an internal consistency within any single group, which augments the defining variables of shape and design. These secondary decoration criteria define subgroups which help reinforce the primary group divisions.

In the eleven groups analysed, there seems to be a principal distinction between the straight-sided (AB) and the more or less convex-sided pots (C, D, E). On the straight-sided pots, there is less variation in patterns and motifs. Consequently there are few subgroups. Among the convex-sided groups, there is a higher degree of variation and several subgroups. The size of the pots is not treated as a significant trait or defining variable in the analysis. In fact, there is little variation in size, as most vessels have an outer rim diameter between 11–14 cm, a height between 10–15 cm, and a volume generally between 1–1.5 litres. There is, however, one group of pots, which is distinguished on the basis of its larger size: this group is mainly confined to *Rogaland* and the pots seem to have functioned as funerary urns in cremation graves (Table 19).

Chapter 6. Typological groups in time and space

In this chapter the chronological status of the different groups of vessels is assessed in relation to their find context. Earlier datings may be problematic because they are often based on chronologies involving bucket-shaped pots, and the danger of circular conclusions is present. By contrast, the chronological analysis of

weapon groups by Jan Bemmann and Güde Hahne in 1995 was made fairly independently of the bucket-shaped pottery. Some 83 vessels in the present analysis have been found in combination with weapons discussed in their publication. Of that number, 39 complete and typologically determined vessels are found in combination with weapons, which either belong to one of their weapon groups or have been given an absolute date (Table 20). Thus seven of the eleven groups of bucket-shaped vessels may be correlated with weapon groups (AB1, AB2, AB3, C1, C2, C3, D3). The pots with unstructured decoration (AB4 and C4) together with the groups D2 and E are not found in such combinations, but may be related to such groups. The dating of the weapon groups may be broad or imprecise in several cases, but these dates work better than dates from other bodies of material.

The chronological classification of Norway's Migration Period weapon graves by Bemmann and Hahne involves three main groups with subgroups. They partly overlap chronologically and demonstrate a varied chorological distribution. The main groups are Kvamme-Tveito, Vestly-Øvsthus-Snartemo and Nerhus. The following chronology is our simplification of their suggested weapon grave group dates:

Mollestad:	before AD 400 (late Roman Period)
Kvamme-Tveito:	AD 400–450
Vestly-Øvsthus:	AD 450–500
Snartemo:	AD 500–525
Nerhus:	AD 525–575

As already noted, the groups frequently overlap, and the references to groups are sometimes quoted as uncertain (cf. Table 20). Each group of bucket-shaped pots has been reviewed for links with weapon groups, which has resulted in the chronological framework described here (Figure 6). Most of the AB vessels belong to the 5th century, although both the groups AB1 and AB2 also occur in older contexts. A small collection of vessels from group AB2 and the entire AB3 group have been dated to the second half of the 5th century. No vessel with straight walls seems to be younger than approximately AD 500.

Like the AB vessels, the C vessels belong to the period ca. AD 400–525, but continue to be in use for some time into the 6th century. The C1 group has several characteristic subgroups, which belong to the 5th century, while C2 also has a variety of subgroups covering the period ca. AD 450–525. Judging from the decorative patterns, the group seems to be chronologically related to both group C3 and the D group vessels, with a time frame covering the period from about the mid-5th century to sometime into the 6th century. During a period the groups C2 and C3 seem to be contemporaneous.

The D vessels mainly occur in contexts datable to ca. AD 500–550. The D group also has several characteristic subgroups of patterns, which suggest that they are contemporaneous with the later vessels of the C2 group. Both regarding decorative patterns and the combination of decorative elements, the D3 group shows a close association with the C3 group as well as D2.

Vessels of the E group have never been found together with weapons that can be assigned to specific groups in an acceptable context. On a typological basis they are considered to belong to the same period as the D group. The approximate bowl shape of the pots and the decoration indicate a late date for the group as a whole.

The vessel groups AB3 and C3 appear as transitional, having broad horizontal zones, although the vessels have retained the shape of older series.

The regional distribution of the different typological groups of vessels is seen in Tables 21–24 and the maps (Map 1–11), where the groups also are assessed against the background of the overall distribution of the pots.

The resulting chronology emerging from a discussion of the weapon graves finds additional support in a number of grave-finds from Norway containing bucket-shaped pots, outside of the region covered by the present analysis and in Sweden.

Chapter 7. Quality and Tradition

The present analysis has shown that the development of the bucket-shaped pots is complex, involving both local as well as regional variations. One of the main features, the width of the horizontal zone, is associated with the development of the vessel shape in the entire research area, and also predicates the horizontal and vertical decoration in relation to shape. This illustrates what Shetelig viewed as *the organic ratio between vessel shape and decoration*, which may be related to the sense of form and proportion, which develops during the period of production lasting about 200 years. Successively the decoration was built up by a larger variation of elements; it became more complex and the execution more precise. The choice of decorative elements as well as the composition of fine patterns point to the growth of an aesthetic sense. The character of the ware is slowly altered as thick walls give way to thinner walls, and shimmering finishes may be applied. The improving quality of vessel proportions, the ware itself, and the decorative patterns, find expression in the premium examples of bucket-shaped pots. It seems that there was an awareness of the quality differences in the vessels, as demonstrated by the fact that richly furnished graves contain bucket-shaped pots of high quality.

Chapter 8. Chronology

As shown in chapter 6, the typological groupings of bucket-shaped pots are supported by the independent typologies of weapons, which enable a chronological framework to be proposed. It was important therefore to review the typological vessel groups and their combination with other groups of artefacts, which had been the object of independent analysis. The artefact groups chosen were the handled vessels of type R 361, different types of brooches, Westland cauldrons and gold bracteates. Tables 27–28 show the number of combinations of typologically-determined bucket-shaped pots and handled vessels of type R 361. Ann Stout's typological analysis of the handled vessels (Stout 1986) resulted in five groups, whereof Group I predates the bucket-shaped vessels. The groups III, II and IV are mainly found combined with group AB1, while group V is found in combination with AB1 and AB3 vessels. Group VI is mainly found combined with the C-groups, but combinations with AB1, AB2 and AB3 occur. The combinations of R 361 with bucket-shaped pots, if sorted by modern administrative county, show that the types of handled vessels – and therefore also the combinations – are regionally distributed.

A number of types of brooches have been found in combination with bucket-shaped pots. These include stamped-foil brooches, rosette brooches and Nydam brooches (R 230–239), plus related brooches, like the equal-armed brooches with triangular arms, and silver foil brooches with simple decoration. More frequent in combinations are brooches of the type R 243, cruciform brooches, small equal-armed brooches (Shetelig 1911, fig. 68–72), large relief brooches (R 257–262), and small relief brooches with a semicircular foot. Each group is discussed and the combinations are presented in Tables 29–32. Brooches of types belonging to the late Roman Period occur in combinations with the vessel groups AB1 and AB2. The transitional brooch type R 243 is most commonly found in combinations with the vessel groups AB1 and AB2, but also with AB3 and group C1. The cruciform brooches occur in combination with AB- and C-groups. Two combinations with D-groups occur.

Small equal-armed brooches, relief brooches of Nissen Meyer's Stadium 6, and also type R 256 brooches are mainly found together with the vessel group D3, but also groups C1, C2 and C3 occur. Relief brooches of Stadium 5 or older do not occur in combination with whole, typologically determined bucket-shaped pots within the region covered by the present analysis. Small relief brooches of the type R 256, which seem to come in two chronologically distinct groups, are found in combination with late bucket-shaped pots.

The distribution by county of combinations of brooches and bucket-shaped vessels suggests that the

C1 vessels are older in *Sogn og Fjordane* than in *Hordaland* and *Rogaland* and may be contemporaneous with the straight-walled vessels as indicated by the decoration.

Two combinations with bucket-shaped pots and brooches of early Merovingian types are found within the investigated area, but both are disputable.

There are few combinations with Westland cauldrons and bucket-shaped pots, and in the region covered by the present analysis they seem to be mutually exclusive. Westland cauldrons have mostly been used as funerary urns in cremation graves, as is also the case for the large bucket-shaped vessels (Table 19). A fairly recent typological analysis of the cauldrons (Hauken 2005) shows that bucket-shaped pots have been found in combination with cauldrons in only four inhumation graves in the present area of investigation (Table 33). Late cauldrons coincide with late bucket-shaped vessels.

Gold bracteates are seldom found with bucket-shaped vessels, and the few finds registered neither support nor compromise the results of the present typological analysis of the vessels. As Morten Axboe points out, there is always the problem of the time of production versus the time of deposition, when it comes to splendid objects like gold bracteates, which make them poor dating indicators. Axboe suggests that the production of A, B and C bracteates began in the latter half of the 5th century. The production of D bracteates, however, which make up a large part of the Norwegian material, probably started around AD 500 and ended by the middle of the century.

The correlation between Hauken's types of Westland cauldrons, Axboe's grouping of the gold bracteates, and the typologically-determined bucket-shaped vessels is shown in Figures 16–19.

The results of the independent typological analysis of bucket-shaped pots seem to be confirmed by the combinations with other types of artefacts. The combination tables show a uniform development of the different types of objects, which indicates that they reflect the actual situation. Using the combinations found, the types of objects have been correlated as shown in Figures 16–19. Here the results have been summarized, and the figures demonstrate which types of artefacts that seem to be contemporaneous and how they evolve in relation to each other.

Chronology and stylistic development

The earlier definition by Kristoffersen of the three chronological phases of the Migration Period, D1, D2a and D2b was based on the stylistic development and the changes in form and structure of the relief brooches, using Eva Nissen Meyer's system. Phase D1, defined by the Nydam style, relief brooches of Stadium

2, and cruciform brooches, belongs to the period ca. AD 400–475. Phase D2a, which is defined by Style I, relief brooches of Stadium 3 and 4, and cruciform brooches, has a rear chronological limit at ca. AD 475, but is not delimited in years against phase D2b. The latter is defined by relief brooches of Stadium 5 and 6, relief brooches with a semicircular foot, small equal-armed brooches and bucket-shaped pots with bead or boss decoration, and ribbon interlace covering the entire surface as well as swag patterns. The upper chronological limit was placed by Kristoffersen at ca. AD 575. The transition between the Nydam style and Style I constitute the basis of the division between the phases D1 and D2.

In the present analysis, important grave-finds containing objects of Nydam style are discussed. Most of them also contain artefacts decorated in early Style I, which shows that a certain degree of contemporaneity has existed between the two styles. This agrees well with Ulf Näsman's conclusions, based on his study of the Gotlandic-Ölandic relief brooches (1984).

In the Norwegian discussion of the Migration Period chronology the variations in Style I have been regarded as a chronological development, based on the studies of Egil Bakka. Näsman (1984), however, argues for a greater degree of contemporaneity among the variations of Style I. Table 34 offers a survey of find combinations with objects decorated in Nydam style, Style I and bucket-shaped vessels. Based on these combinations, Günter Haseloff's traditional dating of the beginning of Style I at ca. AD 475 can be pushed back 25 years to ca. AD 450. Haseloff's interpretation of the variations of Style I (A, B, C, D) as regionally determined is in agreement with the way Style I is used on the relief brooches. Most probably the stylistic variations are quite close chronologically, which again agrees with the distinct regional variations of the bucket-shaped vessels in terms of form and decoration, which the present analysis has demonstrated. The result has consequences for the duration of the Migration Period and the date of the transition to the Merovingian Period.

Traditionally, the ribbon interlace has been an important factor in the discussion of this transition, and it has been important to decide how the relationship between ribbon-shaped animal figures and the more rhythmic (Byzantine) interlace should be defined. Haseloff argued that the Byzantine interlace, which he saw on the pair of relief brooches from Klepsau grave 4, showed this stylistic transition. From the Longobards and the Alemannic peoples the interlace and Style II had spread to Scandinavia. In her main study, Kristoffersen (2000) correlated her phase D2b with this result, which matches the results obtained by both Bakka and Eldrid Straume, and the end of the

Migration Period in Scandinavia was placed at ca. AD 575.

Based on her weapon chronology and the weapon grave from Nerhus, Hordaland, Anne Nørgård Jørgensen suggested a transitional phase, to be inserted between about AD 520–30 and AD 560–70. But the material of the Migration Period seems to be constantly changing, and whether it is practical to operate with a transitional phase depends on the absolute dating of the end of the Migration Period in Scandinavia. This needs a new assessment based on the entire corpus of Scandinavian material.

The ribbon interlace predates Style I in Scandinavia, as demonstrated by the decoration of the wooden shafts of spears and lances, found in the weapon sacrifices of the Kragehul and Nydam bogs in Denmark. Most of them belong in the first half of the 5th century AD (Nydam III), but the sacrifices from Nydam IV are probably somewhat later. The woman's grave from Hol, Inderøya in the county of Nord-Trøndelag, richly furnished with jewellery in Nydam style, also contained a weaving batten of iron with a wooden handle decorated with interlace and a bucket-shaped pot of the C group with ornamentation of slashed vertical cords (Magnus 1975). A similar weaving batten with a wooden handle decorated with interlace was found in a well-equipped woman's grave from Kvåle, Sogn og Fjordane, investigated in 1985. Bjørn Ringstad (1989) in his study of the ornamentation of the weaving batten, comes to the conclusion that Constantine interlace appears in Northern Europe, at the latest, towards the end of the 5th century AD.

The present analysis demonstrates that bucket-shaped pottery with intricate interlace ornamentation is chronologically earlier than Style II and contemporaneous with the ribbon-shaped animal figures of Style I. The principle of composition of Style II is the tight and symmetrical ribbon interlace, often with a diagonal symmetry. On the bucket-shaped pots, however, the ribbon interlace evolves gradually from simple double- and triple-stranded interlace. There is also another, more irregular interlace, which is characteristic of the D bracteates and of the relief brooches of Torleif Sjøvold's type Lanaset-Önsvala (Sjøvold 1988). This ornamentation is closer to the *Schlaufenornamentik* (loop ornamentation) of Helmut Roth. A number of grave-finds containing relief brooches bearing loop ornamentation, combined with other objects bearing ribbon-shaped animal figures, show that the two styles are contemporaneous. Such is also the case for late button-on-the-bow relief brooches, Style I with ribbon-shaped animal figures, weapons belonging to Bemmann and Hahne's Nerhus phase (corresponding to Jørgensen's transitional phase to the Merovingian Period), small equal-armed brooches, flat rings and

bucket-shaped pots with trapezoid panels and interlace covering the entire surface. Accordingly, there is no need to construct a transitional phase. On the other hand, a slow change can be observed throughout phase D2b (ca. AD 500–560) where new elements occur that in other regions may be judged as belonging to the Merovingian Period. The degree of contemporaneity between different types of objects, which has been demonstrated in the present analysis, forms the basis for dating the transition from the Migration to the Merovingian Period to about AD 550.

The present analysis of bucket-shaped pottery has given us a basis for the correlation of weapon graves and stylistic phases, which supports the division of the Migration Period into the three phases D1, D2a and D2b. Furthermore, the analysis has demonstrated that variations in the material to a large degree are spatially determined, and that different types of objects and ornamental styles are contemporaneous. The resulting placing of the end of the Migration Period to the middle of the 6th century makes a transitional phase unnecessary.

FUNNLISTER

Hele, typebestemte kar

Skår

Anomalier

Hele, typebestemte kar

Funnlistenr.	Museumsnr.	Gård	Kommune	Fylke	Form	Komposisjonsprinsipp	Breddeindeks
GRUPPE AB							
1	B6400 k	Nornes	Sogndal	SF	AB	1	6,1
2	B374	Brekke	Vik	SF	AB	1	11,6
3	B4639	Seim	Kvinnherad	Ho	AB	1	3
4	B8581a	Hovland	Etne	Ho	AB	1	3,2
5	B339	Spissøy	Bømlo	Ho	AB	1	3,3
6	B5639 c	Bokkatun	Voss	Ho	AB	1	3,5
7	B6409 p	Opedal	Ullensvang	Ho	AB	1	3,5
8	B11623 b	Vele	Voss	Ho	AB	1	3,5
9	B12368/1	Langeseter	Ullensvang	Ho	AB	1	3,5
10	B3123	Spjeldnes	Lindås	Ho	AB	1	4,2
11	B7191 c	Kjellaskvik	Ølen	Ho	AB	1	4,2
12	B10890 e	Austre Vikse	Sveio	Ho	AB	1	5,9
13	B7878	Olsvoll	Radøy	Ho	AB	1	10,3
14	B8581b	Hovland	Etne	Ho	AB	1	3,2
15	B7373	Lekve	Voss	Ho	AB	1	3,2
16	B2223	Hovland	Tysnes	Ho	AB	1	4
17	B7175 b	Seim	Lindås	Ho	AB	1	5,5
18	B11481 f	Mjeldheim	Bergen	Ho	AB	1	5,5
19	B00355	Eide	Odda	Ho	AB	1	3,8
20	B10893 i	Austre Vikse	Sveio	Ho	AB	1	
21	S2687 a	Klungtveit	Tysvær	Ro	AB	1	2,7
22	S1026	Laland	Klepp	Ro	AB	1	3
23	S2268	Meland	Sandnes	Ro	AB	1	
24	S4342 b	Høyland	Time	Ro	AB	1	3
25	S2261 a	Østabø	Vindafjord	Ro	AB	1	3,1
26	S2262 a	Østabø	Vindafjord	Ro	AB	1	3,1
27	C18872	Skeie	Suldal	Ro	AB	1	3,5
28	B5299 i	Kvasseheim	Hå	Ro	AB	1	3,6
29	C764	Laland	Klepp	Ro	AB	1	3,6
30	S2720 a	Lyse	Forsand	Ro	AB	1	3,9
31	S1478	Tu	Klepp	Ro	AB	1	4,1
32	S2951 l	Hegreberg	Rennesøy	Ro	AB	1	4,4
33	B5176	Våge	Karmøy	Ro	AB	1	4,4
34	S2371 o	Øvre Mæle	Hjelmeland	Ro	AB	1	4,6
35	S2255	Østabø	Vindafjord	Ro	AB	1	4,8
36	S2263a	Østabø	Vindafjord	Ro	AB	1	4,9
37	S5611	Hoftun	Suldal	Ro	AB	1	5
38	S2757 b	Forsand	Forsand	Ro	AB	1	5,2
39	S2686 a	Skimleim	Suldal	Ro	AB	1	5,7
40	S2015	Edland	Gjesdal	Ro	AB	1	6,8
41	S1618	Store Eige	Egersund	Ro	AB	1	
42	S2449 b	Skeie	Suldal	Ro	AB	1	
43	S2542 b	Helvik	Egersund	Ro	AB	1	
44	S6880 c	Hodnafjell	Rennesøy	Ro	AB	1	3
45	S7300 g	Geisfjell	Hjelmeland	Ro	AB	1	3
46	S5696 a	Kyllingstad	Gjesdal	Ro	AB	1	3,4
47	S2012	Edland	Gjesdal	Ro	AB	1	5,8
48	S1413	Bjerkreim	Bjerkreim	Ro	AB	1	10,8

Funnlistenr.	Museumsnr.	Gård	Kommune	Fylke	Form	Komposisjonsprinsipp	Breddeindeks
49	S2393 a	Nordland	Sandnes	Ro	AB	1	
50	S1306	Utsola	Sola	Ro	AB	1	4,7
51	S3518 b	Dirdal	Gjesdal	Ro	AB	1	6
52	B2133	Rimestad	Hå	Ro	AB	1	9,9
53	B359	Øvre Ljosne	Lærdal	SF	AB	2	
54	B4963	Slinde	Sogndal	SF	AB	2	
55	B6110 I	Nygård	Luster	SF	AB	2	
56	B6032 I i	Døsen	Os	Ho	AB	2	
57	B5888	Grindheim	Etne	Ho	AB	2	
58	S4200 g	Røysland	Bjerkreim	Ro	AB	2	
59	S1455 c	Hetland	Bjerkreim	Ro	AB	2	
60	B4226 q	Skeie	Klepp	Ro	AB	2	
61	S2430	Tjora	Sola	Ro	AB	2	
62	S2527 a	Dale	Karmøy	Ro	AB	2	
63	S2548 b	Rivjaland	Hjelmeland	Ro	AB	2	
64	S3401	Lima	Gjesdal	Ro	AB	2	
65	B4176	Nese	Klepp	Ro	AB	2	
66	B5283 b	Kvasseheim	Hå	Ro	AB	2	
67	Aks1986/42N.	Valheim	Hjelmeland	Ro	AB	2	
68	S2227 a	Hovland	Sandnes	Ro	AB	2	
69	S2370 a	Øvre Mæle	Hjelmeland	Ro	AB	2	
70	C4935	Soma	Sandnes	Ro	AB	2	
71	S2759	Soppaland	Hjelmeland	Ro	AB	2	
72	B6756 I m	Mundheim	Kvam	Ho	AB	3	1,8
73	B3731 a	Øvsthus	Kvinnherad	Ho	AB	3	2
74	B11623 a	Vele	Voss	Ho	AB	3	2,5
75	BM61,3-15	ukjent	v Bergen	Ho	AB	3	2,8
76	B04156	Fitje	Voss	Ho	AB	3	1,5
77	B03017 b	Haugen	Etne	Ho	AB	3	2,3
78	B11476 I b	Døssland	Kvinnherad	Ho	AB	3	2,5
79	S5959 a	Åsland	Time	Ro	AB	3	1,5
80	S2387	Stople	Vindafjord	Ro	AB	3	1,5
81	C18819	Førland	Suldal	Ro	AB	3	1,7
82	S316	Tjentland	Hjelmeland	Ro	AB	3	1,8
83	B4527	Kolnes	Sola	Ro	AB	3	2
84	S2393 b	Nordland	Sandnes	Ro	AB	3	2,1
85	C18867	Skeie	Suldal	Ro	AB	3	2,2
86	B5350 g	Kvasseheim	Hå	Ro	AB	3	2,4
87	S8607 a	Holmen	Bjerkreim	Ro	AB	3	2,5
88	S2609 c	Vaula	Bjerkreim	Ro	AB	3	2,6
89	S4132 a	Vormeland	Hjelmeland	Ro	AB	3	2,6
90	S4386 a	V. Eigeland	Egersund	Ro	AB	3	2,7
91	S8347 a	Ånestad	Hå	Ro	AB	3	2,8
92	B5638 c	Lille Granvin	Granvin	Ho	AB	4	
93	B11010 b	Oppsal	Fusa	Ho	AB	4	7,5
94	S2014	Edland	Gjesdal	Ro	AB	4	4,2
95	S4162 a	Forsandmoen	Forsand	Ro	AB	4	4,4
96	S3572 b	Uskjå	Sandnes	Ro	AB	4	5,1
97	B335	Ørland	Suldal	Ro	AB	4	

Funnlistenr.	Museumsnr.	Gård	Kommune	Fylke	Form	Komposisjonsprinsipp	Breddeindeks
98	S4670	Stople	Vindafjord	Ro	AB	4	
99	S2726	Lyse	Forsand	Ro	AB	4	2,6
100	B7006	Myklebust	Bremanger	SF	AB	4	7,3
102	B5638 d	Lille Granvin	Granvin	Ho	AB	5	
103	B5638 e	Lille Granvin	Granvin	Ho	AB	5	
104	S6357 a	Øvre Fister	Hjelmeland	Ro	AB	5	
105	S2769 a	Tjentland	Hjelmeland	Ro	AB	5	
106	S2662 a	Ne. Vikedal	Vindafjord	Ro	AB	5	
GRUPPE C							
107	B6066 a	Verlo	Stryn	SF	C	1	3
108	B9436 a	Bjørnarheim	Gloppen	SF	C	1	3
109	B2825	Mo	Førde	SF	C	1	3
110	B11431 II s	Modvo	Luster	SF	C	1	3
111	B8719 I	Veum	Luster	SF	C	1	3,1
112	Utgår						
113	B4590 n	Evebø	Gloppen	SF	C	1	3,4
114	B6109 IIIa	Ugulen	Luster	SF	C	1	3,4
115	B8199	Folkestad	Askvold	SF	C	1	3,5
116	C1309	Henjum	Leikanger	SF	C	1	3,7
117	B8033 l	Nesse	Balestrand	SF	C	1	3,7
118	B6066 b	Verlo	Stryn	SF	C	1	4
119	B4938	Nornes	Sogndal	SF	C	1	4,1
120	B372	Brekke	Vik	SF	C	1	4,2
121	B6690 b	Hetle	Gloppen	SF	C	1	4,3
122	C12137	Flo	Stryn	SF	C	1	4,4
123	B342 a	ukjent	Vik	SF	C	1	4,4
124	B4842	Indre Bø	Stryn	SF	C	1	4,7
125	B8552 I	Skaim	Aurland	SF	C	1	4,7
126	B9176 a	Fretheim	Aurland	SF	C	1	6,3
127	B4631 c	Evebø	Gloppen	SF	C	1	4,8
128	C7061	Rutlin	Sogndal	SF	C	1	6,7
129	B1846	Kalland	Naustdal	SF	C	1	6,7
130	B6689	Bø	Gloppen	SF	C	1	7,5
131	B344	Soldal	Kvam	Ho	C	1	3
132	B371	Midt-Mjelde	Osterøy	Ho	C	1	3,6
133	B364	Mjelde	Osterøy	Ho	C	1	3,3
134	B345	Myklebust	Kvinnherad	Ho	C	1	3
135	B5733 h	Måge	Ullensvang	Ho	C	1	3,5
136	B4627 a	Rimbareid	Fitjar	Ho	C	1	3,5
137	B3862	Haugland	Kvinnherad	Ho	C	1	3,6
138	B351	Rekve	Voss	Ho	C	1	4,3
139	B2258	Gjervik	Lindås	Ho	C	1	4,6
140	B340	Spissøy	Bømlo	Ho	C	1	4,7
141	B3675 a	Lien	Voss	Ho	C	1	4,7
142	B366	Eidsvåg	Bergen	Ho	C	1	4,8
143	B7813	Vettås	Radøy	Ho	C	1	5,8
144	B9123 b	Skjold	Bergen	Ho	C	1	6,8
145	B11475 m	I. Fosse	Meland	Ho	C	1	8

Funnlistenr.	Museumsnr.	Gård	Kommune	Fylke	Form	Komposisjonsprinsipp	Breddeindeks
146	S1477	Tu	Klepp	Ro	C	1	3,6
147	S2548 a	Rivjaland	Hjelmeland	Ro	C	1	3
148	S2740 b	Øv. Haugland	Vindafjord	Ro	C	1	3
149	S3225 b	Helland	Suldal	Ro	C	1	3,1
150	S8511	Obrestad	Hå	Ro	C	1	3,2
151	S1435	Værsland	Bjerkreim	Ro	C	1	3,2
152	S1850	Espedal	Forsand	Ro	C	1	3,6
153	S3280 a	Longåker	Karmøy	Ro	C	1	3,7
154	S2356 a	Madla	Stavanger	Ro	C	1	4,1
155	B5994 k	Kvasheim	Hå	Ro	C	1	4,2
156	S2335 a	Selvik	Sandnes	Ro	C	1	4,6
157	S2979	Herebakke	Suldal	Ro	C	1	4,6
158	S8613 h	Ødemotland	Hå	Ro	C	1	4,6
159	C6828	Haugland	Lund	Ro	C	1	4,6
160	S5123 b	Føyna	Karmøy	Ro	C	1	5,6
161	S4372 c	Vik	Klepp	Ro	C	1	5,7
162	B6588 c	Skrøppa	Gloppen	SF	C	2	
163	B338	ukjent	Lærdal	SF	C	2	
164	B10768 a	Dale	Fjaler	SF	C	2	
165	B9688 n	Nornes	Sogndal	SF	C	2	
166	B6516 s	Kvåle	Sogndal	SF	C	2	
167	B5890	Rygg	Etne	Ho	C	2	
168	B6032 II b	Døsen	Os	Ho	C	2	
169	B6727 n	Løn	Voss	Ho	C	2	
170	B9995 o	Kvåle	Voss	Ho	C	2	
171	B10205 a	Sørheim	Etne	Ho	C	2	
172	B2273	Hauge	Klepp	Ro	C	2	
173	C16290	Kvalbein	Hå	Ro	C	2	
174	S6815 l	Stople	Vindafjord	Ro	C	2	
175	S3225 a	Helland	Suldal	Ro	C	2	
176	S2187 a	Harestad	Randaberg	Ro	C	2	
177	S2953	Hauskje	Finnøy	Ro	C	2	
178	S7131 r	Erga	Klepp	Ro	C	2	
179	S2698 a	Østbø	Vindafjord	Ro	C	2	
180	B2498	Tjøtta	Klepp	Ro	C	2	
181	S8635 o	Vestly	Time	Ro	C	2	
182	S2685 a	Bjerkreim	Bjerkreim	Ro	C	2	
183	C21407 i	Tu	Klepp	Ro	C	2	
184	B6656 l	Sandal	Jølster	SF	C	3	1,9
185	B10202 Ib	Grindheim	Etne	Ho	C	3	1,6
186	B10203 a;	Grindheim	Etne	Ho	C	3	1,7
187	S2734 a	Eide	Ølen	Ho	C	3	1,8
188	S2735 a	Eide	Ølen	Ho	C	3	1,8
189	B332	Brundtland	Lindås	Ho	C	3	2
190	B4376 a	Lekve	Voss	Ho	C	3	2
191	B6032 II a	Døsen	Os	Ho	C	3	1,9
192	B5733 f	Måge	Ullensvang	Ho	C	3	1,7
193	B4376 b	Lekve	Voss	Ho	C	3	2,1
194	Utgår						

Funnlistenr.	Museumsnr.	Gård	Kommune	Fylke	Form	Komposisjonsprinsipp	Breddeindeks
195	S2740 a	Øv. Haugland	Vindafjord	Ro	C	3	1,8
196	S2862 a	Soppaland	Hjelmeland	Ro	C	3	1,8
197	S2247	Dagsland	Bokn	Ro	C	3	1,9
198	S2409 f	Øvre Sørbø	Klepp	Ro	C	3	2,2
199	S2409 g	Øvre Sørbø	Klepp	Ro	C	3	2,2
200	S4749 a	Reve	Klepp	Ro	C	3	2,2
201	S2372	Bandaberg	Finnøy	Ro	C	3	2,3
202	S5068 h	Byrkja	Hjelmeland	Ro	C	3	2,3
203	B4226 s	Skeie	Klepp	Ro	C	3	2,5
204	S2335 b	Selvik	Sandnes	Ro	C	3	2,6
205	S2717 g	Hodne	Klepp	Ro	C	3	2,7
206	S6566 a	Atletveit	Finnøy	Ro	C	3	2,7
207	B6333 a	Hamre	Leikanger	SF	C	4	8,3
208	B7171 b	Innbjoa	Ølen	Ho	C	4	5,4
209	B6002 c	Kvassheim	Hå	Ro	C	4	9,1
210	B7837 a	Folkedal	Granvin	Ho	C	5	
211	S2609 b	Vaula	Bjerkreim	Ro	C	5	
212	Utgår						
GRUPPE D							
213	B11474 Ilo	Bjørnarheim	Gloppen	SF	D	2	
214	B9506 I b	Stauri	Stryn	SF	D	2	
215	B9197 i	Nybø	Leikanger	SF	D	2	
216	B6227 III f	Byrkje	Voss	Ho	D	2	
217	B9614 III z	Bolstad	Voss	Ho	D	2	
218	B4522	Nernes	Etne	Ho	D	2	
219	B10202 II m	Grindheim	Etne	Ho	D	2	
220	B6081 I	Haus/Presteg.	Osterøy	Ho	D	2	
221	B6227II o	Byrkje	Voss	Ho	D	2	
222	S2375 a	Laugaland	Hjelmeland	Ro	D	2	
223	B6008 c	Ogna	Hå	Ro	D	2	
224	S1624	Bø	Hå	Ro	D	2	
225	B5370	Kvassheim	Hå	Ro	D	2	
226	B9094 a	Eide	Stryn	SF	D	3	1,6
227	B11474 In	Bjørnarheim	Gloppen	SF	D	3	1,7
228	B3871 a	Hamre	Leikanger	SF	D	3	1,7
229	B8989 b	Eikenes	Stryn	SF	D	3	1,8
230	B6654	Indre Norddal	Fjaler	SF	D	3	1,8
231	B4506 a	Mindresunde	Stryn	SF	D	3	1,9
232	B6691 I u	Hove/Voll	Vik	SF	D	3	2,1
233	B6691 III t	Hove/Voll	Vik	SF	D	3	2,7
234	B8045 j	Hauglum	Leikanger	SF	D	3	2,7
235	B5555 e	Myklebust	Fjaler	SF	D	3	2,7
236	B6090 II i	Døsen	Os	Ho	D	3	1,7
237	B6611 f	Indre Haugland	Os	Ho	D	3	1,7
238	B6658 o	Byrkjeland	Kvam	Ho	D	3	1,7
239	B5114 a	Mele	Osterøy	Ho	D	3	1,8
240	B5769 g	Ne. Sævareid	Etne	Ho	D	3	1,8

Funnlistenr.	Museumsnr.	Gård	Kommune	Fylke	Form	Komposisjonsprinsipp	Breddeindeks
241	B6090 II	Døsen	Os	Ho	D	3	3,1
242	B6091 I e	Døsen	Os	Ho	D	3	2,1
243	B6227 I f	Byrkje	Voss	Ho	D	3	2,2
244	B9614 III x	Bolstad	Voss	Ho	D	3	2,2
245	B9614 III y	Bolstad	Voss	Ho	D	3	2,3
246	B569	Indre Arna	Bergen	Ho	D	3	2,5
247	B5637 e	Hauge	Voss	Ho	D	3	2,5
248	B9614 II j	Bolstad	Voss	Ho	D	3	2,5
249	B8588 a	Rekve	Voss	Ho	D	3	2,8
250	B6658 n	Byrkjeland	Kvam	Ho	D	3	2,9
251	B9015 i	Rongve	Osterøy	Ho	D	3	2,9
252	S1440	Lima	Gjesdal	Ro	D	3	1,4
253	S5844 a	Søre Sunde	Stavanger	Ro	D	3	1,5
254	S2697 a	Østbø	Vindafjord	Ro	D	3	1,6
255	B5992 c	Kvassheim	Hå	Ro	D	3	1,6
256	B5998 d	Kvassheim	Hå	Ro	D	3	1,6
257	S3208 a	Longåker	Karmøy	Ro	D	3	1,7
258	S2547 s	Rivjaland	Hjelmeland	Ro	D	3	1,8
259	S2695 f	Østbø	Vindafjord	Ro	D	3	1,8
260	S2772 a	Vatland	Finnøy	Ro	D	3	1,8
261	S6009 d	Ne. Øksnavad	Klepp	Ro	D	3	1,8
262	B4880 a	Ødemotland	Hå	Ro	D	3	1,8
263	S309	Apeland	Bjerkreim	Ro	D	3	1,9
264	S6396 a	Steinsnes	Haugesund	Ro	D	3	1,9
GRUPPE E							
265	B12545 a	Røysum	Leikanger	SF	E	1	3,8
266	B8045 k	Hauglum	Leikanger	SF	E	1	3,9
267	B11694 II p	Skaim	Aurland	SF	E	3	1,5
268	B3359	Indre Bø	Stryn	SF	E	3	2,6
269	B7414 e	Flugheim	Sogndal	SF	E	3	2,1
270	B12014 a	Gjerland	Førde	SF	E	3	2
271	B5407 d	Skjelde	Voss	Ho	E	3	2,2
272	B653	Gjukastein	Voss	Ho	E	3	2,3
273	B10202 II n	Grindheim	Etne	Ho	E	3	2
274	B10202 Ia	Grindheim	Etne	Ho	E	2	

Skår

Museumsnr.	Gård	Kommune
SOGN OG FJORDANE		
Sogn:		
B365	Ukjent	Vik
B595	Berdal	Leikanger
B685	Vangsnes	Vik
B3724 b	Bolstad	Luster
B3726	Bolstad	Luster
B4049 d	Hove	Vik
B0876 h	Ølnes	Sogndal
B5132 g	Sværen	Balestrand
B5815 II q	Belle	Aurland
B5815 II r	Belle	Aurland
B5969 h	Ølnes	Sogndal
B6092 II g	Ugulen	Luster
B6375 II i	Nedre Stedje	Sogndal
B6375 I c	Nedre Stedje	Sogndal
B6375 I d	Nedre Stedje	Sogndal
B6400 I	Nornes	Sogndal
B6448 b	Sterri	Luster
B6691 I v	Hove/Voll	Vik
B6813 h	Nesse	Balestrand
B7489 a	Sværen	Balestrand
B7547 a	Lomelde	Sogndal
B7954	Øyre	Sogndal
B8033 II	Nesse	Balestrand
B8567 a	Indre Oppedal	Gulen
B8669 u	Tokkvam	Aurland
B8830 d	Skjervum	Vik
B8853 c	Indre Oppedal	Gulen
B8992	Terum	Aurland
B9026	Øvre Fretheim	Aurland
B9192 I b	Aven	Høyanger
B9192 II d	Aven	Høyanger
B9196	Nybø	Leikanger
B9493	Terum	Aurland
B9898	Reppen	Sogndal
B10090	Njøs	Leikanger
B10385	Slinde	Sogndal
B11433 b	Modvo	Luster
B11549 a	Sterri	Luster
B12130 d	Målsnes	Balestrand
B12130 f	Målsnes	Balestrand
B12867/1	Røysum	Leikanger
B12867/2	Røysum	Leikanger
B13260	Kvamme	Balestrand
B13954/38	Kvåle	Sogndal
B13954/39	Kvåle	Sogndal
B13955/13–24	Kvåle	Sogndal
C233	Stedje	Sogndal

Museumsnr.	Gård	Kommune
Sunnfjord:		
B5587 f	Bortnheim	Fjaler
B5587 g	Bortnheim	Fjaler
B6656 m	Sandal	Jølster
B8314 e	Osen	Gaular
B9684y	Sunde	Flora
B13133/2	Dale	Fjaler
B13218/1	Vie	Førde
B13219/1	Vie	Førde
B14215	Osen	Gaular
Nordfjord:		
B361	Førde	Bremanger
B549	Frøyna	Bremanger
B550	Frøyna	Bremanger
B3082	Grotle	Bremanger
B4592 r	Evebø	Gloppen
B4593 I b	Evebø	Gloppen
B4608 c	Mardal	Gloppen
B5455 a	Mardal	Gloppen
B5560 a	Hauge	Gloppen
B5564 b	Øvreset	Gloppen
B5972	Steinset	Bremanger
B6025 b	Sande	Gloppen
B6037 II a	Sande	Gloppen
B6037 II b	Sande	Gloppen
B6732 c	Øvreset	Gloppen
B8086 a	Austrheim	Gloppen
B8086 b	Austrheim	Gloppen
B8721 a	Ryssdal	Gloppen
B9089	Langve	Stryn
B9224 d	Øyra	Selje
B9224 e	Øyra	Selje
B10922 I a	Austrheim	Gloppen
B10922 II e	Austrheim	Gloppen
B10922 II f	Austrheim	Gloppen
B11096 III p	Øvre Henne	Gloppen
B11392 e	Gjemmestad	Gloppen
B11474 III q	Bjørnarheim	Gloppen
B12924	Vambeset	Gloppen
B14232	Eide	Gloppen
B14296/2	Ryssdal	Gloppen
B14976/1	Eide	Gloppen
B14976/2	Eide	Gloppen
B14983	Eide	Gloppen
HORDALAND		
B333	Brundtland	Lindås
B352b	Rekve	Voss

skår fra to kar

Museumsnr.	Gård	Kommune		Museumsnr.	Gård	Kommune	
B352b	Rekve	Voss	skår fra to kar	B6081 II	Haus/Prestegården	Osterøy	
B352c	Rekve	Voss	skår fra to kar	B 6136	Skeie	Kvinnherad	
B352c	Rekve	Voss	«	B6138	Sørheim	Etne	
B367	Andersland	Tysnes		B6187	Solheim	Radøy	
B368	Andersland	Tysnes		B6233 III d	Grindheim	Etne	
B379	Sandven	Odda		B6235	Grindheim	Etne	
B576	Midt-Mjelde	Osterøy		B6349 i	Herre	Voss	
B1639	Mjelde	Osterøy		B6473 o	Hæve	Voss	
B1640	Mjelde	Osterøy		B6475 e	Hæve	Voss	
B2957	Hauge	Os		B6611 g	Indre Haugland	Os	
B3017 c	Haugen	Etne		B6670 k	Raknes	Osterøy	
B3358 r	Sæbø	Kvinnherad	skår fra to kar	B6670 l	Raknes	Osterøy	
B3358 r	Sæbø	Kvinnherad		B6714 b	Mosafinn	Voss	
B3542	Tørrviko	Kvam		B6756 III g	Mundheim	Kvam	
B4045 c	Innbjoa	Ølen		B6756 IV g	Mundheim	Kvam	
B4050 b	Førde	Sveio		B6807 o	Norheim	Kvam	
B4096 g	Nordhus	Kvinnherad		B6809 i	Øystese	Kvam	
B4096 h	Nordhus	Kvinnherad		B6891 I a	Gjerstad	Osterøy	
B4256 e	Skaret	Lindås		B6891 II e	Gjerstad	Osterøy	
B4278 b	Ulvebne	Ølen		B6919 c	Vangen/Prestegården	Voss	
B4279	Ulvebne	Ølen		B6981 æ	Mæle	Osterøy	
B4282 l	Alna	Ølen		B7145 g	Nedre Aure	Voss	
B4283 a	Alna	Ølen		B7171 c	Innbjoa	Ølen	
B4846 b	Hodneland	Lindås		B7231 b	Rygg	Etne	
B4857 f	Hjellestad	Bergen		B7634 d	Grindheim	Etne	
B4859 c	Tesdal	Etne		B7647 b	Øvstebø	Etne	
B4920 f	Li	Voss		B7767 q	Øvstebø	Etne	
B4920 g	Li	Voss		B7768	Øvstebø	Etne	
B4923 o	Varberg	Eidfjord		B7837 b	Folkedal	Granvin	
B4923 p	Varberg	Eidfjord		B7907 II c	Li	Kvinnherad	
B4982	Seim	Odda		B7908 a	Støle	Etne	
B4984	Seim	Odda		B7934	Øvstebø	Etne	
B4987 a	Seim	Odda		B7935 a	Øvstebø	Etne	
B5073 a	Bakko	Odda		B8019	Øvstebø	Etne	
B5121 a	Mel	Kvinnherad		B8085c	Sleire	Masfjorden	
B5125	Nes	Kvinnherad		B8200 I c	Lote	Ullensvang	
B5407 e	Skjelde	Voss		B8203 b	Huse	Ullensvang	
B5477 a	Litun	Osterøy		B8316 i	Øvstebø	Etne	
B5477 b	Litun	Osterøy		B8316 l	Øvstebø	Etne	
B5541 b	Haugland	Bergen		B8316 m	Øvstebø	Etne	
B5693 a	Nedre Ullestad	Voss		B8579 I b	Øvre Mjelde	Osterøy	
B5705 d	Hodneland	Lindås		B8579 II i	Øvre Mjelde	Osterøy	
B5707 e	Li	Voss		B8588 b	Rekve	Voss	
B5733 g	Måge	Ullensvang		B8588 c	Rekve	Voss	
B5733 i	Måge	Ullensvang		B8588 d	Rekve	Voss	
B5768 b	Seim	Granvin		B8926 a	Løn	Voss	skår fra fem kar
B5768 c	Seim	Granvin		B8926 a	Løn	Voss	«
B5838 a	Auestad	Etne		B8926 a	Løn	Voss	«
B5889 c	Rygg	Etne		B8926 a	Løn	Voss	«
B5891 a	Rygg	Etne		B8926 a	Løn	Voss	«
B5893 k	Grindheim	Etne		B9015 j	Rongve	Osterøy	
B5894 m	Grindheim	Etne		B9208 I a	Sjo	Kvinnherad	
B5931 k	Nes	Kvinnherad		B9215	Sumtangen	Eidfjord	
B5976 b	Norheim	Etne		B9373 h	Grauo	Voss	

Museumsnr.	Gård	Kommune	Museumsnr.	Gård	Kommune
B9608 a	Nordrekvåle	Voss	B4834	Hårr	Hå skår fra flere kar
B9971 f	Grindheim	Etne	B4834	Hårr	Hå «
B9971 g	Grindheim	Etne	B4834	Hårr	Hå «
B10018 o	Grimstad	Lindås	B4879 h	Bø	Hå
B10202 I c	Grindheim	Etne	B4879 g	Bø	Hå
B10202 II o	Grindheim	Etne	B4881 b	Skjærpe	Hå
B10205 b	Sørheim	Etne	B4884 b	Lode	Hå
B10299 d	Øvre Ullestad	Voss	B4912 c	Tu	Klepp
B10303 i	Indre Taule	Radøy	B4914 b	Ukjent	Jæren
B10304 f	Hårland	Etne	B4914 c	Ukjent	Jæren
B10456 a	Dønhaug	Kvinnherad	B5148	Lye	Time
B10742 a	Hatlestad	Vaksdal	B5276 d	Kvassheim	Hå
B10799 b	Tveit	Ulvik	B5280	Kvassheim	Hå
B11010 a	Oppsal	Fusa	B5289	Kvassheim	Hå
B11110 a	Møn	Voss	B5341 e	Kvassheim	Hå
B11181 a	Hysstad	Stord	B5343 l	Kvassheim	Hå
B11476 I c	Døssland	Kvinnherad	B5353 e	Kvassheim	Hå
B11476 II k	Døssland	Kvinnherad	B5357 a	Kvassheim	Hå
B11477 f	Døssland	Kvinnherad	B5358 d	Kvassheim	Hå
B11481 i	Mjeldheim	Bergen	B5362	Kvassheim	Hå
B11482 c	Mjeldheim	Bergen	B5366 d	Kvassheim	Hå
B11623 c	Vele	Voss	B5368 i	Kvassheim	Hå
B12368/2	Langeseter	Ullensvang	B5383 i	Kvassheim	Hå
B12618/1	Vindenes	Fjell	B5387 f	Kvassheim	Hå
B12621/1	Vindenes	Fjell	B5390	Ogna	Hå
B13141/1	Seim	Odda	B5767 a	Ukjent (Skeidsvold)	Karmøy eller Haugesund
B13141/2	Seim	Odda	B5767 b	Ukjent (Skeidsvold)	Karmøy eller Haugesund
B13817	Ågotnes	Fjell	B5767 c	Ukjent (Skeidsvold)	Karmøy eller Haugesund
B14289/8	Hegge	Ølen	B5981 e	Østabø	Vindafjord
B14491	Lydvo	Voss	B5996 h	Kvassheim	Hå
B14492	Lydvo	Voss	B5999 d	Kvassheim	Hå
B14492	Lydvo	Voss	B6000d	Kvassheim	Hå
B14954/22	Nerhus	Kvinnherad	B6000e	Kvassheim	Hå
BM	Ukjent	ved Bergen	B6004 b	Kvassheim	Hå
C14044	Myklatun	Eidfjord	B6276	Torvastad	Karmøy
S02925	Eide	Ølen	B6771 c	Øvre Haugland	Time
			C03852	Austre Bore	Klepp
			C12321	Hafsøy	Egersund
			C16941	Austevik	Karmøy skår fra flere kar
			C16941	Austevik	Karmøy «
			C16941	Austevik	Karmøy «
			C18398	Vasshus	Suldal
			C18425 b	Ritland	Suldal
			C18429	Helland	Suldal
			C18814	Førland	Suldal
			C18822	Førland	Suldal
			C18825	Førland	Suldal
			C18832	Førland	Suldal
			C18839	Nærheim	Suldal
			C18842	Nærheim	Suldal
			C18860	Nærheim	Suldal
			C18863	Skeie	Suldal
			C18869	Skeie	Suldal
			C21670 a	Voll	Hå
			C21670 b	Voll	Hå
ROGALAND					
B2528 a	Vestly	Time			
B2528 b	Vestly	Time			
B2528 c	Vestly	Time			
B2858	Ukjent	Rogaland			
B2974	Anda	Klepp			
B4000 t	Hauge	Klepp			
B4226 r	Skeie	Klepp			
B4226 t	Skeie	Klepp			
B4226 u	Skeie	Klepp			
B4421	Reilstad	Finnøy			
B4531 a	Lillesund	Karmøy			
B4643 r	Reve	Klepp			
B4782 d	Salte	Klepp			
B4810	Hårr	Hå			
B4818 a	Ødemotland	Hå			
B4822	Tjøtta	Klepp			

Museumsnr.	Gård	Kommune	Museumsnr.	Gård	Kommune
S325	Nærbø	Hå	S2696 f	Østbø	Vindafjord
S493	Torland	Hå	S2721	Lyse	Forsand
S1118	Tunheim	Time	S2722	Lyse	Forsand
S1234 b	Bø	Hå	S2724	Lyse	Forsand
S1234 c	Bø	Hå	S2730	Lyse	Forsand
S1234 g	Bø	Hå	S2747 b	Nærheim	Suldal
S1234 h	Bø	Hå	S2758	Forsand	Forsand
S1235	Ånestad	Hå	S2760	Soppaland	Hjelmeland
S1421	Bjerkreim	Bjerkreim	S2769 b	Tjentland	Hjelmeland
S1422	Bjerkreim	Bjerkreim	S2817	Hodne	Klepp
S1434	Værsland	Bjerkreim	S2821 a	Reve	Klepp
S1437 a	Værsland	Bjerkreim	S2821 b	Reve	Klepp
S1437 b	Værsland	Bjerkreim	S2822	Reve	Klepp
S1437 cde	Værsland	Bjerkreim	S2848	Nærheim	Suldal
S1455 b	Hetland	Bjerkreim	S2892 a	Øvre Øksnavad	Klepp
S1839	Varhaug	Hå	S2924 b	Hoftun	Suldal
S2066 c	Anisdal	Hå	S3167 b	Midtre Salte	Klepp
S2082 o	Anisdal	Hå	S3169	Pollestad	Klepp
S2219 j	Frøyland	Sandnes	S3170	Pollestad	Klepp
S2234 i	Jødestad	Sandnes	S3171	Pollestad	Klepp
S2234 j	Jødestad	Sandnes	S3220	Vårå	Karmøy
S2238 b	Indre Bøe	Randaberg	S3364 b	Høyland	Sandnes skår fra to kar
S2251 c	Reve	Klepp	S3364 b	Høyland	Sandnes «
S2252 a	Reve	Klepp	S3446 d	Vikshåland	Karmøy
S2276 f	Hovland	Egersund	S3455 o	Indre Bø	Randaberg
S2297	Bjelland	Sandnes	S3470	Løland	Forsand
S2311 c	Erga	Klepp	S3666 Ba	Fotland	Egersund
S2347 a	Jåsund	Sola skår fra to kar	S3741 b	Skjærpe	Hå
S2347 a	Jåsund	Sola «	S3845 II f	Reve	Klepp
S2358 a	Lura	Sandnes	S3845 II g	Reve	Klepp
S2358 b	Lura	Sandnes	S3845 II h	Reve	Klepp
S2385 a	Østabø	Vindafjord	S3845 II i	Reve	Klepp
S2392 a	Nordland	Sandnes	S3845 III d	Reve	Klepp
S2433 a	Dirdal	Gjesdal	S3847 Aa	Ødemotland	Hå
S2435 i	Dirdal	Gjesdal	S3856 i	Tegle	Time
S2436 h	Dirdal	Gjesdal	S3873 i	Hauklandsmoen	Lund
S2437 b	Dirdal	Gjesdal	S4022 Aa	Årstad	Egersund
S2440 a	Dirdal	Gjesdal	S5034 b	Årsland	Hå
S2441 e	Dirdal	Gjesdal	S5034 b	Årsland	Hå
S2443 b	Dirdal	Gjesdal	S4058 e	Sør-Braut	Klepp
S2452 l	Sør-Braut	Klepp	S4059 a	Fuglestad	Hå
S2452 m	Sør-Braut	Klepp	S4082 d	Forsand	Forsand
S2462 c	Rege	Sola	S4190 e	Netland	Time
S2499	Røyneberg	Sola	S4251 a	Line	Time
S2527 b	Dale	Karmøy	S4268	Rimestad	Hå
S2533 b	Øvre Haugland	Vindafjord	S4343 c	Store Eige	Egersund
S2538 a	Hoftun	Suldal	S4384 a	Hestad	Egersund
S2545 c	Gilja	Gjesdal	S4386 b	Eigeland	Egersund
S2545 d	Gilja	Gjesdal	S4476 e	Soppaland	Hjelmeland
S2549 a	Rivjaland	Hjelmeland	S4480 a	Hanakam	Suldal
S2549 b	Rivjaland	Hjelmeland	S4545 b	Foldøy	Suldal
S2652 d	Kirkesola	Sola	S4561 g	Holta	Strand
S2652 e	Kirkesola	Sola	S4617 a	Lunde	Suldal
S2653 b	Laugaland	Hjelmeland	S4659 c	Risa	Hå
S2673	Østbø	Vindafjord	S4659 d	Risa	Hå

Museumsnr.	Gård	Kommune	Museumsnr.	Gård	Kommune
S4749 b	Reve	Klepp	S7990	Midtre Salte	Klepp
S4858 h	Re	Time	S8030 a	Bjerga	Finnøy
S4858 m	Re	Time	S8240 a	Byrkjedal	Gjesdal skår fra to kar
S4979	Finnestad	Rennesøy	S8240 a	Byrkjedal	Gjesdal «
S5020 a	Dirdal	Gjesdal	S8411 c	Tjensvoll	Time
S5034 a	Årsland	Hå	S8508 e	Ånestad	Hå
S5034 b	Årsland	Hå	S8511 b	Obrestad	Hå
S5045 b	Slettabø	Bjerkreim	S8511 c	Obrestad	Hå
S5046 g	Slettabø	Bjerkreim	S8513	Obrestad	Hå
S5848 b	Slettabø	Bjerkreim	S8519 b	Nord-Varhaug	Hå
S5105 e	Vassbø	Bjerkreim	S8607 b	Holmen	Bjerkreim
S5403	Ogna	Hå	S8611 h	Håland	Sola
S5462	Sør-Kolnes	Sola	S8737 a	Myklebust	Sandnes
S5614 a	Strømstad	Egersund	S8958 Ia	Austevik	Karmøy
S5625	Tjentland	Hjelmeland	S9058 a	Store Meland	Sola
S5650 b	Varhaug	Hå	S9059 a	Helland	Time
S5678 h	Sveinsvold	Klepp skår fra to kar	S9059 b	Helland	Time
S5678 h	Sveinsvold	Klepp «	S9172 a	Tjora	Sola
S5791 c	Orstad	Klepp	S9181 q	Eikeland	Time
S5812 a	Værsland	Bjerkreim	S9181 s	Eikeland	Time
S5853 e	Edland	Gjesdal	S9341 a	Øvre Haugland	Time
S6001 b	Valheim	Hjelmeland	S9341 b	Øvre Haugland	Time
S6088 c	Obrestad	Hå skår fra to kar	S9471 a	Høyvik	Tysvær
S6088 c	Obrestad	Hå «	S9608 b	Hovland	Egersund
S6121 b	Hanaland av Re	Time	S9609 a	Hovland	Egersund
S6182	Gilja	Gjesdal	S9609 b	Hovland	Egersund
S6346	Bru	Hå	S9610 a	Hovland	Egersund
S6385 d	Sagland	Bjerkreim	S9611 b	Hovland	Egersund
S6394	Tjøtta	Klepp	S9612 n	Hovland	Egersund
S6434 a	Fjogstad	Klepp	S9857 b	Mo	Vindafjord
S6521 a	Idse	Strand	S10263 n	Hognestad	Time
S6580 d	Barka	Strand	S10263 o	Hognestad	Time
S6580 e	Barka	Strand	S10338 d	Foss-Eikeland	Sandnes
S6694 g	Fosse	Time	Aks1984/17	Gudmestad	Hå
S6697 e	Fosse	Time			
S6815 k	Stople	Vindafjord			
S6896 a	Fevoll Øvre	Hjelmeland			
S6897 a	Fevoll Øvre	Hjelmeland			
S6928 b	Hauge	Haugesund skår fra tre kar			
S6928 b	Hauge	Haugesund «			
S6928 b	Hauge	Haugesund «			
S6929	Håland	Hå			
S6934 a	Rossavik	Forsand			
S7086 e	Forsand	Forsand skår fra to kar			
S7086 e	Forsand	Forsand «			
S7119 a	Store Hogstad	Egersund			
S7402 a	Espedal Øvre	Forsand			
S7469 a	Motland	Hå			
S7558 b	Litle-Rosslund	Sokndal			
S7577 c	Melberg	Strand			
S7615 a	Bjørklund under Østhusbygda	Suldal			
S7615 b	Bjørklund under Østhusbygda	Suldal			
S7907 c	Kleivaland	Hjelmeland			
S7926	Austrheim av Vadla	Hjelmeland			
S7962 Va	Store Salte	Klepp			

Anomalier

Museumsnr.	Gård	Kommune
------------	------	---------

Kar tatt ut av analysen som anomalier:

B5499 f	Ytre Horne	Hornindal	SF
B6042	Myklebust	Eid	SF
B9198 f	Nybø	Leikanger	SF
B6434 a	Urnes	Luster	SF
B4531	Lillesund	Karmøy	Ho
B5891	Rygg	Etne	Ho
S313	Håland	Sola	Ro
S318	Tjentland	Hjelmeland	Ro
S2265	Østabø	Vindafjord	Ro
S2717 f	Hodne	Klepp	Ro
S3053	Serikstad	Time	Ro
S3209 b	Sele	Klepp	Ro
S4115 g	Joa	Sola	Ro
S5045	Slettabø	Bjerkreim	Ro

Museumsnr.	Gård	Kommune
------------	------	---------

Kar som er nevnt i tilveksten, men som ikke er med i analysen da de ikke er funnet, eller det er usikkerhet ved nummer, provinien eller kontekst:

S8516	Hå	Hå	Ro
B3100	Lunde	Sandnes	Ro
B4324	Sæbø	Bokn	Ro
C4925	Tjøtta	Klepp	Ro
C612	Grude	Klepp	Ro

Flere skår er ikke er med i analysen av samme grunn.

ILLUSTRASJONSLISTE

Oversikt over foto og tegninger på plansjer og i appendiks.
Listen er organisert etter funnlistennummer
(appendiksnummer vedr. appendiks).

1. pl. 1. B6400k Nornes, Sogndal, *SF*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
2. pl. 1. B374 Brekke, Vik, *SF*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
3. pl. 2. pl. 18, app. 1:6. B4639 Seim, Kvinnherad, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
4. pl. 2, app. 1:11. B8581a Hovland, Etne, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
5. pl. 2. B339 Spissøy, Bømlø, *Ho*. Foto: O. Espevoll, Bergen Museum, UiB ©.
6. pl. 2, pl. 18, app. 1:7. B5639c Bokkatun, Voss, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
7. pl. 2. B6409p Opedal, Ullensvang, *Ho*. Tegning: etter Straume 198: pl. 57.
pl. 18. Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.
8. pl. 1. B11623b Vele, Voss, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
9. pl. 2, pl. 18. B12368/1 Langeseter, Ullensvang, *Ho*. Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.
10. pl. 1, pl. 17. B3123 Spjeldnes, Lindås, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
11. pl. 3. B7191c Kjellaskvik, Ølen, *Ho*. Fotoarkivet Bergen Museum, UiB ©.
12. pl. 1. B10890e Austre Vikse, Sveio, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
13. pl. 1, pl. 17. B7878 Olsvoll, Radøy, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
14. pl. 2. B8581b Hovland, Etne, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
15. pl. 1. B7373 Lekve, Voss, *Ho*. Etter Næss 1996 [1968]: pl. 39.
16. pl. 2. B2223 Hovland, Tysnes, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
17. pl. 3. B7175b Seim, Lindås, *Ho*. Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.
18. pl. 1, pl. 17. B11481f Mjeldheim, Bergen, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
19. pl. 2. B355 Eide, Odda, *Ho*. Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.
20. pl. 1. B10893i Austre Vikse, Sveio, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
21. pl. 1, app. 1:1. S2687a Klungtveit, Tysvær, *Ho*. Tegning: T. Jøssang, Arkeologisk museum, UiS ©.
22. pl. 1. S1026 Laland, Klepp, *Ro*. Tegning: B. Moberg, Arkeologisk museum, UiS ©.
23. pl. 2. S2268 Meland, Sandnes, *Ro*. Tegning: H. Larsen, Arkeologisk museum, UiS ©.
24. pl. 2. S4342b Høyland, Time, *Ro*. Tegning: B. Moberg, Arkeologisk museum, UiS ©.
25. pl. 1. S2261a Østabø, Vindafjord, *Ro*. Tegning: H. Larsen, Arkeologisk museum, UiS ©.
26. pl. 1. S2262a Østabø, Vindafjord, *Ro*. Tegning: T. Jøssang, Arkeologisk museum, UiS ©.
27. pl. 2. C18872 Skeie, Suldal, *Ro*. Tegning: B. Moberg, Arkeologisk museum, UiS ©.
28. pl. 1, pl. 17. B5299i Kvasshheim, Hå, *Ro*. Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.
29. pl. 3. C764 Laland, Klepp, *Ro*. Tegning: etter Rygh 1885 fig. 370.
30. pl. 2. S2720a Lyse, Forsand, *Ro*. Tegning: T. Jøssang, Arkeologisk museum, UiS ©.
31. pl. 1. S1478 Tu, Klepp, *Ro*. Tegning: A. Hølland Berg, Arkeologisk museum, UiS ©.
32. pl. 1, app. 1:1. S2951l Hegreberg, Rennesøy, *Ro*. Tegning: T. Jøssang, Arkeologisk museum, UiS ©.
pl. 18. Foto: R. Johnsrud, Arkeologisk museum, UiS ©.
33. pl. 3. B5176 Våge, Karmøy, *Ro*. Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.
34. pl. 2. S2371o Øvre Mæle, Hjelmeland, *Ro*. Tegning: H. Larsen, Arkeologisk museum, UiS ©.
pl. 18, fig. 7. Foto: Arkeologisk museum, UiS ©.
35. pl. 2. S2255 Østabø, Vindafjord, *Ro*. Tegning: H. Larsen, Arkeologisk museum, UiS ©.
36. pl. 1. S2263a Østabø, Vindafjord, *Ro*. Tegning: A. Hølland Berg, Arkeologisk museum, UiS ©.
37. pl. 1, app. 1:1. S5611 Hoftun, Suldal, *Ro*. Tegning: B. Moberg, Arkeologisk museum, UiS ©.
38. pl. 1, app. 1:1. S2757b Forsand, Forsand, *Ro*. Tegning: T. Jøssang, Arkeologisk museum, UiS ©.
39. pl. 1, app. 1:1. S2686a Skimleim, Suldal, *Ro*. Tegning: T. Jøssang, Arkeologisk museum, UiS ©.
40. pl. 3. S2015 Edland, Gjesdal, *Ro*. Tegning: H. Larsen, Arkeologisk museum, UiS ©.
41. pl. 2. S1618 Store Eige, Egersund, *Ro*. Tegning: B. Moberg, Arkeologisk museum, UiS ©.
42. pl. 2. S2449b Skeie, Suldal, *Ro*. Tegning: T. Jøssang, Arkeologisk museum, UiS ©.
43. pl. 2. S2542b Helvik, Egersund, *Ro*. Tegning: H. Larsen, Arkeologisk museum, UiS ©.
44. pl. 1. S6880c Hodnafjell, Rennesøy, *Ro*. Tegning: H. Larsen, Arkeologisk museum, UiS ©.
45. pl. 2. S7300g Geisfjell, Hjelmeland, *Ro*. Tegning: B. Moberg, Arkeologisk museum, UiS ©.
46. pl. 3. S5696a Kyllingstad, Gjesdal, *Ro*. Tegning: H. Larsen, Arkeologisk museum, UiS ©.
47. pl. 1, app. 1:1. S2012 Edland, Gjesdal, *Ro*. Tegning: B. Moberg, Arkeologisk museum, UiS ©.
48. pl. 1, app. 1:1. S1413 Bjerkreim, Bjerkreim, *Ro*. Tegning: T. Jøssang, Arkeologisk museum, UiS ©.
49. pl. 2. S2393a Nordland, Sandnes, *Ro*. Tegning: T. Jøssang, Arkeologisk museum, UiS ©.
50. pl. 3. S1306 Utsola, Sola, *Ro*. Tegning: H. Larsen, Arkeologisk museum, UiS ©.
51. pl. 1. S3518b Dirdal, Gjesdal, *Ro*. Tegning: B. Moberg, Arkeologisk museum, UiS ©.
52. pl. 1, pl. 17. B2133 Rimestad, Hå, *Ro*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
53. pl. 4, pl. 19, app. 1:3. B359 Øvre Ljosne, Lærdal, *SF*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
54. pl. 4, pl. 19. B4963 Slinde, Sogndal, *SF*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
55. pl. 4. B6110I Nygård, Luster, *SF*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
56. pl. 4, pl. 20. B6032Ii Døsen, Os, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
pl. 20. Tegning: S. East, Bergen Museum, UiB ©.
57. pl. 4, pl. 20, app. 1:11. B5888 Grindheim, Etne, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
58. pl. 4. S4200g Røysland, Bjerkreim, *Ro*. Tegning: T. Jøssang, Arkeologisk museum, UiS ©.

- pl. 20, app. 1:11. Foto: Arkeologisk museum, UiS ©.
59. pl. 4. S1455c Hetland, Bjerkreim, *Ro*. Tegning: B. Moberg, Arkeologisk museum, UiS ©.
60. pl. 4. B4226q Skeie, Klepp, *Ro*. Foto: Shetelig 1905a: fig. 38.
61. pl. 4, pl. 20. S2430 Tjora, Sola, *Ro*. Tegning: H. Larsen, Arkeologisk museum, UiS ©.
62. pl. 4, pl. 19. S2527a Dale, Karmøy, *Ro*. Foto: T. Tveit Arkeologisk museum, UiS ©.
63. pl. 4. S2548b Rivjaland, Hjelmeland, *Ro*. Tegning: T. Jøssang, Arkeologisk museum, UiS ©.
- pl. 19. Foto: Arkeologisk museum, UiS ©.
64. pl. 4. S3401 Lima, Gjesdal, *Ro*. Tegning: H. Larsen, Arkeologisk museum, UiS ©.
65. pl. 4. B4176 Nese, Klepp, *Ro*. Foto: etter Shetelig 1912, fig. 172.
66. pl. 4. B5283b Kvasnheim, Hå, *Ro*. Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.
67. pl. 4, pl. 20, app. 1:12. Aks1986/42 Nordre Valheim, Hjelmeland, *Ro*. Foto: T. Tveit Arkeologisk museum, UiS ©.
68. pl. 4. S2227a Hovland, Sandnes, *Ro*. Tegning: B. Moberg, Arkeologisk museum, UiS ©.
69. pl. 4. S2370a Øvre Mæle, Hjelmeland, *Ro*. Tegning: Arkeologisk museum, UiS ©.
- pl. 19. Foto: T. Tveit Arkeologisk museum, UiS ©.
70. pl. 4. C4935 Soma, Sandnes, *Ro*. Foto: etter Bøe 1931a, fig. 265.
71. pl. 4. S2759 Soppaland, Hjelmeland, *Ro*. Tegning: T. Jøssang, Arkeologisk museum, UiS ©.
- pl. 19. Foto: Arkeologisk museum, UiS ©.
72. pl. 5, pl. 21. B6756Im Mundheim, Kvam, *Ho*. Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.
73. pl. 5. B3731a Øvsthus, Kvinnherad, *Ho*. Tegning: etter Straume 1987, pl. 82.
- pl. 21. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
74. pl. 5, pl. 21. B11623a Vele, Voss, *Ho*. Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.
75. pl. 5. BM61,3-15 ukjent, v/ Bergen, *Ho*. Foto: Courtesy of the Trustees of the British Museum.
76. pl. 5. B4156 Fitje, Voss, *Ho*. Foto: etter Shetelig 1905a, fig. 39.
77. pl. 5. B3017b Haugen, Etne, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
78. pl. 5. B11476Ib Døssland, Kvinnherad, *Ho*. Tegning: etter Straume 1987: pl. 15.
79. pl. 5. S5959a Åsland, Time, *Ro*. Tegning: T. Borgersen. Arkeologisk museum, UiS ©.
80. pl. 5. S2387 Stople, Vindafjord, *Ro*. Tegning: H. Larsen, Arkeologisk museum, UiS ©.
81. pl. 5, pl. 21. C18819 Førland, Suldal, *Ro*. Foto: Kulturhistorisk museum, UiO ©.
82. pl. 5. S316 Tjentland, Hjelmeland, *Ro*. Tegning: B. Moberg, Arkeologisk museum, UiS ©.
83. pl. 5. B4527 Kolnes, Sola, *Ro*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
84. pl. 5. S2393b Nordland, Sandnes, *Ro*. Tegning: T. Jøssang, Arkeologisk museum, UiS ©.
85. pl. 5. C18867 Skeie, Suldal, *Ro*. Tegning: B. Moberg, Arkeologisk museum, UiS ©.
86. pl. 5. B5350g Kvasnheim, Hå, *Ro*. Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.
87. pl. 5. S8607a Holmen, Bjerkreim, *Ro*. Tegning: H. Larsen, Arkeologisk museum, UiS, ©.
- pl. 21, app. 1:7, app. 1:16. Foto: T. Tveit Arkeologisk museum, UiS ©
88. pl. 5. S2609c Vaula, Bjerkreim, *Ro*. Tegning: Arkeologisk museum, UiS ©.
89. pl. 5, app. 1:1. S4132a Vormeland, Hjelmeland, *Ro*. Tegning: T. Jøssang, Arkeologisk museum, UiS ©.
90. pl. 5. S4386a Vestre Eigeland, Egersund, *Ro*. Tegning: M. Rasmussen, Arkeologisk museum, UiS ©.
91. pl. 5. S8347a Ånestad, Hå, *Ro*. Tegning: Arkeologisk museum, UiS ©.
92. pl. 6, pl. 22, app. 1:2. B5638c Lille Granvin, Granvin, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
93. pl. 6, pl. 22, app. 1:2. B11010b Oppsal, Fusa, *Ho*. Foto: O. Espevoll, Bergen Museum, UiB ©.
94. pl. 6. S2014 Edland, Gjesdal, *Ro*. Tegning: Arkeologisk museum, UiS ©.
95. pl. 6, app. 1:1. S4162a Forsandmoen, Forsand, *Ro*. Tegning: M. Rasmussen, Arkeologisk museum, UiS ©.
- pl. 22. Foto: R. Johnsrud, Arkeologisk museum, UiS ©.
96. pl. 6, pl. 22, app. 1:2. S3572b Uskjå, Sandnes, *Ro*. Tegning: Arkeologisk museum, UiS ©.
97. pl. 6, app. 1:2. B335 Ørland, Suldal, *Ro*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
98. pl. 6. S4670 Stople, Vindafjord, *Ro*. Tegning: M. Rasmussen, Arkeologisk museum, UiS ©.
- pl. 22. Foto: Arkeologisk museum, UiS ©.
99. pl. 6. S2726 Lyse, Forsand, *Ro*. Tegning: Arkeologisk museum, UiS ©.
100. pl. 6, pl. 22. B7006 Myklebust, Bremanger, *SF*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
102. B5638d Lille Granvin, Granvin, *Ho*, uten dekor, ikke foto.
103. B5638e Lille Granvin, Granvin, *Ho*, uten dekor, ikke foto.
104. S6357a Øvre Fister, Hjelmeland, *Ro*, uten dekor, ikke foto.
105. S2769a Tjentland, Hjelmeland, *Ro*, uten dekor, ikke foto.
106. S2662a Nedre Vikedal, Vindafjord, *Ro*, uten dekor, ikke foto.
107. pl. 7. B6066a Verlo, Stryn, *SF* Foto: O. Espevoll, Bergen Museum, UiB ©
108. pl. 8, pl. 25, app. 1:4. B9436a Bjørnarheim, Gloppen, *SF*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
109. pl. 9. B2825 Mo, Førde, *SF* Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
110. pl. 8, pl. 24. B11431IIs Modvo, Luster, *SF*. Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.
111. pl. 8. B8719I Veum, Luster, *SF* Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
112. Utgå
113. pl. 8, pl. 25, app. 1:3. B4590n Evebø, Gloppen, *SF*. Foto: L. Espevoll, Bergen Museum, UiB ©.
114. pl. 7, pl. 26, app. 1:3. B6109IIIa Ugulen, Luster, *SF*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
115. pl. 8, pl. 25. B8199 Folkestad, Askvold, *SF* Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.

116. pl. 7, pl. 27, app. 1:14. C1309 Henjum, Leikanger, *SF* Tegning: etter Rygh 1885: fig. 376.
117. pl. 8, pl. 25. B80331 Nesse, Balestrand, *SF*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
118. pl. 7, pl. 27. B6066b Verlo, Stryn, *SF*. Foto: O. Espevoll, Bergen Museum, UiB ©.
119. pl. 7, pl. 27. B4938 Nornes, Sogndal, *SF*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
app. 1:14. Tegning: S. East, Bergen Museum, UiB ©.
120. pl. 8, pl. 24. B372 Brekke, Vik, *SF*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
121. pl. 7. B6690b Hetle, Gloppen, *SF* Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
122. pl. 9, pl. 23. C12137 Flo, Stryn, *SF* Foto: Kulturhistorisk museum, UiO ©.
123. pl. 8, pl. 24. B342a ukjent, Vik, *SF*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
124. pl. 9, pl. 23. B4842 Indre Bø, Stryn, *SF*. Foto: L. Espevoll, Bergen Museum, UiB ©
125. pl. 7, pl. 27. B8552I Skaim, Aurland, *SF* Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.
126. pl. 7, pl. 26. B9176a Fretheim, Aurland, *SF* Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
127. pl. 9. B4631c Evebø, Gloppen, *SF* Foto: L. Espevoll, Bergen Museum, UiB ©.
128. pl. 9, pl. 23. C7061 Rutlin, Sogndal, *SF* Foto: O. Holst, Kulturhistorisk museum, UiO ©.
129. pl. 9. B1846 Kalland, Naustdal, *SF*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
130. pl. 9. B6689 Bø, Gloppen, *SF*. Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.
131. pl. 7, app. 1:15. B344 Soldal, Kvam, *Ho*. Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.
132. pl. 9. B371 Midt-Mjelde, Osterøy, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
133. pl. 8. B364 Mjelde, Osterøy, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
134. pl. 8, pl. 24. B345 Myklebust, Kvinnherad, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
135. pl. 7. B5733h Måge, Ullensvang, *Ho*. Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.
136. pl. 7, pl. 27. B4627a Rimbareid, Fitjar, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
137. pl. 8. B3862 Haugland, Kvinnherad, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
138. pl. 8, pl. 25, app. 1:9. B351 Rekve, Voss, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
139. pl. 7, pl. 26, app. 1:3. B2258 Gjervik, Lindås, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
140. pl. 8. pl. 25, app. 1:7. B340 Spissøy, Bømlo, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
141. pl. 7, pl. 26. B3675a Lien, Voss, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
142. pl. 8, pl. 24, app. 1:2. B366 Eidsvåg, Bergen, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
143. pl. 7, pl. 26. B7813 Vettås, Radøy, *Ho*. Foto: Bergen Museum, UiB ©.
144. pl. 8. B9123b Skjold, Bergen, *Ho*. Foto: Bergen Museum, UiB ©.
145. pl. 8, app. 1:10, fig. 7. B11475m I.Fosse, Meland, *Ho*. Foto: L. Espevoll, Bergen Museum, UiB ©.
146. pl. 7. S1477 Tu, Klepp, *Ro*. Tegning: A. Hølland Berg, Arkeologisk museum, UiS ©.
pl. 26. Foto: Arkeologisk museum, UiB.
147. pl. 7. S2548a Rivjaland, Hjelmeland, *Ro*. Tegning: Arkeologisk museum, UiS ©.
148. pl. 9. S2740b Øvre Haugland, Vindafjord, *Ro*. Tegning: T. Jøssang, Arkeologisk museum, UiS ©.
149. pl. 7. S3225b Helland, Suldal, *Ro*. Tegning: T. Jøssang, Arkeologisk museum, UiS ©.
150. pl. 9. S8511 Obrestad, Hå, *Ro*. Tegning: Arkeologisk museum, UiS ©.
151. pl. 7. S1435 Værsland, Bjerkreim, *Ro*. Tegning: Arkeologisk museum, UiS ©.
152. pl. 9. S1850 Espedal, Forsand, *Ro*. Tegning: B. Moberg, Arkeologisk museum, UiS ©.
153. fig. 7. S3280a Longåker, Karmøy, *Ro*. Foto: T. Tveit, Arkeologisk museum, UiB.
pl. 8. Tegning: Arkeologisk museum, UiS ©.
154. pl. 7. S2356a Madla, Stavanger, *Ro*. Tegning: Arkeologisk museum, UiS ©.
155. pl. 7, pl. 27. B5994k Kvasshem, Hå, *Ro*. Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.
156. pl. 9. S2335a Selvik, Sandnes, *Ro*. Tegning: Arkeologisk museum, UiS ©.
157. pl. 7. S2979 Herebakke, Suldal, *Ro*. Tegning: Arkeologisk museum, UiS ©.
158. pl. 9. S8613h Ødemotland, Hå, *Ro*. Tegning: T. Jøssang, Arkeologisk museum UiS, ©.
159. pl. 8, pl. 24. C6828 Haugland, Lund, *Ro*. Foto: etter Bøe 1931a, fig. 290.
160. pl. 7. S5123b Føyna, Karmøy, *Ro*. Tegning: Arkeologisk museum, UiS ©.
161. pl. 9. S4372c Vik, Klepp, *Ro*. Tegning: Arkeologisk museum, UiS ©.
162. pl. 10. B6588c Skrøppa, Gloppen, *SF*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
163. pl. 10, pl. 29, app. 1:19. B338 ukjent, Lærdal, *SF* Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
164. pl. 10. B10768a Dale, Fjaler, *SF* Foto: O. Espevoll, Bergen Museum, UiB ©.
165. pl. 10, pl. 28. B9688n Nornes, Sogndal, *SF* Foto: etter Bergens Museums tilvekst av oldsaker 1946, fig. 11. app. 1:21. Tegning: etter Kristoffersen 2000, pl. 34.
166. pl. 10, pl. 29, app. 1:17. B6516s Kvåle, Sogndal, *SF* Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
167. pl. 10. B5890 Rygg, Etne, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
168. pl. 10, pl. 28. B6032IIb Døsen, Os, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
169. pl. 10. B6727n Løn, Voss, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
170. pl. 10, pl. 28. B9995o Kvåle, Voss, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
171. pl. 10, pl. 28, app. 1:9, app. 1:16. B10205a Sørheim, Etne, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
172. pl. 10. B2273 Hauge, Klepp, *Ro*. Tegning: etter Rygh 1885: fig. 372.

- pl. 29. Foto: T. Tveit, Arkeologisk museum, UiS ©.
173. pl. 10. C16290 Kvalbein, Hå, *Ro*. Foto: Kulturhistorisk museum, UiO ©.
174. pl. 10. S68151 Stople, Vindafjord, *Ro*. Foto: T. Tveit, Arkeologisk museum, UiS ©.
175. pl. 10. S3225a Helland, Suldal, *Ro*. Tegning: T. Jøssang, Arkeologisk museum, UiS ©.
176. pl. 10, pl. 28. S2187a Harestad, Randaberg, *Ro*. Foto: Arkeologisk museum, UiS ©.
177. pl. 10. S2953 Hauskje, Finnøy, *Ro*. Tegning: T. Jøssang, Arkeologisk museum, UiS ©.
178. pl. 10, app. 1:16. S7131r Erga, Klepp, *Ro*. Tegning: Arkeologisk museum, UiS ©.
pl. 28, app. 1:16. Foto: T. Tveit, Arkeologisk museum, UiS ©.
179. pl. 10. S2698a Østbø, Vindafjord, *Ro*. Tegning: T. Jøssang, Arkeologisk museum, UiS ©.
180. pl. 10. B2498 Tjøtta, Klepp, *Ro*. Tegning: etter Rygh 1885, nr. 374.
181. pl. 10. S8635o Vestly, Time, *Ro*. Tegning: etter Kristoffersen 2000, pl. 18.
pl. 29. Foto: T. Tveit, Arkeologisk museum, UiS ©
182. pl. 10, pl. 29. S2685a Bjerkreim, Bjerkreim, *Ro*. Tegning: T. Jøssang, Arkeologisk museum, UiS ©.
183. pl. 10, pl. 29. C21407i Tu, Klepp, *Ro*. Foto: Kulturhistorisk museum, UiO ©.
184. pl. 11. B6656l Sandal, Jølster, *SF*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
185. pl. 11, pl. 31, app. 1:13. B10202Ib Grindheim, Etne, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB, ©.
186. pl. 11, pl. 30. B10203a Grindheim, Etne, *Ho*. Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.
187. pl. 11. S2734a Eide, Ølen, *Ho*. Tegning: Arkeologisk museum, UiS ©.
pl. 30. Foto: T. Tveit, Arkeologisk museum, UiS ©.
188. pl. 11, pl. 30, app. 1:20. S2735a Eide, Ølen, *Ho*. Tegning: A. Hølland Berg, Arkeologisk museum, UiS ©.
pl. 30. Foto: T. Tveit, Arkeologisk museum, UiS ©.
189. pl. 11. B332 Brundtland, Lindås, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
190. pl. 11, pl. 31, app. 1:5. B4376a Lekve, Voss, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
191. pl. 11, app. 1:14. B6032IIa Døsen, Os, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
192. pl. 11, pl. 31, app. 1:4, app. 1:16. B5733f Måge, Ullensvang, *Ho*. Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.
193. pl. 11, pl. 31, app. 1:5. B4376b Lekve, Voss, *Ho*. Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.
194. Utgår
195. pl. 11. S2740a Øvre Haugland, Vindafjord, *Ro*. Tegning: Arkeologisk museum, UiS ©.
196. pl. 11. S2862a Soppaland, Hjelmeland, *Ro*. Tegning: T. Jøssang, Arkeologisk museum, UiS ©.
197. pl. 11. S2247 Dagsland, Bokn, *Ro*. Tegning: A. Hølland Berg, Arkeologisk museum, UiS ©.
198. pl. 11. S2409f Øvre Sørbø, Klepp, *Ro*. Tegning: T. Jøssang, Arkeologisk museum, UiS ©.
Foto: T. Tveit, Arkeologisk museum, UiS ©.
199. pl. 11. S2409g Øvre Sørbø, Klepp, *Ro*. Tegning: T. Jøssang, Arkeologisk museum, UiS ©.
200. pl. 11, pl. 30, app. 1:16. S4749a Reve, Klepp, *Ro*. Tegning: M. Rasmussen, Arkeologisk museum, UiS ©.
pl. 30. Foto: T. Tveit, Arkeologisk museum, UiS ©.
201. pl. 11. S2372 Bandaberg, Finnøy, *Ro*. Tegning: Arkeologisk museum, UiS ©.
202. pl. 11. S5068h Byrkja, Hjelmeland, *Ro*. Tegning: T. Jøssang, Arkeologisk museum, UiS ©.
pl. 31, app. 1:4, app. 1:14. Foto: Arkeologisk museum, UiS ©.
203. pl. 11. B4226s Skeie, Klepp, *Ro*. Foto: etter Shetelig 1905a: fig. 27.
204. pl. 11. S2335b Selvik, Sandnes, *Ro*. Tegning: T. Jøssang, Arkeologisk museum, UiS ©.
205. pl. 11. S2717g Hodne, Klepp, *Ro*. Tegning: B. Moberg, Arkeologisk museum, UiS ©.
pl. 31. Foto: T. Tveit, Arkeologisk museum, UiS, ©.
206. pl. 11. S6566a Atletveit, Finnøy, *Ro*. Tegning: B. Moberg, Arkeologisk museum, UiS ©.
207. pl. 12, pl. 23. B6333a Hamre, Leikanger, *SF*. Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.
208. pl. 12, pl. 23. B7171b Innboja, Ølen, *Ho*. Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.
209. pl. 12, pl. 23. B6002c Kvasseheim, Hå, *Ro*. Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.
210. B7837a Folkedal, Granvin, *Ro*, uten dekor, ikke foto.
211. S2609b Vaula, Bjerkreim, *Ro*, uten dekor, ikke foto.
212. Utgår
213. pl. 13. B11474IIo Bjørnarheim, Gloppen, *SF*. Foto: Bergen Museum, UiB ©.
214. pl. 13, pl. 32. B9506 1b Stauri, Stryn, *SF*. Foto: O. Espevoll, Bergen Museum, UiB ©.
215. pl. 13, pl. 32, app. 1:17. B9197i Nybø, Leikanger, *SF*. Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.
216. pl. 13, pl. 32. B6227III f Byrkje, Voss, *Ho*. Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.
217. pl. 13, pl. 32. B9614IIIz Bolstad, Voss, *Ho*. Foto: etter Magnus 1984a, fig. 5.
218. pl. 13, pl. 40. B4522 Nernes, Etne, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
219. pl. 13. B10202II m Grindheim, Etne, *Ho*. Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.
220. pl. 13, pl. 32, app. 1:14, app. 1:19. B6081I Haus/ Prestegården, Osterøy, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
221. pl. 13. B6227II o Byrkje, Voss, *Ho*. Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.
222. pl. 13. S2375a Laugaland, Hjelmeland, *Ro*. Tegning: T. Jøssang, Arkeologisk museum, UiS ©.
pl. 32, app. 1:19. Foto: T. Tveit, Arkeologisk museum, UiS ©.
223. pl. 13. B6008c Oagna, Hå, *Ro*. Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.
224. pl. 13. S1624 Bø, Hå, *Ro*. Tegning: B. Moberg, Arkeologisk museum, UiS ©.
225. pl. 13. B5370 Kvasseheim, Hå, *Ro*. Foto: etter Lillehammer 1996, pl. 16.

226. pl. 14. B9094a Eide, Stryn, *SF* Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.
227. pl. 15, pl. 35. B11474In Bjørnarheim, Gloppen, *SF* Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.
228. pl. 15, pl. 37, app. 1:16. B3871a Hamre, Leikanger, *SF* Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.
229. pl. 14, pl. 35, app. 1:20. B8989b Eikenes, Stryn, *SF* Foto: L. Espevoll, Bergen Museum, UiB ©.
230. pl. 14. B6654 Indre Norddal, Fjaler, *SF* Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
231. pl. 14, pl. 34, app. 1:17. B4506a Mindresunde, Stryn, *SF* Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
232. pl. 15. B6691Iu Hove/Voll, Vik, *SF* Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
233. pl. 14, pl. 33. B6691IIIr Hove/Voll, Vik, *SF* Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
234. pl. 14. B8045j Hauglum, Leikanger, *SF* Tegning: etter Kristoffersen 2000: pl. 33.
235. pl. 14. B5555e Myklebust, Fjaler, *SF* Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
236. pl. 14. B6090IIIi Døsen, Os, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
237. pl. 15, pl. 35, app. 1:6, app. 1:16. B6611f Indre Haugland, Os, *Ho*. Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.
238. pl. 14, pl. 34, app. 1:17. B6658o N.Byrkjeland, Kvam, *Ho*. Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.
239. pl. 15, app. 1:21. B5114a Mele, Osterøy, *Ho*. Skisse ved forfatterne.
240. pl. 15, pl. 36, app. 1:6, app. 1:17. B5769g Nedre Sævareid, Etne, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
241. pl. 14, pl. 33. B6090II Døsen, Os, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
242. pl. 15, pl. 37. B6091Ie Døsen, Os, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
243. pl. 14, pl. 34. B6227If Byrkje, Voss, *Ho*. Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.
244. pl. 14, pl. 33. B9614IIIx Bolstad, Voss, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
245. pl. 14, pl. 33, app. 1:8. B9614IIIy Bolstad, Voss, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
246. pl. 14. B569 Indre Arna, Bergen, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
247. pl. 14, pl. 33, app. 1:8. B5637e Hauge, Voss, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
248. pl. 14, pl. 33. B9614IIj Bolstad, Voss, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
249. pl. 14, pl. 34, app. 1:17. B8588a Rekve, Voss, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
250. pl. 14, pl. 34. B6658n N.Byrkjeland, Kvam, *Ho*. Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.
251. pl. 14, pl. 34. B9015i Rongve, Osterøy, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
252. pl. 15, pl. 37, app. 1:19. S1440 Lima, Gjesdal, *Ro*. Tegning: B. Moberg, Arkeologisk museum, UiS ©. pl. 37. Foto: T. Tveit, Arkeologisk museum, UiS ©.
253. pl. 15. S5844a Søre Sunde, Stavanger, *Ro*. Tegning: Arkeologisk museum, UiS ©.
254. pl. 15. S2697a Østbø, Vindafjord, *Ro*. Tegning: T. Jøssang, Arkeologisk museum, UiS ©. pl. 35, app. 1:16. Foto: T. Tveit, Arkeologisk museum, UiS ©.
255. pl. 14, pl. 35, app. 1:20. B5992c Kvasheim, Hå, *Ro*. Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.
256. pl. 15. B5998d Kvasheim, Hå, *Ro*. Foto: etter Lillehammer 1996: pl. 16.
257. pl. 15. S3208a Longåker, Karmøy, *Ro*. Tegning: Arkeologisk museum, UiS ©. pl. 37. Foto: T. Tveit, Arkeologisk museum, UiS, ©.
258. pl. 14. S2547s Rivjaland, Hjelmeland, *Ro*. Tegning: T. Jøssang, Arkeologisk museum, UiS ©. pl. 35, app. 1:9. Foto: T. Tveit, Arkeologisk museum, UiS ©.
259. pl. 15. S2695f Østbø, Vindafjord, *Ro*. Tegning: T. Jøssang, Arkeologisk museum, UiS ©. pl. 37. Foto: Arkeologisk museum, UiS ©.
260. pl. 15. S2772a Vatland, Finnøy, *Ro*. Tegning: Arkeologisk museum, UiS ©. pl. 36, pl. 1:15. Foto: T. Tveit, Arkeologisk museum, UiS ©.
261. pl. 15, pl. 36, app. 1:6, app. 1:17. S6009d Nedre Øksnavad, Klepp, *Ro*. Tegning: B. Moberg, Arkeologisk museum, UiS ©. pl. 36, pl. 1:16. Foto: T. Tveit, Arkeologisk museum, UiS ©.
262. pl. 15. B4880a Ødemotland, Hå, *Ro*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
263. pl. 15, pl. 36, app. 1:14. S309 Apeland, Bjerkreim, *Ro*. Tegning: B. Moberg, Arkeologisk museum, UiS ©. pl. 36. Foto: T. Tveit, Arkeologisk museum, UiS ©.
264. pl. 15. S6396a Steinsnes, Haugesund, *Ro*. Tegning: A. Hølland Berg, Arkeologisk museum UiS ©. pl. 40. Foto: T. Tveit, Arkeologisk museum, UiS ©.
265. pl. 16. B12545a Røysum, Leikanger, *SF* Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
266. pl. 16, pl. 39. B8045k Hauglum, Leikanger, *SF* Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.
267. pl. 16, pl. 39 app. 1:17. B11694 II p Skaim, Aurland, *SF*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
268. pl. 16, pl. 38. B3359 Indre Bø, Stryn, *SF* Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
269. app. 1:3, app. 1:9. B7414e Flugheim, Sogndal, *SF* Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.
270. pl. 16, pl. 38. B12014a Gjerland, Førde, *SF* Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
271. pl. 16, pl. 39. B5407d Skjelde, Voss, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
272. pl. 16, pl. 39. B653 Gjukastein, Voss, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
273. pl. 16, pl. 39. B10202IIIn Grindheim, Etne, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
274. pl. 16. B10202Ia Grindheim, Etne, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.

Skår i appendiks 1

- app. 1:1. S6121 Hanaland, Time, *Ro*. Tegning: M. Rasmussen, Arkeologisk museum, UiS ©.
- app. 1:7. S4386g Eigeland, Egersund, *Ro*. Foto: T. Tveit, Arkeologisk museum, UiS ©.
- app. 1:12. B10304f Hårland, Etne, *Ho*. Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.
- app. 1:15. S6928 Hauge, Haugesund, *Ro*. Foto: Arkeologisk museum, UiS ©.
- app. 1:16. B5387 Kvasnheim, Hå, *Ro*. Foto: Arkeologisk museum, UiS ©.
- app. 1:17. B5705 Hodneland, Lindås, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
- app. 1:17. S7405 Vaula, Rennesøy, *Ro*. Foto: Arkeologisk museum, UiS ©.
- app. 1:18. B6656m Sandal, Jølster, *SF*. Tegning: etter Kristoffersen 2000: pl. 38.
- app. 1:18. B4881 Skjærpe, Hå, *Ro*. Skisse ved forfatterne.
- app. 1:18. C233 Stedje, Sogndal, *SF*. Tegning: etter Nicolaysen 1860:36.
- app. 1:18. Foto: Kulturhistorisk museum, UiO ©.
- app. 1:18. B4593 Ebebø, Gloppen, *SF*. Skisse ved forfatterne.
- app. 1:18. B4834 Hårr, Hå, *Ro*. Skisse ved forfatterne.
- app. 1:18. B10299 Øvre Ullestad, Voss, *Ho*. Skisse ved forfatterne.
- app. 1:18. S2452m Sør-Braut, Klepp, *Ro*. Tegning: M. Rasmussen, Arkeologisk museum, UiS ©.
- app. 1:18. B2974 Anda, Klepp, *Ro*. Skisse ved forfatterne.
- app. 1:18. B5693 Nedre Ullestad, Voss, *Ho*. Skisse ved forfatterne.
- app. 1:18. B4923 Varberg, Eidfjord, *Ho*. Skisse ved forfatterne.
- app. 1:18. B14492 Lydvo, Voss, *Ho*. Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.

- app. 1:19. S7086 Forsand, Forsand, *Ro*. Foto: Arkeologisk museum, UiS ©.
- app. 1:19. B5132 Sværen, Balestrand, *SF*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
- app. 1:19. S3446 Vikshåland, Karmøy, *Ro*. Tegning: B. Moberg, Arkeologisk museum, UiS ©.
- app. 1:19. S4857 Hjellestad, Bergen, *Ho*. Etter Shetelig 1905a: fig. 50.
- app. 1:20. B5976b Norheim, Etne, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
- app. 1:20. B3808 Bjelland, Stord, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
- app. 1:20. S2234 Jødestad, Sandnes, *Ro*. Tegning: Arkeologisk museum, UiS ©.
- app. 1:20. B2957 Hauge, Os, *Ho*. Foto: A.-M. Olsen, Bergen Museum, UiB ©.
- app. 1:21. B6611g Indre Haugland, Os, *Ho*. Skisse ved forfatterne.
- app. 1:21. B10018 Grimstad, Lindås, *Ho*. Fotoarkivet - Bergen Museum, UiB ©.
- app. 1:21. B6138 Sørheim, Etne, *Ho*. Skisse ved forfatterne.
- app. 1:21. B5073 Bakko, Odda, *Ho*. Skisse ved forfatterne.
- app. 1:21. B5768 Seim, Granvin, *Ho*. Skisse ved forfatterne.
- app. 1:21. B4859 Tesdal, Etne, *Ho*. Skisse ved forfatterne.

Alle bilder i appendiks 1 er utsnitt.

Appendiks 2

Foto: alle er fra Shetelig 1905a.

Appendiks 3

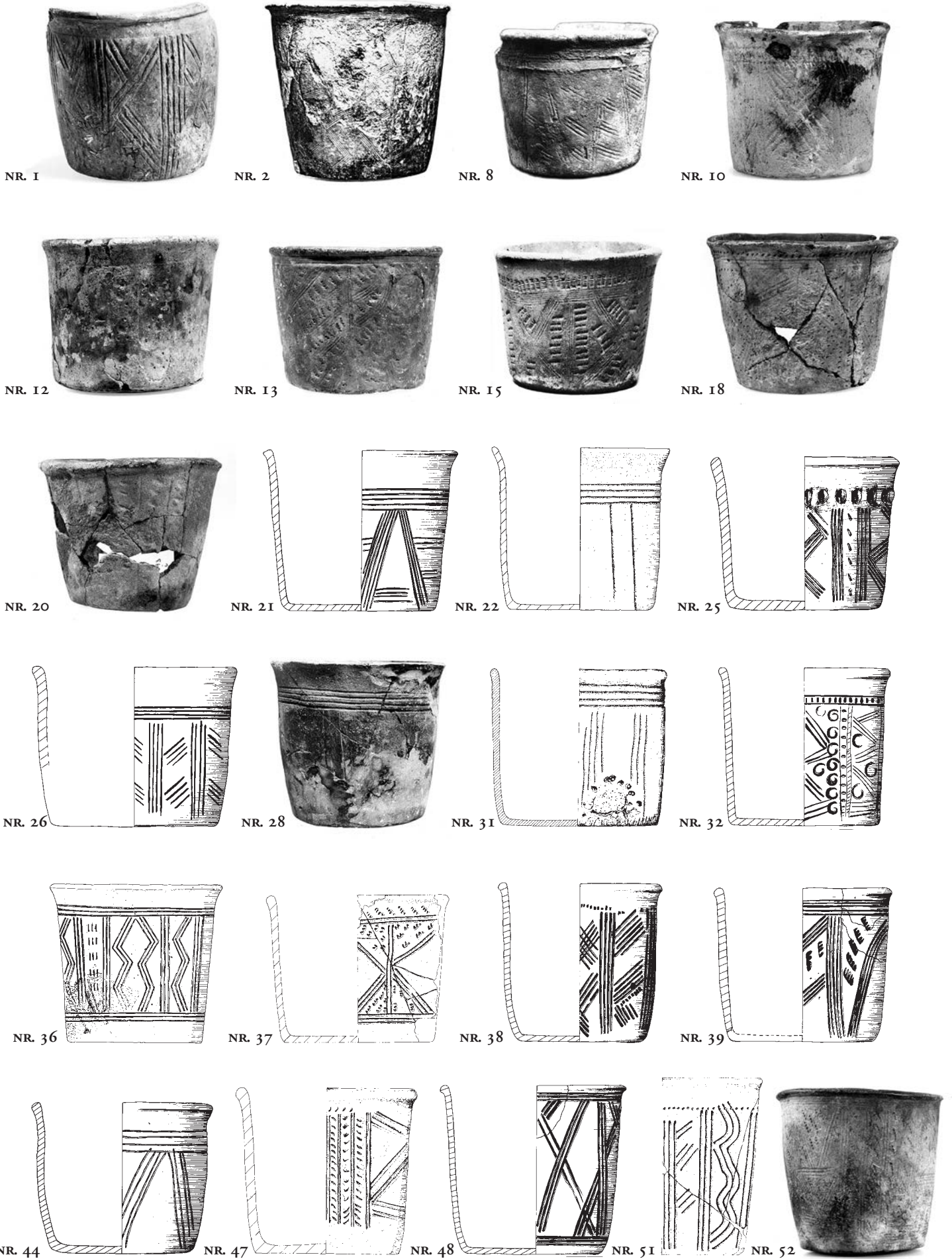
Foto: alle er fra Bøe 1931a.

PLANSJE 1–16

De typologiske gruppene med alle kar.

Karene er satt opp under hver sin hovedgruppe. Innenfor disse er de satt i opp i nummerrekkefølge i markante undergrupper, der karene danner slike. Store kar og kar som skiller seg ut fra hovedgruppen, er satt inn nederst på plansjen. Karene er gjengitt i noe varierende målestokk, de fleste ca. 1:4. Nummerne viser til karenes identitet i funnlisten. Se ellers illustrasjonsliste.

PLANSJE I. GRUPPE ABI

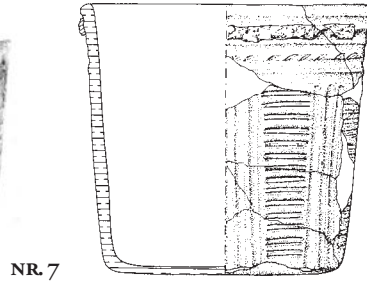
PLANSJE 2. GRUPPE ABI

NR. 3

NR. 6

NR. 7

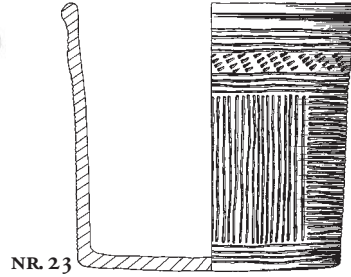
NR. 9

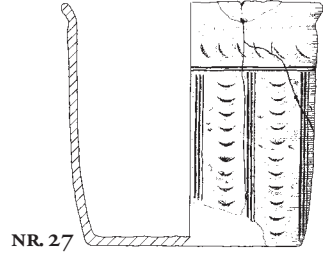
NR. 16

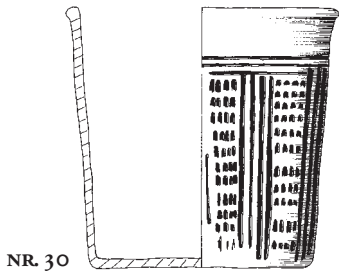
NR. 19

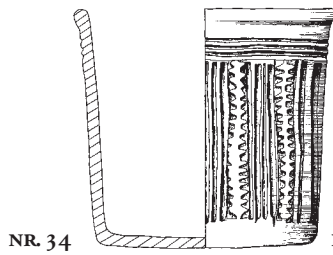
NR. 23

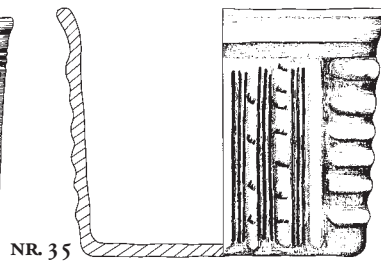
NR. 27

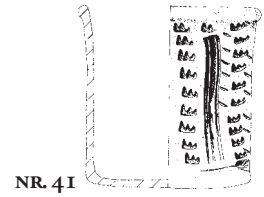
NR. 30

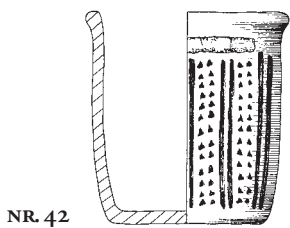
NR. 34

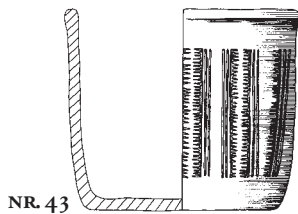
NR. 35

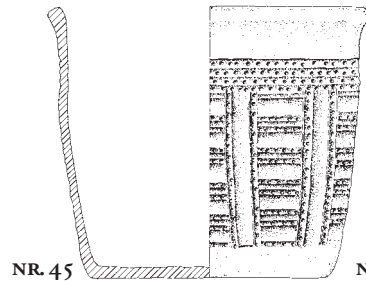
NR. 41

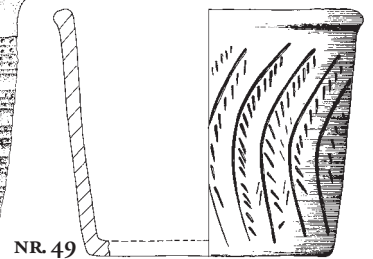
NR. 42

NR. 43

NR. 45

NR. 49

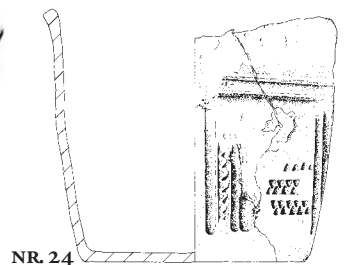
NR. 4

NR. 5

NR. 14

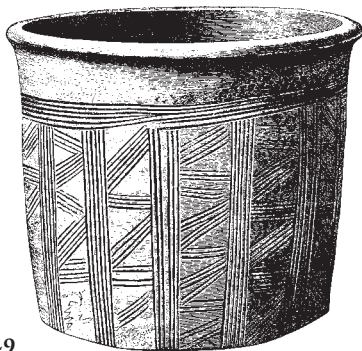
NR. 24

NR. 11

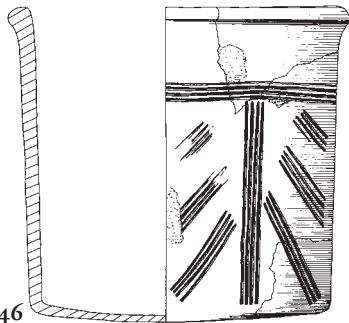
NR. 17

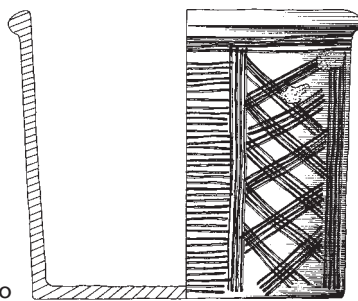
NR. 29

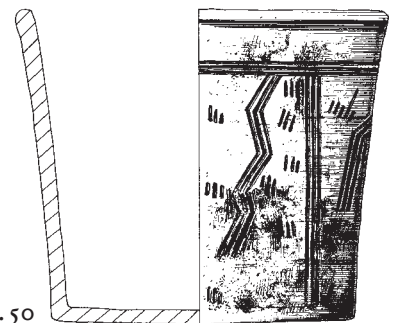
NR. 33

NR. 46

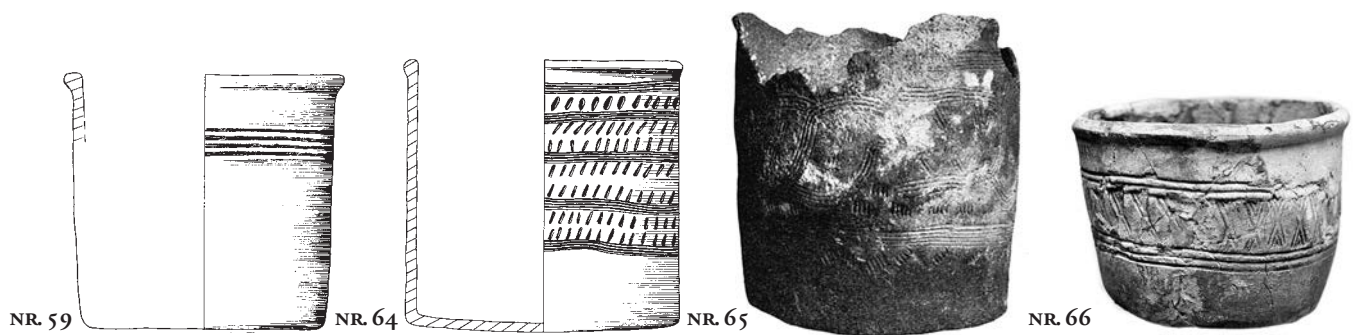
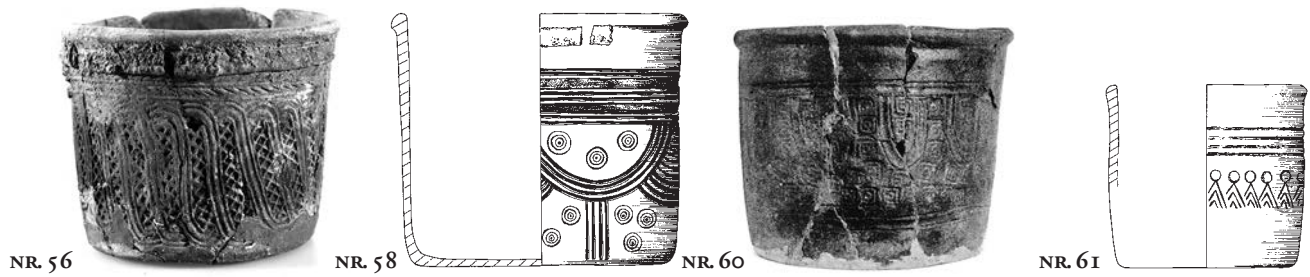
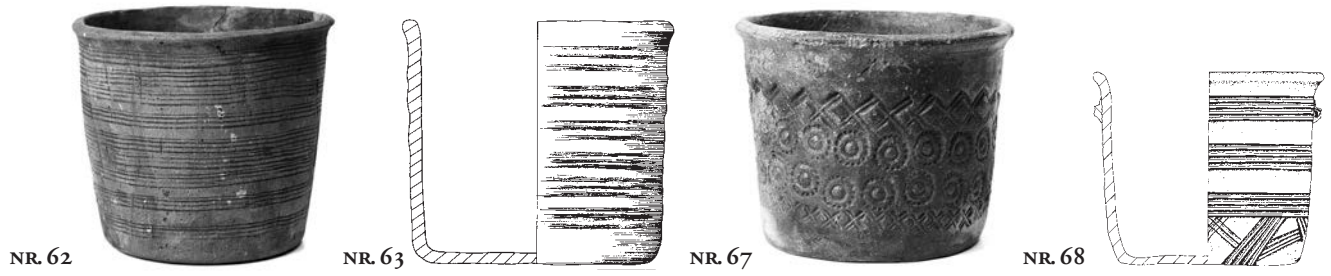

NR. 40

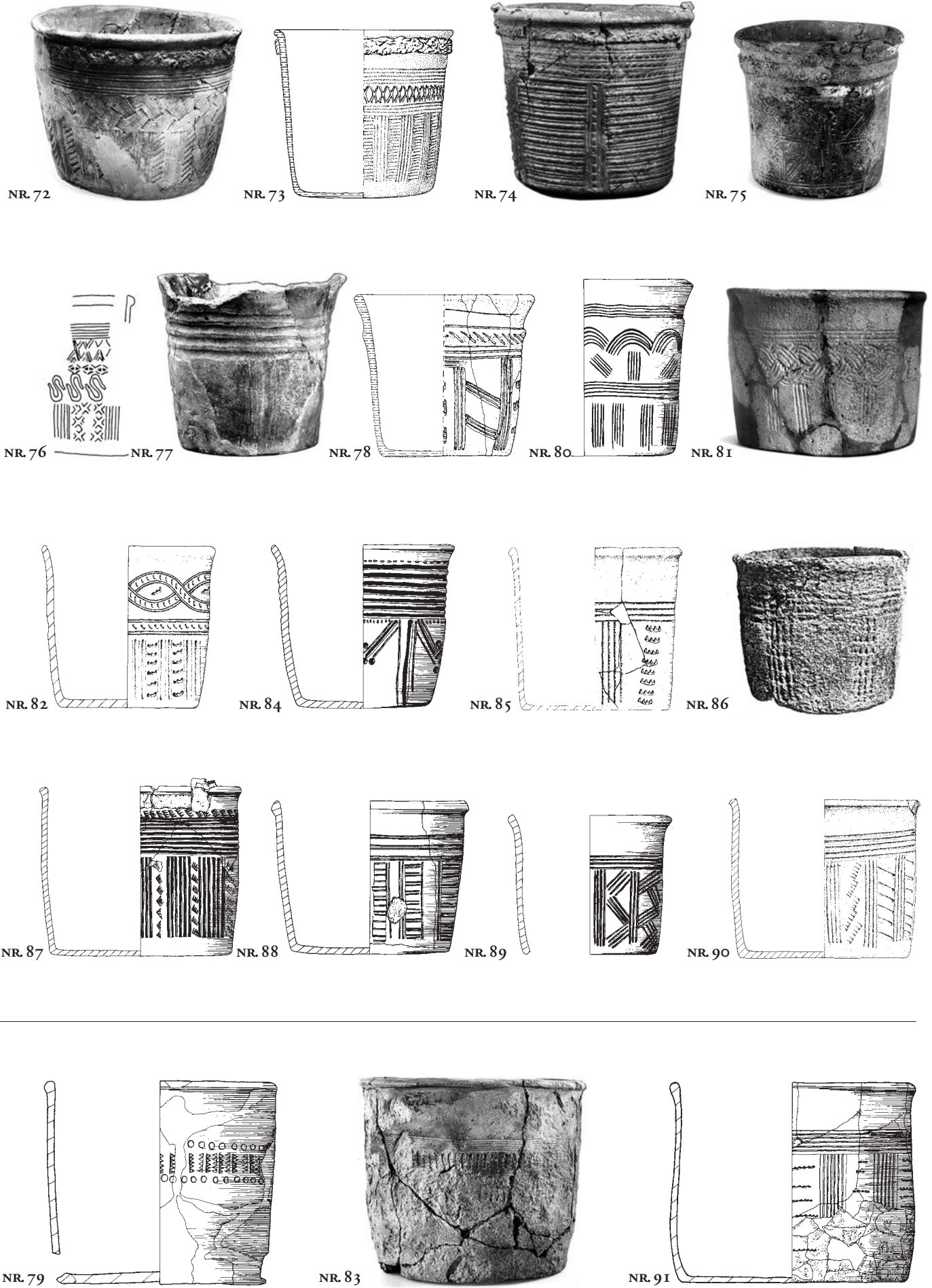

NR. 50

PLANSJE 4. GRUPPE AB2

PLANSJE 5. GRUPPE AB3

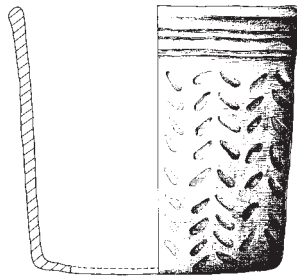

PLANSJE 6. GRUPPE AB4

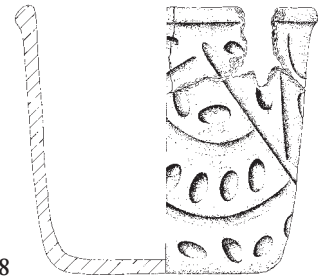
NR. 92

NR. 96

NR. 98

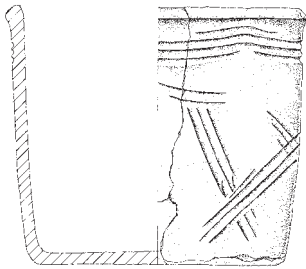
NR. 93

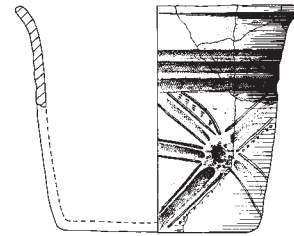
NR. 100

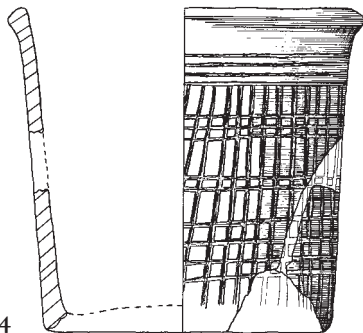
NR. 95

NR. 99

NR. 94

NR. 97

PLANSJE 7. GRUPPE CI

NR. 114

NR. 118

NR. 125

NR. 126

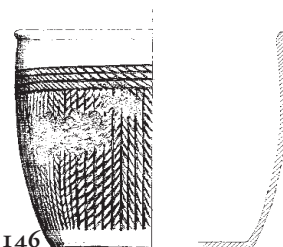
NR. 139

NR. 141

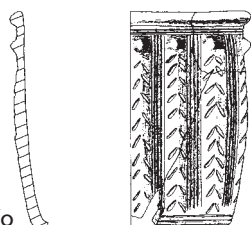
NR. 143

NR. 146

NR. 155

NR. 160

NR. 107

NR. 116

NR. 119

NR. 121

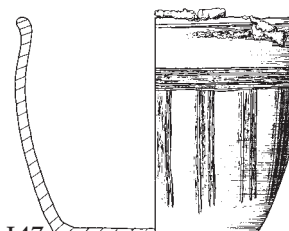
NR. 131

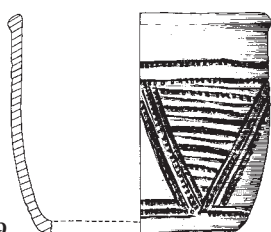
NR. 135

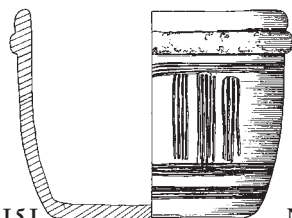
NR. 136

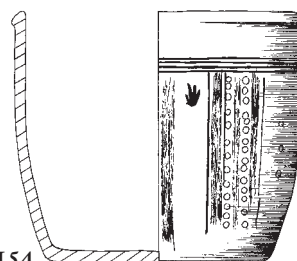
NR. 147

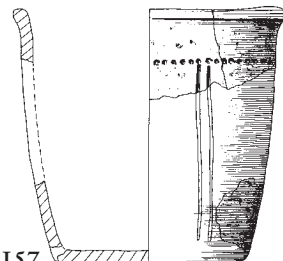
NR. 149

NR. 151

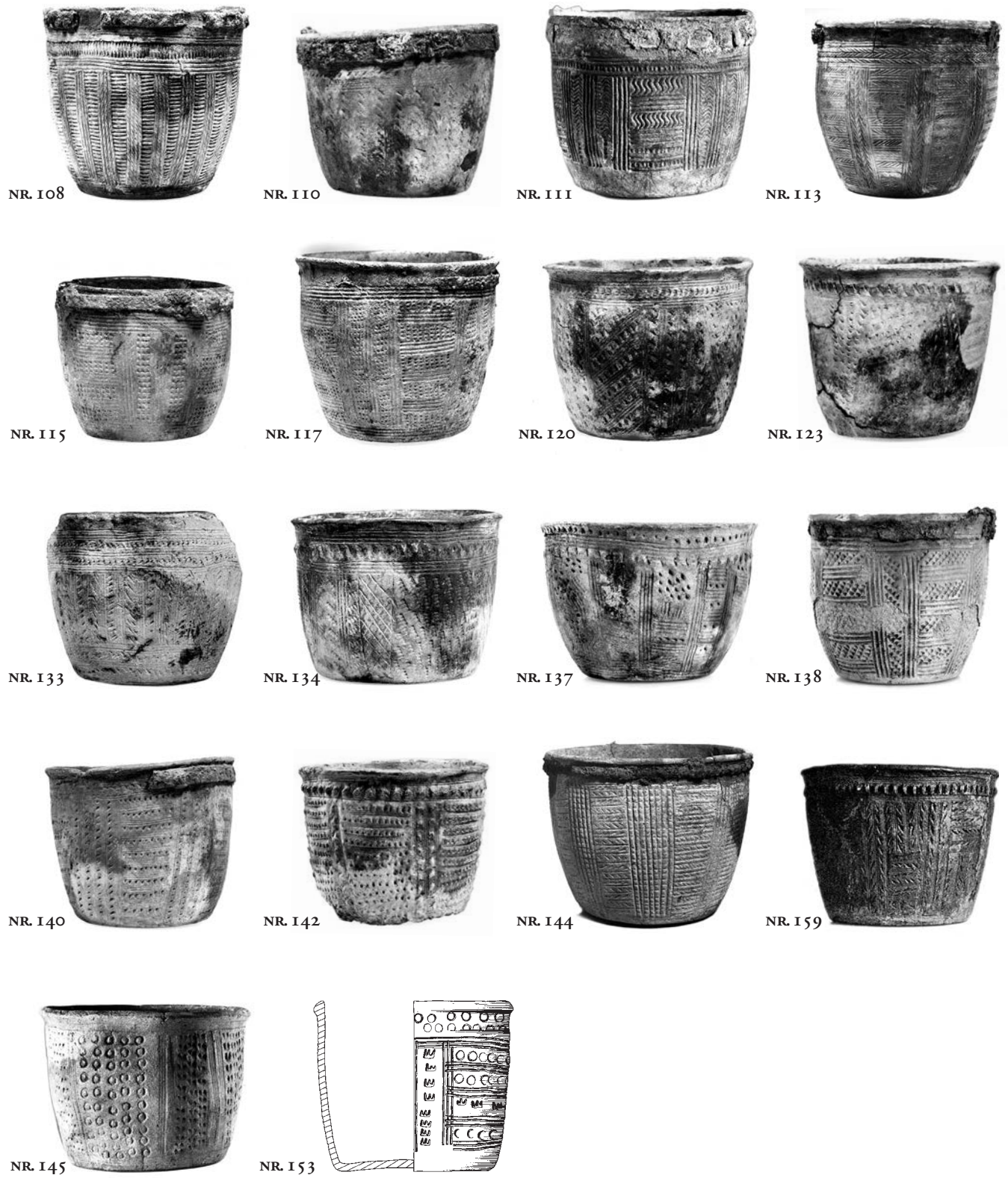

NR. 154

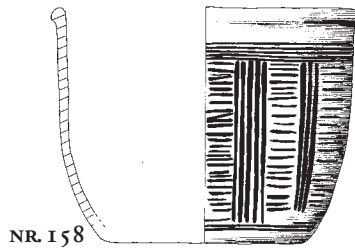
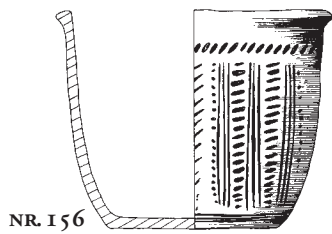
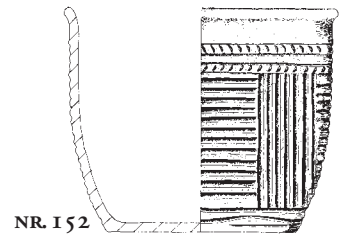
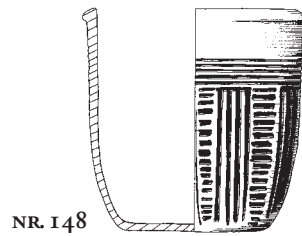
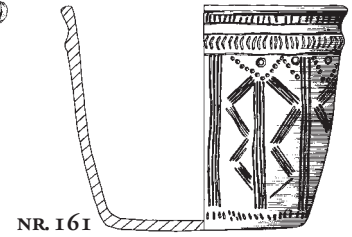
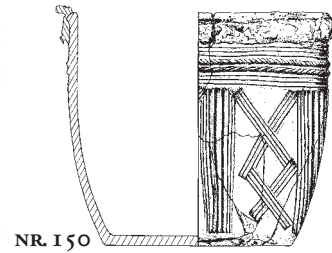

NR. 157

PLANSJE 8. GRUPPE CI

PLANSJE 9. GRUPPE CI

PLANSJE 10. GRUPPE C2

NR. 165

NR. 168

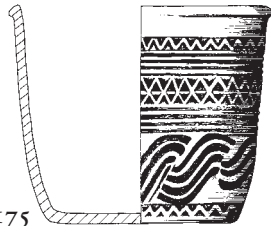
NR. 169

NR. 170

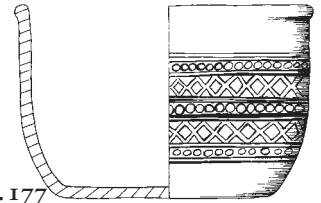
NR. 171

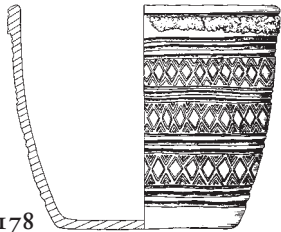
NR. 175

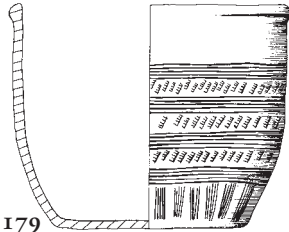
NR. 176

NR. 177

NR. 178

NR. 179

NR. 162

NR. 163

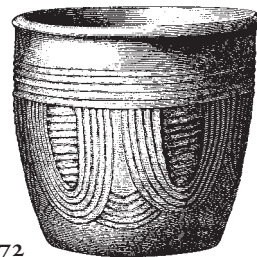
NR. 164

NR. 166

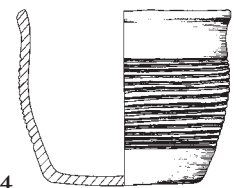
NR. 167

NR. 172

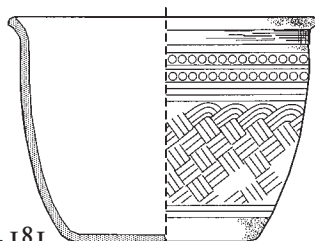
NR. 173

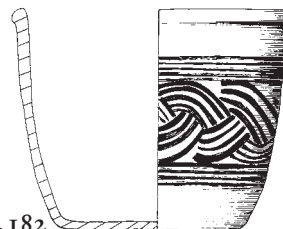
NR. 174

NR. 180

NR. 181

NR. 182

NR. 183

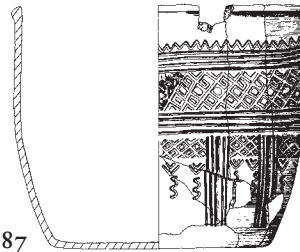
PLANSJE II. GRUPPE C3

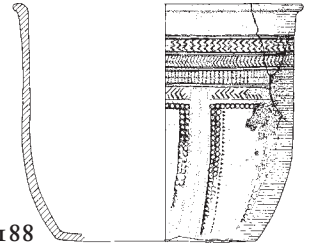
NR. 185

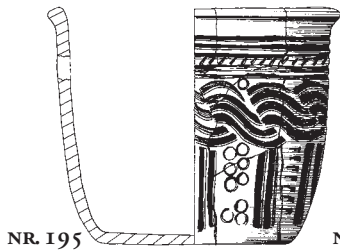
NR. 186

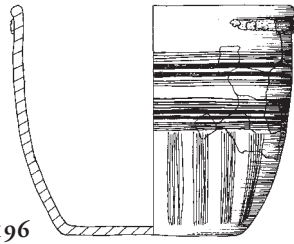
NR. 187

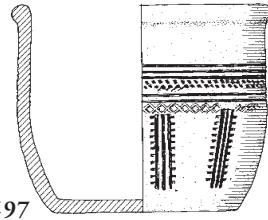
NR. 188

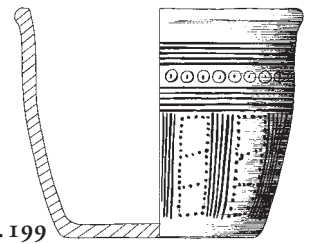
NR. 195

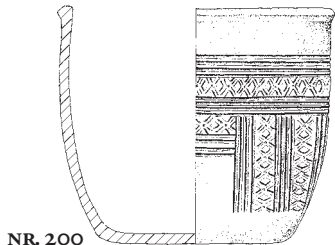
NR. 196

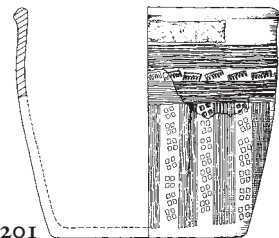
NR. 197

NR. 199

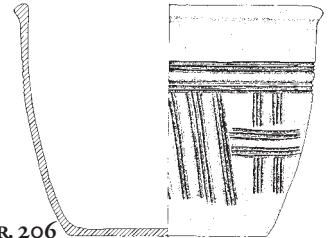
NR. 200

NR. 201

NR. 203

NR. 206

NR. 184

NR. 189

NR. 190

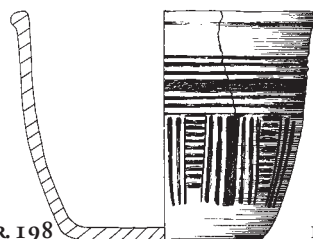
NR. 191

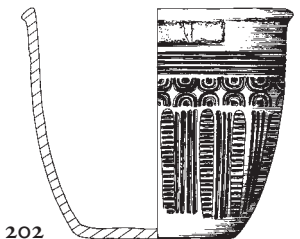
NR. 192

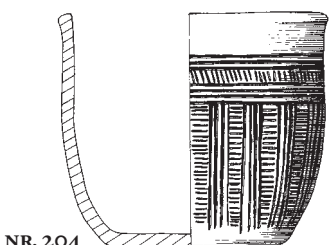
NR. 193

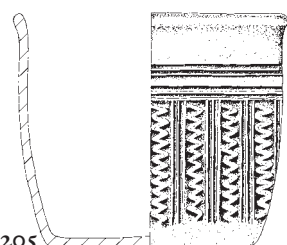
NR. 198

NR. 202

NR. 204

NR. 205

NR. 207

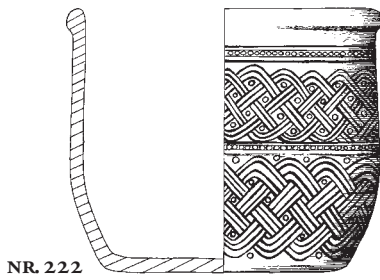
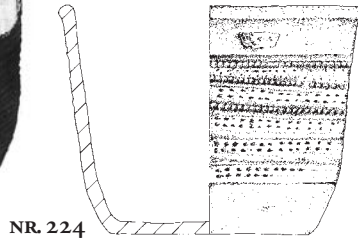

NR. 208

NR. 209

PLANSJE 13. GRUPPE D2

PLANSJE 14. GRUPPE D3

NR. 226

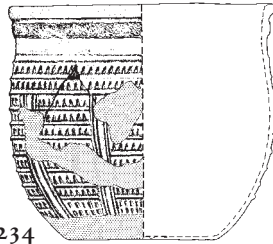
NR. 229

NR. 230

NR. 233

NR. 234

NR. 235

NR. 236

NR. 241

NR. 244

NR. 245

NR. 246

NR. 247

NR. 248

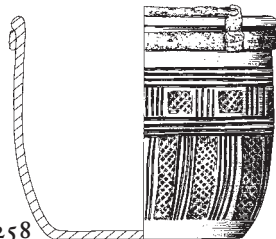
NR. 249

NR. 251

NR. 255

NR. 258

NR. 231

NR. 238

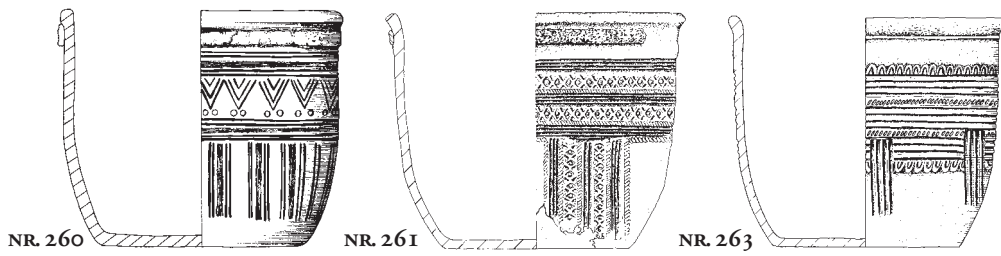

NR. 243

NR. 250

PLANSJE 15. GRUPPE D3

PLANSJE 16. GRUPPE E

NR. 268

NR. 269

NR. 270

NR. 266

NR. 267

NR. 271

NR. 272

NR. 273

NR. 265

NR. 274

PLANSJE 17–41

Plansje 17–40. Utvalg av kar fra de typologiske gruppene. Karene er gjengitt i målestokk 1:2. Eksakt mål på karets høyde er påført. Nummerne viser til karenes identitet i funnlisten. Se ellers Illustrasjonsliste.

Plansje 41. Anomalier

PLANSJE 17. Kar fra gruppe AB1 med åpen dekor

NR. 18, B11481 Mjeldheim, Bergen, *Ho.* h.13 cm

NR. 13, B7878 Olsvoll, Radøy, *Ho.* h.11,2 cm

NR. 52, B2133 Rimestad, Hå, *Ro.* h.15,1 cm

NR. 10, B3123 Spjeldnes, Lindås, *Ho.* h.13,7 cm

NR. 36, S2263 Østabø, Vindafjord, *Ro.* h.13,2 cm

NR. 28, B5299 Kvasseim, Hå, *Ro.* h. 12,9 cm

NR. 7, B6409 Opedal, Ullensvang, *Ho.* h.13,8 cm

NR. 9, B12368 Langeseter, Ullensvang, *Ho.* h.13,7 cm

NR. 34, S2371 Øvre Mæle, Hjelmeland, *Ro.* h.12,5 cm

NR. 3, B4639 Seim, Kvinnherad, *Ho.* h.12,2 cm

NR. 32, S2951 Hegreberg, Rennesøy, *Ro.* h.12,4 cm

NR. 6, B5639 Bokkatun, Voss. *Ho.* h. 13,5cm

PLANSJE 19. Kar fra gruppe AB2 med flere horisontale felt

NR. 63, S2548b Rivjaland, Hjelmeland, *Rø.* h.10,4 cm

NR. 71, S2759 Soppaland, Hjelmeland, *Rø.* h.11 cm

NR. 62, S2527 Dale, Karmøy, *Rø.* h.13,4 cm

NR. 69, S2370 Øvre Mæle, Hjelmeland, *Rø.* h.11,5 cm

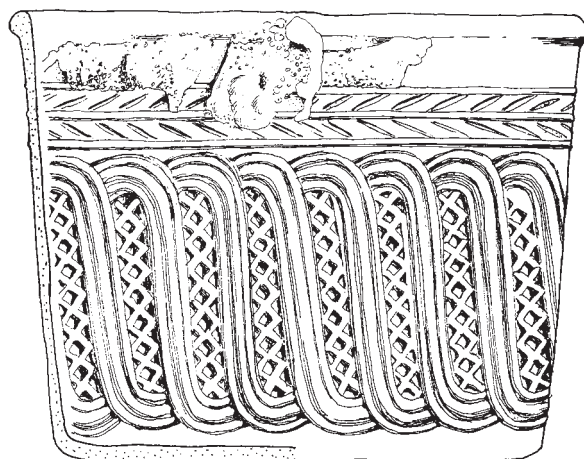
NR. 53, B359 Øvre Ljosne, Lærdal, *SF.* h.12,5 cm

NR. 54, B4963 Slinde, Sogndal, *SF.* h.14,8 cm

NR. 56, B6032 I Døsen, Os, *Ho.* h.11,1 cm

NR. 56

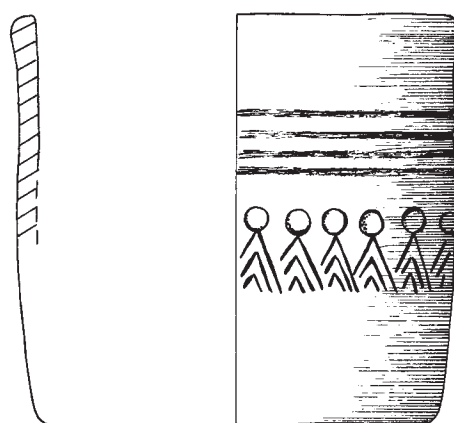
NR. 67, Aks.nr. 1986/42 Valheim, Hjelmeland, *Ro.* h. 10 cm

NR. 58, S4200 Røysland, Bjerkeim, *Ro.* h.13,3 cm

NR. 57, B5888 Grindheim, Etne, *Ho.* h. 11,8cm

NR. 61, S2430 Tjora, Sola, *Ro.* h.10,1 cm

NR. 73, B3731 Øvsthus Kvinnherad, *Ho.* h.13,5 cm

NR. 87, S8607 Holmen, Bjerkeim, *Ro.* h.13,6 cm

NR. 81, C18819 Førland, Suldal, *Ro.* h. 11,5 cm

NR. 90, S4386 Vestre Egeland, Egersund, *Ro.* h.11,5 cm

NR. 72, B6756 I, Mundheim, Kvam, *Ho.* h.13,5 cm

NR. 74, B11623 Vele, Voss, *Ho.* h.15,5 cm

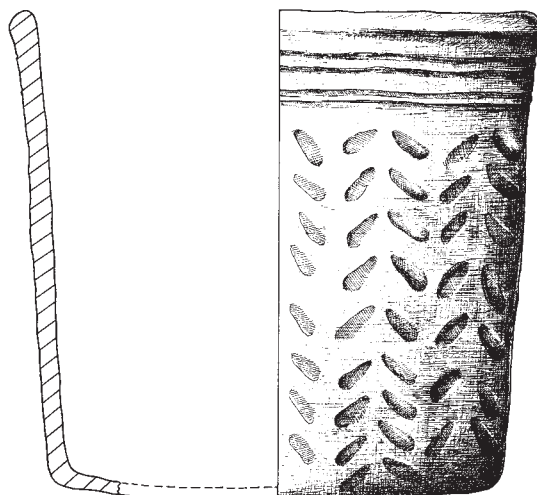
NR. 100, B7006 Myklebust, Bremanger, *SF.* h.9,5 cm

NR. 93, B11010 Oppsal, Fusa, *Ho.* h.10,2 cm

NR. 92, B5638 Lille Granvin, Granvin, *Ho.* h.10 cm

NR. 96, S3572 Uskjå, Sandnes, *Ro.* h.13,2 cm

NR. 95, S4162 Forsand, Forsand, *Ro.* h.12,8 cm

NR. 98, S4670 Stople, Vindafjord, *Ro.* h.14 cm

NR. 207, B6333 Hamre, Leikanger, *SF* h.13,2 cm

NR. 208, B7171 Innbjoa, Ølen, *Ho.* h.13,1 cm

NR. 209, B6002 Kvasseheim, Hå, *Ro.* h.14 cm

NR. 128, C7061 Rutlin, Sogndal, *SF* h.13 cm

NR. 124, B4842 Indre Bø, Stryn, *SF* h.11,1 cm

NR. 122, C12137 Flo, Stryn, *SF* h.10,2 cm

NR. 123, B342 Ukjent gård, Vik, SF h.12,5 cm

NR. 142, B366 Eidsvåg, Bergen, Ho. h.13 cm

NR. 134, B345 I Myklebust, Kvinnherad, Ho. h.12,2 cm

NR. 159, C6828 Haugland, Lund, Ro. h.12 cm

NR. 110, B11431 Modvo, Luster, SF h.11,7 cm

NR. 120, B372 Brekke, Vik, SF. h. ca.12 cm

NR. 140, B340 Spissøy, Bømlo, *Ho.* h.12,5 cm

NR. 115, B8199 Folkestad, Askvold, *SF.* h.12 cm

NR. 117, B8033 I Nesse, Balestrand, *SF.* h.14,2 cm

NR. 138, B351 Rekve, Voss, *Ho.* h.13,5 cm

NR. 108, B9436 Bjørnarheim, Gloppen, *SF.* h.15,4 cm

NR. 113, B4590 Ebebø, Gloppen, *SF.* h.13,1 cm

NR. 114, B6109 III Ugulen, Luster, *SF* h. 13.6 cm

NR. 139, B2258 Gjervik, Lindås, *Ho.* h.13,1 cm

NR. 146, S1477 Tu, Klepp, *Ro.* h.11,9 cm

NR. 143, B7813 Vettås, Radøy, *Ho.* h. 11,5cm

NR. 126, B3675 Lien, Voss, *Ho.* h.13,5 cm

NR. 141, B9176 Fretheim, Aurland, *SF* h.12,1 cm

NR. 116, C1309 Henjum, Leikanger, *SF* h.11,2 cm

NR. 119, B4938 Nornes, Sogndal, *SF* h.9,1 cm

NR. 125, B8552 Skaim, Aurland, *SF* h.12,3 cm

NR. 155, B5994 Kvasseim, Hå, *Ro* h.11,6 cm

NR. 136, B4627 Rimbareid, Fitjar, *Ho* h.11,5 cm

NR. 118, B6066 Verlo, Stryn, *SF* h.14 cm

NR. 170, B9995 Kvåle, Voss, *Ho.* h.11,7 cm

NR. 171, B10205 Sørheim, Etne, *Ho.* h.11,3 cm

NR. 178, S7131 Erga, Klepp, *Ro.* h.12,4 cm

NR. 168, B6032 II Døsen, Os, *Ho.* h.12,2 cm

NR. 176, S2187 Harestad, Randaberg, *Ro.* h.12,9 cm

NR. 165, B9688 Nornes, Sogndal, *SF.* h.11 cm

NR. 182, S2685 Bjerkreim, Bjerkreim, *Ro.* h.11,2 cm

NR. 183, C21407 Tu, Klepp, *Ro.* h.10,2 cm

NR. 172, B2273 Hauge, Klepp, *Ro.* h.12,2 cm

NR. 163, B338 Ukjent gård, Lærdal, *SF.* h.14,5 cm

NR. 166, B6516 Kvåle, Sogndal, *SF.* h.13,7 cm

NR. 181, S8635 Vestly, Time, *Ro.* h. 11,7cm

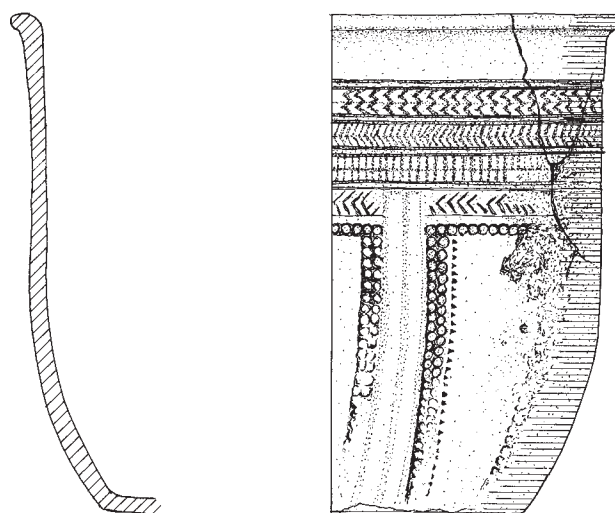
NR. 186, B10202 Grindheim, Etne, *Ho.* h.13,4 cm

NR. 187, S2734, Vestre Eide, Ølen, *Ho.* h.13,5 cm

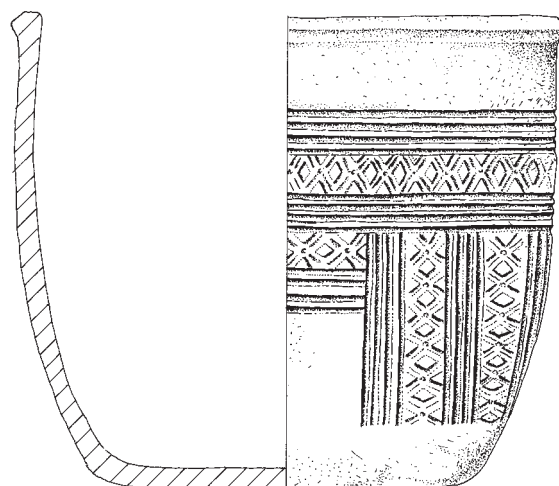
NR. 188, S2735 Vestre Eide, Ølen, *Ro.* h. 11,7 cm

NR. 188

NR. 200, S4749 Reve, Klepp, *Ro.* h.11,1 cm

NR. 200

NR. 190, B4376 Lekve, Voss, *Ho.* h.12,7 cm

NR. 193, B4376 Lekve, Voss, *Ho.* h.12,7 cm

NR. 192, B5733 Måge, Ullensvang, *Ho.* h.10,4 cm

NR. 185, B10202 I Grindheim, Etne, *Ho.* h.12,9 cm

NR. 202, S5068 Byrkja, Hjelmeland, *Ro.* h.11,7 cm

NR. 205, S2717 Hodne, Klepp, *Ro.* h.10,7 cm

NR. 215, B9197 Nybø, Leikanger, *SF* h.12,2 cm

NR. 220, B6081 I Haus prestegård, Osterøy, *Ho.* h.13,2 cm

NR. 222, S2315 Laugaland, Hjelmeland, *Ro.* h.12,5 cm

NR. 217, B9614 III Bolstad, Voss, *Ho.* h.12,4 cm

NR. 214, B9506 Stauri, Stryn, *SF* h.10,7 cm

NR. 216, B6227 III Byrkje, Voss, *Ho.* h.12,4cm

NR. 248, B9614 II-III Bolstad, Voss, *Ho.* h.12,7 cm

NR. 244, B9614 II-III Bolstad, Voss, *Ho.* h.11,4cm

NR. 245, B9614 II-III Bolstad, Voss, *Ho.* h.12,4 cm

NR. 247, B5637 Hauge, Voss, *Ho.* h.10,3 cm

NR. 233, B6691 II Hove/Voll, Vik, *SF.* h.11,7 cm

NR. 241, B6090 Døsen, Os, *Ho.* h. 11,9cm

NR. 249, B8588 Rekve, Voss, *Ho.* h.11,7 cm

NR. 251, B9015 Rongve, Osterøy, *Ho.* h.15,1 cm

NR. 231, B4506 Mindresunde, Stryn, *SF.* h.11,9 cm

NR. 243, B6227 I Byrkje, Voss, *Ho.* h.10,6 cm

NR. 238, B6658 N. Byrkjeland, Kvam, *Ho.* h.15 cm

NR. 250, B6658 N. Byrkjeland, Kvam, *Ho.* h.12,9 cm

NR. 258, S2547 Rivjaland, Hjelmeland, Rø. h.12,5 cm

NR. 229, B8989 Eikenes, Stryn, SF. h.12,5 cm

NR. 255, B5992 Kvasheim, Hå, Rø. h.13 cm

NR. 227, B11474 I Bjørnarheim, Gloppen, SF. h.13,3 cm

NR. 254, S2697 Østbø, Vindafjord, Rø. h.13,3 cm

NR. 237, B6611 Indre Haugland, Os, Hø. h.12 cm

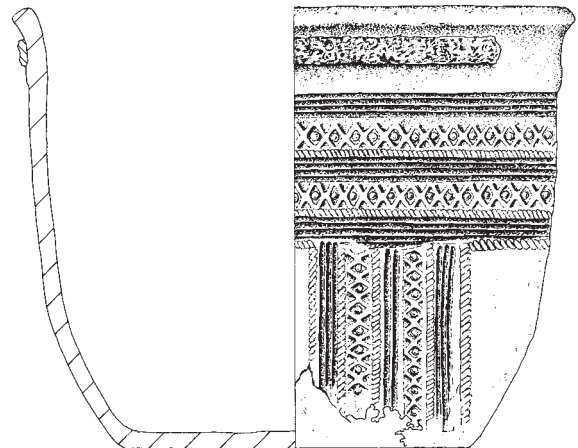
NR. 260, S2772 Vatland, Suldal, Ro. h.12,8 cm

NR. 240, B5769 Nedre Sævareid, Etne, Ho. h.11,7 cm

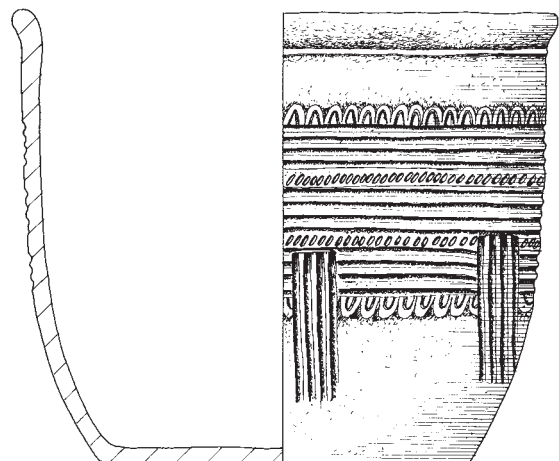
NR. 261, S6009 Nedre Øksnavad, Klepp, Ro. h.11,5 cm

NR. 261

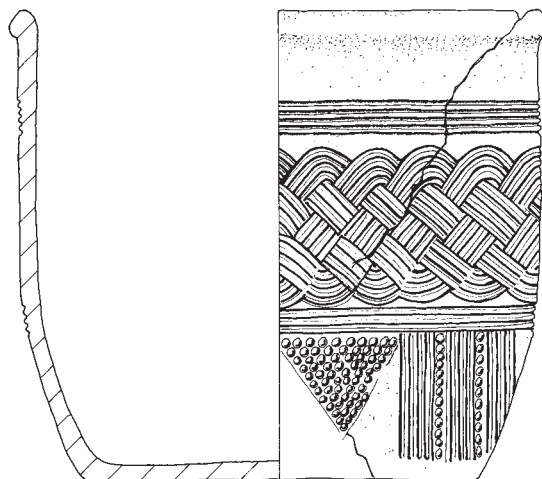
NR. 263, S309 Apeland, Bjerkreim, begge Ro.. h.11,9 cm

NR. 263

NR. 252, S1440 Lima, Gjesdal, Ro. h.12,4 cm

NR. 252

NR. 257, S3208 Longåker, Karmøy, Ro. h.10,7 cm

NR. 259, S2695 Østbø, Vindafjord, Ro. h.10,4 cm

NR. 242, B6091 I Døsen, Os, Ho. h.10,7 cm

NR. 228, B3871 Hamre, Leikanger, SF. h.13,5 cm

NR. 269, B7414 Flugheim, Sogndal, SF h.12,4 cm

NR. 268, B3359 Indre Bø, Stryn, SF h.12,2 cm

NR. 270, B12014 Gjerland, Førde, SF. h.11 cm

NR. 266, B8045 Hauglum, Leikanger, SF h.11 cm

NR. 272, B653 Gjukastein, Voss, Ho. h.11,3 cm

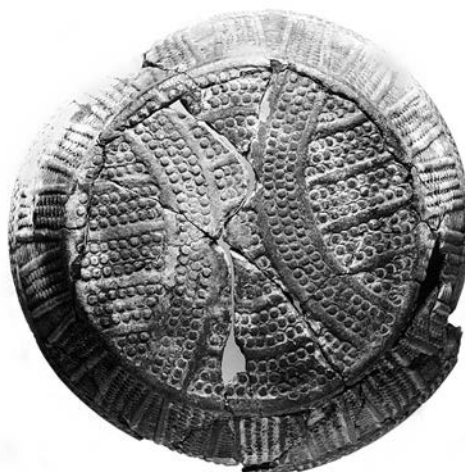
NR. 271, B5407 Skjelde, Voss, Ho. h.11,8 cm

NR. 273, B10202 II Grindheim, Etne, Ho. h.10,3 cm

NR. 267, B11694 II Skaim, Aurland, SF. h.11,5 cm

NR. 267 – bunndekor.

NR. 264, S6396 Steinsnes, Haugesund, *Rø* (D3). h.19,5 cm

NR. 218, B4522 Nernes, Etne, *Ho* (D3). h.20,3 cm

B5499 Ytre Horne, Hornindal, *SF* h.11,5 cm

S3209 Sele, Klepp, *Ro.* h.8,6 cm

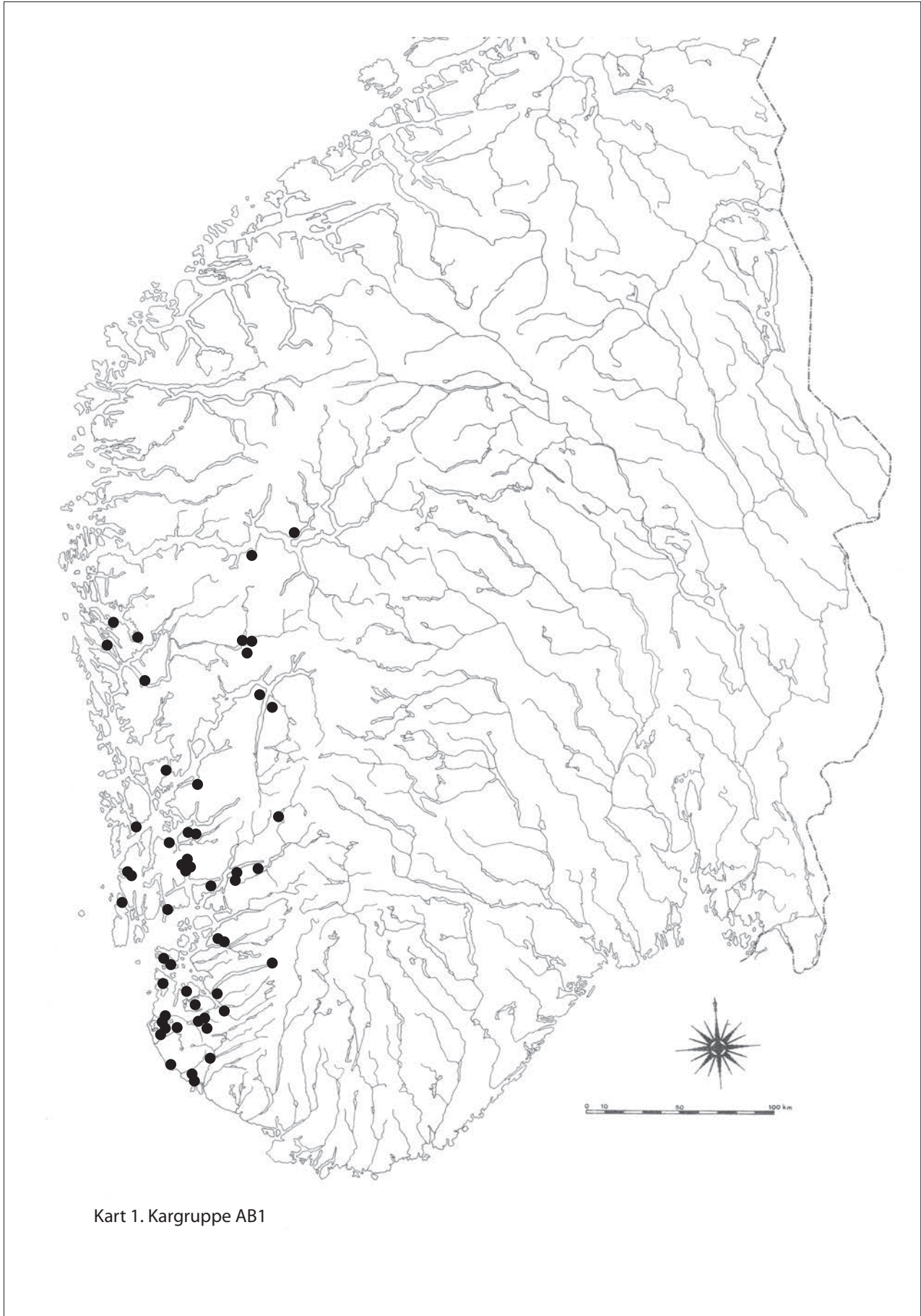
B4531 Lillesund, Karmøy, *Ro.* h.22,2 cm

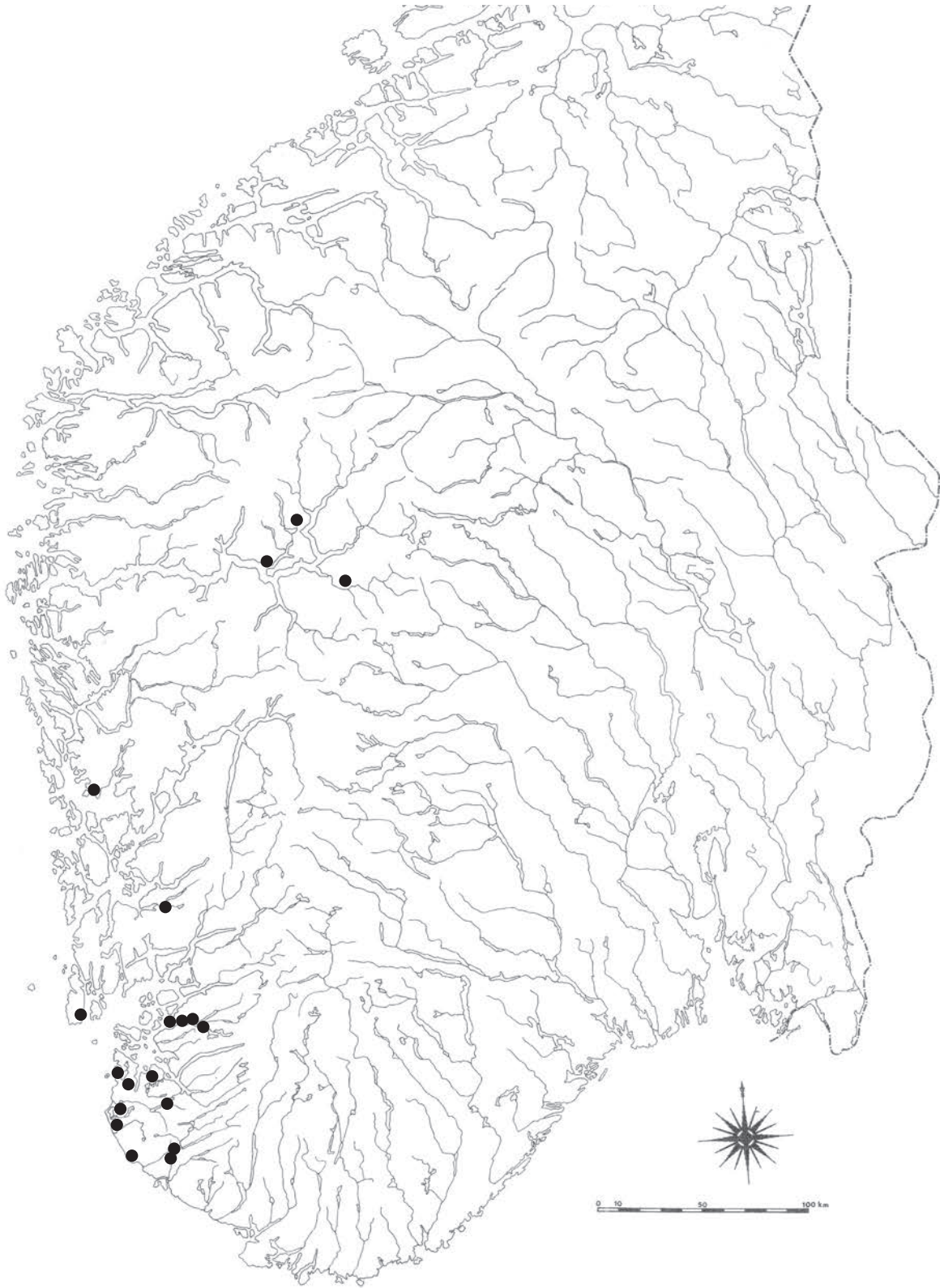
B6042 Myklebust, Eid, *SF* h.11,6 cm

KART 1–11

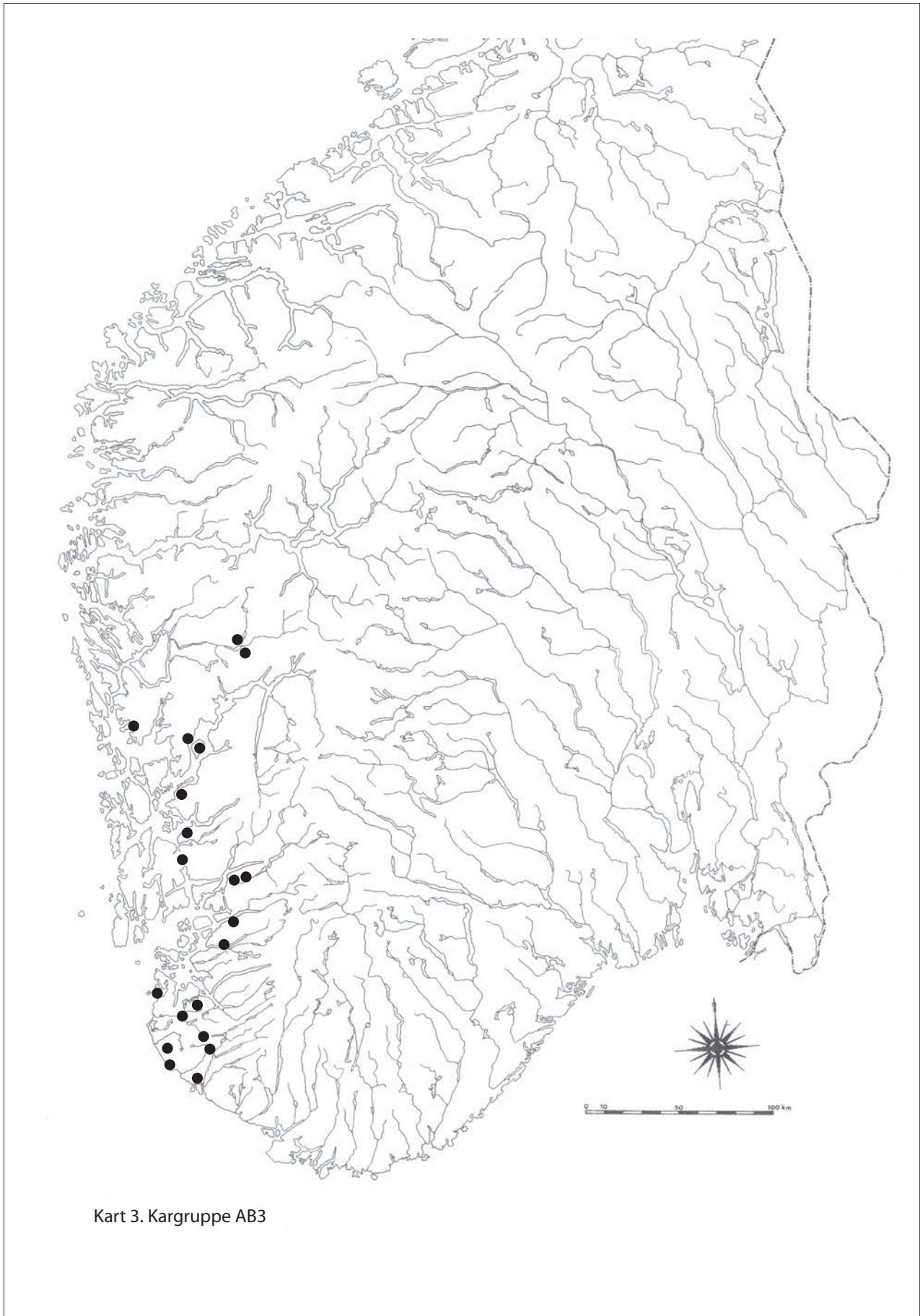
- Kart 1. Geografisk spredning av kargruppe AB1
- Kart 2. Geografisk spredning av kargruppe AB2
- Kart 3. Geografisk spredning av kargruppe AB3
- Kart 4. Geografisk spredning av kargruppe AB4
- Kart 5. Geografisk spredning av kargruppe C1
- Kart 6. Geografisk spredning av kargruppe C2
- Kart 7. Geografisk spredning av kargruppe C3
- Kart 8. Geografisk spredning av kargruppe C4
- Kart 9. Geografisk spredning av kargruppe D2
- Kart 10. Geografisk spredning av kargruppe D3
- Kart 11. Geografisk spredning av kargruppe E

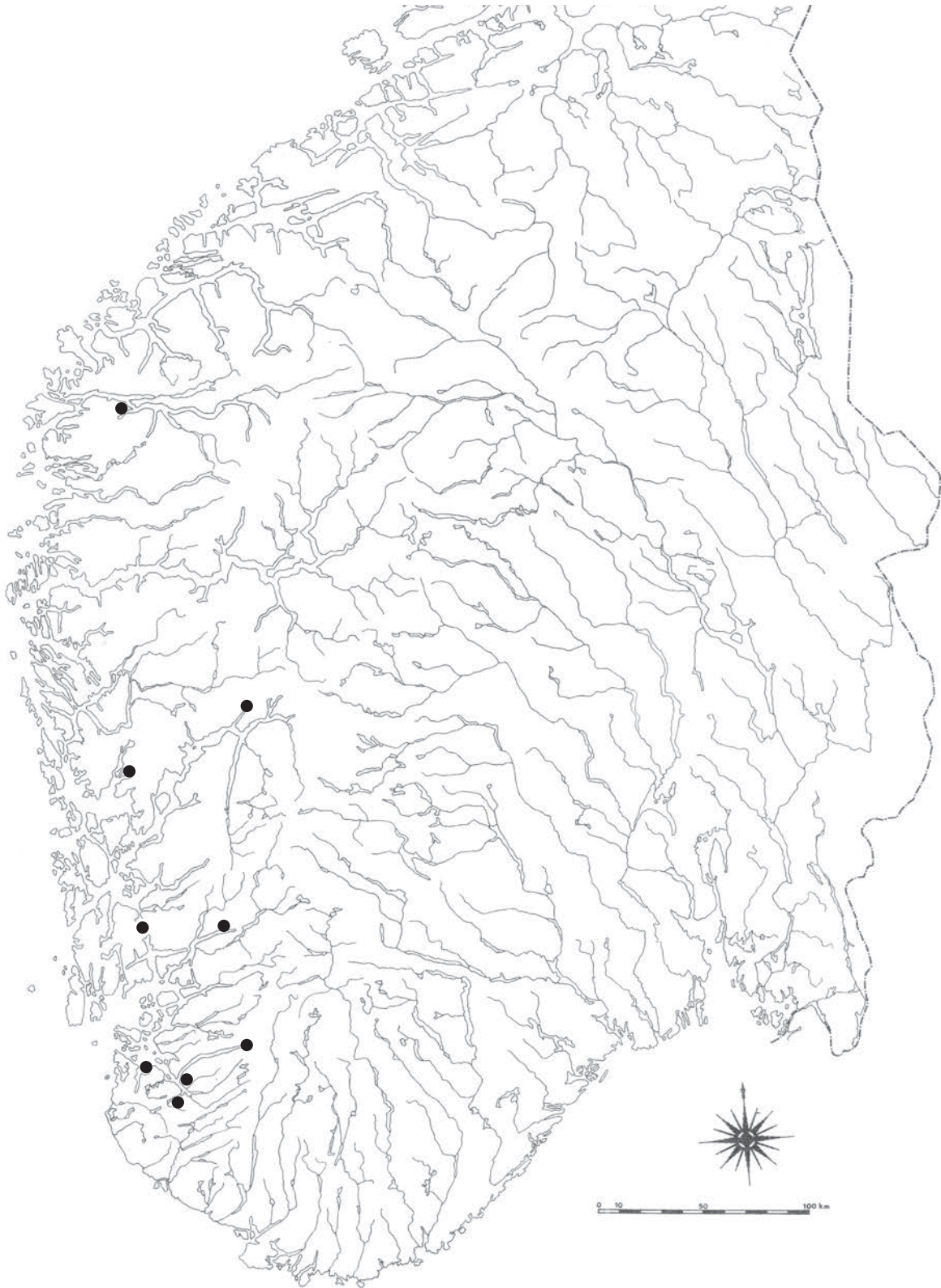
Kart 1. Kargruppe AB1

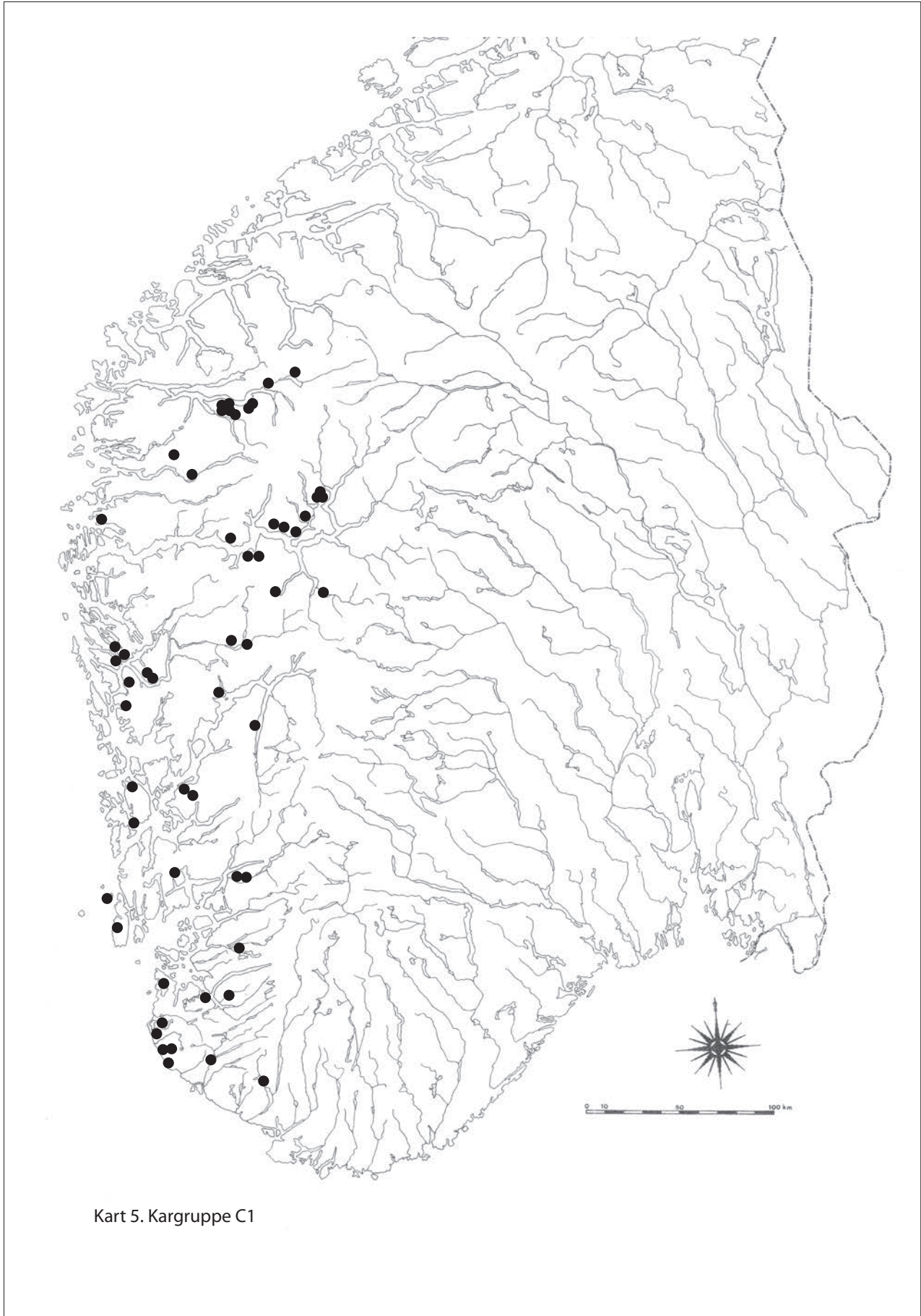
Kart 2. Kargruppe AB2

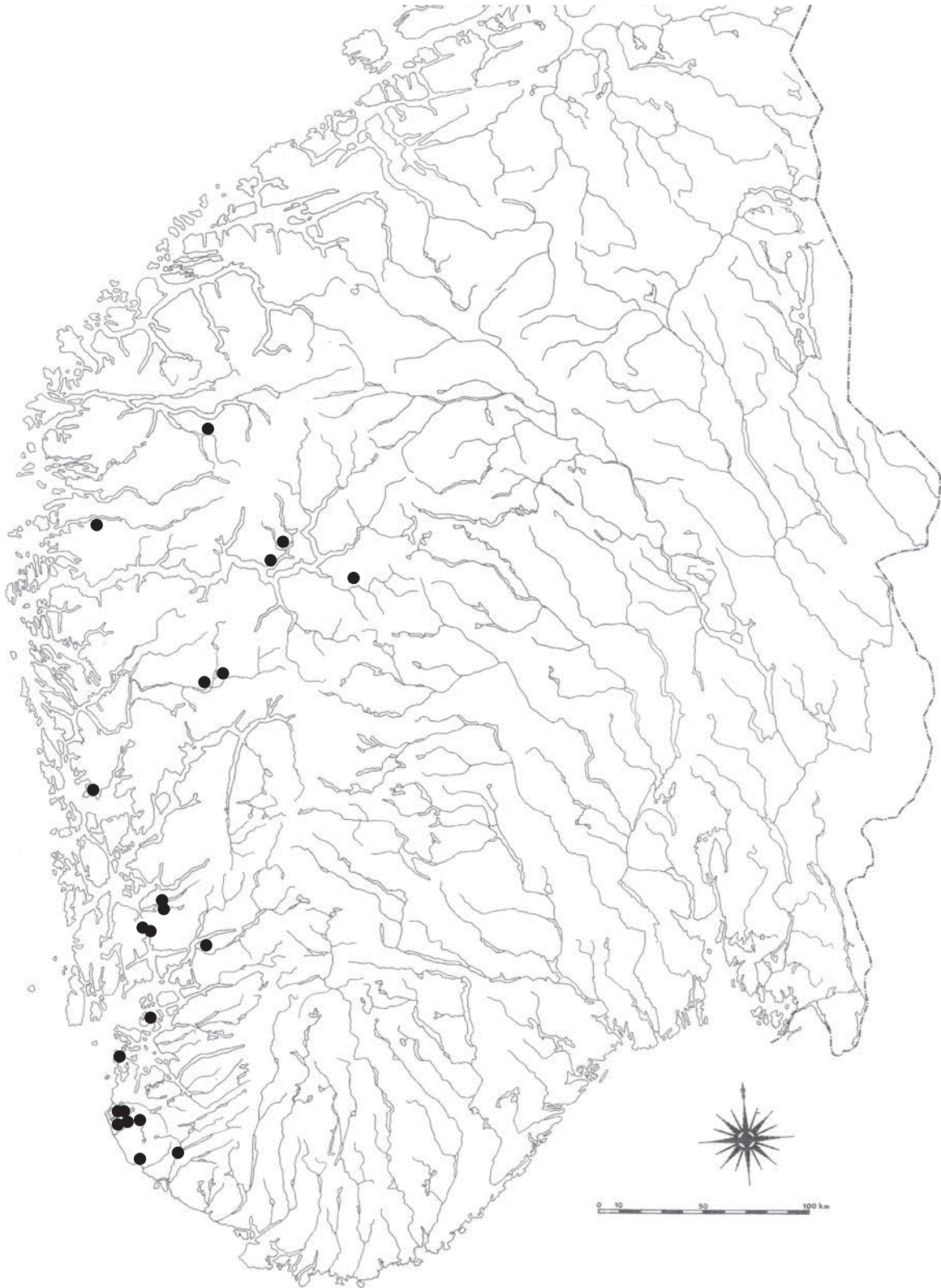
Kart 3. Kargruppe AB3

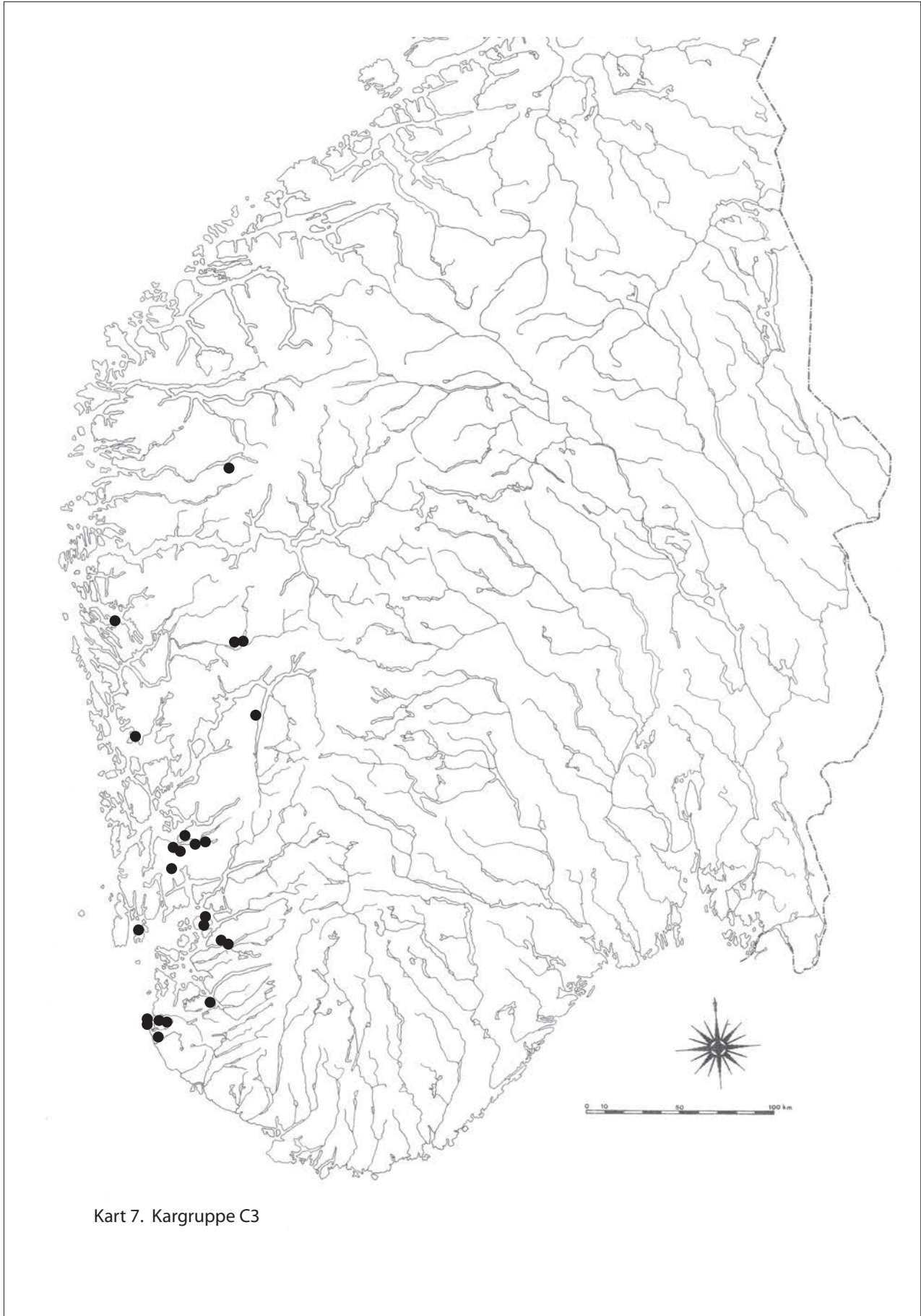
Kart 4. Kargruppe AB4

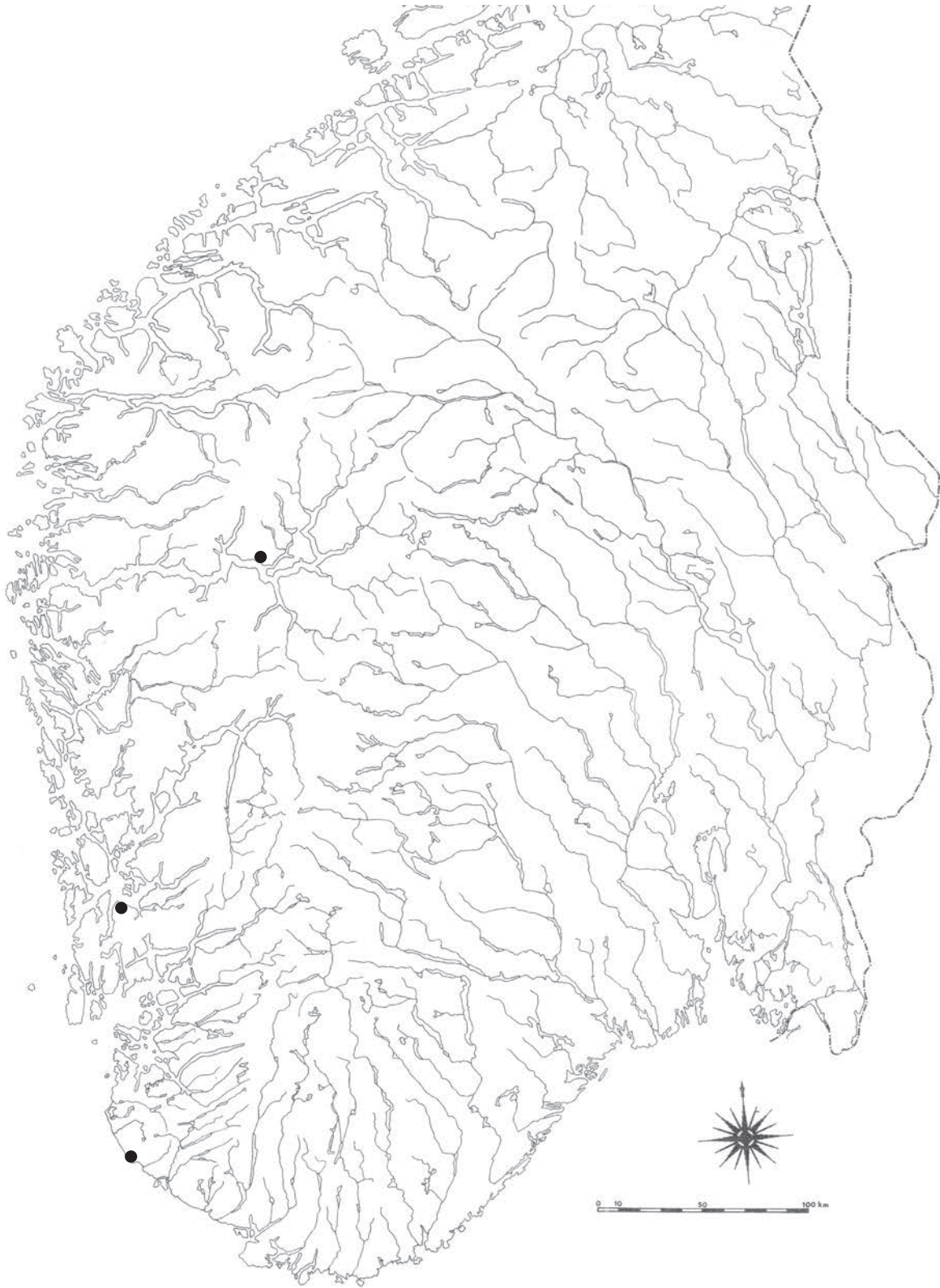
Kart 5. Kargruppe C1

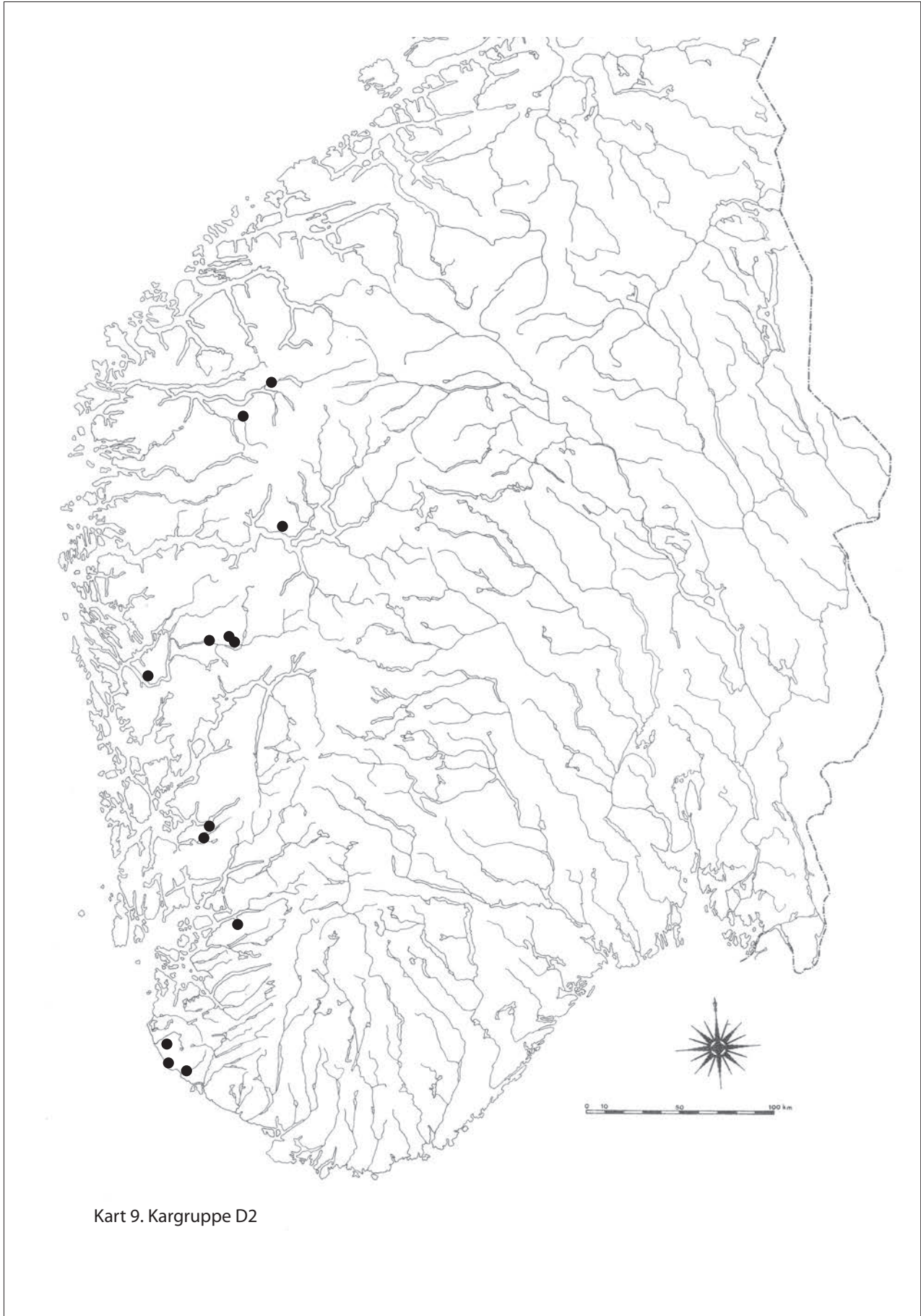
Kart 6. Kargruppe C2

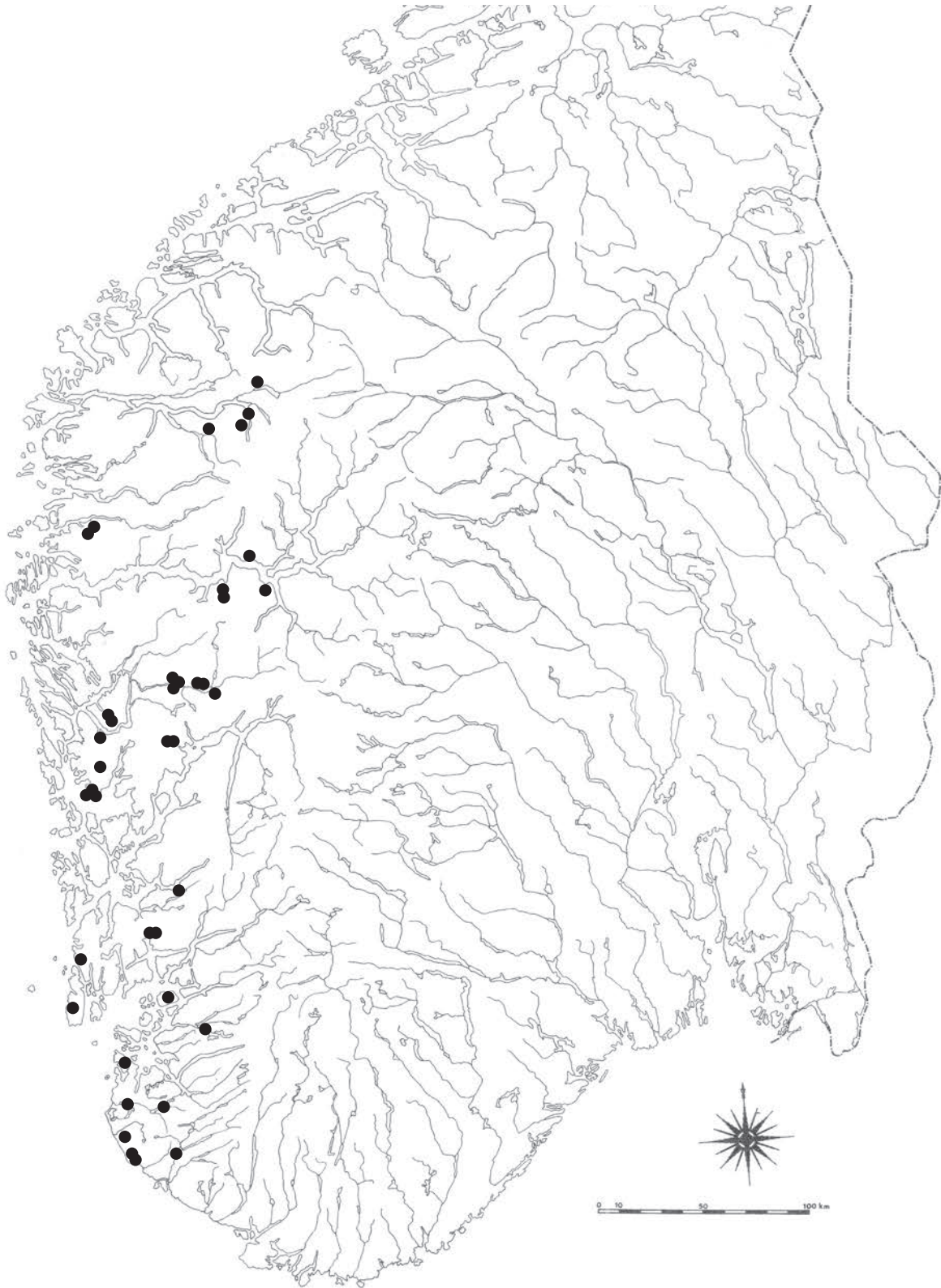
Kart 7. Kargruppe C3

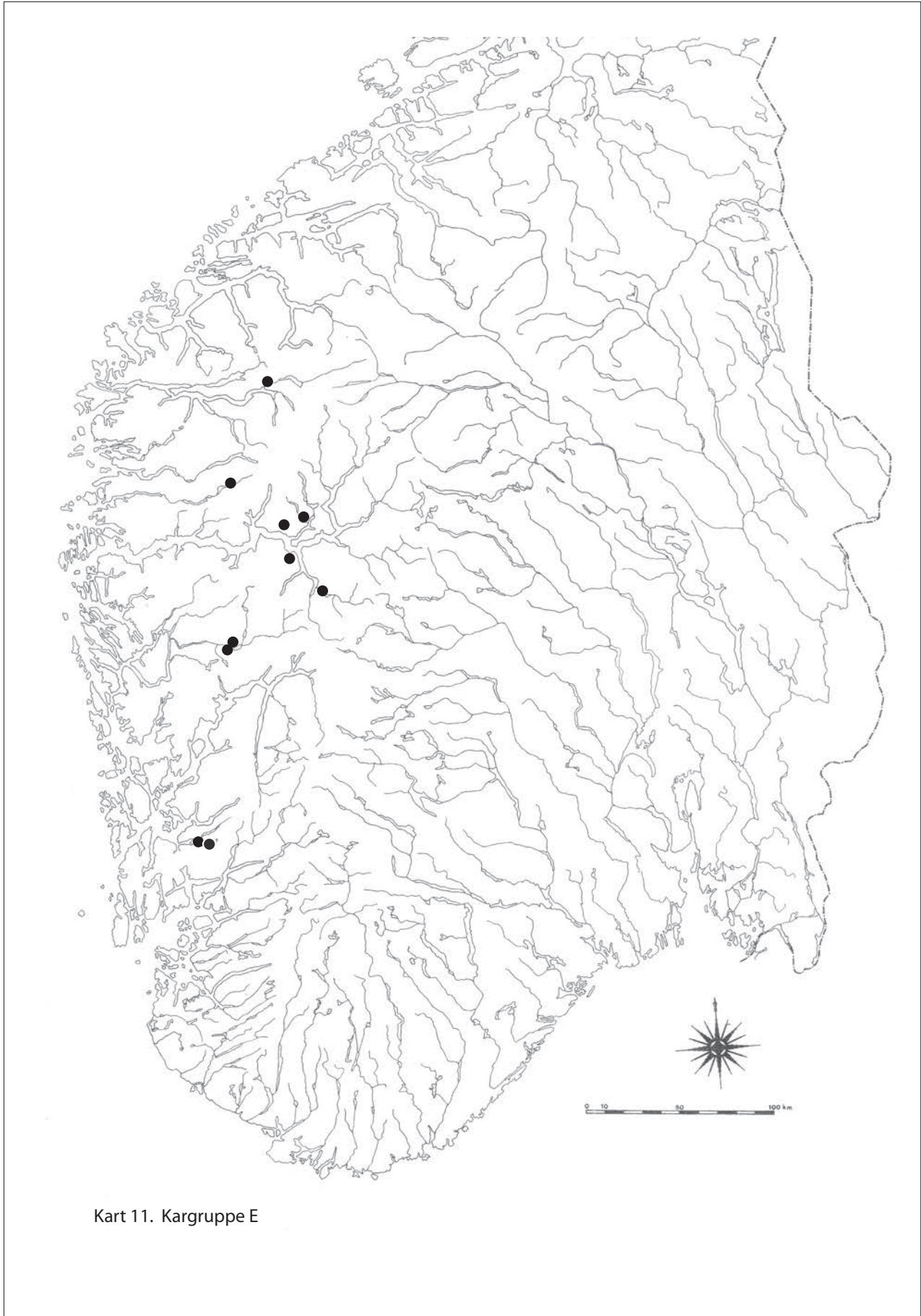
Kart 8. Kargruppe C4

Kart 9. Kargruppe D2

Kart 10. Kargruppe D3

Kart 11. Kargruppe E

TABELL 1-34

	Prinsipp 1	Prinsipp 2	Prinsipp 3	Prinsipp 4	Prinsipp 5	Til sammen
Karform AB	52	19	20	9	5	105
Karform C	54	22	22	3	2	103
Karform D	1	13	38			52
Karform E	2	1	7			10
Til sammen	109	55	87	12	7	270

Tabell 1. Kombinasjon av variablene karform og komposisjonsprinsipp som gir typologiske grupper. Antallet i rubrikkene utgjør antall kar i de ulike gruppene. For de enkelte kar, se funnliste.

Table 1. A combination of the variables vessel form and structure of design, resulting in typological groups. The numbers in the columns represent the number of vessels in the different groups. For the individual vessel, see the find list.

Funnlistenr.	Museumsnr. og proveniens	Kartype	Illustrasjon
1	B6400 Nornes, Sogndal	AB1	Pl. 1
2	B374 Brekke, Vik	AB1	Pl. 1
	B10922 Austrheim, Gloppen	skår av rettvegget kar	
122	C12137 Flo, Stryn	C1	Pl. 9 og 23
124	B4842 Indre Bø, Stryn	C1	Pl. 9 og 23
128	C7061 Rutlin, Sogndal	C1	Pl. 9 og 23
130	B6689 Bø, Gloppen	C1	Pl. 9
207	B6333 Hamre, Leikanger	C4	Pl. 12 og 23
	B595 Berdal, Leikanger	skår	
	B4049 Hove, Vik	skår	
	B4876 Ølnes, Sogndal	skår	
	B5969 Ølnes, Sogndal	skår	
	B5972 Steinset, Bremanger	skår	
	B6732 Øvreset, Gloppen	skår	
	B7489 Sværen, Balestrand	skår	

Tabell 2. Kar fra Sogn og Fjordane med vinkel/gitterdekor trukket med lett kam. For eksempler, se også appendiks 1:1.

Skår fra boplasskontekster: B11436 Modvo, Luster; B14123 Fossdalen, Årdal (Bjørge et al. 1992) (syv skår).

Table 2. Vessels from Sogn & Fjordane with a pattern of chevrons and/or lattice lightly drawn with a comb instrument. For examples, see also Appendix 1:1.

Funnlistenr.	Museumsnr. og proveniens	Kartype	Illustrasjon
10	B3123 Spjeldnes, Lindås	AB1	Pl. 1 og 17
13	B7878 Olsvoll, Radøy	AB1	Pl. 1 og 17
4	B8581 Hovland, Etne	AB1	Pl. 2
8	B11623 Vele, Voss	AB1	Pl. 1
15	B7373 Lekve, Voss	AB1	Pl. 1
18	B11481 Mjeldheim, Bergen	AB1	Pl. 1 og 17
78	B11476 Døssland, Kvinnherad	AB3	Pl. 5
208	B7171 Innbjoa, Ølen	C4	Pl. 12 og 23
	B352c Rekve, Voss	skår av rettvegget kar	
	B9373h Grauo, Voss	skår av rettvegget kar	
	B5477a Litun, Osterøy	skår	
	B5889c Rygg, Etne	skår	

Tabell 3. Kar fra Hordaland med vinkel/gitterdekor trukket med lett kam. For eksempler, se også appendiks 1:1.

(Ølen tilhørte Hordaland fylke da analysen ble påbegynt. Dette er ikke endret selv om Ølen nå er slått sammen med Vindafjord k. i Rogaland.)

Table 3. Vessels from Hordaland with a pattern of chevrons and/or lattice lightly drawn with a comb instrument. For examples, see also Appendix 1:1.

Funnlistenr.	Museumsnr. og proveniens	Kartype	Illustrasjon
48	S1413 Bjerkreim, Bjerkreim	AB1	Pl. 1
40	S2015 Edland, Gjesdal	AB1	Pl. 3
36	S2263 Østabø, Vindafjord	AB1	Pl. 1, 17
38	S2757 Forsand, Forsand	AB1	Pl. 1
39	S2686 Skimleim, Suldal	AB1	Pl. 1
47	S2012 Edland, Gjesdal	AB1	Pl. 1
37	S5611 Hoftun, Suldal	AB1	Pl. 1
32	S2951 Hegreberg, Rennesøy	AB1	Pl. 1,18
44	S6880 Hodnafell, Rennesøy	AB1	Pl. 1
46	S5696 Kyllingstad, Gjesdal	AB1	Pl. 3
25	S2261 Østabø, Vindafjord	AB1	Pl. 1
26	S2262 Østabø, Vindafjord	AB1	Pl. 1
21	S2687 Klungtveit, Tysvær	AB1	Pl. 1
29	C764 Laland, Klepp	AB1	Pl. 3
52	B2133 Rimestad, Hå	AB1	Pl. 1, 17
51	S3518 Dirdal, Gjesdal	AB1	Pl. 1
50	S1306 Utsola, Sola	AB1	Pl. 3
84	S2393 Nordland, Sandnes	AB3	Pl. 5
89	S4132 Vormeland, Hjelmeland	AB3	Pl. 5
95	S4162 Forsandmoen, Forsand	AB4	Pl. 6
	S6121 Hanaland av Re, Time	skår av rettvegget kar	
	B5341 Kvasheim, Hå	skår av rettvegget kar	
	C18842 Nærheim, Suldal	skår av rettvegget kar	
	S493 Torland, Hå	skår av rettvegget kar	
	S2527 Dale, Karmøy	skår av rettvegget kar	
	S4190e Netland, Time	skår av rettvegget kar	
	S4561g Holta, Strand	skår av rettvegget kar	
	S7926 Austreim av Vadla, Hjelmeland	skår av rettvegget kar	
	S7907 Kleivaland, Hjelmeland	skår av rettvegget kar	
	S6929 Håland, Hå	skår av rettvegget kar	
	S6697e Fosse, Time	skår av rettvegget kar	
	S8508e Ånestad, Hå	skår av rettvegget kar	
161	S4372 Vik, Klepp	C1	Pl. 9
150	S8511 Obrestad, Hå	C1	Pl. 9
209	B6002 Kvasheim, Hå	C4	Pl. 12, 23
	S3845Iih Reve, Klepp	skår av buket leirkar	
	S1437b Værsland, Bjerkreim	skår	
	S2238b Bø, Randaberg	skår	
	S2652d Kirkesola, Sola	skår	
	S2747b Nærheim, Suldal	skår	
	S5791c Orstad, Klepp	skår	
	S8030a Bjerga, Finnøy	skår	
	B5767a Skusvold, Karmøy	skår	

Tabell 4. Kar fra Rogaland med vinkel/gitterdekor trukket med lett kam. For eksempler, se også appendiks 1:1. Skår fra boplasskontekster: S6340a Østabø, Finnøy; S6715a Reistad, Hå; S11765 Gauselbakken, Stavanger.

Table 4. Vessels from Rogaland with a pattern of chevrons and/or lattice lightly drawn with a comb instrument. For examples, see also Appendix 1:1.

Funnlistenr.	Museumsnr. og proveniens	Kartype	Annen dekor	Illustrasjon
	Sogn og Fjordane:			
100	B7006 Myklebust, Bremanger	AB4	kam	Pl. 6, 22
	B365 Ukjent, Vik	skår	kam	
	B5499f Ytre Horne, Hornindal	anomali	kam	
	Hordaland:			
93	B11010b Oppsal, Fusa	AB4		Pl. 6, 22
	B11476Ic Døssland, Kvinnherad	skår av rettvegget kar	pinne	
	B12618/1 Vindenes, Fjell	skår av rettvegget kar		
	B8926a Løn, Voss	skår		
	Rogaland:			
	S2311c Erga, Klepp	skår av rettvegget kar	kam	
	S6580e Barka, Strand	skår		

Tabell 5. Kar med veggen dekket av fingermodellerte knopper (grove). For eksempler, se også appendiks 1:2.
Table 5. Vessels with hand modelled coarse bosses covering the body. For examples, see also Appendix 1:2.

Funnlistenr.	Museumsnr. og proveniens	Kartype	Annen dekor	Plassering på karet	Illustrasjon
	Sogn og Fjordane:				
123	B342 Ukjent, Vik	C1	kam	horisontalfelt	Pl. 8, 24
	B3082 Grotle, Bremanger	skår	kam, pinne	karvegg	
	Hordaland:				
134	B345 Myklebust, Kvinnherad	C1	kam	horisontalfelt	Pl. 8, 24
142	B366 Eidsvåg, Bergen	C1		horisontalfelt	Pl. 8, 24
137	B3862 Haugland, Kvinnherad	C1		horisontalfelt	Pl. 8
136	B4627 Rimbareid, Fitjar	C1		horisontalfelt og karvegg	Pl. 7, 27
	B11477f Døssland, Kvinnherad	skår rettvegget	kam, pinne	horisontalfelt og karvegg	
	Rogaland:				
25	S2261 Østabø, Vindafjord	AB1	kam	horisontalfelt	Pl. 1
	S5625 Tjentland, Hjelmeland	skår rettvegget	kam	karvegg	
160	S5123 Føyna, Karmøy	C1	kam, pinne	horisontalfelt	Pl. 7
159	C6828 Haugland, Lund	C1	kam, pinne	horisontalfelt	Pl. 8, 24

Tabell 6. Kar med fingermodellerte knopper (grove) i horisontalfeltet og som del av dekoren på karveggen. For eksempler, se også appendiks 1:2.

Skår fra boplasskontekster i Sogn og Fjordane: Seks skår (knopper på karvegg og i horisontalbånd): Kalvebeitet/Nyset, Årdal (B14053) (Björgo et al. 1992); Modvo, Luster (B11436; B11472; B11486).

Table 6. Vessels with hand modelled coarse bosses in the upper horizontal zone and as part of the decoration of the body. For examples, see also Appendix 1:2.

Funnlistenr.	Museumsnr. og proveniens	Kartype	Plassering på karet	Illustrasjon
	Sogn og Fjordane:			
111	B87191 Veum, Luster	C1		Pl. 8
	Hordaland:			
135	B5733 Måge, Ullensvang	C1	karvegg	Pl. 7
189	B332 Bruntland, Lindås	C3	karvegg	Pl. 11
190	B4376 Lekve, Voss	C3	horisontalfelt og karvegg	Pl. 11, 31
193	B4376 Lekve, Voss	C3	karvegg	Pl. 11, 31
191	B6032 Døsen, Os	C3	karvegg	Pl. 11
187	S2734 Eide, Ølen	C3	horisontalfelt og karvegg	Pl. 11, 30
188	S2735 Eide, Ølen	C3	horisontalfelt	Pl. 11, 30
	B4859c Tesdal, Etne	skår av buket kar	horisontalfelt	App. 1:21
	B5768b Seim, Granvin	skår av buket kar	karvegg	App. 1:21
	B5733g Måge, Ullensvang	skår av buket kar	horisontalfelt og karvegg	
	B5073a Bakko, Odde	skår av buket kar	horisontalfelt og karvegg	App. 1:21
	B8316 i Øvstebø, Etne	skår		
	B8316 m Øvstebø, Etne	skår		
	Rogaland:			
254	S2697 Østbø, Vindafjord	D3	horisontalfelt og karvegg	Pl. 15, 35
176	S2187 Harestad, Randaberg	C2	karvegg	Pl. 10, 28
	S4476e Soppaland, Hjelmeland	skår av buket kar	vertikalfelt på karvegg	
	S2234 Jødestad, Sandnes	skår av buket kar	horisontalfelt og karvegg	App. 1:20
	S1434 Værsland, Bjerkreim	skår	horisontalfelt og karvegg	
	S4058e Sør-Braut, Klepp	skår	horisontalfelt	

Tabell 7. Kar med skjellstempler. For eksempler, se også appendiks 1:5.

Skår fra boplasskontekst: S4901c Stor-Eige, Egersund, *Rø*: skjellstempler i buemønster.

Usikker kontekst: S5425 Øvre Horpestad, Klepp, *Rø*: skår av buket kar med skjellstempler i horisontalfeltet.

Table 7. Vessels with shell stamps. For examples, see also Appendix 1:5.

Funnlistenr.	Museumsnr. og proveniens	Kartype	Knottenes karakter	Mellom	Illustrasjon
Flatefyllende knottedekor horisontalt og vertikalt på karet:					
	B6092 II g Ugulen, Luster	små skår	rygger	doble vulster	
233	B6691 Hove/Voll, Vik	D3	rygger	enkle vulster	Pl. 14 , 33
234	B8045 j Hauglum, Leikanger	D3	tresidige knotter	enkle vulster	Pl. 14
266	B8045 k Hauglum, Leikanger	E1	tresidige knotter	enkle vulster	Pl. 16, 39
	B8567 a Indre Oppedal, Gulen	skår av buket	rygger (?)	enkle vulster	
	B12867/1 Røysum, Leikanger	skår av buket		enkle vulster	
	B12924 Vambeset, Gloppen	små skår	tresidige og rekt knotter		
Flatefyllende i horisontalt komposisjonsprinsipp:					
Funnlistenr.	Museumsnr. og proveniens	Kartype	Knottenes karakter	Mellom	Illustrasjon
165	B9688n Nornes, Sogndal	C2	rektangulære knotter	doble vulster	Pl. 10

Borner i horisontalfelt kombinert med buemønster og kurvfløtning:				
Funnlistenr.	Museumsnr. og proveniens	Kartype	Annen dekor	Illustrasjon
214	B9506 Stauri, Stryn	D2	buemønster	Pl. 13, 32
235	B5555 Myklebust, Fjaler	D3	kurvfløtning	Pl. 14
	B5587 f Bortnheim, Fjaler	skår av buket	buemønster	

Tabell 8. Kar fra Sogn og Fjordane med små knotter. For eksempler, se også appendiks 1:8.

Table 8. Vessels from Sogn & Fjordane with small bosses. For examples, see also Appendix 1:8.

Funnlistenr.	Museumsnr. og proveniens	Kartype	Knottenes karakter	Mellom	Illustrasjon	
Flatefyllende knottedekor horisontalt og vertikalt på karet:						
241	B6090 Døsen, Os	D3	rektangulære knotter	enkle vulster	Pl. 14	
247	B5637 Hauge, Voss	D3	rektangulære knotter	enkle og doble vulster	Pl. 14, 33	
248	B9614 Bolstad, Voss	D3	rygger	enkle vulster	Pl. 14, 33	
245	B9614 Bolstad, Voss	D3	tresidige/rekt knotter	enkle vulster	Pl. 14, 33	
244	B9614 Bolstad, Voss	D3	rektangulære knotter	enkle/doble vulster	Pl. 14, 33	
271	B5407 Skjelde, Voss	E3	knottet skåret i vulst	doble vulster	Pl. 16, 39	
272	B653 Gjukastein, Voss	E3	knottet skåret i vulst		Pl. 16, 39	
	B9608 a Nordrevåle, Voss	skår av buket	rygger	enkle vulster		
	B8203 b Huse, Ullensvang	lite skår	rektangulære knotter /rygger	uvisst		
	B8579 I b Øvre Mjelde, Osterøy	små skår	rektangulære knotter	enkle vulster		
	B8588 d Rekve, Voss	små skår	rygger	enkle vulster		
	B14491 Lydvo, Voss	små skår	knottet skåret i vulst	ikke vulster		
Flatefyllende knottedekor rundt trapesformete felt:						
Funnlistenr.	Museumsnr. og proveniens	Kartype	Knottenes karakter	Mellom	Illustrasjon	
243	B6227 Byrkje, Voss	D3	rygger	enkle vulster	Pl. 14, 34	
	B7935 a Øvstebø, Etne	skår av buket kar	rektangulære knotter/rygger	enkle vulster		
Flatefyllende i horisontalt komposisjonsprinsipp:						
Funnlistenr.	Museumsnr. og proveniens	Kartype	Knottenes karakter	Mellom	Illustrasjon	
169	B6727 Løn, Voss	C2	rektangulære knotter/rygger	doble vulster	Pl. 10	
170	B9995 Kvåle, Voss	C2	rygger	doble vulster	Pl. 10, 28	
Flatefyllende uten vulster i brede, horisontale bånd:						
216	B6227 Byrkje, Voss	D2	knottet skåret i vulst	uten vulster	Pl. 13, 32	
Flatefyllende kombinert med andre elementer:						
Funnlistenr.	Museumsnr. og proveniens	Kartype	Annen dekor	Knottenes karakter	Mellom	Illustrasjon
249	B8588 Rekve, Voss	D3	perlestempler	rygger	enkle og doble vulster	Pl. 14, 34
251	B9015 Rongve, Osterøy	D3	perlestempler	rygger	doble/flerdoble vulster	Pl. 14, 34
	B6187 Solheim, Radøy	små skår	perlestempler	rygger	enkle vulster	

Dekorskjema med åpne, udekorerte felt:				
Museumsnr. og proveniens	Kartype	Annen dekor	Knottenes karakter	Illustrasjon
B4920 f Li, Voss	skår av buket	trekantstempler	rygger	
B10304 f Hårland, Etne	skår av buket	krysstempler med mer	rektangulære knotter	
B6611 g Indre Haugland, Os	skår	perle- og kamstempler	rygger	Appendiks 1:21
Border i horisontalfelt over buemønstre:				
Museumsnr. og proveniens	Kartype	Annen dekor	Knottenes karakter	Illustrasjon
B14492 Lydvo, Voss	skår av buket kar	perlestempler	rygger	Appendiks 1:18
B14492 Lydvo, Voss	skår av buket kar	perlestempler	rygger	Appendiks 1:18
B10299 d Øvre Ullestad, Voss	skår	perlestempler	rygger	Appendiks 1:18
B07908 a Støle, Etne	skår	perlestempler	rektangulære/tresidige knotter	
Andre:				
Funnlistenr.	Museumsnr. og proveniens	Kartype	Knottenes karakter	Illustrasjon
246	B00569 I. Arna, Bergen	D3	skråskraverte vulster	Pl. 14
	B04846b Hodneland, Lindås	skår	skråskraverte vulster (?)	
	B10018o Grimstad, Lindås	skår		Appendiks 1: 21
	B00367 Andersland, Tysnes	skår av rettvegget?	knott/perler, grovere	

Tabell 9. Kar fra Hordaland med små knotter. For eksempler, se også appendiks 1:8.

Table 9. Vessels from Hordaland with small bosses. For examples, see also Appendix 1:8.

Funnlistenr.	Museumsnr. og proveniens	Kartype	Annen dekor	Plassering på karet	Illustrasjon
204	S2335 Selvik, Sandnes	C3		horisontalfelt og karvegg	Pl. 11
264	S6396 Steinsnes, Haugesund	D3	krysstempler	horisontalfelt, enkel rad	Pl. 15 og 40
	S3741 Skjærpe, Hå	skår av buket		flatefyllende	
	S9181s Eikeland, Time	skår av buket	buestempler	flatefyllende	
	Aks 1984/17 Gudmestad, Hå	skår av buket		horisontalfelt og karvegg	
	S6896 a Øvre Fevoll, Hjelmeland	skår	perler, krysstempler	karvegg, enkle rader	
	S1235a Ånestad, Hå	skår		karvegg	

Tabell 10. Kar fra Rogaland med små knotter. For eksempler, se også appendiks 1:8.

På karet fra Selvik har knottene karakter av smale rygger og er noe lengre enn vanlig, mot rifler. Knottene på karet fra Gudmestad er firsidige, mot perler, og de er ikke skilt av smale vulster. Kan være skåret i vulster.

Table 10. Vessels from Rogaland with small bosses. For examples, see also Appendix 1:8.

Funnlistenr.	Museumsnr. og proveniens	Kartype	Utvalgt annen dekor	Profilert kambånd	Illustrasjon
119	B4938 Nornes, Sogndal	C1	buestempler	profilert kambånd	Pl. 7 og 27
116	C1309 Henjum, Leikanger	C1	buestempler, vinkel m/ sirkel	profilert kambånd	Pl. 7 og 27
162	B6588 Skrøppa, Gloppen	C2	buemønster		Pl. 10
166	B6516 Kvåle, Sogndal	C2			Pl. 10 og 29
215	B9197 Nybø, Leikanger	D2		profilert kambånd	Pl. 13 og 32
214	B9506 Stauri, Stryn	D2	knotter, buemønster		Pl. 13 og 32
232	B6691 Hove/Voll, Vik	D3		profilert kambånd	Pl. 15
228	B3871 Hamre, Leikanger	D3	rombestempler, buemønster		Pl. 15 og 37
235	B5555 Myklebust, Fjaler	D3	små knotter, kurvpletning	profilert kambånd	Pl. 14
230	B6654 I. Norddalen, Fjaler	D3		profilert kambånd	Pl. 14
231	B4506 Mindresunde, Stryn	D3			Pl. 14 og 34
267	B11694 Skaim, Aurland	E3		profilert kambånd	Pl. 16 og 39
	C233 Stedje, Sogndal	buket kar	krysstempler, snoinger	profilert kambånd	App. 1:18
	B5587 f Bortnhein, Fjaler	skår av buket	små knotter, buemønster	profilert kambånd	
	B6656 m Sandal, Jølster	skår av buket	firkantstempel, buemønster	profilert kambånd	App. 1:18
	B5132 g Sværen, Balestrand	skår av buket	entrelac	profilert kambånd	App. 1:19
	B4593 I b Ebebø, Gloppen	skår av buket	snoinger, buemønster		App. 1:18
	B6037 II b Sande, Gloppen	skår av buket		profilert kambånd	
	B5815 II r Belle, Aurland	lite skår		profilert kambånd	
	B8033 II Nesse, Balestrand	skår			
	B9192 II d Aven, Høyanger	små skår	buemønster	profilert kambånd	
	B9493 Terum, Aurland	lite skår		profilert kambånd?	

Tabell 11. Kar fra Sogn og Fjordane med perlestempler. For eksempler, se også appendiks 1:17.

B6375 II i N. Stedje, Sogndal har dekor av perler eller røstempel under bunnen.

Table 11. Vessels from Sogn & Fjordane with bead stamps. For examples, see also Appendix 1:17.

Funnlistenr.	Museumsnr. og proveniens	Kartype	Utvalgt annen dekor	Profilert kambånd	Illustrasjon
5	B339 Spissøy, Bømblo	AB1	buemønster	profilert kambånd	Pl. 2
171	B10205 Sørheim, Etne	C2	krysstempler med perler, smårutedekor		Pl. 10 og 28
190	B4376 Lekve, Voss	C3	skjellstempler	profilert kambånd	Pl. 11 og 31
186	B10203 Grindheim, Etne	C3		profilert kambånd	Pl. 11 og 30
188	S2735 Eide, Ølen	C3	skjellstempler m.m.	profilert kambånd	Pl. 11 og 30
218	B4522 Nernes, Etne	D2	buemønster, små knotter m.m.		Pl. 13 og 40
221	B6227 Byrkje, Voss	D2		profilert kambånd	Pl. 13
219	B10202 Grindheim, Etne	D2	entrelac		Pl. 13
239	B5114 Mele, Osterøy	D3	sirkel- og vinkel-stempler	profilert kambånd	Pl. 15, ap. 1:21
240	B5769 Nedre Sævareid, Etne	D3	rektangulære stempler		Pl. 15 og 36
236	B6090 Døsen, Os	D3	doble kryss, romber		Pl. 14
242	B6091 Døsen, Os	D3	buemønster	profilert kambånd	Pl. 15 og 37
237	B6611 Haugland, Os	D3	doble krysstempler m.m.	profilert kambånd	Pl. 15 og 37
250	B6658 N. Byrkjeland, Kvam	D3		profilert kambånd	Pl. 14 og 34
238	B6658 N. Byrkjeland, Kvam	D3		profilert kambånd	Pl. 14 og 34
249	B8588 Rekve, Voss	D3	små knotter		Pl. 14 og 34
251	B9015 Rongve, Osterøy	D3	små knotter	profilert kambånd	Pl. 14 og 34
273	B10202 Grindheim, Etne	E		profilert kambånd	Pl. 16 og 39
	B352 b Rekve, Voss	skår av buket			
	B4256 e Skaret, Lindås	skår av rettv	krysstempler, buemønster	profilert kambånd	
	B352 b Rekve, Voss	skår av buket			
	B4857 f Hjeltestad, Bergen	skår av buket	båndfletning, buemønster	profilert kambånd	App. 1:19
	B4923 o Varberg, Eidfjord	skår av buket	buemønster	profilert kambånd	App. 1:18
	B5073 a Bakko, Odda	skår av buket	skjell- og stjerne-stempler	profilert kambånd	App. 1:21
	B5976 b Norheim, Etne	skår av buket	svastika-stempler og buemønster	profilert kambånd	
	B6611 g Indre Haugland, Os	skår av buket	små knotter m.m.	profilert kambånd	App. 1:21
	B7145 g Nedre Aure, Voss	skår av buket		profilert kambånd	
	B7767 q Øvstebø, Etne	skår av buket		profilert kambånd	
	B8019 a Øvstebø, Etne	skår av buket		profilert kambånd	
	B8588b Rekve, Voss	skår av buket			
	B10299 d Øvre Ullestad, Voss	skår av buket	små knotter, buemønster	profilert kambånd	App. 1:18
	B14492 Lydvo, Voss	skår av buket	små knotter, buemønster	profilert kambånd	App. 1:18
	B14492 Lydvo, Voss	skår av buket	små knotter, buemønster	profilert kambånd	App. 1:18
	B14954/22 Nerhus, Kvinnherad	skår av buket	krysstempler	profilert kambånd	
	B6138 Sørheim, Etne	skår	buestempler	profilert kambånd	App. 1:21
	B5693 a Nedre Ullestad, Voss	lite skår	buemønster		App. 1:18
	B6187 Solheim, Radøy	skår	små knotter	profilert kambånd	
	B6809 i Øystese, Kvam	skår		profilert kambånd	
	B0352 b Rekve, Voss	lite skår			
	B7908 a Støle, Etne	skår	små knotter, båndfletning, buemønster	profilert kambånd	
	B5705 d Hodneland, Lindås	skår	flatefyllende, uten vulster	profilert kambånd	
	B6081 II Haus, Osterøy	små skår	mellom vulster	profilert kambånd	
	B8316 i Øvstebø, Etne	skår	kryss-, rombe-, og skjell-stempler, buemønster	profilert kambånd	
	B9971 g Grindheim, Etne	skår	buemønster		
	B10205 b Sørheim, Etne	skår	buemønster		

Tabell 12. Kar fra Hordaland med perlestempler. For eksempler, se også appendiks 1:17.
Table 12. Vessels from Hordaland with bead stamps. For examples, see also Appendix 1:17.

Funnlistenr.	Museumsnr. og proveniens	Kartype	Utvalgt annen dekor	Profilert kambånd	Illustrasjon
83	B4527 Kolnes, Sola	AB3			Pl. 5
79	S5959 Åsland, Time	AB3			Pl. 5
154	S2356 Madla, Stavanger	C1		profilerte kambånd	Pl. 7
173	C16290 Kvalbein, Hå	C2	buemønster		Pl. 10
177	S2953 Hauskje, Finnøy	C2	krysstempler		Pl. 10
181	S8635 Vestly, Time	C2	entrelac		Pl. 10
195	S2740 Øvre Haugland, Vindafjord	C3		profilerte kambånd	Pl. 11
225	B5370 Kvasheim, Hå	D2	vinkel-, firkant-stempel		Pl. 13
224	S1624 Bø, Hå	D2	smårutedekor		Pl. 13
222	S2375 Laugaland, Hjelmeland	D2	entrelac		Pl. 13 og 32
252	S1440 Lima, Gjesdal	D3	entrelac		Pl. 15 og 37
254	S2697 Østbø, Vindafjord	D3	rombe/krysstempler		Pl. 15 og 35
259	S2695 Østbø, Vindafjord	D3			Pl. 15
261	S6009 Nedre Øksnavad, Klepp	D3	rombe/krysstempler		Pl. 15 og 36
257	S3208 Longåker, Karmøy	D3		profilerte kambånd	Pl. 15 og 37
	S2234 e Jødestad, Sandnes	skår av buket	skjellstempler m.m.		App. 1:20
	S2452 m Sør-Braut, Klepp	skår av buket	entrelac, buemønster		App. 1:18
	S3446 d Vikshåland, Karmøy	skår av buket	entrelac		App. 1:19
	S4251 a Line, Time	skår av buket	krysstempler	profilert kambånd	
	S4659 c Rise, Hå	skår av buket	krysstempler		
	S6896 a Øvre Fevoll, Hjelmeland	skår av buket	doble krysstempler m.m.		
	S7086 e Forsand, Forsand	skår av buket	entrelac	profilert kambånd	App. 1:19
	S8513 Obrestad, Hå	skår av buket			
	S9341a Øvre Haugland, Time	skår av buket	entrelac		
	S10263 o Hognestad, Time	skår av buket			
	B2974 Anda, Klepp	skår av buket	buemønster, skravur	profilerte kambånd	App. 1:18
	B4881 b Skjærpe, Hå	skår av buket	buemønster	profilerte kambånd	App. 1:18
	B5999 d Kvasheim, Hå	skår av buket	vinkelstempler m.m.		
	S4384 a Hestad, Egersund	skår av buket		profilert kambånd	
	Aks.1984/17 Gudmestad, Hå	skår av buket	flatefyllende u/vulster	profilert kambånd	
	S2462 c Rege, Sola	skår	buemønster		
	S03167 b Midtre Salte, Klepp	skår	entrelac		
	S4268 Rimestad, Hå	skår			
	S04659 d Rise, Hå	skår	buemønster		
	S06928 b Hauge, Haugesund	skår	vinkel-stempler m/sirkel m.m.	profilert kambånd	
	S8511 c Obrestad, Hå	skår	buemønster?		
	S8519 N. Varhaug, Hå	skår	entrelac?		
	B2528 a Vestly, Time	skår	buestempel, smårutedekor		
	B4834 Hårr, Hå	skår	buemønster		App. 1:18
	B5358d Kvasheim, Hå	små skår			

Tabell 13. Kar fra Rogaland med perlestempler. For eksempler, se også appendiks 1:17.
Table 13. Vessels from Rogaland with bead stamps. For examples, see also Appendix 1:17.

Funnlistenr.	Mus.nr. og proveniens	Kartype	Type buemønster	Utvalgte andre dekorelementer	Illustrasjon
	Sogn og Fjordane:				
214	B9506 Stauri, Stryn	D2	girlander	perlestempler, små knotter	Pl. 13 og 32
228	B3871 Hamre, Leikanger	D3	girlandere, flere, stolper	perlestempler, krysstempler/ romber	Pl. 15 og 37
	C233 Stedje, Sogndal	skår	girlander, bue og midtstolpe	perlestempler, snoing, krysstempler	App. 1:18
	B4593Ib Ebebø, Gloppen	skår	girlander	perlestempler, snoing	App. 1:18
	B5587f Bortnheim, Fjaler	skår	girlander, bue og midtstolpe	perlestempler, små knotter	
	B6656m Sandal, Jølster	skår	girlander, bue og midtstolpe	perlestempler, fletning m.m.	App. 1:18
	B9192IId Aven, Høyanger	skår		perlestempler	
	Hordaland:				
218	B4522 Nernes, Etne	D2	girlander	perlestempler, relieffdekor, rosetter	Pl. 13 og 40
217	B9614 Bolstad, Voss	D2	bue og midtstolpe	entrelac	Pl. 13 og 32
242	B6091 Døsen, Os	D3	girlander, stolpe	perlestempler	Pl. 15 og 37
	B4256e Skaret, Lindås	skår	girlander	perlestempler, krysstempler	
	B4857f Hjellestad, Bergen	skår	bue og midtstolpe	perlestempler, trebånds fletning	App. 1:19
	B4923o Varberg, Eidfjord	skår	bue og midtstolpe	perlestempler	App. 1:18
	B5693a Nedre Ullestad, Voss	skår	girlander	perlestempler	App. 1:18
	B5976b Norheim, Etne	skår	girlander	perlestempler	
	B7908a Støle, Etne	skår	buer fra fletning	perlestempler, to bånd	
	B8316m Øvstebø, Etne	skår		perlestempler	
	B9971g Grindheim, Etne	skår		perlestempler	
	B10205b Sørheim, Etne	skår	girlander	perlestempler	
	B10299d Øvre Ullestad, Voss	skår	girlandere, flere	perlestempler, små knotter	App. 1:18
	B14492 Lydvo, Voss	skår	bue og midtstolpe	perlestempler, små knotter	App. 1:18
	B14492 Lydvo, Voss	skår	buer med vinkler	perlestempler, små knotter	App. 1:18
	Rogaland:				
58	S4200g Røysland, Bjerkreim	AB2	girlander	konsentriske sirkler	Pl. 4
172	B2273 Hauge, Klepp	C2	girlander		Pl. 10 og 29
180	B2498 Tjøtta, Klepp	C2	buer fra fletning	trebånds fletning	Pl. 10
173	C16290 Kvalbein, Hå	C2	girlandere	perlestempler	Pl. 10
	S2452m Sør-Braut, Klepp	skår	girlander	perlestempler, trebånds fletning	App. 1:18
	S2462 Rege, Sola	skår	buer	perlestempler	
	S3845IIg Reve, Klepp	skår			
	S4659 Rise, Hå	skår		perlestempler	
	S6088c Obrestad, Hå	skår			
	S6521 Idse, Strand	skår			
	B2974 Anda, Klepp	skår		perlestempler, skraverte bånd	App. 1:18
	B4822 Tjøtta, Klepp	skår			
	B4834 Hårr, Hå	skår	girlandere	perlestempler	App. 1:18
	B4881b Skjærpe, Hå	skår	girlander, midtstolpe	perlestempler	App. 1:18
	Ukjent AmS	E			

Tabell 14. Kar med bue- og girlander mønstre.

(B2462 Rege, Sola, *Ro* studert på foto, skårene er forsvunnet).

Skår fra boplasskontekster: S4901c Stor-Eige, Egersund, *Ro*; S6754 Obrestad, Hå, *Ro* (buemønster).

Table 14. Vessels with patterns of swags and festoons.

Funnlistenr.	Museumsnr. og proveniens	Kartype	Utvalgt annen dekor	Illustrasjon
	Hordaland:			
5	B339 Spissøy, Bømlo	AB1	perlestempler	Pl. 2
192	B5733 Måge, Ullensvang	C3	krysstempler/romber	Pl. 11 og 31
	Rogaland:			
255	B5992 Kvasheim, Hå	D3	smårutedekor	Pl. 14 og 35
	C18839 Nærheim, Suldal	skår	krysstempler/romber	
	S1306 Ukjent sted	skår	krysstempler/romber	

Tabell 15. Kar med smale buer/sammenkoblede vertikalfelt.

Table 15. Vessels with narrow swag patterns.

Funnlistenr.	Museumsnr. og proveniens	Kartype	Type båndfletning	Utvalgt annen dekor	Illustr.
	Sogn og Fjordane:				
230	B6654 Indre Norddal, Fjaler	D3	to bånd i horisontalfelt	perledekor	Pl. 14
	B6656m Sandal, Jølster	skår	to bånd i horisontalfelt	girlander, perlestempler	App.1:18
	B9196 Nybø, Leikanger	skår	to bånd i horisontalfelt		
	Hordaland:				
56	B6032 Døsen, Os	AB2	to bånd, flatedekkende	smårutedekor, skravor	Pl. 4 og 20
72	B6756 Mundheim, Kvam	AB3	tre bånd i horisontalfelt	tett kamstempler	Pl. 5 og 21
	B333 Brundtland, Lindås	skår	to bånd i horisontalfelt	skravor mm	
	B368 Andersland, Tysnes	skår	tre bånd i horisontalfelt		
	B6473 Hæve, Voss	skår	to bånd		
	B6714b Mosafinn, Voss	skår	to bånd	knotter	
	B7908a Støle, Etne	skår	to bånd i horisontalfelt	perlestempler, buedekor	
	B8019a Øvstebø, Etne	skår	tre bånd i horisontalfelt	perlestempler	
	Rogaland:				
82	S316 Tjentland, Hjelmeland	AB3	to bånd i horisontalfelt	kamstempler, skravor	Pl. 5
81	C18819 Førland, Suldal	AB3	tre bånd i horisontalfelt		Pl. 5 og 21
175	S3225a Helland, Suldal	C2	to bånd nede på karvegg	kryss/stjerne, vinkel	Pl. 10
182	S2685 Bjerkreim, Bjerkreim	C2	tre bånd, midtstilt		Pl.10 og 29
180	B2498 Tjøtta, Klepp	C2	tre bånd	buemønster	Pl. 10
183	C21407i Tu, Klepp	C2	tre bånd, midtstilt		Pl.10 og 29
	C612 Grude, Klepp	(C2)	to bånd midtstilt		
195	S2740 Øvre Haugland, Vindafjord	C3	to bånd i horisontalfelt	perlestempler, skravor	Pl. 11
	S1455b Hetland, Bjerkreim	skår	to bånd i horisontalfelt		
	S2433 Dirdal, Gjesdal	skår	to bånd i horisontalfelt	kamstempler	
	S3171 Pollestad, Klepp	skår	to bånd		
	S3209b Sele, Klepp	anomali	to bånd x 2		
	S4858h Re, Time	skår	to bånd i horisontalfelt		
	S5853e Edland, Gjesdal	skår	to bånd x 2 i horisontalfelt	kamstempler	
	S6928b Hauge, Haugesund	skår	tre bånd	smårutedekor, skravor	
	S8958 Austevik, Karmøy	skår	to bånd (?)		
	S9059b Helland, Time	skår	to bånd		
	B4226u Skeie, Klepp	skår	to bånd		
	B5343l Kvasheim, Hå	skår	tre bånd i horisontalfelt		
	B5368i Kvasheim, Hå	skår	tre bånd i horisontalfelt	kamstempler	

Tabell 16. Båndfletningsdekor med to og tre bånd.

C612 Grude, Klepp, Ro er trolig et C-kar, men dette er vurdert på grunnlag av tegning, og karet inngår ikke i analyse materialet. Fra boplasskontekster: S11759 Gauselbakken, Stavanger; S7551 Vaula, Rennesøy, begge Ro.

Usikker kontekst: S7559 Lille Rosseland, Sokndal, Ro. Skår med del av udefinert båndfletningsdekor: B14441/7 Nordvik, Samnanger, Hø; S7551 Vaula, Rennesøy, Ro (boplasskontekst).

Table 16. Double or triple stranded interlace patterns.

Funnlistenr.	Museumsnr. og proveniens	Kartype	Type båndfletning	Annen dekor	Illustrasjon
	Sogn og Fjordane:				
163	B338 Ukjent, Lærdal	C2	flatedekkende		Pl. 10 og 29
	B5132g Sværen, Balestrand	skår	flatedekkende	perlestempler	App. 1:19
	Hordaland:				
217	B9614 Bolstad, Voss	D2	flatedekkende	bue med stolpe	Pl. 13 og 32
220	B6081 Haus/Pr.g, Osterøy	D2	flatedekkende	buestempler	Pl. 13 og 32
219	B10202 Grindheim, Etne	D2	flatedekkende	perlestempler	Pl. 13
	B4857f Hjeltestad, Bergen	skår	i horisontalfelt	perlestempler, bue med stolpe	App. 1:19
	B11181 Hysstad, Stord	skår	flatedekkende		
	Rogaland:				
181	S8635 Vestly, Time	C2	flatedekkende	perlestempler	Pl. 10 og 29
222	S2375 Laugaland, Hjelmel.	D2	flatedekkende i bånd	perlestempler	Pl. 10 og 32
223	B6008 Ogna, Hå	D2	flatedekkende		Pl. 10
252	S1440 Lima, Gjesdal	D3	bånd i horisontalfelt	perlestempler	Pl. 15 og 37
	S9341a Øvre Haugland, Time	skår	flatedekkende	perlestempler	
	S9181q Eikeland, Time	skår	flatedekkende		
	S1234b Bø, Hå	skår	bånd i horisontalfelt		
	S2452m Sør-Braut, Klepp	skår	bånd i horisontalfelt	perlestempler, girlander	App. 1:18
	S3446d Vikshåland, Karmøy	skår	bånd i horisontalfelt	perlestempler	App. 1:19
	S7086e Forsand, Forsand	skår	bånd i horisontalfelt	perlestempler	App. 1:19
	S2673 Østbø, Vindafjord	skår	bredt bånd		
	S3167b Midtre Salte, Klepp	skår		perlestempler	
	S8519 Nord-Varhaug, Hå	skår		perlestempler	
	S5046g Slettabø, Bjerkreim	skår	uregelmessig		
	S9609a Hovland, Egersund	skår			

Tabell 17. Båndfletning med mer enn tre bånd (entrelac).

Skår fra boplasskontekster: S2842 Stangaland, Klepp; S6754f Obrestad, Hå; S9643 Ullandhaug, Stavanger; S6005a Utsira, alle Ro.
Table 17. Multiple stranded interlace patterns (entrelac).

Typologisk gruppe	AB1	AB2	AB3	AB4	C1	C2	C3	C4	D2	D3	E
Antall kar med jernbånd	5	2	6	0	27	10	9	1	6	25	8

Tabell 18. Kar med jernbånd fordelt på de typologiske gruppene. I tallene inngår hele kar og kar i skår.

Table 18. Vessels with an iron collar according to typological group. The numbers include both whole vessels and sherds.

Funnlistenr.	Museumsnr. og proveniens	Høyde	Diameter	Volum	Kartype	Illustrasjon
17	B7175 Seim, Lindås, <i>Ho</i>	20,6 cm	23,3 cm	5,9 l	AB1	Pl. 3
11	B7191 Kjellavik, Ølen, <i>Ho</i>	23,2 cm	25,9 cm	10,2 l	AB1	Pl. 3
29	C764 Laland, Klepp, <i>Ro</i>	22,1 cm	25 cm		AB1	Pl. 3
40	S2015 Edland, Gjesdal, <i>Ro</i>	22 cm	27,5 cm		AB1	Pl. 3
46	S5696 Kyllingstad, Gjesdal, <i>Ro</i>	17 cm	19,4 cm		AB1	Pl. 3
50	S1306 Utsola, Sola, <i>Ro</i>	21,5 cm	26,7 cm		AB1	Pl. 3
33	B5176 Våge, Karmøy, <i>Ro</i>	20,2 cm	23,6 cm		AB1	Pl. 3
64	S3401 Lima, Gjesdal, <i>Ro</i>	23,6 cm	23,8 cm		AB2	Pl. 4
65	B4176 Nese, Klepp, <i>Ro</i>	21,7 cm	19,4 cm*		AB2	Pl. 4
83	B4527 Kolnes, Sola, <i>Ro</i>	27,5 cm	33,3 cm	16,4 l	AB3	Pl. 5
79	S5959 Åsland, Time, <i>Ro</i>	20 cm	19,3cm*		AB3	Pl. 5
91	S8347 Ånestad, Hå, <i>Ro</i>	20,4 cm	25,2 cm		AB3	Pl. 5
94	S2014 Edland, Gjesdal, <i>Ro</i>	21,3 cm	23,7 cm		AB4	Pl. 6
97	B335 Ørland, Suldal, <i>Ro</i>	19,5 cm	23 cm	5,9 l	AB4	Pl. 6
	B3100 Lunde, Sandnes, <i>Ro</i>	22,6 cm	24,1 cm	8,1 l	(AB)	
	B6357 Øvre Fister, Hjelmeland, <i>Ro</i>	17,1 cm	20,5 cm		AB5	
	S3053 Serikstad, Time, <i>Ro</i>	21,5 cm	26,8 cm		AB-kar, anomali	
	S6929 Håland, Hå, <i>Ro</i>		24 cm		skår av rettvegget	
218	B4522 Nernes, Etne, <i>Ho</i>	20,3 cm	26 cm	6,85 l	D2	Pl. 40
262	B4880 Ødemotland, Hå, <i>Ro</i>	27,2 cm	32,2 cm	17 l	D3	Pl. 15
253	S5844a Sør-Sunde, Stavanger, <i>Ro</i>	19,4 cm	22,5 cm		D3	Pl. 15
264	S6396 Steinsnes, Haugesund, <i>Ro</i>	19,5 cm	23,7 cm		D3	Pl. 40

Tabell 19. Store spannformete kar. Diameter betegner ytre munningsdiameter (de med stjerne er bunndiameter).

Karet fra Lunde, Sandnes (B3100) er ikke funnet og er ikke med i analysen, men er tatt med i denne oversikten da målene forelå fra tidligere undersøkelse.

Table 19. Large bucket-shaped vessels. The outside diameter is given. An asterisk denotes an outside base diameter.

Funn-listenr.	Museums-nr.	Proveniensen		Tilstand	Kargr.	Våpengruppe
6	B5639	Bokkatun, Voss	<i>Ho</i>	helt	AB1	Tveito
31	S1478	Tu, Klepp	<i>Ro</i>	helt	AB1	Mollestad
1	B6400	Nornes, Sogndal	<i>SF</i>	helt	AB1	eldre romertid og folkevandringstid
16	B2223	Hovland, Tysnes	<i>Ho</i>	helt	AB1	Kvamme eller Tveito
57	B5888	Grindheim, Etne	<i>Ho</i>	helt	AB2	Øvsthus
58	S4200	Røisland, Bjerkreim	<i>Ro</i>	helt	AB2	Kvamme eller Tveito
69	S2370	Øvre Mæle, Hjelmeland	<i>Ro</i>	helt	AB2	Tveito
54	B4963	Slinde, Sogndal	<i>SF</i>	helt	AB2	Mollestad
73	B3731	Øvsthus, Kvinnherad	<i>Ho</i>	helt	AB3	Øvsthus
139	B2258	Gjervik, Lindås	<i>Ho</i>	helt	C1	Vestly eller Øvsthus
141	B3675	Lien, Voss	<i>Ho</i>	helt	C1	Vestly eller Øvsthus
144	B9123	Skjold, Bergen	<i>Ho</i>	skår	C1	Øvsthus
146	S1477	Tu, Klepp	<i>Ro</i>	helt	C1	Mollestad
158	S8613	Ødemotland, Hå	<i>Ro</i>	helt	C1	Øvsthus
113	B4590	Evebø, Gloppen	<i>SF</i>	helt	C1	Kvamme
124	B4842	Indre Bø, Stryn	<i>SF</i>	helt	C1	antakelig Kvamme
111	B8719	Veum, Luster	<i>SF</i>	helt	C1	Øvsthus
126	B9176	Fretheim, Aurland	<i>SF</i>	helt	C1	Tveito
110	B11431	Modvo, Luster	<i>SF</i>	helt	C1	Tveito
169	B6727	Løn, Voss	<i>Ho</i>	helt	C2	antakelig sent 5. årh./tidl. 6. årh.
170	B9995	Kvåle, Voss	<i>Ho</i>	helt	C2	Snartemo
181	S8635	Vestly, Time	<i>Ro</i>	helt	C2	Vestly
164	B10768	Dale, Fjaler	<i>SF</i>	helt	C2	antakelig Vestly eller Øvsthus
198	S2409	Øvre Sørbø, Klepp	<i>Ro</i>	helt	C3	1. halvdel av 5. årh.
199	S2409	Øvre Sørbø, Klepp	<i>Ro</i>	helt	C3	1. halvdel av 5. årh.
184	B6656	Sandal, Jølster	<i>SF</i>	skår	C3	Snartemo
214	B9506	Stauri, Stryn	<i>SF</i>	helt	D2	antakelig midten til 2. halvdel av 5. årh.
240	B5769	Nedre Sævareid, Etne	<i>Ho</i>	helt	D3	Øvsthus eller Snartemo
238	B6658	N. Byrkjeland, Kvam	<i>Ho</i>	helt	D3	Nerhus
250	B6658	N. Byrkjeland, Kvam	<i>Ho</i>	helt	D3	Nerhus
251	B9015	Rongve, Osterøy	<i>Ho</i>	helt	D3	Snartemo
261	S6009	Nedre Øksnavad, Klepp	<i>Ro</i>	helt	D3	By
228	B3871	Hamre, Leikanger	<i>SF</i>	helt	D3	folkevandringstid
231	B4506	Mindresunde, Stryn	<i>SF</i>	helt	D3	6. årh.
235	B5555	Myklebust, Fjaler	<i>SF</i>	helt	D3	sen folkevandringstid
229	B8989	Eikenes, Stryn	<i>SF</i>	helt	D3	antakelig Nerhus
227	B11474	Bjørnarheim, Gloppen	<i>SF</i>	helt	D3	Snartemo
272	B653	Gjukastein, Voss	<i>Ho</i>	helt	E3	folkevandringstid
271	B5407	Skjelde, Voss	<i>Ho</i>	helt	E3	antakelig Øvsthus
	B5407	Skjelde, Voss	<i>Ho</i>	skår		antakelig Øvsthus
	B9373	Øvre Grauo, Voss	<i>Ho</i>	skår		Kvamme?
	B2957	Hauge, Os	<i>Ho</i>	skår		Vestly eller Øvsthus
	B4282	Alne, Ølen	<i>Ho</i>	skår		Vestly eller Øvsthus
	B4283	Alne, Ølen	<i>Ho</i>	skår		Vestly
	B4846	Hodneland, Lindås	<i>Ho</i>	skår		1. halvdel av 5. årh.
	B4857	Hjellestad, Bergen	<i>Ho</i>	skår		Snartemo
	B5541	Haugland, Bergen	<i>Ho</i>	skår		sen folkevandringstid
	B5705	Hodneland, Lindås	<i>Ho</i>	skår		Nerhus

	B5893	Grindheim, Etne	Ho	skår		Tveito
	B5894	Grindheim, Etne	Ho	skår		Tveito
	B6349	Hærre, Voss	Ho	skår		Kvamme
	B6473	Hæve, Voss	Ho	skår		Vestly eller Øvsthus
	B6670k	Raknes, Osterøy	Ho	skår		Snartemo
	B6670l	Raknes, Osterøy	Ho	skår		Snartemo
	B8316	Øvstebø, Etne	Ho	skår		folkevandringstid
	B10018	Grimstad, Lindås	Ho	skår		Snartemo eller Nerhus
	B14289	Hegge, Ølen	Ho	skår		antakelig Øvsthus
	B14954/22	Nerhus, Kvinnherad	Ho	skår		Nerhus
	B4884	Lode, Hå	Ro	skår		1. halvdel av 5.årh.
	B5343	Kvassheim, Hå	Ro	skår		Vestly
	S1118	Tunheim, Time	Ro	skår		Vestly
	S2234	Jødestad, Sandnes	Ro	skår		antakelig Vestly
	S2452l	Sør-Braut, Klepp	Ro	skår		eventuelt Snartemo
	S2452m	Sør-Braut, Klepp	Ro	skår		eventuelt Snartemo
	S3455	Indre Bø, Randaberg	Ro	skår		antakelig 1. halvdel av 5.årh.
	S4561	Holta, Strand	Ro	skår		folkevandringstid
	S5678	Sveinsvoll, Klepp	Ro	skår		Vestly eller Øvsthus
	S6697e	Fosse, Time	Ro	skår		1. halvdel av 5.årh.
	S6697e	Fosse, Time	Ro	skår		1. halvdel av 5.årh.
	S8611	Håland, Sola	Ro	skår		ant. Snartemo eller Nerhus
	S9059a	Helland, Time	Ro	skår		Vestly
	S9059b	Helland, Time	Ro	skår		Vestly
	B4876	Ølnes/Årøy, Sogndal	SF	skår		Kvamme eller Tveito
	B5132	Sværen, Balestrand	SF	skår		Nerhus
	B06375II	Nedre Stedje, Sogndal	SF	skår		antakelig Nerhus
	B06400	Nornes, Sogndal	SF	skår		eldre romertid og folkevandringstid
	B6448	Sterri, Luster	SF	skår		Tveito
	B6732	Øvreset, Gloppen	SF	skår		Mollestad eller Kvamme
	B9224d	Øyra, Selje	SF	skår		folkevandringstid
	B9224e	Øyra, Selje	SF	skår		folkevandringstid
	B12867	Røysum, Leikanger	SF	skår		antakelig Tveito
	B5587f	Bortnheim, Fjaler	SF	skår		folkevandringstid
	B5587g	Bortnheim, Fjaler	SF	skår		folkevandringstid

Tabell 20. Oversikt over kombinasjoner med gruppedefinerte våpen hos Bemmann & Hahne (1995) og spannformete kar (hele og skår).

Table 20. Combinations of weapons according to groups by Bemmann & Hahne (1995) and bucket-shaped vessels (complete vessels and sherds).

Sogn og Fjordane	AB-kar	C-kar	D-kar	E-kar	Hele kar	Skår	Totalt
Nordfjord							
Bremanger	1				1	5	6
Selje						2	2
Eid							
Hornindal							
Gloppen		6	2		8	25	33
Stryn		4	4	1	9	1	10
Til sammen	1	10	6	1	18	33	51
Sunnfjord							
Flora						1	1
Askvoll		1			1		1
Gaular						2	2
Fjaler		1	2		3	3	6
Førde		1		1	2	2	4
Naustdal		1			1		1
Jølster		1			1	1	2
Til sammen		5	2	1	8	9	17
Sogn							
Gulen						2	2
Solund							
Hyllestad							
Høyanger						2	2
Vik	1	2	2		5	5	10
Balestrand		1			1	7	8
Leikanger		2	3	2	7	5	12
Sogndal	2	4		1	7	14	21
Luster	1	3			4	6	10
Årdal							
Lærdal	1	1			2		2
Aurland		2		1	3	6	9
Til sammen	5	15	5	4	29	47	76

Tabell 21. Karformenes fordeling på kommuner og regioner i Sogn og Fjordane. Se kart 1 – 11.

Table 21. The distribution of vessel forms according to municipalities and regions in Sogn & Fjordane. See Map 1–11.

Hordaland	AB-kar	C-kar	D-kar	E-kar	Hele kar	Skår	Totalt
Nordhordland							
Masfjorden						1	1
Fedje							
Austrheim							
Lindås	2	2			4	5	9
Radøy	1	1			2	2	4
Meland		1			1		1
Øygarden							
Osterøy		2	3		5	14	19
Vaksdal						1	1
Modalen							
Til sammen	3	6	3		12	23	35
Midthordland							
Bergen	2	2	1		5	5	
Askøy							
Samnanger							
Os	1	2	4		7	2	9
Fusa	1				1	1	2
Austevoll							
Sund							
Fjell						3	3
Til sammen	4	4	5		13	11	24
Voss	5	6	9	2	22	31	53
Hardanger							
Granvin	3	1			4	3	7
Ulvik						1	1
Kvam	1	1	2		4	5	9
Ullensvang	2	2			4	5	9
Eidfjord						4	4
Odda	1				1	7	8
Jondal							
Til sammen	7	4	2		13	25	38
Kvinnherad	3	2			5	15	20
Sunnhordland							
Tysnes	1				1	2	3
Fitjar		1			1		1
Stord						1	1
Bømlo	1	1			2		2
Sveio	2				2	1	3
Etne	4	4	3	2	13	29	42
Ølen	1	3			4	8	12
Til sammen	9	9	3	2	23	41	64

Tabell 22. Karformenes fordeling på kommuner og regioner i Hordaland. Se kart 1–11.

Kvinnherad som administrativt er del av Sunnhordland, er regnet som egen region i analysen. Ølen ble i 2002 slått sammen med Vindafjord k. i Rogaland, men er her regnet til Hordaland som tilsvarer den administrative inndelingen da analysen ble påbegynt.

Table 22. The distribution of vessel forms according to municipalities and regions in Hordaland. See Map 1–11.

Rogaland	AB-kar	C-kar	D-kar	E-kar	Hele kar	Skår	Totalt
Nord-Rogaland							
Vindafjord	7	4	2		13	7	20
Haugesund			1		1	3	4
Karmøy	2	2	1		5	8	13
Karmøy eller Haugesund						3	3
Tysvær	1				1	1	2
Bokn		1			1		1
Utsira							
Til sammen	10	7	4		21	22	43
Ryfylke							
Sauda							
Suldal	7	3			10	21	31
Hjelmeland	10	3	2		15	12	27
Finnøy		3	1		4	2	6
Rennesøy	2				2	1	3
Strand						5	5
Forsand	4	1			5	11	16
Kvitsøy							
Til sammen	23	10	3		36	52	88
Jæren							
Randaberg		1			1	2	3
Stavanger		1	1		2		2
Sola	3				3	10	13
Sandnes	6	2			8	11	19
Klepp	5	11	1		17	38	55
Time	2	1			3	23	26
Gjesdal	6		1		7	14	21
Hå	5	5	6		16	63	79
Ukjent Jæren/Rogaland						3	3
Til sammen	27	21	9		57	164	221
Dalane							
Bjerkreim	5	3	1		9	14	23
Egersund	3				3	15	18
Lund		1			1	1	2
Sokndal						1	1
Til sammen	8	4	1		13	31	44

Tabell 23. Karformenes fordeling på kommuner og regioner i Rogaland. Se kart 1–11.

Table 23. The distribution of vessel forms according to municipalities and regions in Rogaland. See Map 1–11.

	Nordfj	Sunnfj	Sogn	Nordh	Midth	Voss	Hard	Kv.her	Sunnh	N-Rog	Ryf	Jær	Dal
AB1			2	3	1	3	3	1	7	6	10	13	3
AB2			3		1				1	1	4	7	2
AB3					1	2	1	2	1	1	4	5	3
AB4	1				1		1			1	3	2	
C1	9	3	11	5	2	2	2	2	2	3	4	7	2
C2	1	1	3		1	2			2	2	2	7	1
C3		1		1	1	2	1		4	2	4	6	
C4			1						1			1	
D2	2		1	1		3			2		1	3	
D3	4	2	4	2	5	6	2		1	4	2	6	1
E	1	1	4			2			2				

	AB1	AB2	AB3	AB4	C1	C2	C3	C4	D2	D3	E
SF	2	3		1	23	5	1	1	3	10	6
Ho	18	2	7	2	15	5	9	1	6	16	4
Ro	32	14	13	6	16	12	12	1	4	13	

Tabell 24. Fordeling av typologiske grupper innenfor regioner og fylker.
Table 24. The distribution of typological groups within regions and fylker (counties).

Fylke	Kar med asbest	Kar med kleber	Kar uten asbest/kleber
<i>SF</i>	46	7	7
<i>Ho</i>	40	50	4
<i>Ro</i>	21	83	19

Tabell 25. Godsets hovedbestanddel i hele kar.
Table 25. The main component of the ware in whole vessels.

Fylke	Kar med asbest	Kar med kleber	Kar uten asbest/kleber
SF	55	19	2
Ho	40	74	5
Ro	27	105	7

Tabell 26. Godsets hovedbestanddel i skår.
Table 26. The main component of the ware (sherds).

Spannformet	AB1	AB2	AB3	C1	C2	C3	C4	D3	E
R361	18	5	5	14	4	5	2	2	2

Tabell 27. Kombinasjoner med typebestemte spannformede kar og hankekar (R361) (typebestemte og ikke nærmere typebestemte). Totalt antall kombinasjoner.
Table 27. Total number of combinations of bucket-shaped pots according to type and handled vessels of type R 361.

Funn-listenr.	Museumsnr.	Gård	Kommune	Fylke	Spann-formet	R361 II-IV	R361 V	R361 VI
23	S02268	Meland	Sandnes	Ro	AB1	X		
30	S2720	Lyse	Forsand	Ro	AB1	X		
32	S2951	Hegreberg	Rennesøy	Ro	AB1	X		
34	S2371	Øvre Mæle	Hjelmeland	Ro	AB1	X		
38	S2757	Forsand	Forsand	Ro	AB1	X		
39	S2686	Skimleim	Suldal	Ro	AB1	X		
44	S6880 c	Hodnafjell	Rennesøy	Ro	AB1	X		
7	B6409	Opedal	Ullensvang	Ho	AB1		X	
8	B11623	Vele	Voss	Ho	AB1		X	
31	S1478	Tu	Klepp	Ro	AB1			X
48	S1413	Bjerkreim	Bjerkreim	Ro	AB1			X
61	S2430	Tjora	Sola	Ro	AB2		X	
65	B4176	Nese	Klepp	Ro	AB2		X	
66	B5283	Kvassheim	Hå	Ro	AB2	X		X
69	S2370	Øvre Mæle	Hjelmeland	Ro	AB2			X
78	B11476	Døssland	Kvinnherad	Ho	AB3		X	
74	B11623	Vele	Voss	Ho	AB3		X	
73	B3731	Øvsthus	Kvinnherad	Ho	AB3			X
82	S316	Tjentland	Hjelmeland	Ro	AB3			X
208	B7171	Innbjøa	Ølen	Ho	C4	X		
209	B6002	Kvassheim	Hå	Ro	C4		X	
110	B11431	Modvo	Luster	SF	C1	X		
141	B3675	Lien	Voss	Ho	C1	X		
145	B11475	Indre Fosse	Meland	Ho	C1	X		
142	B366	Eidsvåg	Bergen	Ho	C1		X	
114	B6109	Ugulen	Luster	SF	C1			X
124	B4842	Indre Bø	Stryn	SF	C1			X
144	B9123	Skjold	Bergen	Ho	C1			X
146	S1477	Tu	Klepp	Ro	C1			X
148	S2740	Øvre Haugland	Vindafjord	Ro	C1			X
154	S2356	Madla	Stavanger	Ro	C1			X
172	B2273	Hauge	Klepp	Ro	C2		X	X
174	S6815	Stople	Vindafjord	Ro	C2			XX
205	S2717	Hodne	Klepp	Ro	C3		X	
195	S2740	Øvre Haugland	Vindafjord	Ro	C3			X
256	B5998	Kvassheim	Hå	Ro	D3			X
260	S2772	Vatland	Finnøy	Ro	D3			X
265	B12545	Røysum	Leikanger	SF	E			X

Tabell 28. Kombinasjoner med typebestemte spannformete kar og typebestemte hankekar (R361).
Table 28. Combinations of bucket-shaped pots and handled vessels (R 361) both according to type.

Funnlistenr.	Museumsnr.	Gård	Kommune	Fylke	Karform	R230-239	R243	R249-253	sene spenner
32	S2951	Hegreberg	Rennesøy	Ro	AB1	X			
28	B5299	Kvassheim	Hå	Ro	AB1	X(X)			
25	S02261	Østabø	Vindafjord	Ro	AB1	X			
20	B10893	Austre Vikse	Sveio	Ho	AB1		X		
47	S2012	Edland	Gjesdal	Ro	AB1		X		
39	S2686	Skimleim	Suldal	Ro	AB1		X		
36	S2263	Østabø	Vindafjord	Ro	AB1		X		
43	S02542	Helvik	Egersund	Ro	AB1		X		
42	S2449	Skeie	Suldal	Ro	AB1		X		
1	B6400	Nornes	Sogndal	SF	AB1		X	X	
51	S3518	Dirdal	Gjesdal	Ro	AB1			X	
7	B6409	Opedal	Ullensvang	Ho	AB1			X	
34	S2371	Øvre Mæle	Hjelmeland	Ro	AB1			XXX	
45	S7300	Geisfjell	Hjelmeland	Ro	AB1			XX	
24	S4342	Høyland	Time	Ro	AB1			X	
22	S1026	Laland	Klepp	Ro	AB1			X	
54	B4963	Slinde	Sogndal	SF	AB2	X			
69	S2370	Øvre Mæle	Hjelmeland	Ro	AB2		X		
66	B5283	Kvassheim	Hå	Ro	AB2		XX		
65	B4176	Nese	Klepp	Ro	AB2			X	
56	B6032	Døsen	Os	Ho	AB2			X	
57	B5888	Grindheim	Etne	Ho	AB2			X	
86	B5350	Kvassheim	Hå	Ro	AB3		XXX		
73	B3731	Øvsthus	Kv.herad	Ho	AB3			X	
72	B6756 I	Mundheim	Kvam	Ho	AB3			XX	
87	S8607	Holmen	Bjerkreim	Ro	AB3			XXX	
95	S4162	Forsandmoen	Forsand	Ro	AB4			X	
105	S2769	Tjentland	Hjelmeland	Ro	AB5			X	
145	B11475	I. Fosse	Meland	Ho	C1		XXX		
161	S4372	Vik	Klepp	Ro	C1		X		
157	S2979	Herebakke	Suldal	Ro	C1		X		
130	B6689	Bø	Gloppen	SF	C1		XX		
110	B11431	Modvo	Luster	SF	C1		X	X	
139	B2258	Gjervik	Lindås	Ho	C1			XX	
156	S2335	Selvik	Sandnes	Ro	C1			X	
158	S8613	Ødemotland	Hå	Ro	C1			X	
151	S1435	Værsland	Bjerkreim	Ro	C1			XXX	
149	S3225	Helland	Suldal	Ro	C1			X	
125	B8552	Skaim	Aurland	SF	C1			XXXX	
109	B2825	Mo	Førde	SF	C1			XXX	
155	B5994	Kvassheim	Hå	Ro	C1				XX
164	B10768	Dale	Fjaler	SF	C2		X		
162	B6588	Skrøppa	Gloppen	SF	C2			X	
172	B2273	Hauge	Klepp	Ro	C2			X	
178	S7131	Erga	Klepp	Ro	C2			X	
183	C21407	Tu	Klepp	Ro	C2			X	
174	S6815	Stople	Vindafjord	Ro	C2			XX	
165	B9688	Nornes	Sogndal	SF	C2			X	X

166	B6516	Kvåle	Sogndal	<i>SF</i>	C2				XXX
202	S5068	Byrkja	Hjelmeland	<i>Ro</i>	C3			XXXX	
204	S2335	Selvik	Sandnes	<i>Ro</i>	C3			X	
201	S2372	Bandaberg	Finnøy	<i>Ro</i>	C3				X
236	B6090	Døsen	Os	<i>Ho</i>	D3			X	XX
238, 250	B6658	N. Byrkjeland	Kvam	<i>Ho</i>	D3			XX	XX
241	B6090	Døsen	Os	<i>Ho</i>	D3				XX
248	B9614	Bolstad	Voss	<i>Ho</i>	D3				XXX
246	B569	Indre Arna	Bergen	<i>Ho</i>	D3				XX
254	S2697	Østbø	Vindafjord	<i>Ro</i>	D3				X
234	B8045	Hauglum	Leikanger	<i>SF</i>	D3, E				X
232	B6691	Hove/Voll	Vik	<i>SF</i>	D3				XXX
229	B8989	Eikenes	Stryn	<i>SF</i>	D3				X

Tabell 29. Kombinasjoner med spenner og typebestemte spennformete kar.
Table 29. Combinations of brooches and bucket-shaped vessels according to type.

Museumsnr.	Gård	Kommune	Fylke	Spf.	Bode: plate	Bode: bøyle	Bode: fot		Sheteligs gr.	Knopper
B6400	Nornes	Sogndal	SF	AB1					I - II	
B6409 p	Opedal	Ullensvang	Ho	AB1	1	30	47		II - III	Runde, faste
S3518	Dirdal	Gjesdal	Ro	AB1	1	6	47-50	*	I	Runde, løse
S2371	Ø.Mæle	Hjelmeland	Ro	AB1	13	1	41		II-III	Runde, faste
S2371	Ø.Mæle	Hjelmeland	Ro	AB1	14	30	37		II-III	Runde, faste
S2371	Ø.Mæle	Hjelmeland	Ro	AB1						Runde, løse
S7300	Geisfjell	Hjelmeland	Ro	AB1	4	21	32		III	Runde, faste
S7300	Geisfjell	Hjelmeland	Ro	AB1	4	21	32		III	Mangekantete, faste
S1026	Laland	Klepp	Ro	AB1	11	34	2		IV	Flate, faste
S4342	Høyland	Time	Ro	AB1	11	25-36	32	*	IV	Konkave, faste
S4162	Forsand	Forsand	Ro	AB4	5	31		*	III	Flate, faste
B5888	Grindheim	Etne	Ho	AB2	11	25-36	32	*	IV	Flate, faste
B6032 I	Døsen	Os	Ho	AB2	11	21	37		III	Flate, løse(?)
B4176	Nese	Klepp	Ro	AB2	11			*	III-IV?	Faste?
B3731	Øvsthus	Kv.herad	Ho	AB3	11	6		*	II	Runde, løse
B6756 I	Mundheim	Kvam	Ho	AB3	11	35	21		IV	Flate, faste
B6756 I	Mundheim	Kvam	Ho	AB3	12	36	21		IV	Mangekantete, konkave og faste
S8607	Holmen	Bjerkreim	Ro	AB3	30	18	2		IV	Flate knopper og plate
S8607	Holmen	Bjerkreim	Ro	AB3	11	30	2		IV	Flate, faste
S8607	Holmen	Bjerkreim	Ro	AB3	11	30	2		IV	Flate, faste
B8552 I	Skaim	Aurland	SF	C1	13	1	32		III - IV	Runde
B8552 I	Skaim	Aurland	SF	C1	11	6	29		III	
B8552 I	Skaim	Aurland	SF	C1	11	20	37		II	Runde, løse
B8552 I	Skaim	Aurland	SF	C1	6	5	48		II	Runde
B2825	Mo	Førde	SF	C1	11	33	32		IV	Flate, faste
B11431 II	Modvo	Luster	SF	C1	12	14	41	*	II (- III)	Runde, løse
B2258	Gjervik	Lindås	Ho	C1	5	6	48		I	Mangekantet toppknopp
B2258	Gjervik	Lindås	Ho	C1	10	34	37		III	Flate, faste
S1435	Værsland	Bjerkreim	Ro	C1	10	18	3	*		Flate, faste
S1435	Værsland	Bjerkreim	Ro	C1	11	30	28		IV	Flate, faste
S1435	Værsland	Bjerkreim	Ro	C1	11	34	28		III	Flate, faste
S3225	Helland	Suldal	Ro	C1	13		41	*		Runde, faste
S2335	Selvik	Sandnes	Ro	C1+ C3	1	1		*	IV	Mangekantete, faste

B6588	Skrøppa	Breim	<i>SF</i>	C2	10	18	4	*	III	Flate, faste
B9688 n	Nornes	Sogndal	<i>SF</i>	C2	13	31	32	*	IV	Konkave, faste
S7131	Erga	Klepp	<i>Ro</i>	C2	11	25-36		*	IV	Flate/konkave, faste
C21407	Tu	Klepp	<i>Ro</i>	C2	11	30	21		IV	Flate, faste
S6815	Stople	Vindafjord	<i>Ro</i>	C2			21	*	IV	Bevarte deler av spennen konkav
S6815	Stople	Vindafjord	<i>Ro</i>	C2	14	30		*	III-IV	Flate, faste
S6815	Stople	Vindafjord	<i>Ro</i>	C2	11	18		*	III	Runde, faste
S5068	Byrkja	Hjelmeland	<i>Ro</i>	C3	25	23	32		IV	Konkave dyrehoder
S5068	Byrkja	Hjelmeland	<i>Ro</i>	C3	13	1	32		IV	Konkave, faste
S5068	Byrkja	Hjelmeland	<i>Ro</i>	C3	13	1	32		IV	Konkave, faste
S5068	Byrkja	Hjelmeland	<i>Ro</i>	C3	11			*		
B6658	Birkeland	Kvam	<i>Ho</i>	D3	11	1	38		IV	Konkave, faste
B6658	Birkeland	Kvam	<i>Ho</i>	D3	29	3	14		IV	Flate knopper og plate
B6090 II	Døsen	Os	<i>Ho</i>	D3	10	19	14		III	Flate, faste

Tabell 30. Kombinasjoner med typebestemte spannformete kar og de korsformete spennenes former definert etter Bode 1998 og Shetelig 1906. Spennefragmenter der ingen elementer kan defineres, er utelatt. Stjerne etter Bodes definisjoner markerer spenner som ikke inngår i hennes analyse og der klassifiseringen er foretatt av forfatterne. Kombinasjonene er sortert etter karform og viser undersøkelsesområdet samlet.

Table 30. Combinations of bucket-shaped pots according to vessel form and cruciform brooches according to Bode 1998 and Shetelig 1906. An asterisk marks brooches, which are not included in Bode's analysis, but have been classified by the authors. The table refers to the entire area of investigation.

Museumsnr.	Gård	Kommune	Fylke	Spf.	Bode: plate	Bode: bøyle	Bode: fot		Shetelig gr.	Knopper
B6400	Nornes	Sogndal	SF	AB1					I - II	
B8552 I	Skaim	Aurland	SF	C1	13	1	32		III - IV	Runde
B8552 I	Skaim	Aurland	SF	C1	11	6	29		III	
B8552 I	Skaim	Aurland	SF	C1	11	20	37		II	Runde, løse
B8552 I	Skaim	Aurland	SF	C1	6	5	48		II	Runde
B2825	Mo	Førde	SF	C1	11	33	32		IV	Flate, faste
B11431 II	Modvo	Luster	SF	C1	12	14	41	*	II (- III)	Runde, løse
B6588	Skrøppa	Breim	SF	C2	10	18	4	*	III	Flate, faste
B9688 n	Nornes	Sogndal	SF	C2	13	31	32	*	IV	Konkave, faste
B6409 p	Opedal	Ullensvang	Ho	AB1	1	30	47		II - III	Runde, faste
B5888	Grindheim	Etne	Ho	AB2	11	25-36	32	*	IV	Flate, faste
B6032 I	Døsen	Os	Ho	AB2	11	21	37		III	Flate, løse(?)
B3731	Øvsthus	Kv.herad	Ho	AB3	11	6		*	II	Runde, løse
B6756 I	Mundheim	Kvam	Ho	AB3	11	35	21		IV	Flate, faste
B6756 I	Mundheim	Kvam	Ho	AB3	12	36	21		IV	Mangekantete, konkave og faste
B2258	Gjervik	Lindås	Ho	C1	5	6	48		I	Mangekantet toppknopp
B2258	Gjervik	Lindås	Ho	C1	10	34	37		III	Flate, faste
B6658	Birkeland	Kvam	Ho	D3	11	1	38		IV	Konkave, faste
B6658	Birkeland	Kvam	Ho	D3	29	3	14		IV	Flate knopper og plate
B6090 II	Døsen	Os	Ho	D3	10	19	14		III	Flate, faste
S3518	Dirdal	Gjesdal	Ro	AB1	1	6	47-50	*	I	Runde, løse
S2371	Ø.Mæle	Hjelmeland	Ro	AB1	13	1	41		II-III	Runde, faste
S2371	Ø.Mæle	Hjelmeland	Ro	AB1	14	30	37		II-III	Runde, faste
S2371	Ø.Mæle	Hjelmeland	Ro	AB1						Runde, løse
S7300	Geisfjell	Hjelmeland	Ro	AB1	4	21	32		III	Runde, faste
S7300	Geisfjell	Hjelmeland	Ro	AB1	4	21	32		III	Mangekantede, faste
S1026	Laland	Klepp	Ro	AB1	11	34	2		IV	Flate, faste
S4342	Høyland	Time	Ro	AB1	11	25-36	32	*	IV	Konkave, faste
S4162	Forsand	Forsand	Ro	AB4	5	31		*	III	Flate, faste
B4176	Nese	Klepp	Ro	AB2	11			*	III-IV?	Faste?
S8607	Holmen	Bjerkreim	Ro	AB3	30	18	2		IV	Flate knopper og plate
S8607	Holmen	Bjerkreim	Ro	AB3	11	30	2		IV	Flate, faste

S8607	Holmen	Bjerkreim	Ro	AB3	11	30	2		IV	Flate, faste
S1435	Værsland	Bjerkreim	Ro	C1	10	18	3	*		Flate, faste
S1435	Værsland	Bjerkreim	Ro	C1	11	30	28		IV	Flate, faste
S1435	Værsland	Bjerkreim	Ro	C1	11	34	28		III	Flate, faste
S3225	Helland	Suldal	Ro	C1	13		41	*		Runde, faste
S7131	Erga	Klepp	Ro	C2	11	25-36		*	IV	Flate/konkave, faste
C21407	Tu	Klepp	Ro	C2	11	30	21		IV	Flate, faste
S6815	Stople	Vindafjord	Ro	C2			21	*	IV	Bevarte deler av spennen konkav
S6815	Stople	Vindafjord	Ro	C2	14	30		*	III-IV	Flate, faste
S6815	Stople	Vindafjord	Ro	C2	11	18		*	III	Runde, faste
S5068	Byrkja	Hjelmeland	Ro	C3	25	23	32		IV	Konkave dyrehoder
S5068	Byrkja	Hjelmeland	Ro	C3	13	1	32		IV	Konkave, faste
S5068	Byrkja	Hjelmeland	Ro	C3	13	1	32		IV	Konkave, faste
S5068	Byrkja	Hjelmeland	Ro	C3	11			*		
S2335	Selvik	Sandnes	Ro	C1+C3	1	1		*	IV	Mangekantede, faste

Tabell 31. Kombinasjoner med typebestemte spannformete kar og de korsformete spennenes former definert etter Bode 1998 og Shetelig 1906. Spennefragmenter der ingen elementer kan defineres, er utelatt. Stjerne etter Bodes definisjoner markerer spennere som ikke inngår i hennes analyse og der klassifiseringen er foretatt av forfatterne. Kombinasjonene er sortert etter karform og er fordelt på de tre fylkene.

Table 31. Combinations of bucket-shaped pots according to vessel form and cruciform brooches according to Bode 1998 and Shetelig 1906. An asterisk marks brooches, which are not included in Bode's analysis, but have been classified by the authors. The table refers to the three fylker (counties).

Museumsnr.	Gård	Kommune	Fylke	Spf.	Sheteligs gr.	Knopper
S3518	Dirdal	Gjesdal	<i>Ro</i>	AB1	I	Runde, løse
S2371	Ø.Mæle	Hjelmeland	<i>Ro</i>	AB1		Runde, løse
B3731	Øvsthus	Kv.herad	<i>Ho</i>	AB3	II	Runde, løse
B8552 I	Skaim	Aurland	<i>SF</i>	C1	II	Runde, løse
B11431 II	Modvo	Luster	<i>SF</i>	C1	II (- III)	Runde, løse
B6409 p	Opedal	Ullensvang	<i>Ho</i>	AB1	II - III	Runde, faste
S2371	Ø.Mæle	Hjelmeland	<i>Ro</i>	AB1	II-III	Runde, faste
S2371	Ø.Mæle	Hjelmeland	<i>Ro</i>	AB1	II-III	Runde, faste
S3225	Helland	Suldal	<i>Ro</i>	C1		Runde, faste
S6815	Stople	Vindafjord	<i>Ro</i>	C2	III	Runde, faste
S7300	Geisfell	Hjelmeland	<i>Ro</i>	AB1	III	Runde, faste
B8552 I	Skaim	Aurland	<i>SF</i>	C1	III - IV	Runde
B8552 I	Skaim	Aurland	<i>SF</i>	C1	II	Runde
S1026	Laland	Klepp	<i>Ro</i>	AB1	IV	Flate, faste
S4162	Forsand	Forsand	<i>Ro</i>	AB4	III	Flate, faste
B5888	Grindheim	Etne	<i>Ho</i>	AB2	IV	Flate, faste
S8607	Holmen	Bjerkreim	<i>Ro</i>	AB3	IV	Flate, faste
S8607	Holmen	Bjerkreim	<i>Ro</i>	AB3	IV	Flate, faste
B2825	Mo	Førde	<i>SF</i>	C1	IV	Flate, faste
B2258	Gjervik	Lindås	<i>Ho</i>	C1	III	Flate, faste
S1435	Værsland	Bjerkreim	<i>Ro</i>	C1		Flate, faste
S1435	Værsland	Bjerkreim	<i>Ro</i>	C1	IV	Flate, faste
S1435	Værsland	Bjerkreim	<i>Ro</i>	C1	III	Flate, faste
B6588	Skrøppa	Breim	<i>SF</i>	C2	III	Flate, faste
C21407	Tu	Klepp	<i>Ro</i>	C2	IV	Flate, faste
S6815	Stople	Vindafjord	<i>Ro</i>	C2	III-IV	Flate, faste
B6090 II	Døsen	Os	<i>Ho</i>	D3	III	Flate, faste
B6756 I	Mundheim	Kvam	<i>Ho</i>	AB3	IV	Flate, faste (?)
B6032 I	Døsen	Os	<i>Ho</i>	AB2	III	Flate, løse(?)
S7131	Erga	Klepp	<i>Ro</i>	C2	IV	Flate/konkave, faste
S4342	Høyland	Time	<i>Ro</i>	AB1	IV	Konkave, faste
B9688 n	Nornes	Sogndal	<i>SF</i>	C2	IV	Konkave, faste
B6658	Birkeland	Kvam	<i>Ho</i>	D3	IV	Konkave, faste
S5068	Byrkja	Hjelmeland	<i>Ro</i>	C3	IV	Konkave, faste
S5068	Byrkja	Hjelmeland	<i>Ro</i>	C3	IV	Konkave, faste

S5068	Byrkja	Hjelmeland	<i>Ro</i>	C3	IV	Konkave dyrehoder
S8607	Holmen	Bjerkreim	<i>Ro</i>	AB3	IV	Flate knopper og plate
B6658	Birkeland	Kvam	<i>Ho</i>	D3	IV	Flate knopper og plate
S6815	Stople	Vindafjord	<i>Ro</i>	C2	IV	Bevarte deler av spennen konkav
S2335	Selvik	Sandnes	<i>Ro</i>	C1+C3	IV	Mangekantete, faste
S7300	Geisfell	Hjelmeland	<i>Ro</i>	AB1	III	Mangekantete, faste
B6756 I	Mundheim	Kvam	<i>Ho</i>	AB3	IV	Mangekantete, konkave og faste
B2258	Gjervik	Lindås	<i>Ho</i>	C1	I	Mangekantet toppknopp

Tabell 32. Kombinasjoner med typebestemte spannformete kar og de korsformete spennenes knopper (utforming og festemåte). Sortert på knoppenes utforming.

Table 32. Combinations of bucket-shaped pots according to type and the form and fastening device of the knobs of cruciform brooches sorted according to the form of the knobs.

Funnlistenr.	Museumsnr.	Proveniens	Kartype	Type vestlandskjele
268	B3359	Indre Bø, Stryn, <i>SF</i>	E	2
31 og 146	S1478 og 1477	Tu, Klepp, <i>Ro</i>	AB1 og C1	2D
96	S3572	Uskjå, Sandnes, <i>Ro</i>	AB4	2C
181	S8635	Vestly, Time, <i>Ro</i>	C2	2D?

Tabell 33. Kombinasjoner med typebestemte spannformete leirkar og vestlandskjeler

Table 33. Combinations of bucket-shaped vessels according to type and Westland cauldrons.

Museumsnr. og proveniens	Stil	Gjenstand med stil (stadium, motiv m.m.)	Spannformet kar
B4842 Indre Bø, Stryn, <i>SF</i>	Nydamstil	Remspenne	C1 (124)
S7131 Erga, Klepp, <i>Ro</i>	Nydamstil?	Relieffspenne med spiraler	C2 (178)
B3731 Øvsthus, Kvinnherad, <i>Ho</i>	Nydamstil?	Dyrehode	AB3 (73)
B3543 Lunde, Farsund, <i>VA</i>	Nydamstil, Stil I	Relieffspenne. Stadium 2 (slitt) Knapp med profilhode Knapp med spiral	C3
B2269– Hauge, Klepp, <i>Ro</i>	Nydamstil, Stil I	Relieffspenne Stadium 2 Figur med dyrehode	C2 (172)
B4590 Evebø, Gloppen, <i>SF</i>	Nydamstil, Stil I	Knapp med profil Sverdskj.beslag m/spiraler	C1 (113)
C21407 Tu, Klepp, <i>Ro</i>	Nydamstil? Stil I?	Relieffspenne	C2 (183)

B5037 Høyland, Farsund, <i>VA</i>	Stil I	Relieffspenne med profil	C1
B5994 Kvasheim, Hå, <i>Ro</i>	Stil I	R256x2	C1 (155)
S8635 Vestly, Time, <i>Ro</i>	Stil I	Bånd Knapper	C2 (181)
C26001 Snartemo V, Hægebostad, <i>VA</i>	Stil I	Sverdgrep mm Remspenne Knapper	C2
B9688 Nornes, Sogndal, <i>SF</i>	Stil I	Relieffspenne Stadium 6 Knapper	C2 (165)
B6516 Kvåle, Sogndal, <i>SF</i>	Stil I	Relieffspenne Stadium 6 med bøyleknapp og rovfuglhoder R256x2	C2 (166)
B4234 Sletten, Farsund, <i>VA</i>	Stil I	Knapp	C3 (usikker kontekst)

B3410 Ågedal, Audnedal, <i>VA</i>	Stil I	Relieffspenne Stadium 5 R256x3 Knapp; motiv: profilhode med nebb	D2
B6090 I Døsen, Os, <i>Ho</i>	Stil I	Relieffspenne Stadium 6	D3 (241)
S306–311 Apeland, Bjerkreim, <i>Ro</i>	Stil I	R256	D3 (263)
S2547 Rivjaland, Hjelmeland, <i>Ro</i>	Stil I	Relieffspenne Stadium 6 Knapp; motiv: profilhode med nebb	D3 (258)
S2772 Vatland, Finnøy, <i>Ro</i>	Stil I	R256	D3 (260)
S2695 Østbø, Vindafjord, <i>Ro</i>	Stil I	Relieffspenne Stadium 6	D3 (259)
B564-69 Indre Arna, Bergen, <i>Ho</i>	Stil I (båndfletning)	Relieffspenne Stadium 6 med bøyleknapp, filigran	D3 (246)
B6691 Hove, Vik, <i>SF</i>	Stil I	R256	D3 (232, 233)
B8045 Hauglum, Leikanger, <i>SF</i>	Stil I	Relieffspenne Stadium 6 med bøyleknapp og rovfuglhoder Plateringer Knapper (store) med geometrisk dekor	D3 (234), E (266)

Tabell 34. Kombinasjoner med Nydamstil og Stil I og typebestemte spannformete kar i undersøkelsesområdet og Vest-Agder (VA).

Table 34. Combinations of artifacts in Nydam style and Style I and bucket-shaped vessels according to type in the area of investigation and Vest-Agder fylke (VA).

APPENDIKS 1

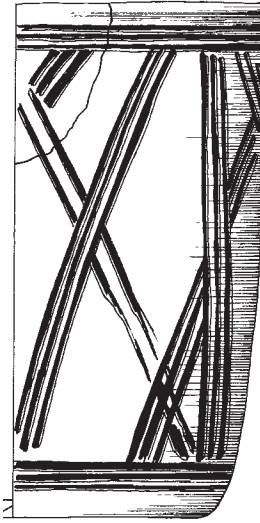
Dekorelementer og mønstre

APPENDIKS

I:I

Kamdekor, i hovedsak lett trukket, med vinkel- og gittermønstre. Det inngår dekorelementer som kambånd, kamstempler (ikke sammenhengende) og rørstempler. Dekoren er lineær.

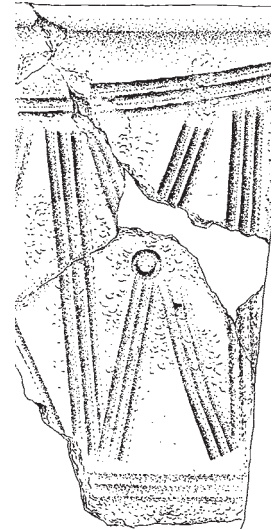
Comb decoration, mainly drawn lightly on the body of the vessel, chevrons and lattice. Comb ribbons, comb stamps (not interlocked) and circular stamps belong in this group. The decoration is linear.

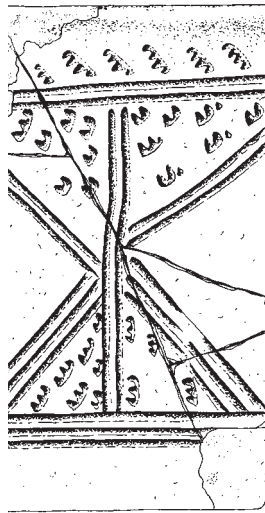
NR. 48

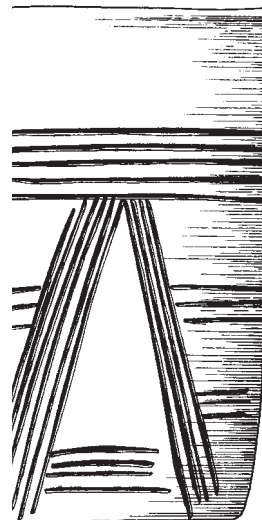
NR. 39

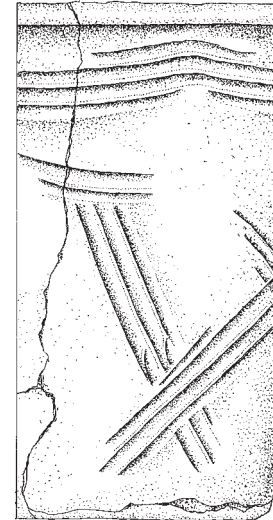
S6121 Hanaland, Time, Ro.

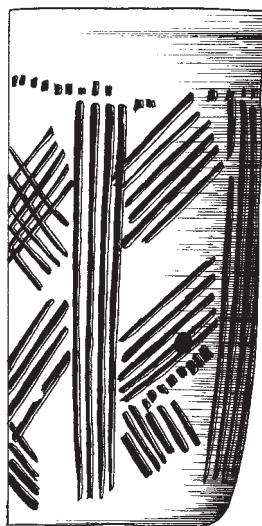
NR. 37

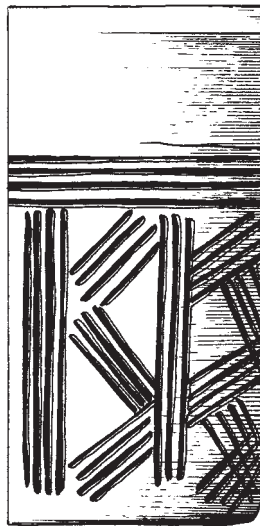
NR. 21

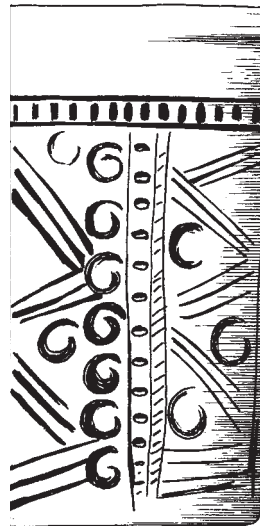
NR. 95

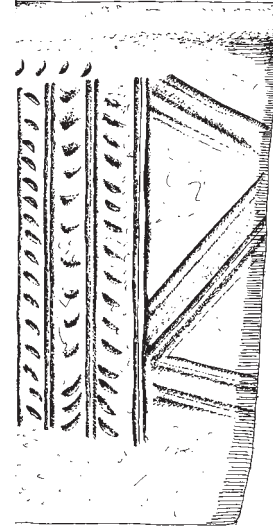
NR. 38

NR. 89

NR. 32

NR. 47

APPENDIKS

I:2

Fingermodellert dekor: neglinntrykk og knopper. Dekoren er plastisk.
Handmodelled, plastic decoration, nail imprints and bosses.

NR. 97

NR. 92

NR. 93

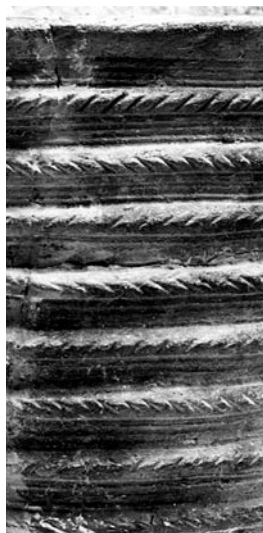

NR. 142

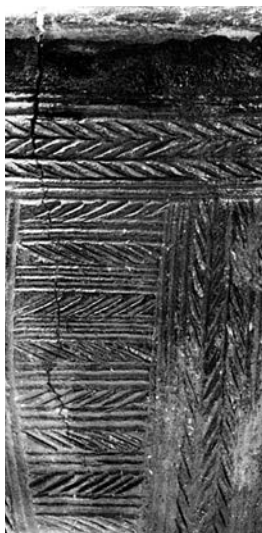
APPENDIKS

I:3

Skraverte vulster og bånd. Dekoren er dels plastisk, dels lineær.
Decoration of slashed cordons and ribbons.

NR. 53

NR. 113

NR. 114

NR. 269

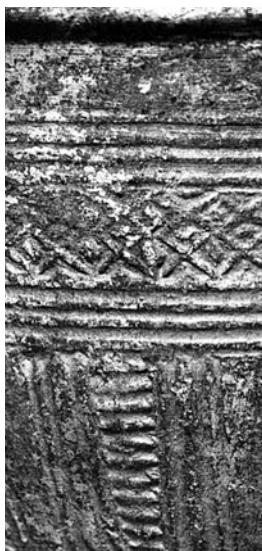
APPENDIKS

I:4

Rifler i vertikale felt.
Vertical panels with closely set flutes.

NR. 108

NR. 192

NR. 202

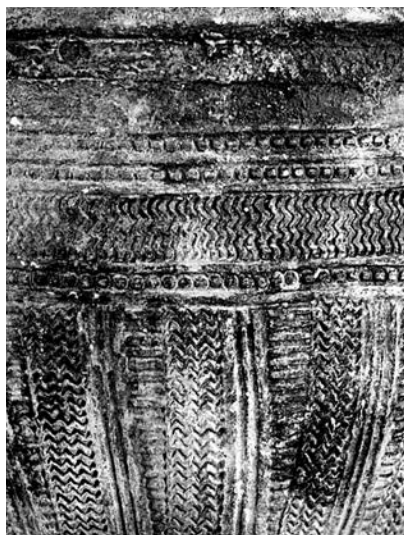

NR. 198

APPENDIKS

I:5

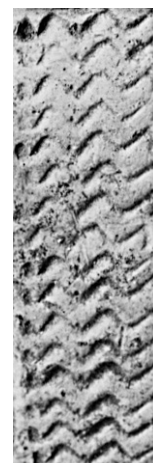
Skjellstempel i vertikale felt.
Shell stamps in vertical panels.

NR. 190

NR. 193

APPENDIKS

I:6

Ulike stempler med horisontal/sikksakkdekor i vertikale felt.
Various comb imprints and comb chevrons in vertical panels.

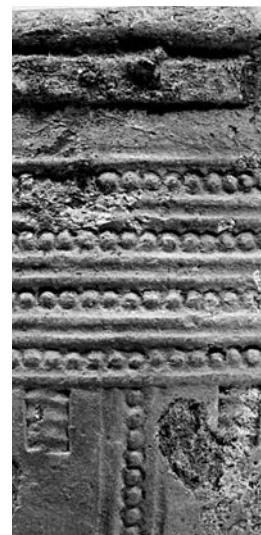
NR. 237

NR. 3

NR. 34

NR. 240

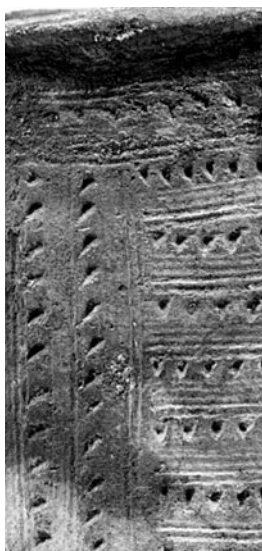
APPENDIKS

I:7

Varianter av tettere stilte kamstempler.
Variations of closely set comb stamps.

NR. 6

NR. 140

S4386 Eigeland,
Egersund, Ro.

NR. 87

APPENDIKS

I:8

Varianter av små knotter.
Variations of closely set small bosses.

NR. 247

NR. 245

NR. 272

APPENDIKS

I:9

Smårutedekor.
Variations of comb stamps giving a tight checkered pattern.

NR. 138

NR. 269

NR. 171

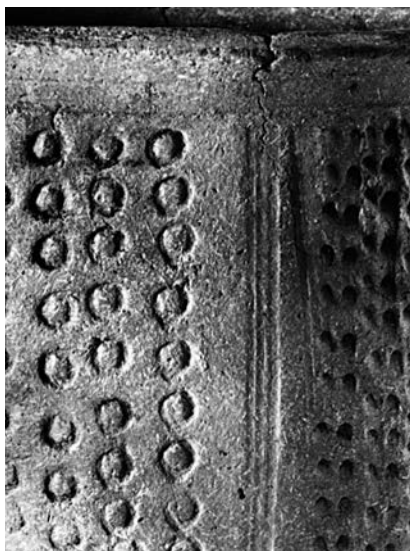

NR. 258

APPENDIKS

I:10

Rørstempler, her sammenhengende i felt, for enkeltstående, se appendiks I:1 (se også tekstfigur 7).
Circular stamps closely set in panels. For singly placed circular stamps, see Appendix I:1 and Figure 7.

NR. 145

NR. 153

APPENDIKS

I:11

Særskilt tilskåret stempel:
 konsentriske sirkler.
Stamp of concentric circles.

NR. 57

NR. 58

NR. 4

APPENDIKS

I:12

Særskilt tilskåret stempel:
 sirkler med radiære punkter.
Rosette stamps.

NR. 67

B10304F Härland,
 Etne, Ho.

APPENDIKS

I:13

Særskilt tilskåret stempel:
 volutter.
Stamps of single volutes.

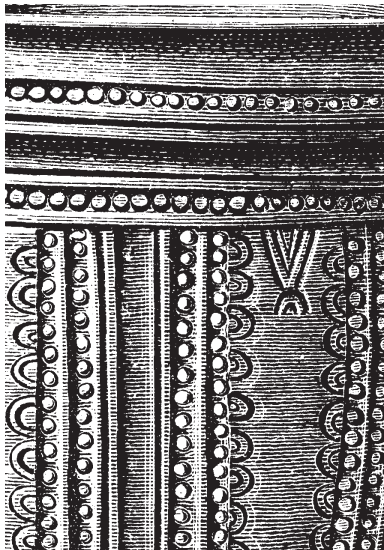

NR. 185

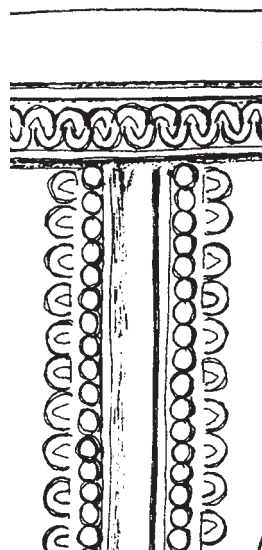
APPENDIKS

I:14

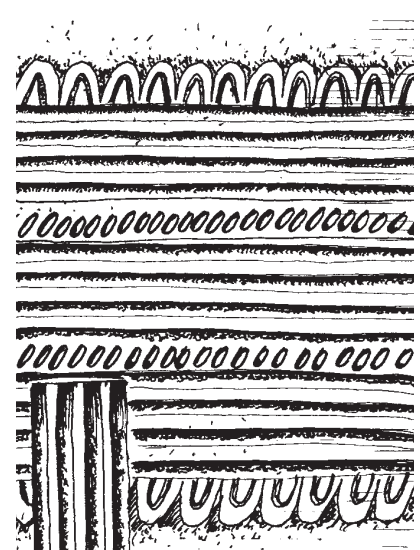
Særskilt tilskåret stempel:
 buer i ulike varianter.
Stamps of small arches.

NR. 116

NR. 119

NR. 263

APPENDIKS

I:14

Særskilt tilskåret stempel:
buer i ulike varianter (doble og flerdoble).
Stamps of small arches.

NR. 220

NR. 202

NR. 191

APPENDIKS

I:15

Særskilt tilskåret stempel:
vinkler med en og to sirkler.
Stamp of chevrons, often pendant and with a circular stamp on the tip.

NR. 131

NR. 260

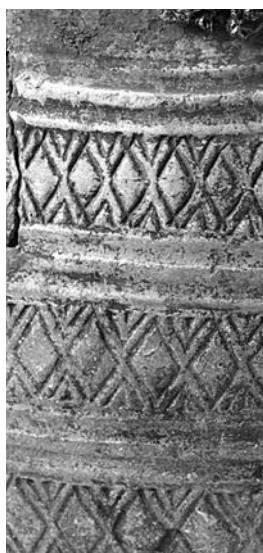

S6928 Hauge, Haugesund, Ro.

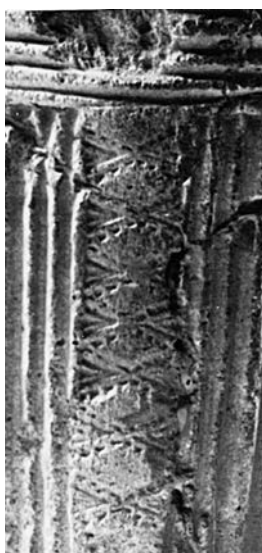
APPENDIKS

I:16

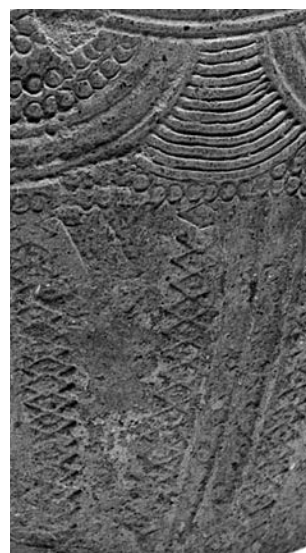
Særskilt tilskåret stempel:
sammensatte krysstempler og romber med og uten perler i ulike varianter.
Variations of interlocked cross stamps, rhombic figures with or without beads.

NR. 178

NR. 87

NR. 228

APPENDIKS

I:16

Særskilt tilskåret stempel:
sammensatte
krysstempler
og romber med
og uten perler i
ulike varianter.
*Variations of
interlocked cross
stamps, rhombic
figures with or
without beads.*

NR. 192

NR. 237

B5387 Kvasheim, Hå, Ro.

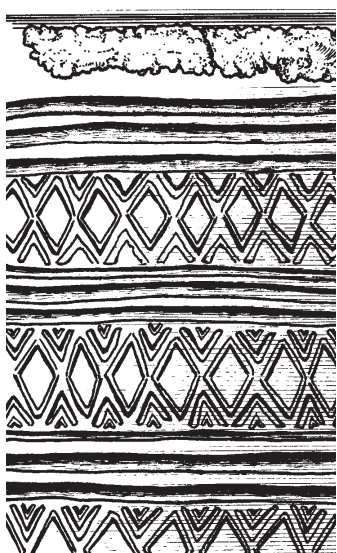
NR. 261

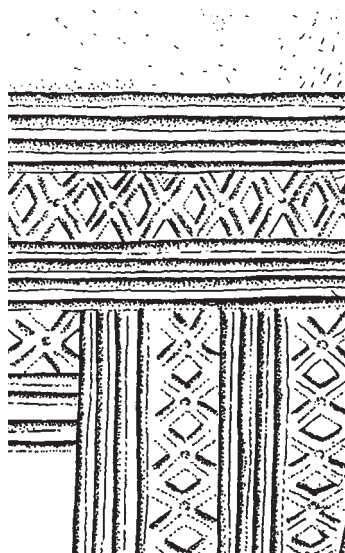
NR. 254

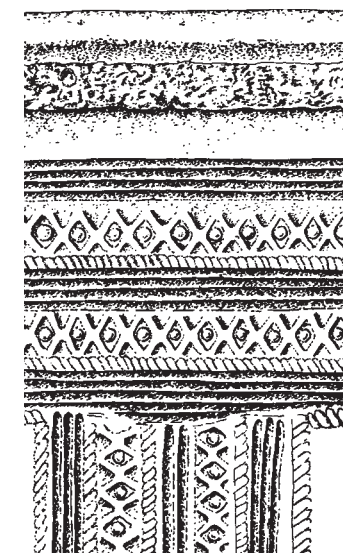
NR. 171

NR. 178

NR. 200

NR. 261

APPENDIKS

I:17

Perlestempler
i ulike tette
mønstre, mel-
lom vulster og
sammenheng-
ende.

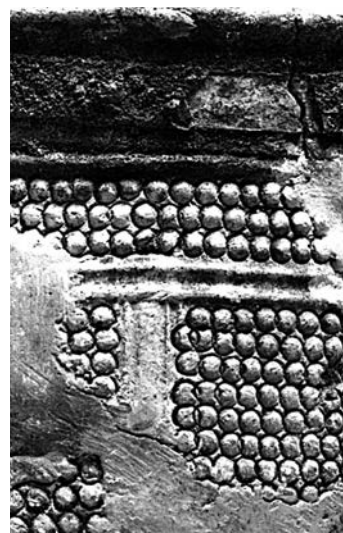
*Bead stamps in
different close
patterns.*

NR. 249

NR. 240

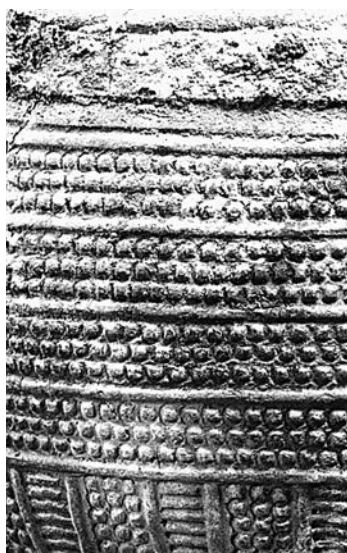
B5705 Hodneland, Lindås, Ho.

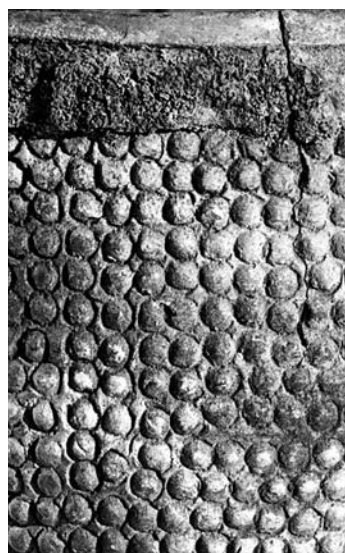
NR. 231

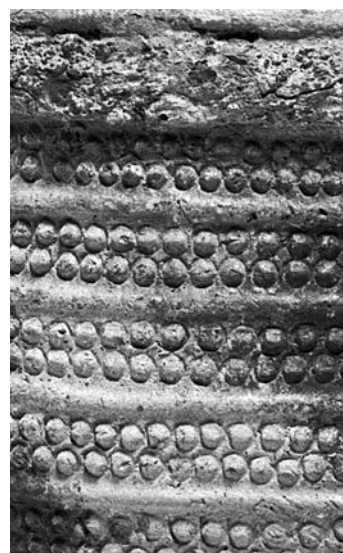
NR. 238

S7405 Vaula, Rennesøy, Ro.
(boplassfunn).

NR. 267

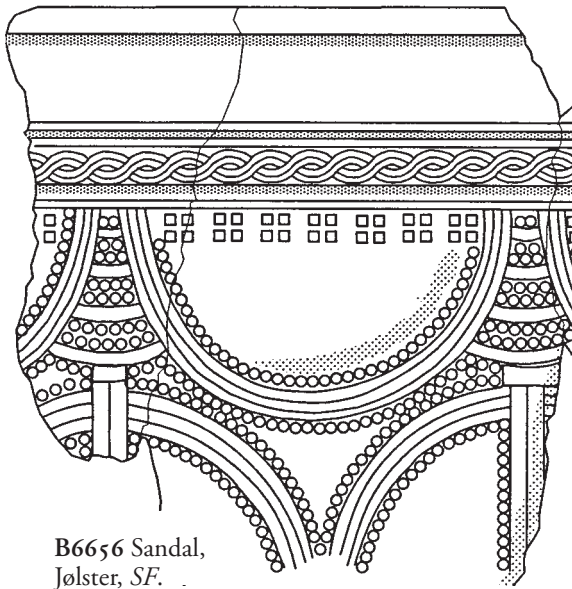
NR. 166

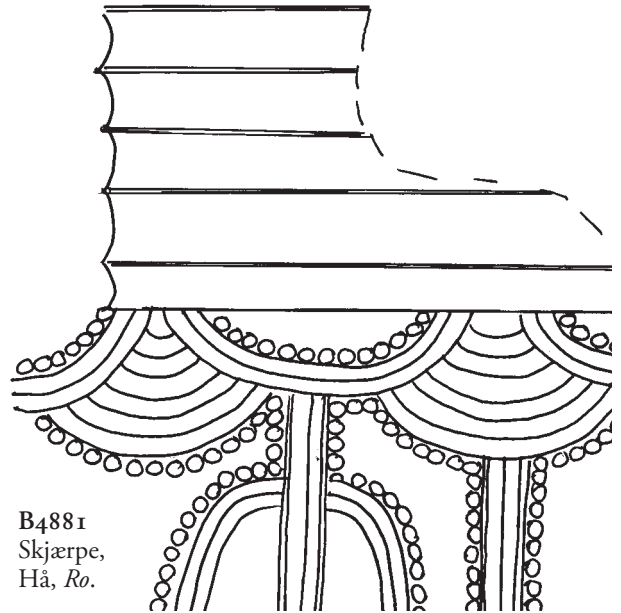
NR. 215

APPENDIKS I:18

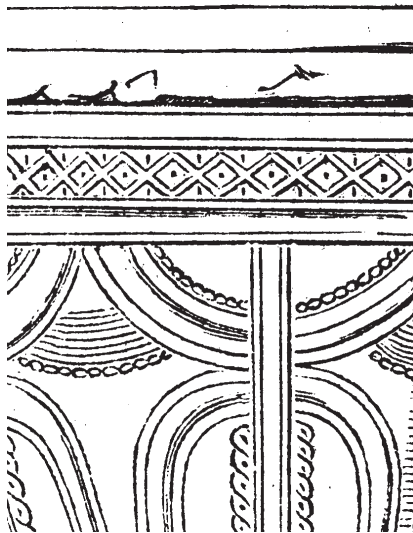
Buemønstre.
Swag patterns.

B6656 Sandal,
Jølster, *SF.*

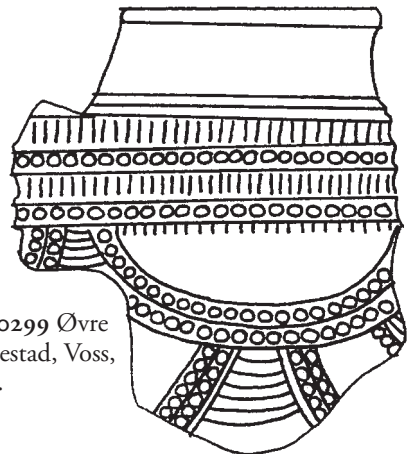
B4881
Skjærpe,
Hå, *Ro.*

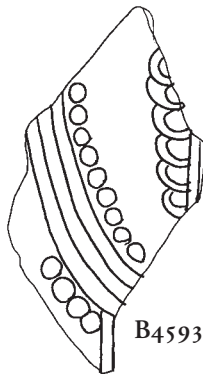
C233 Stedje, Sogndal, *SF.*

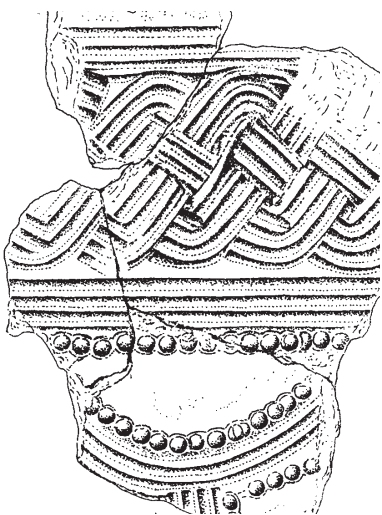
B4834 Hårr,
Hå, *Ro.*

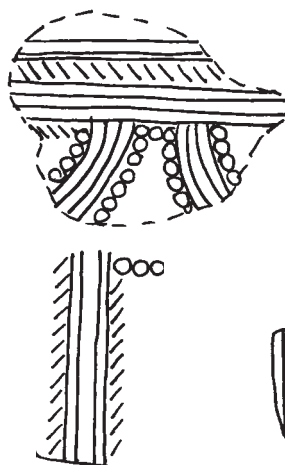
B10299 Øvre
Ullestad, Voss,
Ho.

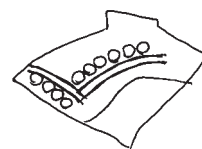
B4593 Evebø, Gloppen, *SF.*

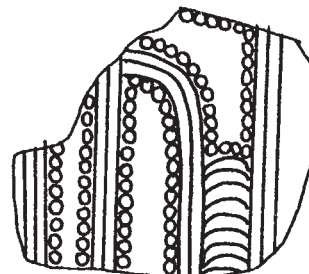
S2452m Sør-Braut, Klepp, *Ro.*

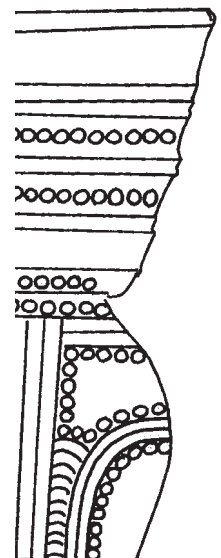
B2974 Anda, Klepp, *Ro.*

B5693 Nedre Ullestad,
Voss, *Ho.*

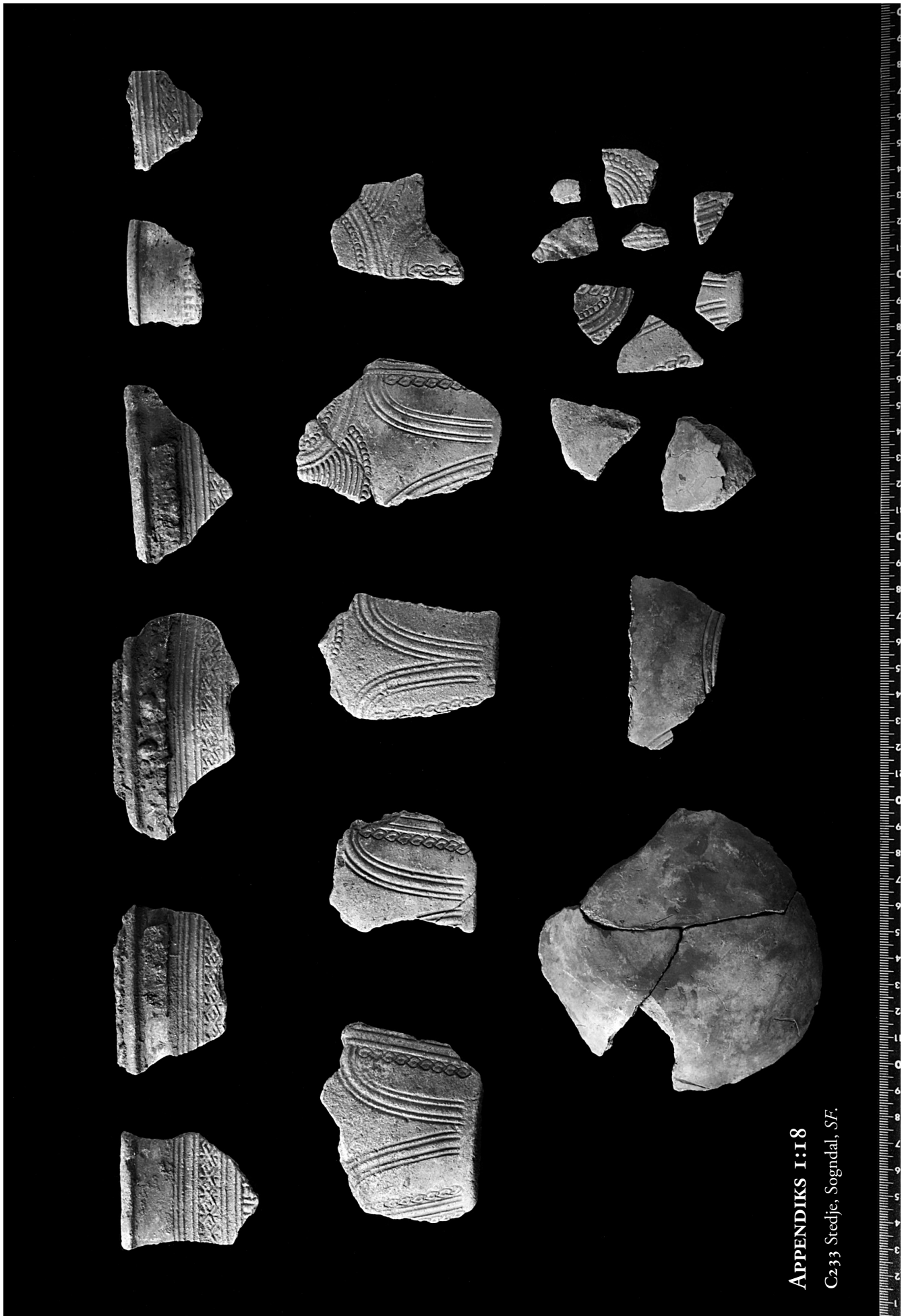

B4923 Varberg, Eidfjord, *Ho.*

APPENDIKS I:18
B14492 Lydvo, Voss, *Ho.*

APPENDIKS I:18

C233 Stedje, Sogndal, SF.

APPENDIKS

I:19

Entrelac/
båndfletninger
med mer enn
tre bånd, flate-
dekkende og
i horisontale
felt, med og
uten kombina-
sjon med per-
lestempel, og
med profilerte
bånd i fletnin-
gen. Se også
plansje 20–21
og 29 for to-
og trebånds-
fletninger.

*Multiple
stranded inter-
lace, covering
the whole vessel
surface and
in horizontal
panels, often
in combina-
tion with bead
stamps. See
Pl. 20–21 for
double and
triple stranded
interlace.*

S7086 Forsand, Forsand, *Ro.*

B5132 Sværen, Balestrand, *SF*

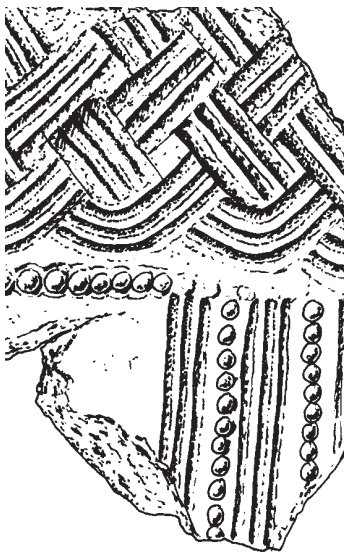
NR. 163

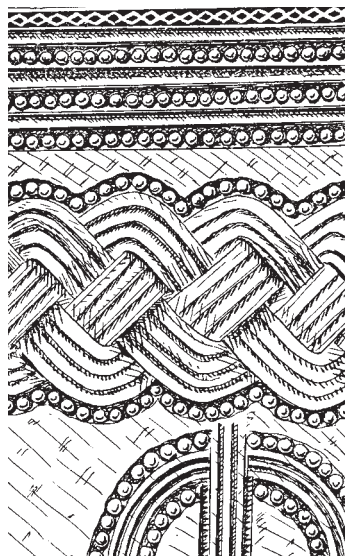
NR. 220

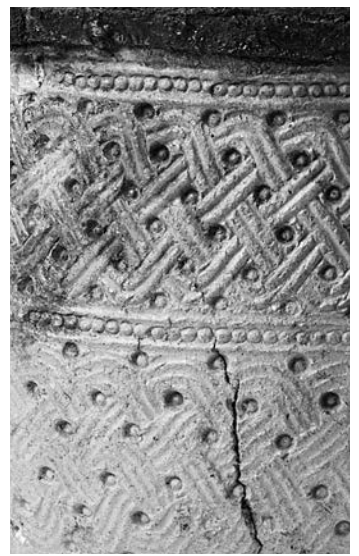
NR. 252

S3446 Vikshåland, Karmøy, *Ro.*

B4857 Hjeljestad, Bergen, *Ho.*

NR. 222

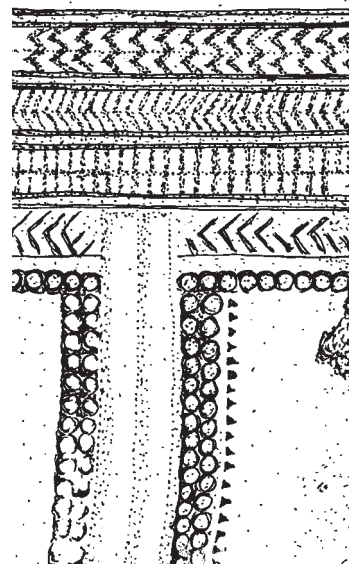
APPENDIKS

I:20

Andre
mønstre.
Other patterns.

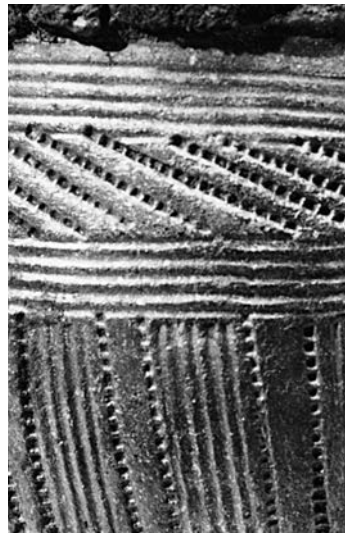
B5976 Norheim, Etne, *Ho.*

NR. 188

B3808 Bjelland, Stord, *Ho.*

NR. 229

S2234 Jødestad,
Sandnes, *Ro.*

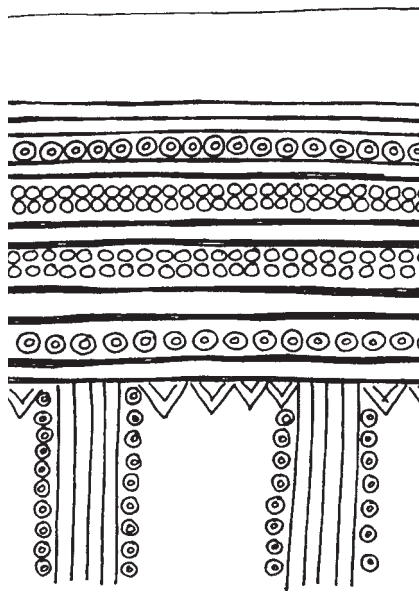

B2957 Hauge, Os, *Ho.*

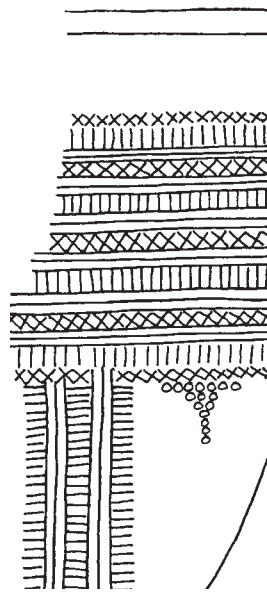
APPENDIKS 1:21

Andre mønstre.

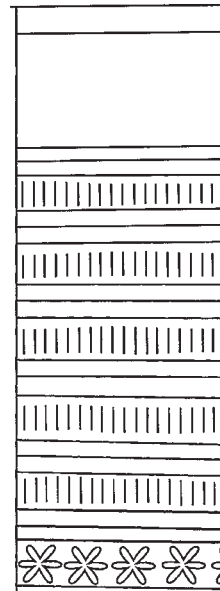
Other patterns.

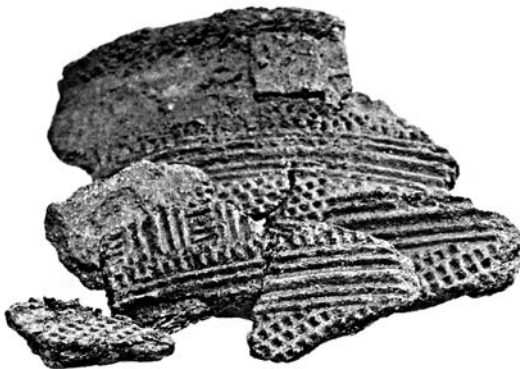
NR. 239

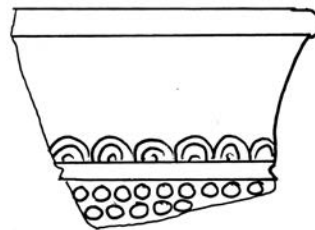
B6611G Indre Haugland, Os, *Ho.*

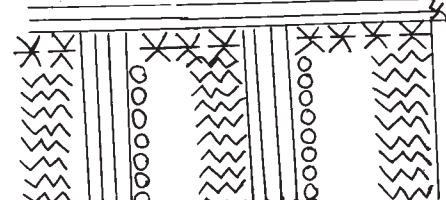
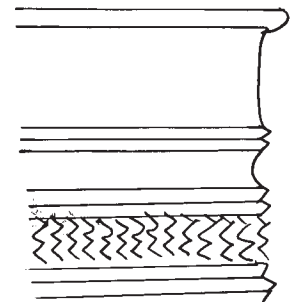
NR. 165

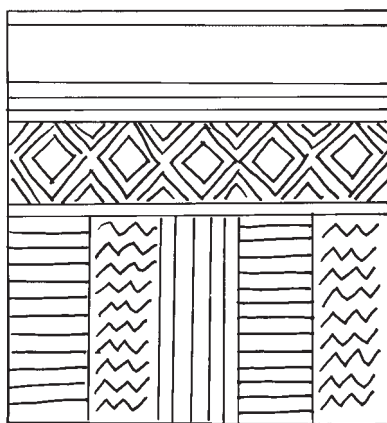
B10018 Grimstad, Lindås, *Ho.*

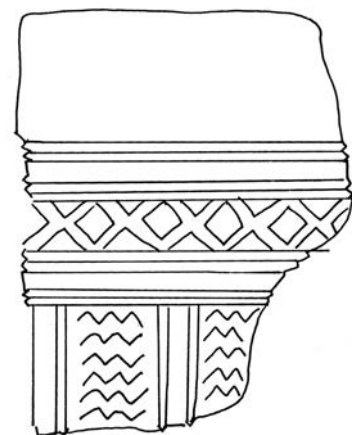
B6138 Sørheim, Etne, *Ho.*

B5073 Bakko, Odda, *Ho.*

B5768B Seim, Granvin, *Ho.*

B4859C Tesdal, Etne, *Ho.*

APPENDIKS 2

Håkon Sheteligs karrier

SHETELIGS HOVEDGRUPPE 1 – (koniske kar)

350

SHETELIG 1

SHETELIG 2

SHETELIG 7

SHETELIG 8

400

SHETELIG 3

SHETELIG 11

SHETELIG 9

SHETELIG 19

SHETELIG 13

SHETELIG 12

SHETELIG 20

450

SHETELIG 15

SHETELIG 14

SHETELIG 17

500

SHETELIG 21

550

SHETELIG 18

SHETELIG 22

Se vedlegg for større målestokk.

SHETELIGS HOVEDGRUPPE 2 – (sylindriske kar)

350

SHETELIG 4

SHETELIG 6

SHETELIG 23

SHETELIG 24

SHETELIG 25

400

450

500

550

600

SHETELIG 26

SHETELIG 27

SHETELIG 29

SHETELIG 32

SHETELIG 33

SHETELIG 38

SHETELIG 37

SHETELIG 28

SHETELIG 34

SHETELIG 35

SHETELIG 36

SHETELIG 31

SHETELIG 42

SHETELIG 41

SHETELIG 43

SHETELIG 49

SHETELIG 44

SHETELIG 48

SHETELIG 47

SHETELIG 45

SHETELIG 51

SHETELIG 46

SHETELIG 53

SHETELIG 50

SHETELIG 52

Se vedlegg for større målestokk.

APPENDIKS 3

Johs. Bøes karserier

BØES HOVEDSERIE I – kar med horisontal inndeling av flaten

350

Bøe 264

Bøe 265

Bøe 269

400

Bøe 270

Bøe 271

Bøe 272

Bøe 273

Bøe 274

450

Bøe 275

Bøe 276

Bøe 278

Bøe 279

500

Bøe 277

SERIE I SLUTT

Se vedlegg for større målestokk.

BØES HOVEDSERIE II – kar med vertikal inndeling av flaten under en rundtløpende linjegruppe

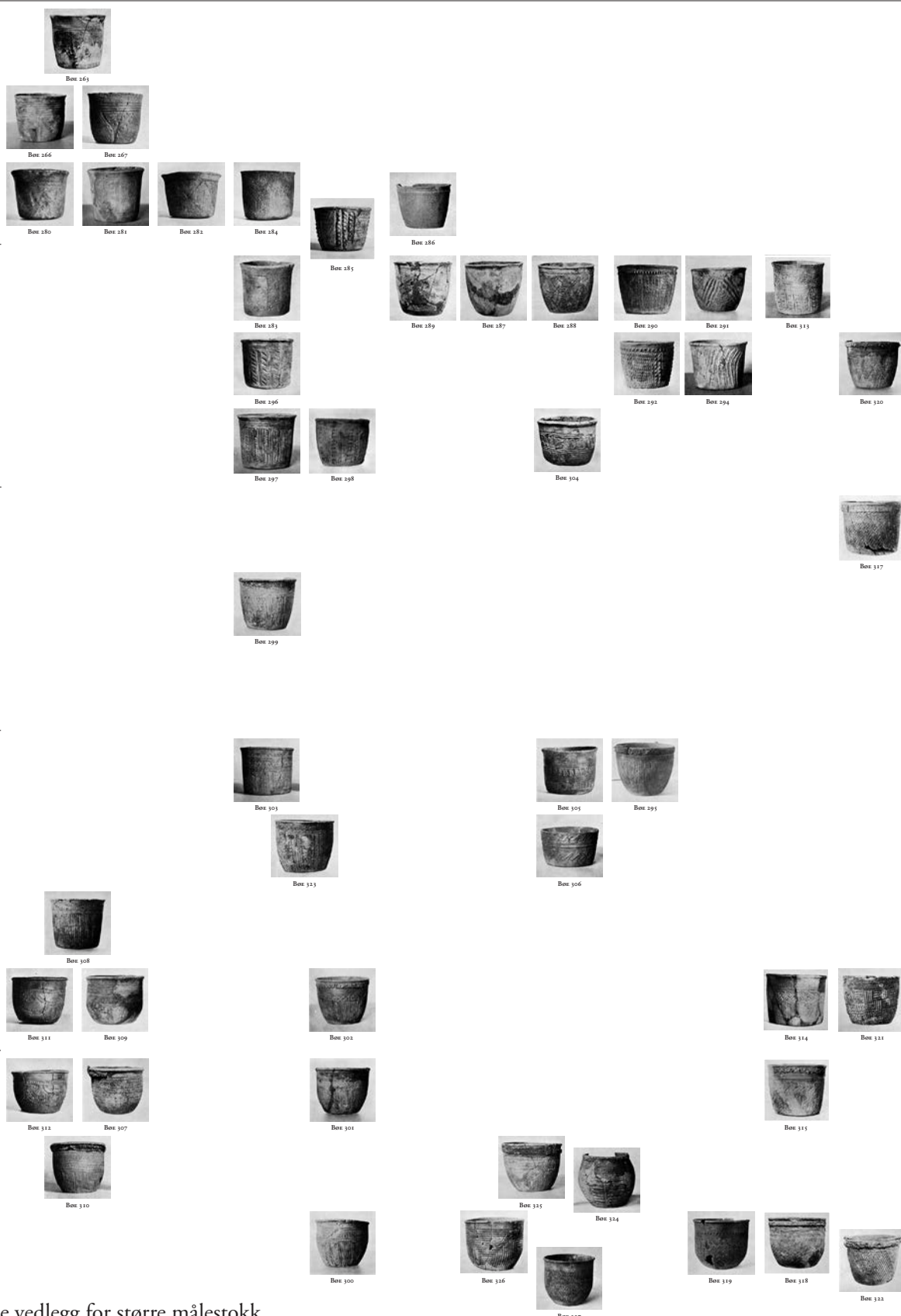
350

400

450

500

550

Se vedlegg for større målestokk.

APPENDIKS 4

Skjema fra den opprinnelige registreringen til
Bente Magnus (1970-årene)

B 4376^a Lekve gnr 4t Voss 1235

GODS	1. MAGRING																													
	asbest	Kieberg	sand	annet																										
MÅL	2. ST. HØYDE	3. DIAM. MUNNING		4. DIAM. BUNN	5. DIAM. PÅ "KNEKK"	6. HØYDE TIL KNEKK	7. GODSTYKK.																							
	14,3	a. innvendig	b. utvendig	15,2	16,8	15,5	6	a.	b.	c.	0,3	0,4	0,3																	
FORM	8. VOLUM	9. VEKT	10. PROPO. INDEX		11. ANTALL SKÅR	12. ANT. I. DIAM. MUNN	16,8						14,3 · 100 = 117																	
	2,1 L		ST. DIAM/h x 100				16,8 / 14,3 = 117																							
TEKNIKK	13. MUNNINGSRANDENS FORM						14. KARETS FORM																							
	a	b	c	d	e	f	(b)	a	b	(c)	d	e	f																	
TEKNIKK	15. SPOR AV TILVIRKING			16. SPOR AV BLOKK			17. ANDRE SPØR AV FAST FORM			18. SKJØTER - HVOR PÅ KARET			19. SPREKKER			20. ANDRE SPØR AV TILVIRK														
	Ja	(Nei)	Ja	Nei	a	b	c	a	b	c	d	e	a	b	c	a	b	c												
TEKNIKK	21. VEGGEN			22. HOVEDFARGE			23. GODSF.			24. OVERFL. BEHA.			25. REPARASJON			26. TEKN. AN.														
	Flamm.	Ens.	Sof. utv.	VEGG.	UTVENDIG	AVVIKER	Slemm.	Glitter	Farge på	Leire	Jern	Annet	Slip	Annet	Rest.	(a)	b.	c	10YR	6/2-6/3	(Ja)	Nei	a	b	c	a	b	c	a	b
DEKOR skjema	27. DEKOR		28. DEKOR HELT OPP		29. UDEK FELT		30. BUNN-DEKOR		31. PROPO. INDEX		32. HOVEDSKJEMA			33. Vert. med.																
	(Ja)	Nei	Ja	(Nei)	(a)	(b)	Ja	Nei	11,0 / 14,3 = 77	a.	b	(c)	d	a	b															
TEKNIKK	34. PROPORSJON						35. DEKOR			36. DEKOR																				
	1/4	(2/4)	3/4	(a)	b	a	b	(c)																						
TEKNIKK	37. PLASTISK DEKOR						38. STEMPELDEKOR: SIRKEL																							
	a	b	c	d	e	f	g	(a)	(b)	(c)	(d)	(e)																		
TEKNIKK	39. STEMPELDEKOR: VINKEL & TREKANT						40. STEMPELDEKOR: FIRKANT & ROMBE																							
	(a)	(b)	(c)	(d)	(e)	(f)	(g)	(h)	(i)	(k)	(a)	(b)	(c)	(d)	(e)	(f)	(g)	(h)	(i)											
TEKNIKK	41. STEMPEL: KRYSS			42. STEMPEL: S & Z FIGURER			43. STEMPEL: BUER			44/45. ANDRE																				
	(a)	(b)	(c)	(d)	(a)	(b)	(c)	(d)	(f)	(a)	(b)	(c)	(d)																	
TEKNIKK	46. STEMPEL RULLE		47. FORM-PRESSET		48. KAMDEKOR			49. PINNEDEKOR																						
	Ja	Nei	Ja	Nei	(a)	(b)	(c)	(d)	(e)	(f)	(g)	(a)	(b)	(c)	(d)	(e)	(f)	(g)												
Mønstre	50. BORDER OG BÅND						51. BÅNDFLETING																							
	(a)	b	c	d	e	f	g	h	i	k	a	b	c	d	e	f	g	h	i											
Mønstre	52. HENGEBUER OG GUIRLANDERE						53. 54			54																				
	a	b	c	d	e	f	g	a	(b)	c	d	e	f	a	b	c	d	e	f											
PUNKSJON	55. JERN-BÅND		56. HANK AV KERAMIKK		57. HULL U. MUNN. RAND		58. SOTBEFER																							
	(Ja)	Nei	Ja	(Nei)	Ja	(Nei)	a	b.																						

MUSEUMS NR

59

B 4376

ARKEOLOGISK	60 GRAVFUNN			61 ANNEN FUNNOMST.					62 GRAD AV SIKKER FUNNOMST.					63 SPF. LEIRKARSTOD					
	Ubr.	Br.	Usikk.	Hust.	Nausth.	Hule/h.	å.bopl.	Løsf.	A	B	C	D	E	v. Hode	v. Føtt.	Ikke mer	Usikk.		
	(a)	b	c	a	b	c	d	e	a	b	e	(d)	e	a	b	c	(d)		
FUNN-SAMMENHENG	64 F. SAMMEN MED					65 F. SAMMEN MED					66 F. SAMMEN MED VÅPEN								
	1 spf.	2 spf.	3 spf.	1 R361	2 R361	R365	R368	Bukkelu.	Kokepott	Tutekar	Amfora	Tve. sv.	Enk. sv.	Spyd	Øks	Pil(er)	Skjoldb.	St. kniv	Beinp
	(a)	b	c	d	e	a	b	c	d	e	f	a	b	c	d	(e)	f	g	h
VII	67 KORSP. SP. ANTALL			68 PRAKTSP. O.A. I STIL			69 ANDRE SPENNER			HEKTESPENNER			70 SKJOLDFORM						
	1	2	3	Sesaaia	Nydarn	Stil I	Annen	R243	S-form	Hektesp.	Platesp.	Fuglnål	Spiral	Annen	Gull	Sølv	Bronse		
	a	b	c	a	b	c	d	a	b	c	d	e	f	g	a	b	c		
71	GULLBRAKTEAT				72 VARIA AV GULL OG SØLV					73 GLASS									
	A	B	C	D	Usikk.	Spiral	Armsp.	Fingerr.	Finger	Annet	Beiger	Pokal	Annet	Perler					
	a	b	c	d	e	a	b	c	d	e	a	b	c	d					
74	MYNTER					75 BEHOLDERE AV/MED BRONSE													
	Solius	Sol.m.h	Silique	Sil.m.h							Vest.kg.	Hengek.	Øsc/Sil	Annet	Trespann	Trespann			
	a	b	c	d							a	b	c	d	e	f			
76	REDSKAP.		77 BEINSAKER			78 Publisert		79 TILVEKST ARGANG											
	lidslag	Spinnehj.	Kam	S.brikke	Nål	Annet	i tilvekst												
	a	b	a	b	c	d	(Ja)	Nei	A	b	1	8	8	5					

AmS-Varia:

ISSN 0332-6306

1. Møllerop, O. (red.) 1978: *Virksomheten ved Arkeologisk museum i Stavanger*. ISBN 82-90215-06-1. Kr 15,-
2. Mandt, G. & Næss, J.-R. 1978: *Mål og midler for arkeologistudier i Norge – tilbakeblikk og kommentar*. ISBN 82-90215-08-8. Kr 15,-
3. Padberg, L. von 1978: *Om en nypublisering av Rogalandsbrakteatene*. (Summary in English.) ISBN 82-90215-11-8. Kr 10,-
4. Løken, T. (red.) 1979: *Jern og jernvinne som kultur-historisk faktor i jernalder og middelalder i Norge*. (Mit Zusammenfassung.) ISBN 82-90215-12-6. Kr 15,-
5. Wishman, E. H. 1979: *Studiet av Ryfylkes klimahistorie i sein- og postglacial tid*. (Summary in English.) ISBN 82-90215-15-0. Kr 40,-
6. Skjølsvoll, A. 1980: *Boplassen på Nygård i Ognå*. (Summary in English.) ISBN 82-90215-22-3. Kr 15,-
7. Skjølsvold, A. 1980: *Boplassen på Holebeia i Klepp*. (Summary in English.) ISBN 82-90215-23-1. Kr 15,-
8. Simonsen, A. 1980: *Vertikale variasjoner i Holocen pollen-sedimentasjon i Ulvik, Hardanger*. (Summary in English.) ISBN 82-90215-28-2. Kr 20,-
9. Lindblom, I. 1980: *Slipte spisser av bergart i Rogaland. Funnspredning og mulige årsaker til denne*. (Summary in English.) ISBN 82-90215-30-4. Kr 15,-
10. Høigård Hofseth, E. 1982: *Kulturminner i Vikedalsvassdraget, Rogaland/Hordaland. Verneplan for vassdrag – 10 års vernede vassdrag*. (Short summary in English.) ISBN 82-90215-45-2. Kr 20,-
11. Høigård Hofseth, E. 1982: *Kulturminner i Bjerkreimsvassdraget, Rogaland/Vest-Agder. Verneplan for vassdrag – 10 års vernede vassdrag*. (Short summary in English.) ISBN 82-90215-46-0. Kr 55,-
12. Bang-Andersen, S. 1983: *Kulturminner i Dyrabeio*. (Short summary in English.) ISBN 82-90215-54-1. Kr 30,-
13. Høgestøl, M. (red.) 1985: *Samarbeid på tvers av fag-grenser. Innlegg på Norsk arkeologmøtes symposium 1984*. (Summary in English.) ISBN 82-90215-59-2. Kr 40,-
14. Braathen, H. 1985: Sunde 34. *Deskriptiv analyse av en sørvestnorsk boplass fra atlantisk tid*. (Summary in English.) ISBN 82-90215-60-6. Kr 40,-
15. Næss, J.-R. (red.) 1985: *Arkeologi og etnisitet. NAM-Forskningsseminar nr. 3, Kongsvoll Fjellstue, 25.-27. sept., 1984*. (Summary in English.) ISBN 82-90215-65-7. Kr 45,-
16. Bakka, T. 1997: *Stadnamn, vegar og verksemd i Dyrabeio. Om stadnamn i heiområdet mellom Setesdall Vest-Telemark og Nordaust-Ryfylke*. (Summary in English.) ISBN 82-7760-000-3. Kr 90,-
17. Bertelsen, R., Lillehammer, A., Næss, J.-R. (red.) 1987: *Were they all men?* (English text.) ISBN 82-90215-68-1. Kr 50,-
18. Komber, J. 1989: *Jernalderens gårdshus. En bygnings-teknisk analyse*. (Mit Zusammenfassung.) ISBN 82-90215-80-0. Kr 125,-
19. Lillehammer, A. (red.) 1992: *Arkeologi, vern og museum. Odmund Møllerop 70 år*. ISBN 82-90215-91-6. Kr 175,-
20. Lundström, I. & Adolfsson, G. 1993: *Uställningarna vid Arkeologisk museum i Stavanger*. ISBN 82-90215-92-4. Kr 50,-
21. Lundström, I. & Adolfsson, G. 1993: *The Exhibitions at the Archaeological museum in Stavanger, Norway*. ISBN 82-90215-93-2. Kr 50,-
22. Prösch-Danielsen, L. 1993: *Naturhistoriske undersøkelser i Rennesøy og Finnøy kommuner, Rogaland, Sørvest-Norge*. (Summary in English.) ISBN 82-90215-95-9 (kpl.) ISBN 82-90215-97-5 (b. I). Kr 120,-
23. Høgestøl, M. 1995: *Arkeologiske undersøkelser i Rennesøy kommune, Rogaland, Sørvest-Norge*. (Summary in English.) ISBN 82-90215-95-9 (kpl.) ISBN 82-90215-98-3. (b. II). Kr 130,-
24. Selsing, L. (red.) 1995: *Kilder for klimadata i Norden fortrinnsvis i perioden 1860-1993. Sources for climatic data in Norden mainly in the period 1860-1993*. (Abstracts in English, five articles in English.) ISBN 82-7760-014-3. Kr 110,-
25. Pedersen, E. S. (red.) 1996: *North European climate data in the latter part of the Maunder Minimum period A.D. 1675-1715. Extended abstracts from the Regional North-European sub-group meeting on historical climatology in Stavanger, Norway*. ISBN 82-7760-015-1. Kr 90,-
26. Løken, T., Pilø, L. & Hemdorff, O. 1996: *Maskinell flateavdekking og utgraving av forhistoriske jordbruks-plasser – en metodisk innføring*. (Summary in English.) ISBN 82-7760-017-8. Kr 100,-
27. Lindblom, I., Simonsen, A. & Solheim, L. 1997: *Husøy – palaeoecology and prehistory of a small island on the SW coast of Norway*. (Summary in English.) ISBN 82-7760-020-8. Kr 70,-
28. Gansum, T., Jerpåsen, G. B. & Keller, C. 1997: *Arkeologisk landskapsanalyse med visuelle metoder*. (Abstract and summary of method in English.) ISBN 82-7760-026-7. Kr 90,-
29. Ytterdal, A. 1997: *Årdalskrusifiket. Et unngotisk krusifik fra Ryfylke. Undersøkelser, konservering og restaurering* (Abstract and summary in English.) ISBN 82-7760-027-5. Kr 120,-
30. Fuglestad, I. & Myhre, B. (red.) 1997: *Konflikt i forhistorien*. (Abstracts in English.) ISBN 82-7760-029-1. Kr 100,-
31. Selsing, L. (red.) 1997: *Fire fragmenter fra en forhistorisk virkelighet*. (Abstracts in English.) ISBN 82-7760-030-5. Kr 100,-
32. Griffin, K. & Selsing, L. (red.) 1998: *Dendrokronologi i Norge*. (Abstracts in English.) ISBN 82-7760-035-6. Kr 100,-
33. Løken, T. (red.) 1998: *Bronsealder i Norden – Regioner og interaksjon. Foredrag ved det 7. nordiske bronsealder-symposium i Rogaland 31. august - 3. september 1995*. (Abstracts in English or German.) ISBN 82-7760-036-4. Kr 120,-
34. Nitter, M. 1998: *Værtypeklassifisering ved hjelp av en objektiv statistisk metode: Iver Lunds værtypeklassifisering*. (Abstract in English.) ISBN 82-7760-037-2. Kr 90,-
35. Opedal, A. 1999: *Arkeologiens gårdsforskning og utformingene av norsk identitet*. (Abstract in English.) ISBN 82-7760-065-8. Kr 90,-
36. Hemdorff, O., Sageidet, B. & Soltvedt, E.-C. (in prep.): *Offersteder, tidlig jordbruk og gravrøyser. IVAR-prosjektet. Arkeologi og naturvitenskap i en ny vannledningsstråse på Jæren*. ISBN 82-7760-073-9.
37. Selsing, L. (red.) 2000: *Norsk kvartarbotanikk ved årtusenskiftet. Norwegian Quaternary Botany at the millenium*. (Abstracts in English, four articles in English.) ISBN 82-7760-082-8. Kr 120,-
38. Juhl, K. 2001: *Austbo på Hundvåg gjennom 10 000 år. Arkæologiske undersøkelser i Stavanger kommune 1987-1990, Rogaland, Syd-Vest Norge*. (Abstract and summary in English.) ISBN 82-7760-083-6. Kr 90,-

39. Børsheim, R.L. & Soltvedt, E.-C. 2002: *Gausel – utgravingene 1997-2000*. (Abstract and summary in English.) ISBN 82-7760-089-5. Kr 150,-
40. Bang-Andersen, S. 2004: *Reinsdyrgraver i Setesdal Vesthei - analyse av gravenes beliggenhet, byggemåte og brukshistorie*. (Abstract and summary in English.) ISBN 82-7760-102-6. Kr 90,-
41. Selsing, L. (red.) 2004: *Feministisk teori, kvinne- og kjønnsforskning i Rogaland*. (Abstract and preface in English.) ISBN 82-7760-106-9. Kr 110,-
42. Lillehammer, G. 2004: *Konflikter i landskapet. Kulturminnevern og kulturforståelse: Alvedans og utmark i Hå kommune i Rogaland, SV-Norge*. (Abstract in English.) ISBN 82-7760-109-3. Kr 150,-
43. Høgestøl, M., Selsing, L., Løken, T., Nærøy, A.J. & Prøsch-Danielsen, L. (red.) 2005: *Konstruksjonsspor og byggeskikk. Maskinell flateavdekking – metodikk, tolking og forvaltning*. (Abstracts in English.) ISBN 82-7760-120-4. Kr 130,-
44. Simonsen, A. & Prøsch-Danielsen, L. 2005: *Økosystemer i endring. Tidlig jordbrukspåvirkning innen kystlyngheibeltet i Sørvest-Norge*. (Abstract in English.) ISBN 82-7760-121-2. Kr 90,-
45. Kristoffersen, S. 2006: *Kvinnebrakten fra Rogaland i folkevandrings-tid. Draktutstyr*. (Abstract in English.) ISBN 82-7760-127-1. Kr 100,-
46. Wishman, E.H. 2007: *Vær og klima over indre strøk av Østlandet 1781-1790. Et bidrag til Norges klimahistorie basert på fire embetsmenns meteorologiske og klimarelaterte observasjoner og andre nordiske kilder*. (Abstract in English.) ISBN 82-7760-133-6. Kr 100,-
47. Soltvedt, E.-C., Løken, T., Prøsch-Danielsen, L., Børsheim, R.L. og Oma, K. 2007: *Bøndene på Kvålehodlene. Boplass-, jordbruks- og landskapsutvikling gjennom 6000 år på Jæren, SV-Norge*. (Abstract in English.) ISBN 82-7760-134-4. Kr 150,-
48. Bang-Andersen, S. 2008: *De første jegerne i Dyrabeio. Utnyttelsen av Setesdal Vesthei i steinalder ca. 7000–3500 år før nåtid*. (Abstract and summary in English.) ISBN 82-7760-136-6. Kr 125,-
49. Nitter, M. & Pedersen, E.S. (red.) 2009: *Tverrfaglige perspektiver*. (Abstracts in English.) ISBN 978-82-7760-140-3. Kr 150,-